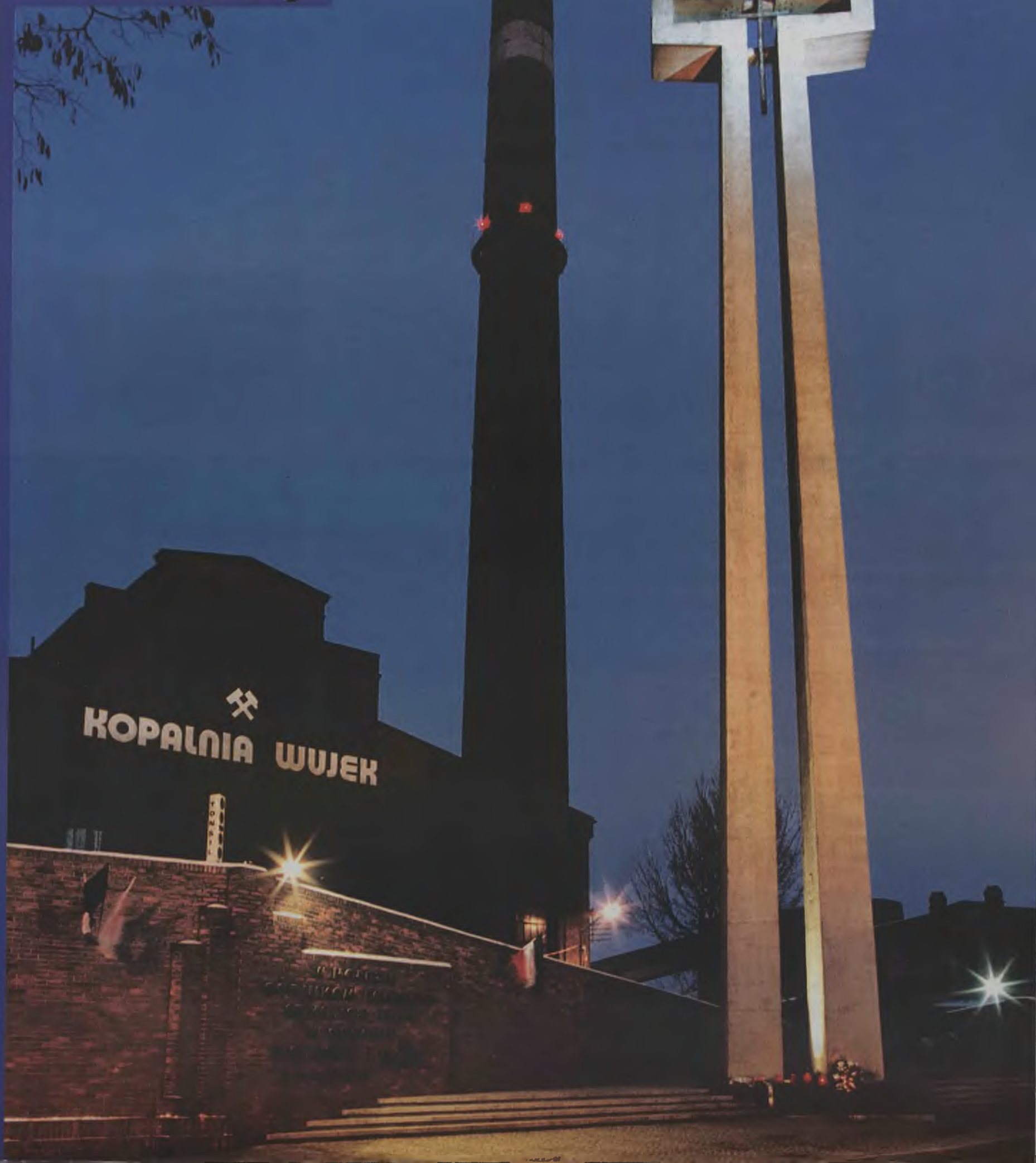

gość niedzielnny

Exz. archiwalny

20 lat temu

III Niedziela Adwentu

Wprowadzenie do liturgii

Bezpośredni etap przygotowania do liturgicznego świętowania narodzenia Jezusa rozbrzmiewa nutą nadziei i radości. Sam Pan przyjdzie, aby nas zbawić. Dlatego prorok nawołuje: „Odwagi! Nie bójcie się!”. Bliskość Pana jest źródłem radości. By ta radość była pełna, trzeba podjąć wezwanie do nawrócenia, które kieruje do nas czytana dziś Ewangelia. Jezus wskazuje na radykalizm świadectwa Jana Chrzciciela: „Między narodzonymi z niewiast nie powstał większy od Jana Chrzciciela. Lecz najmniejszy w królestwie większy jest niż on”.

Antyfona na wejście

Radujcie się zawsze w Panu, raz jeszcze powiadam: radujcie się! Pan jest blisko. (Flp 4,4-5)

Kolekta

Boże, Ty widzisz, z jaką wiarą oczekujemy świąt Narodzenia Pańskiego, spraw, abyśmy przygotowali nasze serca i z radością mogli obchodzić wielką tajemnicę naszego zbawienia. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków.

PIERWSZE CZYTANIE

Sam Bóg przyjdzie, aby nas zbawić

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

Niech się rozweseli pustynia i spieczona ziemia,
niech się raduje step i niech rozkwitnie!
Niech wyda kwiaty jak lilie polne,
niech się rozraduje także skacząc
i wykrzykując z uciechy.
Chwałą Libanu ją obdarzono,
ozdobą Karmelu i Saronu.
Oni zobaczą chwałę Pana,
wspaniałość naszego Boga.
Pokrząpcie ręce osłabłe,
wzmocnijcie kolana omdlałe!
Powiedźcie małodusznym:
„Odwagi! Nie bójcie się!
Oto wasz Bóg, oto pomsta;
przychodzi Boża odpłata;
On sam przychodzi, aby was zbawić”.
Wtedy przejrzą oczy niewidomych
i uszy głuchych się otworzą.
Wtedy chromy wyskoczy jak jeleni
i język niemych wesóło krzyknie.
I odkupieni przez Pana powrócą.
Przybędą na Syjon z radosnym śpiewem,
ze szczęściem wiecznym na twarzach.
Osiągną radość i szczęście,
ustąpi smutek i wzdychanie.

(Iz 35,1-6a. 10)

PSALM RESPONSORYJNY

Refren: Przybądź, o Panie, aby nas wybawić.
albo: Alleluja.

Bóg dochowuje wierności na wieki,
uciśnionym wymierza sprawiedliwość,
Chlebem karmi głodnych,
wypuszcza na wolność więźniów.

Refren.

Pan przywraca wzrok ociemniałym,
Pan dźwiga poniżonych.
Pan kocha sprawiedliwych,
Pan strzeże przybyszów.

Refren.

Ochronia sierotę i wdowę,
lecz występnych kieruje na bezdroża.
Pan króluje na wieki,
Bóg twój, Syjonie, przez pokolenia.

Refren.

(Ps 146 [145], 7,8-9a, 9bc-10 /R.: por. Iz 35,4/)

DRUGIE CZYTANIE

Przyjdzie Pana jest już bliskie

Czytanie

z Listu świętego Jakuba Apostoła

Trwajcie cierpliwie, bracia, aż do przyjścia Pana. Oto rolnik czeka wytrwale na cenny plon ziemi, dopóki nie spadnie deszcz wczesny i późny. Tak i wy bądźcie cierpliwi i umacniajcie serca wasze, bo przyjście Pana jest już bliskie.

Nie uskarżajcie się, bracia, jeden na drugiego, byście nie popadli pod sąd. Oto sędzia stoi przed drzwiami. Za przykład wytrwałości i cierpliwości weźcie, bracia, proroków, którzy przemawiali w imię Pańskie.

(Jk 5,7-10)

ŚPIEW PRZED EWANGELIĄ

Aklamacja: Alleluja, alleluja, alleluja.

Duch Pański nade mną,

posłał mnie głosić dobrą nowinę ubogim.

Aklamacja: Alleluja, alleluja, alleluja.

(Iz 61,1)

EWANGELIA

Na Chrystusie spełniają się proroctwa

Słowa Ewangelii

według świętego Mateusza

Gdy Jan usłyszał w więzieniu o czynach Chrystusa, posłał swoich uczniów z zapytaniem: „Czy Ty jesteś Tym, który ma przyjść, czy też innego mamy oczekiwać?”. Jezus im odpowiedział: „Idźcie i oznajmijcie Janowi to, co słyszycie i na co patrzycie: niewidomi wzrok odzyskują, chromi chodzą, trędowaci doznają oczyszczenia, głusi słyszą, umarli zmartwychwstają, ubogim głosi się Ewangelię. A błogosławiony jest ten, kto we Mnie nie zwątpi”.

Gdy oni odchodzili, Jezus zaczął mówić do tłumów o Janie: „Coście wyszli oglądać na pustyni? Trzcinę kołyszącą się na wietrze? Ale coście wyszli zobaczyć? Człowieka w miękkie szaty ubranego? Oto w domach królewskich są ci, którzy miękkie szaty noszą. Po coście więc wyszli? Proroka zobaczyć? Tak, powiadam wam, nawet więcej niż proroka. On jest tym, o którym napisano: Oto Ja posyłam mego wysłańca przed Tobą, aby Ci przygotował drogę. Zaprawdę powiadam wam: Między narodzonymi z niewiast nie powstał większy od Jana Chrzciciela. Lecz najmniejszy w królestwie niebieskim większy jest niż on”.

(Mt 11,2-11)

Modlitwa nad darami

Wszchemogący Boże, spraw, abyśmy nieustannie składali Tobie naszą Ofiarę, w której spełnia się ustanowiona przez Ciebie tajemnica Eucharystii i dokonuje się dzieło naszego zbawienia.

Antyfona na Komunię

Powiedźcie małodusznym: Odwagi! Nie bójcie się! Oto nasz Bóg przyjdzie, aby nas zbawić.

(Por. Iz 35,4)

Modlitwa po Komunii

Prosimy Cię, najlaskawszy Boże, abyś mocą tego Sakramentu oczyścił nas ze złych skłonności i przygotował na zbliżające się święta.

Modlitwa wiernych

Do naszego Ojca w niebie, który przebacza nam grzechy i obdarza radością dzieci Bożych, zanośmy wspólne błaganie.

1. Módlmy się za Kościół Boży, aby cieszył się wolnością i pokojem w spełnianiu zbawczej misji.

2. Módlmy się za Papieża Jana Pawła II, aby jego posługiwanie budziło radość i pomogło wszystkim odnaleźć drogę do Boga.

3. Módlmy się za nasze rodziny, aby zawsze wierne Bożemu prawu żyły w pokoju i miłości.

4. Módlmy się za lekarzy i pielęgniarki, aby z miłością i oddaniem pełnili swoją służbę.

5. Módlmy się za wszystkich zmarłych, aby oczyszczeni z win mieli udział w chwale nieba.

6. Módlmy się za nas, tu zgromadzonych, abyśmy z radością przyjęli Chrystusa.

Prosimy Cię, wszechmogący Boże, niech napełnia nas radość z przeżywanych tajemnic, abyśmy z ufnością wyczekiwali przyjścia Twojego Syna. Który z Tobą żyje i króluje przez wszystkie wieki wieków. Amen.

Z pracowni Andrea Verrocchio,
Święty Jan Chrzciciel, (fragment), XV w.

HENRYK PRZONDZIONO

Bóg przychodzi do człowieka

TOMASZ DOSTATNI OP

„Odwagi! Nie bójcie się! Oto wasz Bóg...; On sam przychodzi, aby was zbawić”. Czas Adwentu jest szczególnym czasem odnajdywania dróg, które prowadzą do Boga. Ale też dostrzegania dróg, po których Bóg przychodzi do nas. Bóg przychodzi do człowieka na różne sposoby. **Jest droga sakramentów.** Bóg przychodzi do nas poprzez sakramenty. Bo jeśli przyjmujemy prawdę, że „tam, gdzie jest sakrament, tam jest Chrystus”, to Chrystus przychodzi do nas zawsze, kiedy przyjmujemy jakiś sakrament. A cóż to dopiero znaczy, gdy całe nasze dorosłe życie przeżywamy w sakramencie małżeństwa. Albo na przykład żyjąc świadomie sakramentem chrztu, który często przyjęliśmy jako małe dzieci. **Jest też droga Pisma Świętego.** Święty Hieronim powiedział kiedyś, że „Pismo Święte jest takim listem napisanym przez Pana Boga do człowieka”. Pan Bóg przychodzi do człowieka poprzez lekturę Biblii. **Jest też droga, którą jest sam człowiek.** Jeśli przyjmujemy prawdę wiary, że Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo, to każdy z nas ma w sobie coś z samego Boga. To też znaczy, że Bóg przychodzi do nas przez drugiego człowieka. Tego, z którym żyjemy na co dzień i z którym spotykamy się każdego dnia, ale też i z tym, którego przypadkowo spotykamy. Może czasami tylko raz w życiu. I takie spotkanie pozostaje w nas na długie lata. **Jest też droga poprzez stworzenie świata.** Jakże często doświadczamy Bożej mocy, czy też wielkości poprzez dostrzeżenie piękna tego świata. Bóg mówi do nas o sobie samym. Kim jest, jakim jest, przez świat, który stworzył – piękny i niepowtarzalny.

Adwent jako czas święty dla wielu jest czasem powrotu do Boga, może często po wielu latach. Jest to czas, kiedy Pan Bóg odnajduje człowieka i do siebie przyprowadza.

„...Bądźcie cierpliwi i umacniajcie serca wasze, bo przyście Pana jest już bliskie”. Umiejętność czekania, tak dzisiaj niepopularna i niemodna, jest umiejętnością przede wszystkim duchową. Człowiek zabiegany, zagubiony, nie umie czekać. Bo też często stawia sobie pytanie: po co? Cierpliwość, wytrwałość, to cechy trochę staroświeckie. Bo wszyscy i wszystko chcą mieć od razu. „Bądźcie cierpliwi i umacniajcie serca wasze...”. To zachęta do pójścia w swoim życiu drogą trochę pod prąd. Wierność Bogu, ale też i ludziom w codziennym życiu, to droga prowadząca do prawdziwego szczęścia. Szczęścia, którym jest sam Pan. On jest blisko, Jego przyście już zapowiedziano i oczekiwanie to właśnie cecha, której Adwent nas uczy. Zatrzymanie się w zabieganiu i umiejętności innego, duchowego spojrzenia na naszą codzienność i nasze najbliższe otoczenie prowadzi nas do ponownego odkrycia, że Bóg nas kocha i o tej miłości mamy mówić innym.

„Błogosławiony jest ten, kto we mnie nie wątpi”. Te słowa Chrystusa jakże tchną realizmem. On wie, że po doświadczeniu uniesienia, po doświadczeniu fascynacji, przyjdzie czas próby. Doświadczenie zagubienia, może czasami zaprzeczenia i ponownego poszukiwania. Często przyjdzie też doświadczenie odnalezienia. Taką jest droga wiary człowieka. Poszukiwanie i odnajdywanie tego, co się utraciło. Szczęśliwi, którzy tego nie doświadczyli. Ale ich jest przecież bardzo mało. „Bóg pisze prosto po liniach krzywych”, mówił jeden z najgenialniejszych umysłów XX wieku. I coś w tym jest. Mimo tego, że Jan Chrzciciel wprost wskazał na Jezusa jako na Mesjasza, wielu tego nie widzi i nie chce zobaczyć. Adwent jest nową, można powiedzieć, że następną szansą, jaką Bóg daje człowiekowi. Obyśmy znowu jej nie zaprzepaścili.

16 XII

III niedziela Adwentu

Czyt.: wydrukowane w całości na str. 2

(III tydz. psalterza)

Teksty liturgii III niedzieli Adwentu tchną radością. Do radości wzywa antyfony na wejście, stanowiąca uwerturę do całej liturgii. W kolekcie Kościół prosi, „byśmy przygotowali nasze serca i z radością mogli obchodzić wielką tajemnicę naszego zbawienia”. O radości czasów mesjańskich, pisał prorok Izajasz, tę radość dał ludziom Zbawiciel, tą radością winien żyć każdy Jego wyznawca.

17 XII

Poniedziałek – dzień powszedni

Czyt.: Rdz 49,28–10; Ps 72; Mt 1,1–17.

Od 17 grudnia teksty liturgii adwentowej koncentrują się na oczekiwaniu pamiątki pierwszego przyjścia Chrystusa, dlatego w tych dniach w Ewangelii mowa jest o wydarzeniach bezpośrednio poprzedzających Narodzenie Pańskie, a teksty Starego Testamentu ukazują zapowiedzi tych wydarzeń.

Na początku Ewangelii św. Mateusza znajduje się dowód naszego Pana Jezusa Chrystusa. Wyliczony jest w nim Juda, który od patriarchy Jakuba otrzymał szczególną obietnicę, że z jego potomstwa wyjdzie Mesjasz – król i pasterz całej ziemi.

Teksty Pisma Świętego przedstawiają historię zbawienia. Poznawajmy ją, bo w jej centrum jest Zbawiciel świata.

18 XII

Wtorek – dzień powszedni

Czyt.: Jr 23,5–8; Ps 72; Mt 1,18–24.

Pan Bóg przez anioła pouczył św. Józefa, pochodzącego z rodu Dawida, że Syn, który narodzi się z Maryi, jest poczęty za sprawą Ducha Świętego i że ma otrzymać imię Jezus. Św. Józef z wiarą przyjął słowa Bożego Wysłańca i wypełnił je. Prorok Jeremiasz zapowiadał, że Mesjasz przyniesie ludziom pokój i sprawiedliwość.

Postawa św. Józefa, męża sprawiedliwego, jest wzorem dla każdego chrześcijanina.

19 XII

Środa – dzień powszedni

Czyt.: Sdz 13,2–7.24–25a; Ps 71; Łk 1,5–25.

Zwiastowanie narodzenia Mesjasza poprzedziło zwiastowanie narodzenia św. Jana Chrzciciela. Zapowiedział je anioł, podobnie jak w Starym Testamencie anioł zapowiedział narodzenie Samsona – wybawiciela Izraelitów z rąk filistyńskich.

Pan Bóg dokonuje rzeczy, po ludzku sądząc, niemożliwych. Trzeba Mu szczerze wierzyć i bezgranicznie zaufać.

20 XII

Czwartek – dzień powszedni

Czyt.: Iz 7,10–14; Ps 24; Łk 1,26–38.

„Do Dziewicy poślubionej mężowi imieniem Józef, z rodu Dawida” przybył archanioł Gabriel i zwiastował Jej narodzenie Zbawiciela. Maryja odpowiedziała swym „Niech mi się stanie według Twego słowa”. To Ona jest Panną, która pocznie i porodzi Syna. O Niej przed wiekami pisał prorok Izajasz.

Pan Bóg oczekuje, byśmy wypełniali Jego wolę jak Maryja. Piosenka zachęca „Mów Amen jak Maryja”.

21 XII

Piątek – dzień powszedni, wspomnienie dowolne św. Piotra Kanizjusza, kapłana i doktora Kościoła

Czyt.: Pnp 2,8–14 albo So 3,14–18a; Ps 33; Łk 1,39–45.

Maryja udała się po zwiastowaniu w daleką drogę do swej krewnej Elżbiety, by podzielić się z nią radością, która stała się Jej udziałem, i by z radością jej służyć. Radość przenikała spotkanie dwóch matek. Spełniło się wtedy, co zapowiadał prorok Sofoniasz: „Ciesz się i wesel z całego serca, córko Jeruzalem!... Pan jest pośród ciebie”.

Dzielmy się z innymi radością i służmy im z radością.

22 XII

Sobota – dzień powszedni

Czyt.: 1 Sm 1,24–28; Ps resp 1 Sm 2; Łk 1,46–56.

W czasie nawiedzenia św. Elżbiety Maryja wielbiła Pana Boga za Wcielenie Syna Bożego, podobnie jak w Starym Testamencie wielbiła Go Anna za narodzenie Samuela.

Codziennie Kościół powtarza Pieśń Maryi w niespo-rach. Naśladujmy Maryję w uwielbianiu Boga i w składaniu Mu dziękczynienia za wielkie rzeczy, które nam uczynił.

23 XII

IV niedziela Adwentu

Czyt.: Iz 7,10–14; Ps 24; Rz 1,1–7; Mt 1,18–24.

BP S.C.

Razem, nie osobno

ZBIGNIEW NOSOWSKI

Zbliża się do końca Międzynarodowy Rok Wolontariatu. Jak to dobrze, że w propagowaniu tej wspaniałej formy bezinteresownej służby innym ludziom spotykają się i ONZ, i Kościół, i liczne organizacje społeczne.

W Polsce pierwsze ośrodki wolontariatu rodziły się poza Kościołem. Od kilku jednak lat wielu duszpasterzy młodzieżowych zachęca swych wychowanków do zaangażowania w tę formę aktywności na rzecz drugich czy wręcz współtworzenia miejscowych centrów wolontariatu. O różnych inicjatywach w tej dziedzinie pisał niedawno także „Gość Niedzielny”.

Dlaczego warto jeszcze wracać do refleksji nad wolontariatem? Bo jest to wspaniały przykład, że dobre inicjatywy, rodzące się na zewnątrz i wewnątrz Kościoła, bez trudu mogą – przy odrobinie dobrej woli – bądź ściśle ze sobą współpracować, bądź się łączyć. Mieliśmy w wolnej Polsce kilka przykładów całkowicie zbytecznej konkurencji czy nawet przeciwstawiania „niekościelnych” inicjatyw charytatywnych działaniom o inspiracji chrześcijańskiej. Dobra współpraca w dziedzinie wolontariatu pozwala zobaczyć, ile dobra rodzi się ze współpracy. Powstaje wręcz – jak powiedział zasłużony w tej

dzielinie ks. Mieczysław Puzewicz z Lublina – specjalna „republika dobrych”.

„Kto nie jest przeciwko wam, ten jest z wami” – mówi Jezus w Ewangelii. Ta zasada ma z pewnością zastosowanie w tym przypadku. Wolontariusze – choćby nawet odżegnywali się od Kościoła – to przecież „ochotnicy miłości bliźniego” (tak brzmi tytuł pierwszej w Polsce książki-przewodnika po wolontariacie).

W specjalnym orędziu, jakie w grudniu wystosował do wolontariuszy na całym świecie Jan Paweł II, czytamy, że wolontariat pozwala „doświadczać radości bezinteresownej miłości, która jest źródłem szczęścia”. Pozwala odkrywać, że więcej szczęścia jest w dawaniu niż w braniu. A także, iż bezinteresownie dając samych siebie innym – wiele od nich otrzymujemy.

„Aby zostać wolontariuszem, trzeba mieć wolę zrobienia czegoś dobrego dla innych” – twierdzi Janina Ochojska. Aby wytrwać w służbie innym, trzeba tę wolę stale umacniać. Obecność duszpasterzy wśród wolontariuszy jest niesłychanie istotna również dlatego, że ci, którzy dają swój czas innym, sami bardzo potrzebują wsparcia duchowego. „Iluż wolontariuszy, angażując się odważnie na rzecz bliźniego, dochodzi do odkrycia wiary!” – napisał Jan Paweł II.

Tylko ryba nie bierze?

TOMASZ WIŚCICKI

Raport z badań Fundacji Batorego dotyczących korupcji w służbie zdrowia potwierdza stan znany od dawna: znaczna część pacjentów wręcza – dobrowolnie lub przymusowo – łapówki lekarzom, natomiast oceny tego procederu ze strony „obdarowywanych” są zróżnicowane.

Wątpliwości może budzić jednoznaczne uznanie za formę korupcji niewymuszonego wręczania drobnych prezentów na zakończenie leczenia jako wyrazu wdzięczności. Dostrzegam oczywiście dwuznaczność sytuacji, w której ten zwyczaj jest tak powszechny, że pacjenci czują się do tej „wdzięczności” zmuszeni, a lekarze mają za złe „niewdzięczność”, czyli brak prezentu. Rozumiem też, że nie da się uniknąć dwuznaczności w sytuacji, w której wdzięczność okazują osoby w jakimś sensie zależne od obdarowywanych. Wszystko to prawda, jednak z drugiej strony sytuacji zagrażającej moralną dwuznacznością nie można zrównać z jednoznacznym moralnym skandalem korupcji.

Uderza przyzwolenie niemal połowy badanych lekarzy na przyjmowanie pieniędzy od pacjentów, wręczanych z ich inicjatywy na zakończenie leczenia. Trudno tu oczywiście stawiać jednoznaczne granice, jednak pieniądze w kopcierce nie są generalnie uznawane za „prezent” czy

„wyraz wdzięczności”. Obdarowujemy rzeczami materialnymi, zwłaszcza drobnymi – pieniędzmi na ogół po prostu płacimy. Albo – jeśli to nielegalne – dajemy łapówkę. „Nie można nie wziąć, bo pacjent się obrazi” oznacza po prostu tyle, że dawanie łapówek uchodzi za normę – gdyby korupcja była zjawiskiem marginalnym (nie śmiem marzyć o tym, że mogłoby jej wcale nie być...), nikt by się nie obrażał.

Sztandarowy argument o niskich płacach w służbie zdrowia to kolejne łatwe samousprawiedliwienie. Gdyby tak było, dlaczego wśród najbardziej skorumpowanych pacjentów wymieniają ordynatorów i specjalistów (akurat należących – i słusznie – do najlepiej opłacanych), od których zależy np. możliwość przeprowadzenia trudno dostępnego zabiegu? Biorą więc ci, którzy mogą i którzy są zdemoralizowani, a nie ci, którym brakuje na chleb.

Ograniczeniu procederu łapówkarstwa mogą sprzyjać rozmaite zmiany instytucjonalne. Nic jednak się nie zmieni, jeśli samo środowisko lekarskie nie złamie złe rozumianej solidarności i nie podejmie próby samooczyszczenia. Nieprawda, że „wszyscy biorą” – skorumpowani są konkretni, na ogół dobrze znani w środowisku lekarze. Czy pozostaną bezkarni?

Takt i pieniądze

JACEK BORKOWICZ

Porozumienie w Petersbergu wydaje się zaskakującym sukcesem. Na oczach całego świata skłócone dotąd frakcje Afgańczyków sprawnie powołały rząd, na którego czele stanął Hamid Karzaj, plemienny przywódca o manierach zachodnioeuropejskiego dżentelmena. Za kilka miesięcy król Zahir Szah, prawie 30 lat temu wygnany z Kabulu, ma otworzyć ogólnoafgańskie zgromadzenie starszyzny, którego reprezentacja ma utworzyć drogę do powszechnych, demokratycznych wyborów.

Dobry królowie istnieją oczywiście tylko w bajkach, a monarchia afgańska idyllą nie była. Jednak jej upadek, jak w grze w domino, zapoczątkował całą serię nieustannych wojen, przewrótów i zamieszek. Przez ten czas rosło całe pokolenie, wychowywane na prawie walki. Ludzie, którzy porozumieli się w niemieckim Petersbergu, w momencie upadku Zahira Szaha byli chłopcami. Teraz to ich pokolenie – ludzie zmęczonych wojną – ma kształtować rzeczywistość nowego Afganistanu.

Nie będzie to dla nich łatwe zadanie. Przeciwnie, mają, oprócz nie pokonanych do końca brodatych rewolu-

cjonistów talibańskich, wielu spośród „dożywników” komendantów, dzieci wojny, którzy – tak jak przywódca mniejszości uzbeckiej, watażka Dostum – nie będą chcieli oddać za darmo władzy, zdobytej w latach anarchii.

Porozumienie Afgańczyków nie gwarantuje więc stabilizacji, ale budzi przynajmniej nadzieję na pokój. Na szczęście rządy państw zachodnich, na czele z USA, po latach nieudanego eksperymentowania z „demokratami” spod znaku islamskiej rewolucji, obdarzyły wreszcie zaufaniem „anachronicznych” chanów i szejków. Okazało się, że są to na ogół ludzie niesfanatyzowani, szczerze zainteresowani o los własnych wspólnot i z grubsza wiedzący, że nie zapewnią pokoju tylko swoim poddanym bez uregulowania pokojowego na ogólnoafgańską skalę. Jak przystało na orientalnych arystokratów, są to ludzie dumni i petersberskie negocjacje z nimi z pewnością wymagały dużo taktu. Chyba nie bez znaczenia był też wniosek, że afgańscy chanowie nie będą się bili między sobą o władzę w Kabulu, bo bardziej od władzy nad całym krajem pożądamy pieniędzy.

■ Pod przewodnictwem kard. Josepha Ratzingera obradowało w Watykanie ponad 20 teologów z całego świata na temat diakonatu. Podstawą dyskusji stał się 78-stronicowy dokument roboczy „Quaestiones de diaconatu”, zawierający wyniki wcześniejszych obrad na ten temat.

■ 9 grudnia, po raz pierwszy od 30 lat, Kościół katolicki w Kambodży otrzymał nowych rodzimych kapłanów. Wikariusz apostolski Phnom Penh bp Emile Destombes udzielił święceń kapłańskich czterem seminarzystom kambodżańskim.

■ Radio Maryja już od 10 lat nadaje swój program. 8 grudnia 1991 roku rozgłośnia redemptorystów zainaugurowała swoją działalność w Toruniu i Bydgoszczy. Trzy lata później była już rozgłośnia ogólnopolską, a od tego roku ma status nadawcy społecznego. Program tej stacji dociera aż do Stanów Zjednoczonych i Kanady, można go także słuchać w Internecie.

■ Premier Leszek Miller złożył wizytę w Brukseli, gdzie rozmawiał z przewodniczącym Komisji Europejskiej Romano Prodiem, któremu przedstawił oficjalne stanowisko rządu polskiego w sprawie naszego wejścia do Unii. Po rozmowach Prodi zaapelował o „elastyczność” w negocjacjach członkowskich, także ze strony unijnych negocjatorów.

■ Trwa dochodzenie sprawdzające oskarżenia Andrzeja Leppera wobec dwóch ministrów z SLD oraz polityków Platformy Obywatelskiej. Lepper zarzucił im branie łapówek oraz działanie na szkodę państwa. Lider „Samobrony” odmawia przekazania prokuraturze posiadanych rzekomo przez siebie dokumentów w tej sprawie i domaga się powołania specjalnej komisji sejmowej.

■ 10 stycznia grupa 300 polskich żołnierzy zostanie wysłana do Afganistanu, gdzie wezmą udział w misji NATO „Trwała wolność w Afganistanie”. Obok komandosów w akcji wezmą udział saperzy oraz żołnierze wojsk chemicznych. Wszyscy przechodzą obecnie intensywne szkolenie w kraju.

■ Pomimo wysiłków międzynarodowej dyplomacji, nie ustają walki między Izraelem a Palestyńczykami. Akty terroru jednej strony wywołują odwet drugiej. Ofiarami terrorystycznych zamachów palestyńskich oraz odwetowych akcji wojsk izraelskich padły już dziesiątki cywilów.

■ Talibowie poddali swoje ostatnie pozycje w Kandaharze. Nie wiadomo jednak, czy zostanie utrzymana jedność zwycięskiej koalicji, która w trakcie rozmów w Petersbergu pod Bonn, uzgodniła polityczny plan rozwiązania problemów Afganistanu. Część wojskowych odmawia bowiem respektowania ustaleń podpisanych przez polityków.

■ Bułgarski rząd oskarżył swoich konserwatywnych poprzedników o korupcję i grabież funduszy państwowych oraz zapowiedział śledztwo w tych sprawach. Według szacunkowej wyceny, majątek państwowy został sprzedany za 20 procent jego wartości. Gigantyczne były również rozmiary korupcji. W Bułgarii rządzi koalicja wspierana przez byłego cara Symeona II.

Żeby oni wiedzieli

Ojciec LEON KNABIT, benedyktyn z Tyńca

– „Bóg się rodzi”. Ojczy, czy dzisiejszy człowiek rzeczywiście wie, dlaczego świętujemy te wielkie urodziny?

– Z pewnością ludzie wierzący, którzy dzisiaj żyją, wiedzą, o co chodzi. Chrześcijaństwo, poza folklorem, widzą coś o wiele głębszego. Katolicy, oprócz choinki i wigilii, uczestniczą jeszcze w Pasterce, aby przez modlitwy i odpowiednie kazania spotkać się z rzeczywistością Boga Wcielonego. Świadomość rodzącego się Boga powoduje u wielu z nich pogłębienie życia wewnętrznego i zmianę na lepsze.

HENRYK PRZONDZIO

– Dlaczego właśnie podczas Świąt przypominamy sobie o Bogu? Gdy jest dobrze, zdrowie dopisuje i sprawy układają się pomyślnie, to jakoś Bogu się nie narzucamy. Mamy do Niego interes dopiero, kiedy jest źle.

– W pewnym sensie jest to normalne. To Bóg daje czas spokojny i bezpieczny. Kiedy idę normalną drogą, nie potrzebuję trzymać się barierki. Jeżeli droga skręca ku przepaści i z jednej strony pojawia się wysoka ściana oraz wąska ścieżka, a z drugiej już tylko przepaść, to wtedy mocno trzymam się barierki, aby przez nieopatrny krok źle nie skończyć. Ci, którzy się dobrze dzieje, także potrafią i umieją podziękować. Wystarczy popatrzeć, ile zamawianych jest intencji mszalnych dziękczynnych. Bezpieczeństwo i opiekę zapewnia Bóg także warunkami, którymi ludźmi obdarza. O wiele gorzej jest wówczas, gdy w trudach i kłopotach „odstawia się” Boga na bocznicy. Wtedy to jest dramat. A popatrzmy na Nowy Jork. Po dramatycznej katastrofie wypełniły się kościoły. Nawet u nas, w Krakowie, jak mówili księża, licznie ludzie się modlili i spowiadali. Dlatego religijność w chwilach trudnych to nie tylko ludzka interesowność. Może to jest także Boża metoda, by pociągnąć ku sobie ludzi, którzy na nic innego nie reagują. Natomiast nasza praca duszpasterska i świadoma praca katolików świeckich powinna doprowadzać do wdzięczności względem Boga także tych, którzy się dobrze mają.

– A może dzisiejszy człowiek boi się miłości Boga?

– Z tym problemem spotkałem się niedawno. Byliśmy wychowywani raczej w duchu bojaźni wobec Jezusa Pantokratora, Jezusa Panującego i Sprawiedli-

wego. Ostatnio rozmawiałem telefonicznie z kapłanem po siedemdziesiątce. Powiedział mi, że zastanawiając się nad swoim życiem, poczuł obawę przed Bogiem Miłości. To mnie zastanowiło, dlaczego? Rzeczywiście, ludzie dzisiaj boją się miłości. Jak stanąć przed tak wspaniałym Bogiem, mając świadomość, że się nie dorasta do Jego Miłości. Miałem tyle możliwości. Nie wykorzystałem ich.

– Jak wytłumaczyć z jednej strony pragnienie miłości, a z drugiej pojawiające się zdrady, rozczarowania, rozwody czy niezdrowe podejrzania?

– Po grzechu pierwotnym mamy do czynienia, niestety, z człowiekiem o przetrąconym kręgosłupie. Każdy z nas czuje, że natura bardziej skłonna jest do złego niż do dobrego. To, co mówi św. Paweł: „Łatwo przychodzi mi chcieć tego, co dobre, ale wykonać – nie” (Rz 7,18). Jak z tą krótką kołdrą: przykryje się ramiona i szyję, to w nogi zimno; przykryje się nogi, to góra marzenie. Roztropność duchowa pozwoli zauważyć, że Bóg daje łaskę. Opierając się na Jego miłosierdziu, podoła się trudnościom. Dlatego zapraszając nowożeńców do ołtarza, mówimy: jeśli wasza miłość posiada braki, Chrystus jest tym, który braki uzupełnia. Mówiąc językiem fotograficznym – jesteście dla siebie wyzwalaczem, a utrwalcą jest Chrystus. Film wywołany jest piękny, ale nie utrwala się szybko zaniknie. Jak się utrwali, będzie się trzymał. Chrystus jest „utrwalcą” w miłości małżeńskiej i każdej innej.

– Czego życzy Ojciec naszym Czytelnikom z okazji Świąt Bożego Narodzenia?

– Aby oglądali się wstecz i zauważyli, że pierwszy rok nowego tysiąclecia i nowego wieku mimo wielkich i trudnych wydarzeń, które się w nim działy, przeszedł do historii. Chwalmy Pana Boga za to, że rok ten przeżyliśmy. Obyśmy zachowali nadzieję na przyszłość. Żebyśmy żyli w przeświadczeniu, że skoro rodzi się Jezus i w miłości na świat przychodzi, to i w przyszłym, Nowym Roku, nas nie opuści. Z Nim w ostateczności zawsze wygramy.

– Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiał KS. ROBERT NĘCEK

Od redakcji

16 grudnia 1981 roku śmiertelnie postrzelonych zostało dziewięciu górników z kopalni „Wujek”. Dwadzieścia lat temu! A jednak do dziś nie osądzono ani tych, którzy strzelali, ani tych, którzy są odpowiedzialni za śmierć tych robotników. Podczas pacyfikacji jastrzębskiego „Manifestu Lipcowego” (obecnie „Zofiówki”) i kopalni w Katowicach zostało rannych wielu innych górników. Niektórzy uczestnicy grudniowych strajków byli aresztowani, wyrzucani z pracy, szykanowani. Dramatyczną opowieść uczestników wydarzeń sprzed dwudziestu lat znajdziecie Państwo na stronach 6–7.

W ostatnich tygodniach nasiliły się spory wokół negocjacji Polski z Unią Europejską. Do najtrudniejszych problemów, które trzeba rozwiązać podczas przygotowań do integracji, należy stan polskiego rolnictwa. Generalnie gospodarstwa są mało wydajne, słabo wyposażone, a produkcja rzadko spełnia wyśrubowane normy unijne. Na Zachodzie, niestety, polski rolnik wciąż kojarzy się

z konnym plugiem i bosym pastuszkem pędzącym krowy. Ten negatywny stereotyp możemy jednak przełamać sprzedając warzywa, nabiał lub mięso nieskażone i wysokiej jakości. O szansach rodzimego rolnictwa ekologicznego na rynkach UE na stronie 13.

Od tygodnia towarzyszymy Markowi Koprowskiemu w wyprawie do Kazachstanu. Ten ogromny i młody kraj, z liczną Polonią, odwiedził niedawno Jan Paweł II. Co znaczyła dla mieszkańców rozległych stepów wizyta Papieża, jak żyją obywatele dawnej republiki sowieckiej – na te i podobne pytania szukał odpowiedzi nasz specjalny wysłannik. Druga część cyklu na stronie 14.

Drodzy Czytelnicy! Już za tydzień zupełnie nowy „Gość Niedzielny”. Zmieniamy format i szatę graficzną, poprawiamy jakość, wzbogacamy treść. Na Boże Narodzenie przygotowaliśmy także wyjątkowy prezent: pięknie ilustrowany szesnastonastonkowy kalendarz ścienny na 2002 rok!

SEBASTIAN MUSIOŁ

W numerze

GRUDZIEŃ 1981

str. 6–7 – Aha, dostałem z kałacha

KOŚCIÓŁ I MY

str. 10 – Poznacie ich po radości
Uśmiechnij się!

str. 11 – Pan jest blisko

– Taką jest wiara Kościoła: Wierzymy w Jezusa Chrystusa

str. 12 – Misja Gaudete – zaproszenie do radości

SPOŁECZEŃSTWO

str. 13 – Kto kupi ekologicznego królika?

WYPRAWA „GOŚCIA” DO KAZACHSTANU

str. 14 – Przez stepy północy po masyw Tien-szan

FORUM

str. 24 – Nic już nie będzie tak jak przedtem
Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom: Poznaj miłość

KULTURA

str. 27 – Piękno i tajemnica

gość
niedzielny

Wydawnictwo
Kurii Metropolitalnej
w Katowicach

Adres redakcji: ul. Wita Stwosza 11, 40-042 Katowice

Adres do korespondencji:

skrytka pocztowa 659, 40-958 Katowice 2

Telefony: (0-32) 251-18-07,

(0-32) 251-50-06, (0-32) 251-15-55

Fax: (0-32) 251-50-21,

e-mail: redakcja@goscniiedzielny.pl

www.goscniiedzielny.pl

Redaktor naczelny: ks. Stanisław Tkocz

Zastępca redaktora naczelnego: Andrzej Grajewski

Sekretarze redakcji: Witold Kociński, Sebastian Musioł

Zespół: Ewa Babuchowska (kier. działu „W naszym domu”,

e-mail: dom@goscniiedzielny.pl),

Andrzej Babuchowski (kier. działu kulturalnego),

Wiesława Dąbrowska-Macura, Michał Góra, Barbara Gruska-Zych,

Krzysztof Jagiello-Kamm (stała korespondentka w RFN),

Stanisław Jankowski, Edward Kabiesz (red. „Gościa Telewizyjnego”),

Małgorzata Kamracka-Lipowska, ks. Roman Kempny (kier. działu religijnego),

Marek Koprowski (dział kraje Europy Wschodniej),

Jerzy Miciak (kier. działu graficznego), Henryk Sakwerda, Dobromiła Salik,

ks. Kazimierz Sowa, ks. Artur Stopka (serwis www.wiara.hoga.pl)

Hanna Wozniak-Gierlasińska,

„Azymut” – redaktor prowadzący Piotr Dardziński

Dział reklamy i marketingu: Beata Słodka (kier. działu), Bernadeta Gruska

Punkt przyjmowania ogłoszeń w Katowicach:

Rynek 13, tel./fax 781-99-32

Agencja Reklamowa – Stanisław Kołodziej

Tel./fax: (0-32) 2437390, lub (0-32) 2514654 wew. 125; 0 501479216,

Korekta: Elżbieta Bielas, Barbara Cień, Ewa Kura, Edyta Nicińska,

Maria Pietryra, Joanna Woszczyzna

Dział łączności z Czytelnikami: Krystyna Strozik-Zielińska

Przyjmowanie interesantów – w czwartki od 10.00 do 15.00

e-mail: list@goscniiedzielny.pl

Fotoreporterzy: Marek Piekara, Henryk Przdono

Archiwum: Janina Dłuzńska, Małgorzata Ścigaj

e-mail: archiwum@goscniiedzielny.pl

Informatycy: Jan Gawin, Adam Sobel

Studio GN: Jacek Bekman, Rafał Błaszczok, Joanna Bremer, Anna Grzywacz,

Renata Jureczko, Dorota Lubocka, Irena Nakonieczna, Kornelia Olszak,

Piotr Plesniur, Piotr Sudol

Administracja: Urszula Babczyńska, Barbara Grajcar, Małgorzata Gwizdała,

Lidia Hercog, Roman Krajewski, Maria Klusek, Beata Mozgól,

Krzysztof Palenta, Antoni Poledniok, Krystyna Sławik,

Elżbieta Zabińska (główna księgowa)

Druk: Krakowska Drukarnia Prasowa Sp. z o.o.,

DRUKPRESS, Kraków, ul. Nowohucka 50.

Oddziały „Gościa Niedzielnego”

BIELSKO-BIAŁA ul. Słowackiego 27, 43-300 Bielsko-Biała, tel. (0-33) 81-25-139

GLIWICE ul. Tuwima 1, skr. poczt. 196, 44-101 Gliwice, tel./fax (0-32) 230-78-80

KATOWICE ul. Wita Stwosza 16, 40-042 Katowice, tel. (0-32) 251-21-60 wew. 305

KIELCE ul. Jana Pawła II 3, 25-025 Kielce, tel. (0-41) 344-78-06, fax (0-41) 344-94-02

KOSZALIN („Wierzę”) ul. Piłsudskiego 6, skr. poczt. 93, 75-511 Koszalin,

tel. (0-94) 3411-277, fax 3410-314

KRAKÓW Rynek Główny 44, 30-960 Kraków, tel./fax (0-12) 421-49-83

LUBLIN ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 2,

20-950 Lublin, tel. (0-81) 53-21-058 wew. 313, tel./fax (0-81) 53-21-058 wew. 336

OPOLE ul. Sikorskiego 7/1, 45-051 Opole, tel./fax (0-77) 454-64-72

SANDOMIERZ ul. Żeromskiego 6, 27-600 Sandomierz,

tel. (0-15) 832-76-60, fax (0-15) 832-76-61

TARNÓW ul. Katodralna 1, 33-100 Tarnów,

tel./fax (0-14) 626-15-50

WARSZAWSKIE Biuro „Gościa Niedzielnego” ul. Mokotowska 43, 00-551 Warszawa,

tel./fax (0-22) 621-57-99, (0-22) 629-02-67,

WROCŁAW ul. Trzebnicka 11/4, 50-245 Wrocław,

tel. (0-71) 322-30-72, tel./fax (0-71) 322-37-09

Materiałów niezamówionych

redakcja nie zwraca.

Zastrzegamy sobie prawo skracania

i adustacji tekstów oraz zmiany ich tytułów.

HOGA.PL
WIARA
www.wiara.hoga.pl

20 lat temu władza strzelała do górników

Aha, dostałem z kałacha

ANNA BURDA

– Złapali mnie za ręce i nogi. Widziałem tylko niebo. Zanieśli mnie do cehowni. A tam, na kamiennej posadzce, w kałuży krwi ślizgały się pielęgniarzki – wspominają górnicy, których w grudniu 1981 roku dosięgły kule zomowców.

wybieraliśmy się z żoną do kościoła. A tu w radiu lecały tylko same „Szo-peny”, na ekranie telewizora Jaruzelski – wspomina górnik. – Byłem całkiem skołowany, zastanawiałem się, co jest grane. Czułem, że władza chwyta za pysk.

W poniedziałek, 14 grudnia, Czesław Kłosek miał ranną szyję.

kwencjach grożących za strajkowanie. „Manifest» się nie podda, „Jeszcze Polska nie zginęła” – niosło się po kopalnianym placu. Blokada informacyjna szczelnie odgradzała strajkujących od tego, co działo się na zewnątrz. Łącznicy, którzy docierali tu z innych zakładów, opowiadali o brutalnych pobiciach, o stadio-

W kopalni „Wujek” zginęli:

Józef Czekalski, miał wówczas 48 lat, żonaty, osierocił 17-letnią córkę. Kula trafiła go prosto w serce. Mieszkał w bloku, z okien którego było widać kopalnię. Żona widziała pacyfikację zakładu. Pod pierwszym prześcieradłem, które odkryła w stacji ratownictwa leżał jej mąż...

Krzysztof Giza, lat 24, kawaler. Przyjechał do pracy z Zamojszczyzny. Pierwsza kula trafiła go w rękę. Gdy po opatrzeniu rany wrócił do kolegów, dosięgła go druga kula – rozrywając tętnicę – przeszła szyję.

Ryszard Gzik, lat 35, osierocił 11-letnią córkę. Kula trafiła go w głowę, przeszła uszami. Żona czekała na niego całą noc. Rano w kopalni kazali jej jechać do szpitala w Ligocie. Dotarła tam akurat w momencie, gdy ciało jej męża poddawano sekcji zwłok...

Bogusław Kopczak, lat 28. Wraz z żoną i półtoraroczną córeczką mieszkał w pobliżu kopalni. Kula przeszła na wylot przez brzuch, roztrzaskała mu wątrobę.

Zenon Zając, lat 22, kawaler. Pochodził z Poznańskiego. Wkrótce miał się żenić. Dostał prosto w klatkę piersiową. Kula uszkodziła płuca i aortę.

Zbigniew Wilk, lat 30, osierocił dwójkę małych dzieci. Syn miał 3 lata, córka 5. Dostał trzy kule w plecy.

Andrzej Pełka, miał 19 lat. Zmarł kilka godzin po przewiezieniu do szpitala, szepcząc: „mamusiu, ratuj”. Rodzina opowiadała, że trafiono go trzema kulami: w pierś, w krtań i w głowę. Był okradziony. Plecy miał sine... jakby pobite...

Jan Stawisiński, lat 21, kawaler. Przyjechał z Koszalina. Strzelono mu w głowę. Najpierw zawieziono go do szpitala w Szopienicach. Po kilku dniach matka odnalazła go w szpitalu w Ochojcu. Był przy nim, zatrudniła się jako salowa. Zmarł 24 stycznia 1982 roku, nie odzyskując przytomności.

Joachim Gnida, lat 28, osierocił dwuletnią córkę. Kula wleciała w okolicę skroni, uszkodziła podstawę czaszki i płaty skroniowe. Walczył o życie do 2 stycznia 1982 roku. Zmarł, nie odzyskując przytomności. Żona nie mogła tu żyć. Wyjechała z córką do Niemiec.

Materiały pochodzą z książki Marii Szczesniak pt. „Idź i zabij”

Przez sforsowaną bramę wlał się kordon zomowców

Do Katowic, do pracy w kopalni „Staszic”, Czesław Kłosek przyjechał z Jarosławia. Górnictwo nie było szczytem jego marzeń, ale 21-letniego chłopaka chroniło przed wojkiem i pozwalało nieźle żyć. Dostał etat kulturalno-oświatowego, popularnego KO-wca. Zaczęły się naciiski, by wstąpił do PZPR-u. Postanowił więc poszukać sobie spokojniejszego miejsca na ziemi.

Władza chwyta za pysk

Od ręki dostał pracę w kopalni „Manifest Lipcowy”. – W niedzielny poranek 13 grudnia, jak zawsze,

Wśród górników narastał niepokój. Na wiecach mówiło się o internowanych i palowanych związkowcach. – Chciałem działać. Mówiłem kolegom z „Solidarności”, że ciągle tylko się popisujemy, że przekonujemy przekonanych. Albo róbmy strajk, albo przygotowujemy się do obrony – rzuciliśmy nerwowo. Kolega z oddziału studził moją rozgrzaną głowę: „Nie wyskakuj z takim tekstem, bo teraz tak się nie da”. To już nie będzie taki sam strajk, jak w sierpniu 1980 roku”.

Do górników kilkakrotnie wychodzili przedstawiciele dyrekcji kopalni i wojska, informując o konse-

nach zamienionych w ogromne więzienia. Naprędce zaczęto budować barykady. W ruch poszły kopalniane wózki, lutnie, przyczepa ciągnika.

15 grudnia gruchnęła wieść, że kopalnia „Jastrzębie” została spacyfikowana. Chwilę potem, około godziny 11.00, przed kopalnią „Manifest Lipcowy” zaczęły się ustawiać czołgi, transportery opancerzone i oddziały ZOMO.

– Każdy szukał dla siebie jakiegoś przedłużenia ręki – wspomina Czesław Kłosek. – Dla jednych był to łańcuch, dla innych gumowy wąż. Ja miałem klucz oczkowy. Około 12.00 zaczęli nas obrzucać pociska-

ZDJĘCIA: MAREK PIEKARA

– *Cały czas czuję tę kulę – mówi Czesław Kłosek*

mi z gazem i łać wodą. Jeden z czołgów trzykrotnie uderzył w barykadę, taranując ją.

Przez sforsowaną bramę dosłownie wlał się kordon zomowców. Kiedy jedni napierali, drudzy cofali się. Tak przez pół godziny.

Jak na filmie

– Grupa górników po raz kolejny ruszyła na zomowców. Poczułem się jak na filmie: zbliżenie na rękę jednego z milicjantów, zobaczyłem, że ma kałasznikowa – Czesław Kłosek wysoko unosi brwi. – Poczułem ogromne uderzenie, poderwało mnie do góry i upadłem. Aha, dostałeś z kałacha. Teraz to już tylko kwestia sekund – przemknęło przez myśl.

Koledzy złapali go za ręce i nogi, zanieśli do cehowni. Na kamiennej posadzce, w kałużach krwi ślizgały się pielęgniarki. Po kilkudziesięciu minutach na teren zakładu wpuszczono karetę pogotowia.

Czesław Kłosek dostał w podbródek, kula przeszła przez szyję i utkwiała w kręgosłupie. Operacja trwała pięć godzin. Lekarze nie zaryzykowali wyciągnięcia pocisku, utkwiał zbyt blisko rdzenia kręgowego. Postrzelonemu górnikowi groziło, że będzie nosił gorset do końca życia. Zawiał się jednak i zaczął intensywnie ćwiczyć. Codzienna rehabilitacja, gimnastyka, pływanie. Powoli wracał do zdrowia.

– Cały czas czuję tę kulę. Nigdy nie mogę nieść jednego wiadra, zawsze dwa. Nie mogę też jeździć na nartach, bo upadek by mnie zabił.

Czesław Kłosek wrócił do pracy w kopalni. Pracuje w dziale gospodarki materiałowej. Jest oskarżycielem posiłkowym w procesie dotyczącym pacyfikacji „Wujka”. – Kiedy rozpoczynałem studia na Wydziale Prawa i Administracji, żartowałem, że skończę je szybciej aniżeli zostanie wydany wyrok w tej sprawie. Studia skończyłem dwa lata temu...

Wojna, czy co?

Zofia, żona Zdzisława Kraszewskiego, wracała do domu z nocnej zmiany. – Widziałam, jak czołgi jadą do kopalni. Wojna, czy co? – pomyślałam. Boże, przecież mój mąż i syn tam są.

– Stałem przy ogrodzeniu, z boku. Zomowcy walili pałami w tarcze, wszędzie było ciemno od dymu petard – Zdzisław Kraszewski mruży oczy. – Krzyczeliśmy: „zbrodniarze, bandyci”. Nagle zrobiło mi się słabo, usiadłem. W gumowym bucie bulgotała krew. Kolega krzyknął: „Obejrzałeś!”.

Z przebitego na wylot kolana tryskała fontanna krwi. Ból był nie do zniesienia. Rannego zapakowali do sanitarki i odwieźli do szpitala górniczego. Ordynator pocieszył, że chyba trzeba będzie amputować nogę.

47-letni Zdzisław Kraszewski przeleżał w szpitalu trzy miesiące. – Nogę udało się uratować, ale z trudem mogę chodzić. – Dawniej do pracy w kopalni chodziłem pieszo, 3 kilometry w jedną stronę, a teraz pokonanie kilku metrów to dla mnie wyprawa. Wieczorem noga puchnie jak bania. Ale biorę laskę i codziennie wychodzę pospacerować. Muszę, inaczej bym już tylko leżał.

Pan Zdzisław przeszedł trzy zawały. Lekarz stwierdził, że to także efekt tamtych dramatycznych chwil. – Żałuję, że nie mogłem spokojnie dorozić do emerytury. Byłem zdrowy jak rydz, a zostałem kaleką.

Jadą!

Związkowcy z „Wujka” przygotowywali się do stanu wyjątkowego. Atmosfera była napięta. Przeczuli, że władza będzie chciała „coś” zrobić. W nocy z 12 na 13 grudnia bezpieka aresztowała przewodniczącą zakładowej „Solidarności”. Cała nocna zmiana przerwała pracę. W niedzielę 13 grudnia, tuż przed niedzielną Mszą św., górnicy z radia dowiedzieli się o stanie wojennym. Odprawiający Mszę ksiądz uspokajał robotników. Wtedy rozeszli się do domów.

Następnego dnia pierwsza zmiana zadecydowała o kontynuowaniu strajku. Postulowano zwolnienie wszystkich internowanych, zniesienie stanu wojennego i realizację Porozumień Jastrzębskich. Z innych zakładów dochodziły informacje o brutalnych pacyfikacjach. Emocje rosły. 15 grudnia górnicy zaczęli budować barykady. Podczas modlitwy różańcowej usłyszeli krzyk: „jadą”. Alarm okazał się fałszywy. Górnicy poprosili księdza o udzielenie absencji generalnej.

Rankiem 16 grudnia do strajkujących przyszedł dyrektor z przedstawicielami wojska. Zażądali opuszczenia kopalni, groząc odblokowaniem jej siłą. Górnicy odpowiedzieli hymnem „Boże, coś Polskę”. Jeden z robotników rzucił, że jeśli wejdzie

wojsko – opuszczą kopalnię, jeśli milicja – będą się bronić.

Około 11.00 czołgi zaczęły forsować mur. Kopalnię ostrzeliwano środkami chemicznymi, w ruch poszły armatki wodne. Z krążącego nad zakładem helikoptera zrzucano gazy łzawiące. Wyłomami w murze wchodziły oddziały zomowców.

W powietrzu fruwały kamienie, śruby, świece dymne, granaty łzawiące. Nad kopalnią unosiły się chmury gazów. Nagle rozległy się serie z broni automatycznej. Na placu przed kotłownią leżeli pierwsi zabici i ranni górnicy.

– Podbiegłem do jednego z leżących. Nagle poczułem szarpnięcie w ramię – opowiada Stanisław Płatek. – Odskokczyłem za róg kotłowni. Patrzę, a w ubraniu, na wysokości barku, dziura po kuli. Odprowadzili mnie do punktu sanitarnego. Dla mnie strajk już się skończył.

27-letni elektryk Zbigniew Wójcik dostał w ramię. Kula przeszła tuż nad łokciem. – Nie czułem bólu – wspomina. – Kolega zaprowadził mnie do punktu sanitarnego, a tam było już pełno. Na podłodze leżeli koledzy, obok płynęła krew. Wtedy dowiedziałem się, że są zabici.

Leżał na jednej sali z zomowcami. Dopiero po kilkunastu godzinach, przez posłańca, udało mu się skontaktować z najbliższymi. W domu czekała na niego żona i ośmioletni synek.

Kula, która trafiła Płatka przeszła tuż obok tętnicy, zgruchotała kość, wyrwała staw i zatrzymała się pod żebrzem. Wyjęty z rany pocisk zniknął... Stanisław Płatek, za kierowanie strajkiem, został skazany na 4 lata więzienia. Wyrok, z przerwami na leczenie, odsiedział. Ręka pozostała niesprawna. Nie może utrzymać żadnego ciężaru, bo palce same się otwierają.

Płatek przez wiele lat nie mógł znaleźć pracy. Do kopalni mógł wrócić dopiero w 1993 roku. Dziś kieruje Komisją Zakładową „Solidarności” w kopalni „Wujek”.

Ranni 16 grudnia 1981 r. na „Wujku” – Stanisław Płatek i Zbigniew Wójcik

Serdeczne *Bóg zapłać*
za modlitwę i udział w uroczystościach
pogrzebowych zmarłego 26.11.2001 r.

śp. Jana Kopiecia

dziekanowi dąbrowskiemu ks. prałatowi Józefowi Porębie,
ks. prob. Tadeuszowi Wiszniewskiemu,
ks. prob. Józefowi Baczyńskiemu,
delegacjom: Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego,
Urzędu Miasta Dąbrowa Tarnowska,
Zespołu Szkół Rolniczych w Brniu,
Małopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego,
Stacji Chemiczno-Rolniczej Kraków,
znajomym, sąsiadom, przyjaciołom, krewnym
oraz wszystkim uczestnikom żałobnych ceremonii

składa rodzina

Nauczanie

Adwent nadziei

2 grudnia Jan Paweł II w rozważaniach przed niedzielą modlitwą maryjną *Anioł Pański* wezwał do duchowej czujności w rozpoczynający się czas Adwentu.

„Kościół – powiedział Ojciec Święty – podejmuje swoją drogę i wzywa, by jeszcze intensywniej zastanawiać się nad misterium i tajemnicą Chrystusa, którą ciągle na nowo powinniśmy odkrywać w swoim życiu. Chrystus jest alfą i omegą, początkiem i końcem czasów. Jest także Tym, który przemierza czasy ludzkich dziejów i wkracza w nie. W nasze zwycięstwa, ale także i w to, co jest ciemną stroną naszego życia: w nasze grzechy. Adwent jest synonimem nadziei: nie próżnym oczekiwaniem na Boga pozbawionego oblicza, lecz z konkretną ufnością i pewnością powrotu Tego, który już nas nawiedził, *Oblubienica*, który swoją krwią przypieczętował wieczne przymierze z ludzkością; nadzieją, która pobudza do czujności i jest cnotą charakterystyczną dla tego szczególnego okresu liturgicznego. Chodzi o czujność w modlitwie, ożywianą miłosnym oczekiwaniem; czujność w dynamizmie konkretnej nadziei, świadomej, że zbliża się Królestwo Boże, w którym ludzie uczą się żyć jak bracia. Z tymi uczuciami wchodzimy w czas Adwentu jako wspólnota chrześcijańska, napełnieni Duchem Świętym oraz przesłaniem zawartym w Słowie Bożym”.

Na zakończenie rozważań Papież wyraził duże zaniepokojenie z powodu kolejnych ataków terrorystycznych na Bliskim Wschodzie. Powiedział, że ostatnie wiadomości o aktach terroru w Ziemi Świętej napawają „bólem i troską” oraz zaapelował o modlitwy w intencji pokoju, zwłaszcza 14 grudnia.

Wydarzenia

Refleksja o Polsce

Polska wciąż stoi wobec ogromnych wyzwań, żywotnych dla społeczeństwa teraz i w przyszłości – stwierdził Jan Paweł II podczas audiencji dla nowej ambasador RP przy Stolicy Apostolskiej, Hanny Suchockiej, 3 grudnia w Watykanie.

Z uwagą śledzę wszelkie wiadomości, jakie docierają z naszego kraju – powiedział Papież. Wyraził radość z postępującego rozwoju gospodarczego, ale jednocześnie ubolewanie z powodu „fali bezrobocia, braku możliwości zaangażowania własnych talentów, wykształcenia i energii w tworzenie przyszłości na miarę potrzeb i pragnień” i związanego z tym „niedostatku wielu osób i rodzin, które zwracają się do Papieża o pomoc, o materialne i duchowe wsparcie”.

Nawiązując do wystąpienia nowej ambasador RP, w którym przedstawiła ona istotne elementy rzeczywistości, Papież podkreślił, że „losy Polski, Kościoła i świata są ze sobą nierozdzielnie związane, przenikają się i nawzajem warunkują”. Zdaniem Ojca Świętego, „proces przemian społecznych i gospodarczych w Polsce, jaki trwa od 1989 roku, dokonuje się w kontekście takich pozytywnych zmian w świecie, jak kształtowanie się Unii Europejskiej czy rozszerzanie Sojuszu Atlantyckiego. Z drugiej strony wstrząsające światem działania wojenne w Zatoce Perskiej, na Bałkanach czy w Afganistanie, niepokój na Bliskim Wschodzie oraz przerażające akty terroru, jak ten w Nowym Jorku, budzące poczucie braku stabilności panującego dotąd porządku politycznego i ekonomicznego, wywierają nie mały wpływ na sposób myślenia i działania Polaków”. W tej złożonej sytuacji politycznej świata Polska, zdaniem Ojca Świętego, znajduje własną drogę państwowego rozwoju, zwłaszcza gdy chodzi o swobody obywatelskie, wolność religijną i demokratyzację życia społecznego.

Jan Paweł II zapewnił, że Kościół nie pragnie dla siebie przywilejów ani szczególnego miejsca, chce tylko mieć należyte warunki do pełnienia swej duchowej misji, co zapewnia mu Konkordat z 1993 roku. W tym duchu pragnie być obecny w procesie przygotowania Polski do pełnego zjednoczenia z Unią Europejską.

„Słuszne jest dążenie do tego, aby Polska miała swe należne miejsce w ramach politycznych i ekonomicznych struktur zjednoczonej Europy. Trzeba jednak, aby zaistniała w nich jako państwo, które ma swoje oblicze duchowe i kulturalne, swoją niezbywalną tradycję historyczną związaną od zarania dziejów z chrześcijaństwem. Tej tradycji, tej narodowej tożsamości Polska nie może się wyzbyć – stwierdził Ojciec Święty. – Stając się członkiem Wspólnoty Europejskiej, Rzeczpospolita Polska nie może tracić niczego ze swych dóbr materialnych i duchowych, których za cenę krwi broniły pokolenia naszych przodków”. W obronie tych wartości Kościół pragnie być partnerem i sojusznikiem rządzących naszym krajem – zapewnił Jan Paweł II. Wyraził nadzieję, że „Kościół i państwo, zachowując ich autonomię i specyficzne zadania, będą zgodnie wychodzić naprzeciw tym zadaniom”.

Papież prosił też Hannę Suchocką o przekazanie pozdrowień prezydentowi oraz rządowi RP. „Zgodnie ze wskazaniem św. Pawła modlę się, aby decyzje i działania wszystkich odpowiedzialnych za jej kształt i miejsce na scenie Europy i świata były podyktowane najgłębszą troską o jej dobro i by to dobro nieustannie rodziły”. Nowej ambasador RP Ojciec Święty życzył, aby „wypełnianie misji pośrednika między Rzeczpospolitą Polską i Stolicą Apostolską przynosiło satysfakcję i radość, oraz by służyło wspólnemu dobru wszystkich synów i córek naszej umiłowanej Ojczyzny”.

Media

Ewangelizacja przez media

O roli mediów we współczesnym świecie, a także ich zadaniach ewangelizacyjnych mówił Jan Paweł II w czasie spotkania z przedstawicielami nowej organizacji mediów katolickich – SIGNIS.

Przybyli oni do Rzymu na kongres zwołany przez Międzynarodowe Katolickie Stowarzyszenie Radia i Telewizji (UNDA) i Międzynarodową Katolicką Organizację Kina i Środków Audiowizualnych (OCIC). Na spotkaniu z połączenia tych instytucji powstała międzynarodowa organizacja katolicka dla wszystkich rodzajów mediów audiowizualnych – SIGNIS.

Ojciec Święty wyraził nadzieję, że nowe stowarzyszenie będzie się pomyślnie rozwijać i zwiększy skuteczność pracy, jaką w minionych 70 latach wykonały obie organizacje, które powołały SIGNIS do życia. Chodzi o „działalność ewangelizacyjną, prowadzoną w środkach przekazu i za ich pośrednictwem, na rzecz głoszenia zbawczego orędzia Pana w świecie kina, radia, telewizji, a ostatnio także Internetu” – podkreślił Papież. „Utworzenie tej organizacji na początku nowego tysiąclecia wydaje się szczególnie właściwe” – mówił dalej Jan Paweł II. Zwrócił uwagę, że wielki rozwój w dziedzinie technologii środków przekazu i nieustanny proces globalizacji sprawiają, iż misja Kościoła na rzecz formowania chrześcijan, znajduje coraz to nowe możliwości, a zarazem pojawiają się przed nią coraz nowsze wyzwania.

Ojciec Święty przypomniał, że w minionych latach dał się zauważyć znaczący wzrost liczby rozgłośni katolickich w różnych krajach Afryki i Europy, oraz wielki rozwój katolickich stacji telewizyjnych, szczególnie dzięki przekazom satelitarnym i sieci kablowej. „SIGNIS musi więc nadal tworzyć nowe audytoria dla programów katolickich i współpracować z innymi zainteresowanymi organizacjami, aby zapewnić, że te pozytywne treści religijne i duchowe nie zaginą w różnej produkcji medialnej” – dodał Papież.

Nawiązując do faktu, że ludzie bardzo dużo czasu poświęcają mediom, a dotyczy to zwłaszcza dzieci i młodzieży, Ojciec Święty podkreślił ważne znaczenie środków przekazu, szczególnie w celu nauczania ich odbiorców, jak z nich korzystać w sposób mądry i odpowiedzialny. „Oznacza to konieczność przestrzegania wysokich standardów nie tylko przez odbiorców, ale również przez liderów przemysłu medialnego. Oznacza to uwrażliwianie ludzi na uświadamianie sobie wielkiego wpływu, jaki media zajmują w ich życiu. Oznacza to wreszcie czuwanie nad jakością treści i wspieranie konstruktywnego dialogu między producentami a odbiorcami środków przekazu” – stwierdził Ojciec Święty.

1 Apel o pomoc dla Afganistanu

Wiceprzewodniczący Konferencji Biskupów Niemieckich bp Heinrich Mussinghoff uważa, że Niemcy powinni udzielić większej pomocy w odbudowie Afganistanu. Odnosząc się do obradującej w Petersbergu k. Bonn konferencji na temat przyszłości Afganistanu, bp Mussinghoff podkreślił 1 grudnia, że nie wystarczy tylko zainstalować w tym kraju nowy rząd, w którym będą reprezentowane wszystkie grupy społeczeństwa. Trzeba też przeznaczyć odpowiednie środki finansowe na odbudowę, uważa biskup Akwizgranu. – Solidarność bogatych jest niezbędna w walce z terroryzmem, podkreślił. Podczas rozmowy z deputowanymi Parlamentu Europejskiego, Bundestagu i Landtagu Nadrenii-Palatynatu wiceprzewodniczący Episkopatu Niemiec wyraził zaniepokojenie, że wojna w Afganistanie może się rozszerzyć na Irak i inne regiony. Przestrzegł, że „w żadnym razie nie wolno wrzucać lontu w świat islamski i oceniać jedną miarą wszystkich muzułmanów”. Jednocześnie zachęcił do prowadzenia „dialogu kultur”, który przyczyni się do osłabiania konfliktów między państwami.

2 Spotkanie w moskiewskiej katedrze

W czwartek, 28 listopada w moskiewskiej katedrze pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny spotkali się księża i osoby zakonne z centralnego regionu Europejskiej Części Rosji. Obrady prowadził administrator apostolski dla katolików obrządku łacińskiego Północy Europejskiej Części Rosji abp Tadeusz Kondrusiewicz.

Jako pierwsi przemawiali goście z Polski: lekarz ginekolog-położnik prof. Włodzimierz Fijałkowski i dyrektor Europejskiego oddziału międzynarodowej organizacji obrony życia Human Life International Ewa Kowalewska. Oboje mówili o problemach rodziny i ochrony życia, dzieląc się swymi do-

Kronika • Polska

Wigilijna świeca

– nowy obyczaj

Ruszyła siódma edycja Wigilijnego Dzieła Pomocy Dzieciom, które trwać będzie przez cały Adwent. Od ubiegłego roku Dzieło ma charakter ekumeniczny. Biorą w nim udział trzy siostrzane organizacje charytatywne: rzymskokatolicka Caritas Polska, ewangelicko-augsburska Diakonia i Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia Eleos. Patronat nad Dziełem objął I Program TVP, wspiera je większość polskich mediów. W ubiegłym roku zebrano ponad 13 mln zł ze sprzedaży 4,3 mln świec, z czego Diakonia rozprzedała 20 tys. świec, a Eleos – 16,5 tys. Dochód przeznaczono na parafialne i diecezjalne programy pomocy najuboższym dzieciom. Diakonia zamierza przeznaczyć środki z tegorocznej akcji na pomoc dzieciom z Ukrainy i z białoruskiego Czarnobyla, a prawosławny Eleos m.in. na letni wypoczynek dzieci, darmowe obiady, uruchomienie dwóch świetlic socjoterapeutycznych i pomoc świecącą dla dzieci z Białorusi. – Obok tradycyjnie pustego narkrycia przy wigilijnym stole pojawił się nowy obyczaj: świeca symbolizująca Chrystusa, który jest „światłem na oświecenie pogan” – powiedział 29 listopada o. Hubert Matusiewicz, wicedyrektor Caritas Polska, podczas konferencji prasowej w Warszawie. – Jej płomień jest dowodem pomocy konkretnemu dziecku – dodał. W Konferencji wzięli udział: Marek Masalski, dyrektor Eleos, Wanda Falk, dyrektor Diakonii, i Kazimiera Dziura, dyrektor Szkoły Podstawowej w Sokolnikach z diecezji sandomierskiej, która poinformowała media, że w tej zalanej przez powódź wiosce darmowe drugie śniadanie otrzymują wszystkie dzieci. 10 proc. śniadań finansuje Opieka Społeczna,

świadczeniami z Polski i wskazując na możliwości zastosowania przynajmniej niektórych z nich w Rosji. Podkreślano zwłaszcza znaczenie wychowania młodych pokoleń w szacunku do życia oraz trwałości małżeństwa i rodziny.

***

Po wykładach obojga prelegentów i krótkiej dyskusji zebrani uczestniczyli we Mszy św., której przewodniczył abp Kondrusiewicz. On też poinformował swych słuchaczy o odbytym niedawno w Saratowie na południu Rosji posiedzeniu plenarnym Konferencji Biskupów Katolickich Federacji Rosyjskiej. Szczególną uwagę zwrócił na zatwierdzony tam tekst Rytuału, który – jego zdaniem – stanie się podręczną książką każdego kapłana. Podziękował przy tym komisji liturgicznej Episkopatu za przygotowanie tego wydania, podkreślając zarazem konieczność ujednolicenia niektórych terminów i modlitw.

③ Chrześcijanie uciekają z Sulawesi

Tysiące chrześcijan indonezyjskich zbiegło w ostatnich dniach ze swych domostw w północnej i środkowej części wyspy Sulawesi w następstwie krwawych ataków, dokonywanych przez uzbrojonych fundamentalistów muzułmańskich z organizacji Laskar Dżihad. Rozruchy w rejonie miasta Poso trwają od ponad tygodnia i – według wstępnych ocen – pociągnęły już za sobą co najmniej setki zabitych i jeszcze liczniejszych rannych wśród miejscowych chrześcijan. Zdaniem watykańskiej agencji FIDES, związanej z Kongregacją Ewangelizacji Narodów, pod koniec minionego tygodnia z okolic Poso uciekło prawie 13 tys. wyznawców Chrystusa. Według tegoż źródła w rejonie tym w ostatnich dwóch latach w starciach między muzułmanami a chrześcijanami na tym terenie zginęło co najmniej 300 osób. Naoczny świadek ostatnich wydarzeń, pracujący na tym terenie ks. Erna Makarensi powiedział, że uzbrojeni milicjanci muzułmańscy zburzyli i spalili sześć miejscowości, których mieszkańcy musieli uciekać. Kapłan dodał, że ewakuację mieszkających tam chrześcijan zorganizował Kościół. Ks. Kees Bohm, mi-

sjonarz i sekretarz Ośrodka Kryzysowego diecezji Ambon na Molukach powiedział, że 28 listopada prawie 50 tys. chrześcijan zostało zmuszonych do ucieczki z Batalemby, ok. 15 km od Poso, wskutek ataku tysięcy uzbrojonych islamistów.

***

Ponad 210-milionowa Indonezja, której prawie 90 proc. mieszkańców wyznaje islam, jest największym liczebnie krajem muzułmańskim. Chrześcijanie stanowią tam niespełna 10 proc. ludności. Od ponad trzech lat w różnych rejonach tego wyspiarskiego państwa są oni przedmiotem ataków i agresji ze strony ekstremistów islamskich. Ocenia się, że w tym czasie w wyniku walk zginęło tam co najmniej 15 tys. osób, w większości chrześcijan. Sulawesi, inaczej zwana Celebesem, jest trzecią co do wielkości wyspą Indonezji, położoną na wschód od Borneo i na północny wschód od Jawy. Poso jest portem nad zatoką Tomini w północnej części wyspy.

④ Dzieciom chorym na AIDS

Kościół katolicki w Brazylii prowadzi domy opieki dla dzieci chorych na AIDS. Jednym z założycieli

Krótko

● Chrześcijanie w Ziemi Świętej pragną sprawiedliwości i pokoju, zapewnił łaciński patriarcha Jerozolimy abp Michel Sabbah. „We wszystkich częściach naszej diecezji: w Izraelu i na terytoriach palestyńskich, w Jordanii i na Cyprze, żyjemy, pragnąc sprawiedliwości i pokoju, gdyż panuje tu niepokojona przemoc, dewastacja i śmierć”, czytamy w ogłoszonym 2 grudnia orędziu adwentowym patriarchy. Początek Adwentu zbiegł się z falą zamachów terrorystycznych i gwałtownym zaostreniem konfliktu palestyńsko-izraelskiego.

a pozostałe 90 proc. – Caritas Polska. Pieniądze przeznaczone na wsparcie działań Caritas można wpłacać na konto: Caritas Polska, Skwer Kard. S. Wyszyńskiego 6, Warszawa PKO BP I O/Centrum w Warszawie nr 90 10201013 122640130. Od tych wpłat PKO BP nie pobiera prowizji.

Wielka Gala Integracji

Medale „Przyjacieli Integracji” wręczono 1 grudnia osobom i instytucjom pomagającym niepełnosprawnym. Podczas VI Wielkiej Gali Integracji, która odbyła się w Filharmonii Narodowej, do późnego wieczora licytowano obrazy namalowane przez niepełnosprawnych. Muzyczną gwiazdą wieczoru były „Brathanki”. W tym roku medale otrzymali: dziennikarka TVP1 Donata Baraniewska – autorka programu „Przyjaciele” promującego aktywność osób niepełnosprawnych w pokonywaniu własnych i społecznych ograniczeń; prawnik Teodor Bulenda – twórca standardów prawnych, dotyczących osób niepełnosprawnych i wykładowca warsztatów „Prawo dla niepełnosprawnych” na Uniwersytecie Warszawskim, oraz firma Sanitec Koło – producent armatury łazienkowej, za rozwiązanie przyjazne osobom starszym i niepełnosprawnym, w tym projekt „Łazienki bez barier”. Honorowy patronat nad imprezą objęli ambasador ONZ w Polsce Marc Destanne de Bernis oraz prezydent Warszawy Paweł Piskorski.

Krótko

● Już w grudniu rozpoczyna działalność Klub Piosenki RUaH. W każdy piątek od godz. 19.30 w gościnnej Piwnicy przy ul. Dominikańskiej w Krakowie będzie można posłuchać na żywo dobrej muzyki chrześcijańskiej, spotkać się ze znajomymi, a także wypić firmową herbatę w kubku RUaH.

dwóch takich domów jest ks. Julio Lancellotti. Od początku lat 80., kiedy pracował w więzieniu dla niepełnoletnich w Tatuape, marzył o założeniu domu opieki dla dzieci zarażonych AIDS. Pierwszy dom opieki udało się założyć ks. Lancellottiemu w 1991 r. Dzisiaj „Dom Życia” w Agua Rasa jest miejscem pełnym dzieci i zabawek. Od początku przewinęło się przezeń 110 chorych. Obecnie w domu w Agua Rasa żyje piętnastu chłopców w wieku 7–16 lat. Drugą placówkę ks. Lancellotti założył w Mooca. Mieszka w niej dwadzieścioro dzieci między 6. miesiącem a 6. rokiem życia. Niektórzy z podopiecznych przebywali wcześniej w więzieniu. Wielu z nich to sieroty bądź dzieci urodzone w więzieniu przez matki chore na AIDS. „Wszyscy traktowani są jak rodzina” – powiedział ksiądz założyciel, i dodał: „Tylko tutaj mają zapewnioną odpowiednią opiekę pielęgniarzek, nauczycieli i psychologów. Mogą czuć się nie jak w szkole czy centrum opieki, lecz jak w prawdziwym domu. Naszym zadaniem jest zintegrowanie ich ze społeczeństwem”.

***

Pocieszający jest fakt, że kondycja fizyczna i psychiczna wielu podopiecznych poprawia się, a niektórzy z nich nawet trafiają do adopcji, np. trójka dzieci trafiła do rodzin pracowników „Domu Życia”. „Moja córka także mieszkała w tym domu” – powiedziała Rosanna. „Powiedziałam jej, że otrzymała dwa dary – to, że może się leczyć i to, że znalazła rodzinę”.

Umowa o współpracy KUL-u z IPN-em

Wzajemne udostępnienie archiwów i prowadzenie działań edukacyjnych zadeklarowały 29 listopada Katolicki Uniwersytet Lubelski i Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Umowę podpisali w Lublinie prezes IPN prof. Leon Kieres i rektor KUL prof. Andrzej Szostek MIC. Prof. Kieres oczekuje od KUL „pomocy specjalistów” przy pracy nad dokumentami na temat represji wobec Kościoła w czasach istnienia państwa totalitarnego. – Misja IPN to utrwalanie pamięci o historii narodu polskiego od czasów II wojny światowej po rok 1990 – mówił podczas spotkania prof. Leon Kieres. Jego zdaniem, w tej misji bardzo ważne miejsce zajmują sprawy Kościoła katolickiego.

IPN prowadzi obecnie śledztwa w sprawie bezprawnego uwięzienia i pozbawienia funkcji duszpasterskich kard. Stefana Wyszyńskiego, postępowania sprawdzające i przygotowujące dotyczące śmierci ks. Jerzego Popiełuszki, a także innych przypadków, gdy istnieje podejrzenie popełnienia morderstwa na duchownych oraz różnego rodzaju represji. Według prof. Kieresa, ta sfera działań IPN będzie wymagała szczególnej pomocy ze strony KUL. W archiwach IPN część zasobów dokumentujących życie Kościoła w czasie II wojny światowej i potem została odtajniona do badań naukowych oraz śledztw prowadzonych przez Instytut. – Z tych dokumentów Kościół pozna, być może nieznana, ale bardzo ważną część swojej historii – mówił prezes IPN, który liczy na to, że współpraca pracowników KUL pomoże lepiej zrozumieć informacje zawarte w tych dokumentach.

***

W perspektywie jest uruchomienie przez KUL studiów podyplomowych z najnowszej historii Polski i ar-

chiwistyki. KUL jest kolejną po lubelskim Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytecie Jagiellońskim i Uniwersytecie Wrocławskim uczelnią, z którą nawiązał współpracę IPN.

„Świąteczko w Adwencie”

Tak nazywa się bożonarodzeniowa akcja Passauer Neue Presse i UNESCO dla dzieci w potrzebie. 28 listopada rozpoczęto ją już po raz dziesiąty, tym razem pod nazwą „Dzieci w Polsce – podarujmy im przyszłość”. „Nasza pomoc finansowa ma umożliwić dzieciom korzystanie z prawa do wykształcenia – powiedziała 28 listopada Ute Ohowen, specjalny ambasador UNESCO, na konferencji prasowej zorganizowanej przez KAI w Warszawie. W tym roku pomoc finansową otrzymają polskie ośrodki dla dzieci niewidomych i z rodzin zdemoralizowanych. Pieniądze, jakie zbiorą w czasie Adwentu czytelnicy bawarskiej gazety „Passauer Neue Presse”, przeznaczone zostaną na budowę internatu dla dziewcząt ośrodka w Laskach oraz pawilonu wychowawczo-terapeutycznego dla młodzieży w Serocku. W tym roku „Świąteczko w Adwencie” patronuje Jan Paweł II, który w specjalnym przesłaniu do autorów akcji napisał: „Dzieci są nadzieją świata i Kościoła. (...) Rozpalone przez Was świąteczko w sercach dzieci nigdy nie zgaśnie”.

***

Dotychczas „Świąteczko w Adwencie” – istniejące od 1992 r. – przebiegało pod nazwami: „Ofiary wojny w Bośni”, „Dziewczęta w potrzebie”, „Budujemy dom dziecka”, „Uciekinierzy z Zairu”, „Dzieci min z Sarajewa”, „Zapomniane dzieci Dalaj Lamy”, „Dzieci ulicy z Rio”, „Dzieci z Senegalu”. Czytelnicy „Passauer Neue Presse” ofiarowali na te akcje łącznie 12 mln marek.

Przygotowano na podstawie KAI i informacji własnych

Poznacie ich po radości

KS. TOMASZ HORAK

Wracalem kiedyś z grupą młodzieży z rekolekcji oazowych. Dworzec kolejowy, tłumy zmęczonych i niecierpliwych ludzi. I my. Rozśpiewane dziewczęta, roześmiani chłopcy. Coraz więcej oczu patrzyło na nas. Z początku z niechęcią, potem z błyskiem zainteresowania i szczyptą zazdrości. Po godzinie peron katowickiego dworca wyglądał jak cyrkowa arena: my pośrodku, wokół rozbawiony tłum widzów.

Na boku kilkoro spośród naszych zżywieniem rozmawiało z grupką innych młodych ludzi. Później opowiedzieli mi o tej rozmowie. Tamci też wracali z okolic Krościenka. Jakis studencki obóz. „Czym wy tak się cieszyacie? Skąd wracacie? Co to za facet, ten wasz wujek?”. Opowiedzieli o rekolekcjach, o księdzu zwanym wujkiem, o Mszach i modlitwie, o abstynencji i innych sprawach. „I wy w to wszystko wierzyacie?”. Ktoś zapytał, a ktoś odpowiedział: „Głupio pytasz. Nie widzisz ich radości?”. Wiara jest radością poznawania tego, czego zmysły sięgnąć nie mogą. Tak dzieje się, gdy potrafimy wierzyć ludziom. Tak dzieje się, gdy wiarą dotykamy Boga. Przeogromna jest radość wiary.

Ile razy można zaczynać od nowa? I to przeróżne sprawy. Można. Był dyrektorem dużego państwowego przedsiębiorstwa jeszcze „za komuny”. Gospodarzył dobrze, chodził do kościoła. Nie podobało się to władzy. W nowszych czasach był starostą, znowu coś się komuś nie podobało. Z uśmiechem przyjmował moje gratulacje, z takim samym uśmiechem opowiadał o perypetiach. W życiu osobistym największym ciosem była śmierć ukochanej żony. Mimo to ile razy go spotykam, tyle razy widzę człowieka pełnego radości, pogody, nadziei. Właśnie: nadziei i radości. Poznaliśmy się w wieczorach biblijnych, to zaprowadziło go do ruchu Odnowy w Duchu Świętym. Ostatnio z nadzieją włączył się w budowanie kolejnego dzieła. Podziwiam jego wytrwałe angażowanie się w sprawy społeczne i urzeczony jestem radością, która z tej nadziei – chrześcijańskiej nadziei – wyrasta. Nadzieja jest radością oczekiwania. Nawet zwyczajna, codzienna nadzieja człowieka jest radością. Nadzieja oczekiwania na spełnienie się obietnic Bożych i na Boga samego wyzwala w człowieku radość bez granic.

Leży przede mną zaproszenie sprzed kilku miesięcy. Zbyt ważne, bym je wyrzucił do kosza. Zaproszenie na wieczyste śluby zakonne siostry Kasi i jej towarzyszek. Znam radość zakonnych domów. Ale to, co przeżyłem w Mariówce, przeszło moje dotychczasowe doświadczenia. Już samo powitanie w przeddzień uroczy-

stości pełne było żywiołowej radości. Następnego dnia chwila składania ślubów – znowu radość, że aż popłakałem się ze wzruszenia. Radość widoczna na twarzach sióstr zastępowała habity, których tam nie używają. Poślubione Jezusowi. Miłość! One z niczego nie rezygnowały – one zyskiwały wszystko. Bóg zakochany w nich – one zakochane w Bogu. Ta radość nie mogła kłamać. Miłość jest radością spotkania i wzajemnego przenikania się jakże nieraz różnych, a przecież niewypowiedzianie bliskich sobie osób. Taką jest radość ludzkiej miłości. A miłość Boga? Czy nie jest samą radością? Radością wszystkich radości?

Wiara, nadzieja i miłość... Zauważyłeś, że klamrą spinającą te trzy ilustracje w jedno jest radość. Pytam, co jest najpierw? Czy wiara, z której wyrasta radość? Czy na odwrót: człowiekowi radosnemu łatwiej uwierzyć i wiarą żyć? Tak samo można pytać o nadzieję i o miłość. Wydaje się, że nie ma sensownej odpowiedzi na te pytania. Po prostu radość jest czymś tak podstawowym, głębokim, nieodzownym, koniecznym i ważnym, że nie sposób oddzielić jej od życia i że tłumaczy ona wszystko. Tłumaczy najprostsze sprawy codzienności. Tłumaczy wielkie przeżycia – czy to artystyczne olśnienia, czy odkrycie

przyjaźni, czy wreszcie mistyczne wzloty.

Radość jest bez wątpienia pomostem łączącym człowieka i zwierzęta – zauważ, jak potrafi cieszyć się twój pies. Ale radość mamy wspólną także z aniołami i nawet Bogiem samym. Czyż księgi biblijne nie mówią wielokrotnie o tym, że i Bóg się raduje? Rzecz w tym, by człowiek swoją radością wspinał się wzwyż. By odnajdował coraz głębsze jej motywy i umiał ją wypowiadać nie tylko na różne sposoby, ale wciąż piękniej i... radośniej. Subtelna, sięgająca wyżyn ducha radość świadczy o dojrzałości człowieka i ogrzewa innych, jak promienie słońca.

A radość chrześcijanina? Mamy szczególne powody do radości. Przede

wszystkim świadomość bliskości Boga. Zbliżające się święta będą wybuchem naszej przeogromnej radości, bo Bóg stał się jednym z nas! Inny powód naszej radości – to świadomość, że zło nie zwycięży, choć grzeszni jesteśmy. Wreszcie radość oczekiwania na spełnienie wszystkich naszych najgłębszych oczekiwań, aspiracji, marzeń – na spełnienie się całego naszego życia w domu Ojca. Chrześcijanom nie przystoi smutek. Chrześcijanom nie przystoi nawet kupowanie tanich namiastek radości na targowisku świata, by nie pomyślał ktoś, że brak nam radości prawdziwej. A jeśli by kto pytał, po czym ma rozpoznać chrześcijanina wśród mrowia ludzi, powiem tak: Poznasz go po radości! Czy nie o tobie to powiedziałem?

Uśmiechnij się!

KS. WIESŁAW HUDEK

Adwent to czas radosnego oczekiwania. Jeśli znakiem „radości pełnej” (por. J 15, 11) jest uśmiech, który „nie nie kosztuje, a daje wiele bogatego, nie uboży, a biednego wzbogaca, słabego podnosi na duchu, chorego wzmacnia, smutnego pociesza, zwaśnionych godzi, nieznajomych zbliża do siebie, z ciemności prowadzi ku światłu, z beznadziejności ku dobru...”. Adwent to również czas szczególnego uśmiechu. Warto zatem postawić dwa pytania.

Czy Bóg uśmiecha się do człowieka?

Tak, bo stwarzając człowieka, Bóg uśmiecha się tak jak ojciec pochylony po raz pierwszy nad kołyską swego dziecka. Zachwycony cudem życia, cudem osoby. Bóg uśmiecha się przekazując Abrahamowi swój „pomysł” uszczęśliwienia ludzkości. Czyni to jak przyjaciel dzielący się ze swoim przyjacielem dyskretną tajemnicą.

Uśmiecha się Bóg do człowieka, kiedy wyprowadza Izraelitów z nie-

woli egipskiej. Uśmiech ten podobny do radości błyszczącej na twarzach wyzwolonych z wewnętrznych i zewnętrznych niewoli. Bóg uśmiecha się do człowieka prowadząc naród wybrany ku czasom mesjańskim. Uśmiechem takim, co „rozwesela ziemię, a pustynię napelnia zielenią i kwiatami”.

Bóg uśmiecha się, posługując się ludźmi; ustami patriarchów, mędrców, królów i proroków. Oznajmia radosne wieści pełne miłości i nadziei. Biblia to list Boga uśmiechającego się do stworzenia.

Bóg – jeśli można tak powiedzieć – najpełniej uśmiechnął się do człowieka poprzez tajemnicę Wcielenia. Dzieło Jezusa – Jego życie, śmierć i zmartwychwstanie – jest najcudowniejszym uśmiechem Boga skierowanym ku człowiekowi. Jest ten uśmiech źródłem radości niewyczerpanej. Z niej wypływa Ewangelia: radosna wiadomość o miłości Boga do nas – ludzi.

Jeśli w uśmiechu zauważy się nie tylko gest, ale również postawę, to – parafrazując słowa autora Listu do Hebrajczyków – „wielokrotnie i na różne sposoby Bóg uśmiechał się do człowieka” (por. Hbr 1,1), tak więc uśmiech jest jednym z „kodów” umożliwiających zrozumienie Bożej przemowy, miłosnego planu Boga zapisanego w całej historii zbawienia.

Czy człowiek uśmiecha się do Boga?

Tak, jako matka, ojciec, brat, sąsiad. Jeśli człowiek chce uśmiechać się do Boga, wpięć musi ukochać siebie samego miłością akceptującą, by spełnić Ewangelię: „miłujcie się wzajemnie, jak Ja was umiłowalem” (por. J 15,12). Uśmiech poprzez człowieczeństwo, to oddanie Bogu chwały w bliźnim.

Jeśli człowiek chce się do Boga uśmiechnąć, musi być jego przyjacielem. I dbać o tę przyjaźń. Modlitwa ufna, cierpliwa, pokorna to znak takiego przyjaznego uśmiechu.

To ma być uśmiech człowieka wolnego, więc uwolnionego od tego, co ogranicza miłość, co hamuje jej energię. Dopiero przepraszając bliźnich, przepraszając Boga za popełnione zło, naprawiając wyrządzone krzywdy człowiek może „wysłać” uśmiech czysty i łagodny.

Jeśli człowiek chce uśmiech uczynić zasadniczym elementem swojego „życiowego słownika”, ma do dyspozycji: czas, przestrzeń i osoby. Czas – jako dar i zadanie – jest adwentem (oczekiwaniem radosnym) bliskim i dalekim. Przestrzeń – dom, ulica, miejsce pracy itd. – to owe tereny domagające się wyprostowania i gotowania ich dla Pana w radości. Osoby – nieprzeliczona wspólnota krewnych, przyjaciół i nieznajomych – czekają na uśmiech, znak, że jest nadzieja. W nich Bóg czeka na nasz uśmiech.

Sobór Watykański II stwierdza: „Czas Adwentu ma podwójny charakter: jest czasem przygotowania na Święta Bożego Narodzenia, w czasie których wspomina się pierwsze przyjście Syna Bożego do ludzi, i jednocześnie jest czasem, w którym Kościół oczekuje powtórnego przyjścia Chrystusa u końca czasów”.

Pan jest blisko

KS. ROMAN KEMPNY

Chociaż cała teologia liturgii Adwentu koncentruje się wokół myśli mesjańskiej i eschatologicznej proroka Izajasza, wyraźnie dają się wyodrębnić dwa okresy. Od pierwszej niedzieli aż do 16 grudnia tematem dominującym jest wymiar eschatologiczny – powtarzane przyjście Chrystusa w chwale u końca czasów. Modlił się Kościół w I prefacji adwentowej: „On ponownie przyjdzie w blasku swej chwały, aby nam udzielić obiecanych darów, których czuwając z ufnością oczekujemy”. Od 17 grudnia tematem dominującym jest bezpośrednie przygotowanie na przyjście Syna Bożego w ludzkim ciele. Ten ostatni okres ma też wyraźnie charakter maryjny.

Radujmy się

Całą liturgię Adwentu, nie tylko 3. niedzielę, zwaną „gaudete”, wyraźnie cechuje radość z przyjścia, radosne oczekiwanie. Brak śpiewu „Gloria” w niedzielę Adwentu ma podkreślić „nowość” jego brzmienia w Boże Narodzenie. Oczekiwanie Zbawiciela dla ucznia Chrystusa jest zawsze nacechowane „świętym entuzjazmem, szczerym uznaniem i najgłębszym pragnieniem Odkupiciela” – jak podkreśla Kościół w starych formularzach mszalnych. Często rozbrzmiewa w liturgii Adwentu wołanie: „Idźmy z radością na spotkanie Pana” oraz „Marana tha! Przyjdź Panie Jezu!”. A także wezwanie Apostoła: „Radujcie się w Panu, jeszcze raz powtarzam: ra-

dujcie się! Niech będzie znana wszystkim ludziom wasza wyrozumiałość: Pan jest blisko!”. Liturgia stawia przed nami postacie historii zbawienia, które towarzyszą naszemu oczekiwaniu na przyjście Mesjasza. Prefacja przypomina: „Jezusa Chrystusa przepowiadali wszyscy Prorocy, Dziewica Matka oczekiwała z wielką miłością, Jan Chrzciciel zwiastował Jego przyjście i ogłosił Jego obecność wśród ludu”. Prorok Izajasz uczy nas nadziei; Jan Chrzciciel radykalizmu i gotowości do nawrócenia; Maryja przyjmowania woli Bożej.

Antyfony o Mesjaszu

W jednej z kaplic, w bezpośredniej bliskości grotty narodzenia w Betlejem, na dwóch kolumnach wyryte są w formie zawołania określenia Mesjasza, rozpoczynające tzw. antyfony większe: *O Mądrości, O Panie, Wodzu Izraela, O Korzeniu Jessego, O Kluczu Dawida, O Wschodzie, O Królu, O Emmanuelu*. Tymi antyfonami modli się Kościół w Modlitwie Wieczornej Liturgii Godzin, poprzedzając nimi hymn *Magnificat*. One też przygotowują nas do słuchania Ewangelii w czasie Mszy św. Niektórzy historycy datują ich pochodzenie na V wiek, inni na czasy Grzegorza Wielkiego. Wydaje się pewnie ich rzymskie pochodzenie. Śpiew tych antyfon w okresie Adwentu był wykonywany szczególnie uroczystość w kościołach katedralnych i klasztorach. Tę tradycję zachowały do dziś niektóre wspólnoty zakonne. Bogactwo treści biblijnych i teologicznych, zawartych w jakże syntetycznej formie, zwraca naszą uwagę na przychodzącego Mesjasza: Kim jest On sam i co oznacza Jego przyjście dla człowieka.

Antyfony adwentowe od 17 grudnia

17 grudnia: O MĄDROŚCI, która wyszła z ust Najwyższego, obejmując wszechświat od krańca do krańca, i wszystkim rządysz z mocą i słodyczą; przyjdź i naucz nas dróg roztropności.

18 grudnia: O PANIE, WODZU IZRAELA, Tyś w krzaku gorejącym objawił się Mojżeszowi i na Synaju dałeś mu Prawo; przyjdź nas wyzwolić swym potężnym ramieniem.

19 grudnia: O KORZENIU JESSEGO, który się wznosisz jak krzak dla narodów, przed Tobą zamkną królowie, a ludy modlić się będą do Ciebie; przyjdź nas wyzwolić i już dłużej nie zwlekaj.

20 grudnia: O KLUCZU DAWIDA i Berło domu Izraela, Ty, który otwierasz, a nikt zamknąć nie zdoła, zamykasz, a nikt nie otworzy; przyjdź i wyprowadź z uwięzienia człowieka, który trwa w mroku i cieniu śmierci.

20 grudnia: O WSCHODZIE, Blasku światłości wieczystej i Słońce sprawiedliwości; przyjdź i oświeć żyjących w mroku i cieniu śmierci.

22 grudnia: O KRÓLU, oczekiwany przez wszystkie narody; Kamieniu Węgielnym, który łączysz wszelkie ludy w jedno; przyjdź i zbaw człowieka, któregoś z ziemi utworzył.

23 grudnia: O EMMANUELU, Królu nasz i Prawodawco, nadziejo i ratunku narodów; przyjdź nas wybawić, nasz Panie i Boże.

Michał Anioł, Prorok Izajasz, XVI w.

Taka jest wiara Kościoła

Wierzymy w Jezusa Chrystusa

KS. JANUSZ KRÓLIKOWSKI

– „I nie ma w żadnym innym zbawienia, gdyż nie dano ludziom pod niebem żadnego innego imienia, w którym moglibyśmy być zbawieni” – takie wyznanie o Jezusie Chrystusie Nazarejczyku złożył, natchniony przez Ducha Świętego, święty Piotr przed Sanhedrynem (Dz 4,12). Jezus – On sam – stanowi ośrodek naszej wiary, a celem życia chrześcijańskiego jest nawiązanie z Nim wspólnoty życia, by w ten sposób osiągnąć pełnię swojego przeznaczenia.

Pierwsza i najbardziej podstawowa odpowiedź na pytanie: „Kim jest chrześcijanin?” jest następująca: chrześcijaninem jest ten, kto wierzy, że Jezus z Nazaretu jest Chrystusem, Synem Boga żywego. Ta wiara stanowi fundament, na którym jest zbudowany Kościół i na którym opiera się każdy autentyczny chrześcijanin w swoim życiu i w dokonywanych wyborach. Wierzyć w Jezusa oznacza przyjąć Go całym sercem i umysłem, całą duszą i wszystkimi siłami, a w ten sposób wejść na drogę budowania coraz doskonalszej i dalej idącej miłości do Niego. To jest najbardziej specyficzny element wiary chrześcijańskiej – Jezus, człowiek, który narodził się za rządów cesarza Augusta i umarł na krzyżu za cesarza Tyberiusza, jest Jednorodzoną Synem Bożym, prawdziwym Bogiem i prawdziwym człowiekiem. Na tym konkretnym fakcie opiera się chrześcijaństwo i wiara każdego z nas.

Skoro Jezus jest Bogiem, to jest w pełni uzasadnione, że możemy za Nim iść w naszym życiu i że rzeczywiście to czynimy. Dlatego jest w pełni sensowne związanie z Nim

całego naszego życia i działania po to, by pójść za Nim traktować coraz poważniej i coraz odpowiedzialniej. Dlatego takiej postawy może On wymagać od nas, i rzeczywiście jej wymaga. Człowiek w żadnym wypadku nie mógłby powiedzieć: „Kto kocha ojca lub matkę bardziej niż Mnie, nie jest Mnie godzien” (Mt 10,37) albo: „Kto się przyzna do Mnie wobec ludzi, przyzna się i Syn Człowieczy do niego wobec aniołów Bożych” (Łk 12,8). Ale On jest Bogiem i może postawić właśnie takie wymagania.

Jezus Chrystus, Bóg-Człowiek, jest naszym Zbawicielem, ponieważ On jest dla nas Drogą, Prawdą i Życiem. On oświeca nasze życie i prowadzi je do jego wypełnienia. On wyzwala nas od grzechu i śmierci po to, by dać nam udział w swoim wiecznym życiu i w swojej wiecznej chwale. On zwiędza wszystkie nasze aspiracje i poszukiwania.

Święty Augustyn w jednym z autobiograficznych wyznań zwierza się: „Boję się Jezusa, który przechodzi”. Boi się, że może Go nie rozpoznać; że Jezus może być blisko, a on może Go nie zauważyć i rozminąć się z Nim. Jezus jest Synem Bożym, który przyszedł na ziemię, aby nas zbawić. Jest w pełni słuszne i sensowne, abyśmy bali się, gdy przechodzi i gdy jest obok nas, gdyż możemy rozminąć się z Kimś naprawdę ważnym – możemy rozminąć się z naszym zbawieniem. Spotkamy Go zaś wtedy, gdy nasza wiara będzie stawiać się „przeżytym poznaniem Chrystusa, żywą pamięcią Jego przykazań, prawdą, którą trzeba żyć” – jak napisał Papież Jan Paweł II w encyklice *Veritatis splendor* (nr 88).

GAUDETE

MISJA **Gaudete**
"wejść do radości" 2000-2001

Misja Gaudete – zaproszenie do radości

W trzecią niedzielę Adwentu, zwaną Niedzielą Gaudete, czyli niedzielą radości, swoje święto obchodzi Misja Gaudete.

Pomysł jej powołania zrodził się z zachęty Jana Pawła II, wyrażonej w encyklice *Sollicitudo rei socialis*, by „wierni świeccy ożywiali rzeczywistość doczesną przez chrześcijańskie zaangażowanie”. *Gaudete* w języku łacińskim oznacza „radujcie się”. Celem Misji Gaudete jest: wskazywanie stylu życia opartego na wartościach chrześcijańskich i pomoc w jego realizowaniu oraz ochrona środowiska

naturalnego jako miejsca rozwoju człowieka. Członkowie dążą do harmonijnego rozwoju całego człowieka – w wymiarze duchowym, intelektualnym, fizycznym i społecznym. Program Misji Gaudete oparty jest na tzw. 4E, czyli:

Ewangelii – codzienne czytanie Pisma Świętego, które zbliża chrześcijanina do Jezusa, udział w działalności apostolskiej Kościoła;

Eucharystii – jest ona miejscem wspólnych spotkań i stanowi centralny punkt życia osób związanych z Misją;

Edukacji – nieustanne dążenie do lepszego poznania stworzonego przez Boga świata;

Formy aktywności Misji Gaudete:

■ **Niedzielne Spotkania Gaudete** – przeznaczone dla osób, które chcą zapoznać się z charyzmatem Gaudete, pogłębić swoją wiarę i modlitwę.

■ **Warsztaty o wychowaniu** – to zajęcia edukacyjne, których adresatami są nauczyciele, rodzice i wychowawcy, chcący poszerzyć swoją wiedzę z zakresu wychowania, stosowania metod wychowawczych, samorealizacji i rozwoju własnej osobowości.

■ **Poradnia Psychologiczna** – proponuje konsultacje, pomoc w rozwiązywaniu konfliktów małżeńskich i rodzinnych, trudności osobowościowych oraz problemów wychowawczych.

■ **Spotkania dla Małżeństw MK +** – obejmują tematykę dotyczącą etyki małżeństwa, kształtowania właściwych relacji w rodzinie.

■ **Szkolenia dla bezrobotnych** – pomoc osobom bezrobotnym i nisko wykwalifikowanym w rozpoznawaniu predyspozycji zawodowych, podnoszeniu kwalifikacji oraz poszukiwaniu swojego miejsca na rynku pracy.

■ **Kursy komunikowania się** – to cykl spotkań mających na celu podniesienie umiejętności porozumiewania się, poznawanie metod rozwiązywania konfliktów.

■ **Wakacyjne Spotkania Gaudete** – to przeżywanie okresu wakacji w atmosferze Gaudete oraz wspólne zastanawianie się, jak w twórczy sposób zastosować w życiu mądrość Bożą płynącą z Biblii.

■ **Kolonie Gaudete** – to program dla dzieci w wieku od 7 do 14 lat, który ma na celu zapewnić dzieciom aktywny i twórczy wypoczynek w czasie wakacji.

Entuzjazmie – dążenie do tego, aby radość i pokój wewnętrzny – który jest efektem życia zgodnego z zasadami i wartościami podanymi w Biblii – wypełniały serca.

Misja Gaudete rozwija aktywność jako Misja Gaudete Rodzin, Misja Gaudete Dzieci, Misja Gaudete Młodych.

Zapraszamy osoby chętne do zaangażowania się jako wolontariusze lub uczestnicy w działalność Fundacji Gaudete.

Kontakt: Misja Gaudete, 40-001 Katowice, skr. poczt. 1480, tel./fax: 0-32/257 01 46, e-mail: gaudete@katowice.opoka.org.pl
www.gaudete.katowice.opoka.org.pl

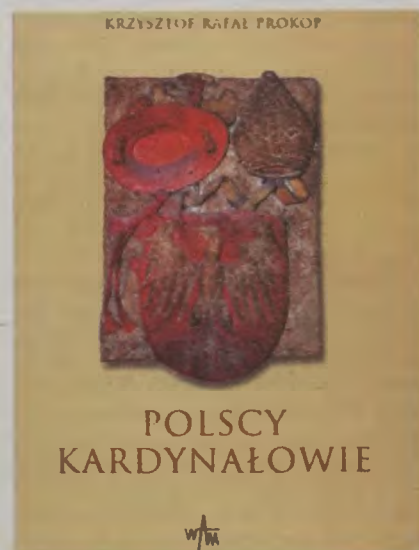
Poczet kardynałów polskich

Kardynałowie mają prawo wyboru Następcy św. Piotra. Ponadto – jak mówi Kodeks Prawa Kanonicznego – są do dyspozycji papieża, działając zarówno kolegiально, jak i pojedynczo. Mogą pełnić różne urzędy, pomagając Biskupowi Rzymskiemu w codziennej trosce o Kościół powszechny.

Nominacja kardynalska jest przede wszystkim wyróżnieniem dla człowieka, który ją otrzymuje, ale przynosi także splendor Kościołowi, z którego kardynał pochodzi.

Dotychczas Kościół w Polsce dał Kościołowi powszechnemu 33 kardynałów. Ich sylwetki prezentuje wydana właśnie przez Wydawnictwo WAM książka Krzysztofa Rafała Prokopa „Polscy kardynałowie”. Można się z niej dowiedzieć, na przykład, że pierwszym polskim kardynałem był Zbigniew z Oleśnicy, żyjący na przełomie XIV i XV stulecia, a żyjących polskich kardynałów jest ośmiu.

Przynosząca ogromną ilość niezwykle ciekawych informacji, pokazujących nie tylko losy trzydziestu trzech książąt Kościoła, ale także całej wspólnoty katolickiej w Polsce, książka została dodatkowo

wo wzbogaconą materiałami o kardynałach polskiego pochodzenia, kardynałach obrządków wschodnich na dawnych terenach Rzeczypospolitej oraz o nominacjach z różnych przyczyn niezrealizowanych.

Jest w tej wyjątkowej pozycji książkowej sporo ilustracji oraz bardzo pomocne aneksy, wśród których na szczególną uwagę zasługują tablice genealogiczne, ukazujące związki rodowe, a w niektórych przypadkach również dynastyczne, polskich kardynałów. Nie zabrakło oczywiście szczegółowego indeksu osób.

A. S.

Odkrywać głębie

Zdobywając wierzchołek góry – nieraz w wielkim trudzie – nie mamy często pojęcia, jak wspaniały widok czeka nas na szczycie. Im wyższa góra, tym widok piękniejszy. Zanurzając się coraz głębiej w głębokości morza, jesteśmy oczarowani pojawiającym się przed naszymi oczami niesamowitym w swych kolorach i kształtach podmorskim światem.

Nieprzypadkowo Jezusowe wezwanie „Duc in altum!” (Łk 5,4) Jan Paweł II uczynił motywem wiodącym listu apostolskiego „Novo millennio ineunte” (NMI 1, 15, 38, 58), który chrześcijanie otrzymali na zakończenie Roku Świętego. Ojcu Świętemu nowe tysiąclecie jawi się jako czas wielkiej szansy dla uczniów Chrystusa, otwiera się ono bowiem „przed Kościołem, nieczym rozległy ocean, na który mamy wypłynąć, licząc na pomoc Chrystusa” (NMI, 58). Znaczenie tego dokumentu można porównać do listu apostolskiego „Tertio millennio adveniente”, który bardzo konkretnie przygotowywał Kościół od strony pastoralnej na obchody Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. „Novo millennio ineunte” zaś podsuwa nam konkretne priorytety w działalności duszpasterskiej Kościoła, aby z nową nadzieją i entuzjazmem wypłynąć na głębie trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa. Warto więc pochylić się nad tym niesłychanie ważnym od strony duchowej i duszpasterskiej listem Jana Pawła II. Rozważania ks. Bogdana Bieli, metodą jakby wyławiania pereł, mają pomóc w tym wypłynięciu na głębie. Ich celem jest

wprowadzenie w bogactwo tajemnicy Kościoła, czyli tej rzeczywistości, dzięki której możemy zanurzać się w głębie Bożego życia, a jednocześnie odkrywać głębie własnego ducha. Treść i układ książki z jednej strony świadomie nawiązują do tytułów rozdziałów i wybranych zagadnień „Novo millennio ineunte”, z drugiej strony zaś poszczególne artykuły w swej strukturze opierają się na specyficznej metodzie Ruchu Światło-Życie, zmierzającej do urzeczywistniania się „żywego Kościoła”. Ta cenna książka nie tylko zachęca do wgłębienia się w przesłanie „Novo millennio ineunte”, ale pomaga czytelnikowi z nową nadzieją i z nowym zapalem podjąć pracę duchową i duszpasterską na rozległym oceanie nowego tysiąclecia chrześcijaństwa (por: NMI 3, 58).

kerom

Warto przeczytać

Kto kupi ekologicznego królika?

TERESA SIENKIEWICZ-MIŚ

Polska żywność ekologiczna może podbić rynki zachodnie. Czy tak się stanie, zależy od jakości rodzimych produktów.

Na eksportowanie żywności ekologicznej za granicę wielu jej producentów po prostu nie stać – wyjaśnia prezes Dolnośląskiego Oddziału Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi EKO-LAND Janusz Jędrzejczak. – My uznajemy certyfikaty zachodnie, a Zachód naszych nie uznaje. Aby cokolwiek sprzedać za granicę, musimy najpierw sprowadzić zachodnią firmę certyfikacyjną, a ona drogo kosztuje.

Rośnie popyt

Jędrzejczak od kilkunastu lat specjalizuje się w hodowli owiec, krów, kur, świń i gęsi. Do jego ekologicznego gospodarstwa w podwrocławskiej Porębie wróciły rasy zwierząt hodowlanych słynących z dobrego mięsa, jaj, siary wykorzystywanej do celów leczniczych. Niestety, nie może on robić przetworów z tego mięsa, ponieważ cztery lata temu wyszła ustawa zabraniająca uruchamiania małych masarni. Nie udało się również Teofilowi Furgolowi z podopolskiego Prószkowa uruchomić wytwórni soków z marchewki, mimo że popyt na nie jest ogromny. Ale obaj gospodarze nie mają powodów do narzekania, ponieważ ich produkty nie czekają na klientów, to klienci o nie zabiegają.

W Polsce jest około 1500–2000 gospodarstw ekologicznych. To kropla w morzu rosnącego zapotrzebowania na czystą, zdrową żywność. Połowę produkcji z dwudziestohektarowego gospodarstwa Furgolów odbierają klienci bezpośrednio, druga część żywności dostarczana jest do sklepów z żywnością „Bio”, natomiast – na prośbę Pol-

skiego Klubu Ekologicznego w Gliwicach – ziemniaki, marchew i płatki zbożowe dostarczane są do przedszkoli znajdujących się na śląskich terenach silnie skażonych.

– Nie ma problemu ze zbytem, więcej kłopotów mamy z utrzymaniem stałej podaży. Chętnie nasze produkty kupi zachodni odbiorca, o ile będzie to duża i stała dostawa. Gdybyśmy byli w stanie wysłać tygodniowo kilka tonów załadowanych mięsem króliczym, gęsim czy kaczym, niejedyni unijni market zabiegałby o stałą umowę. Niemieckie Stowarzyszenie Bio Gäa z Dreźnie chce podpisać z nami umowę na dostarczanie mięsa króliczego. Tymczasem takiej ilości żywności nie produkujemy – stwierdza Furgol.

Ekologia jest dochodowa

Absolwenci Akademii Rolniczej we Wrocławiu Iwona i Janusz Śliczni otrzymali w latach osiemdziesiątych gospodarstwo po rodzicach w Bładczu koło Kluczborka – dom, budynki gospodarcze i 8,44 ha ziemi. Jednym z pomysłów na maksymalne wykorzystanie niewielkiego arealu było przekształcenie konwencjonalnego gospodarstwa w ekologiczne. Dzisiaj są znanymi w Polsce producentami maki razowej, płatków żytnich, pszennych i jęczmieniowych wyrabianych z czystych biologicznie zbóż. Wszystkie inwestycje związane z uruchomieniem własnego

mlyna, przystosowaniem domu do przyjmowania gości opłaciły się.

– Nasze produkty odbierane są bezpośrednio z młyna przez hurtowników albo kupowane w prowadzonym przez nas sklepie z produktami ekologicznymi. Turyści z Niemiec, Holandii, Belgii zjadają się swojskim serem, warzywami i razowym chlebem – opowiada Iwona Śliczna. – Pracy mamy dużo, ale i nie mniej satysfakcji, zwłaszcza gdy przyjeżdżają do nas rolnicy próbujący pójść naszym śladem – wyznają państwo Kozaczuk.

Urszula Kozaczuk, specjalista z Regionalnego Centrum Doradztwa Rolniczego i Rozwoju Obszarów Wiejskich we Wrocławiu, nie uważa, żeby przechodzenie z gospodarki konwencjonalnej na ekologiczną wiązało się z ryzykiem finansowym. Przed laty podejmowanie takiej decyzji było o wiele trudniejsze, dzisiaj rolnik w tym zamiarze wspierany jest dotacjami państwowymi. – Już w drugim roku przekształcania gospodarstwa rolnik otrzymuje dopłatę do każdego hektara upraw, od najniższej za użytki zielone (łaki) wysokości 120 zł, do 700 zł za wieloletnie uprawy jagodowe – wyjaśnia Kozaczuk.

Zdobyć markety

– Europejskie markety uda się zdobyć tylko wówczas, gdy rolnicy się zjednoczą – twierdzi dr Maria Śmigiel-ska z Uniwersytetu Opolskiego. Poje-

Produkcja ekologiczna

to, zgodnie z ustawą o rolnictwie ekologicznym, uzyskiwanie produktu rolniczego (płody rolne, zwierzęta lub ich przetwory) przy zastosowaniu „możliwie w największym stopniu naturalnych metod produkcji, nie naruszających równowagi przyrodniczej”.

Ekologiczne gospodarstwo rolne

to gospodarstwo, w którym produkcję prowadzi się metodami ekologicznymi. Podstawowym kryterium uznawania gospodarstwa za ekologiczne jest kontrola i system certyfikacji – nie poddaje się jej produktu, ale proces produkcji, a certyfikaty jakości nadają upoważnione przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi jednostki terenowe skupione w Polskim Centrum Akredytacji.

dyncze gospodarstwa rozrzucone na dużej przestrzeni kraju zginą. Mogą ewentualnie produkować dla miejscowych odbiorców. Nie zapewnią ciągłości produkcji. Żaden poważny kontrahent nie zawrze z nimi umowy. Takie gospodarstwa nie będą w stanie wypromować żadnego programu wspieranego europejskimi funduszami celowymi.

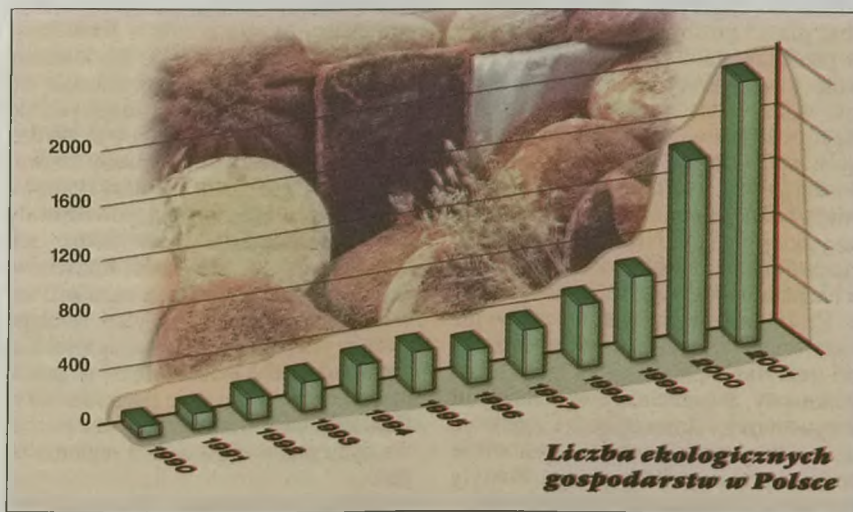
– Rodzą się poważne zadania dla powiatów. Warunki sprzyjają rozwojowi ekologicznych gospodarstw. Można je wzbogacić usługami agroturystycznymi. Należy więc pomóc rolnikom i zachęcić ich do zawiązania stowarzyszenia lub grupy producenckiej – radzi dr Śmigiel-ska i przywołuje osiągnięcia Polskiego Towarzystwa Rolnictwa Ekologicznego w Lublinie. Działa ono na zasadach zrzeszenia producenckiego, stawia swoim członkom wysokie wymagania natury ekologicznej, jak i ekonomicznej. Co najważniejsze, prowadzi wspólną organizację zbytu, zapewniającą ciągłość podaży krajowym i zachodnim odbiorcom.

Musi się przebić

Dr Janusz Rowiński z Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej SGGW w Warszawie:

– Ten typ rolnictwa stanowi niewielką niszę na rynku rolno-spożywczym Unii Europejskiej. W Polsce natomiast nawet nie można jeszcze mówić o rynku ekologicznej żywności. Rynek powstaje wówczas, gdy wielkość sprzedaży na jakimś obszarze przekroczy „masę krytyczną”. Nie stworzy go 1500 istniejących obecnie gospodarstw kontrolowanych ekologicznie. Trzeba jasno powiedzieć, że Polska „nie stoi rolnictwem ekologicznym”.

Rolnictwo dotyczy przede wszystkim rynku wewnętrznego. W krajach UE, a także w Polsce, produkty rolne zaspokajają przede wszystkim rynek wewnętrzny. Jeśli więc nie powstanie u nas większy rodzimy popyt na tzw. produkty ekologiczne, to rolnictwo ekologiczne nie tylko nie stanie się naszym „produktem eksportowym” – bo o tym nie ma co marzyć, jeśli nie wejdzie się w silne i rozwinięte sieci zbytu – lecz również będzie mu się trudno przebić na polskim rynku. Według badań bowiem, o zakupie przez Polaków pożywienia nie decyduje jego jakość, ale cena. I tak będzie jeszcze bardzo długo. M.G.

Bezwzględnie jakość!

Rolnicy z obawą myślą o członkostwie Polski w UE. Uważają, że nie da się wygrać konkurencji ze znacznie silniejszymi ekonomicznie gospodarstwami innych państw.

Przekształcenia polskiego rolnictwa to konieczność. Dwa miliony gospodarstw to za dużo, są zbyt małe, a wydajność pracy cztery razy niższa niż w innych gałęziach gospodarki. Czy w takiej sytuacji rolnik może osiągać dochody porównywalne z innymi? Nie. Byłoby to sprzeczne z logiką gospodarki rynkowej. Nawet jej nie w pełni rynkowej postaci, jaką jest zarówno rynek UE, jak i rynek polski.

Polskie gospodarstwa, aczkolwiek nie wszystkie, będą mogły rywalizować z francuskimi, niemieckimi czy austriackimi.

Konkurencja na tym rynku nie jest w UE tak bezwzględna, jak np. w usługach, handlu czy przemyśle. Każdemu krajowi przyznawane są kwoty produkcyjne, a większość towarów ma regulowane ceny. Zasada jest następująca: im lepiej polscy rolnicy spełniają unijne normy jakości produktów, tym większa szansa na korzystne kwoty przyznane Polsce w ramach wspólnej polityki rolnej UE. Dlatego rolnictwo ekologiczne – najwyższe jakościowo – jest drogą do utrzymania się na rynku. Ale równie dobrym sposobem na przetrwanie jest poprawianie jakości żywcia i roślin, przy umiejętnym stosowaniu nawozów i bezwzględnym zachowywaniu higieny w gospodarstwie. I tu jest wiele do zrobienia.

Ponad 64 proc. Polaków uważa, że rolnictwo nie powoduje zagrożeń dla środowiska. Trzy czwarte twierdzi, że nawozy naturalne nie wpływają negatywnie na przyrodę. Według badań CBOS, w tej nieuzasadnionej opinii mieszkańcy miast i wsi nie różnią się od siebie. Tymczasem związki azotu i fosforu, zarówno pochodzenia naturalnego, jak i sztucznego, jeśli są nieprawidłowo zagospodarowane, źle przechowywane i przedostają się do wód gruntowych, to katastrofa.

Niestety, słaba znajomość wymogów ekologicznych UE będzie największym problemem dla konkurencyjności polskiego rolnika.

MICHAŁ GÓRA

Przez stepy Północy po masyw Tien-szan (2)

MAREK A. KOPROWSKI

O pierwszej w nocy pociąg zatrzymuje się na stacji Ozinki. Przejechaliśmy całe południowe Powołże, zostawiając za sobą dawne terytorium Republiki Niemców Nadwołżańskich, na którym kiedyś istniało dwieście niemieckich wsi, zamieszkałych przez sześćset tysięcy osób. Dotarliśmy do granicy Kazachstanu.

Nie znaczy to jednak, że jesteśmy już w Azji. Do jej granicy na południowym Uralu jeszcze kilkaset kilometrów. Kazachstan, o czym nie każdy wie, jest państwem euroazjatyckim – zajmującym tereny położone i w Europie, i w Azji. Jego powierzchnia zajmuje 2 mln 724 tys. kilometrów kwadratowych. Punkty najbardziej wysunięte na zachód i na wschód dzieli 3 tys. km. Odległość między północnymi i południowymi wynosi 1,8 tys. km. Na terytorium Kazachstanu obowiązują dwie strefy czasowe.

W Ozinkach nie ma odprawy celnej, sprawdzają nam tylko paszporty.

– *My jeszcze budiem w Rassiji* – tłumaczy to niedociągnięcie rosyjskich służb Sultan.

Saratów jest oddalony od stolicy Kazachstanu Astany o prawie dwa tysiące kilometrów. Południowa Magistrala Kolejowa, łącząca te miasta, biegnie początkowo wzdłuż północnej granicy kraju, ale przed Orenburgiem „wraca” na rosyjskie terytorium. Centralna część Kazachstanu jest praktycznie niezamieszkała i nieurbanizowana. Obszar ten zajmują płaskowyże i pogórza, prze-

chodzące w piaszczyste i kamieniste pustynie.

Dwóch rosyjskich pograniczników sprawnie stempluje paszporty, sprawdzając wizy. W jednym z przedziałów dochodzi do „zgrzytu”. Początkowo słychać płacz i prośby, które zamieniają się w przekleństwa, a po chwili rozlega się hałas, towarzyszący wyciąganiu na korytarz waliz. Jedna z niemieckich rodzin, niegdyś żyjąca w Rosji, jadąca do krewnych w Omsku na urlop, musi opuścić pociąg. Wizy, które posiadają, umożliwiają tylko jednorazowe przekroczenie rosyjskiej granicy. Niemcy muszą wrócić do Saratowa i znaleźć inne połączenie – biegnące tylko przez terytorium Rosji.

Za Uralskiem zaczyna świtać i po raz pierwszy mam okazję zobaczyć kazachski step. Nie jest tu równy jak stół, ale pagórkowaty, poprzecinany wyschniętymi korytami rzek i strumieniami. Ciągnie się aż za horyzont, ilustrując znakomicie bezkres przestrzeni tego kraju. Pokryty jest trawą, na której pasą się stada bydła, owiec i koni. Karłowate drzewa, głównie brzozy i topole, rosną tylko przy torach. Zimą stanowią naturalny pas chroniący linie kolejowe przed śnieżnymi zawieja-

mi. Krajobraz jest nieco monotony i trochę nużący. Od czasu do czasu „urozmaicają go” tylko biegnące z jednego krańca horyzontu na drugi linie energetyczne. Osiedla ludzkie, czyli głównie kazachskie wioski, pojawiają się rzadko, przypominając, że zaludnienie w Kazachstanie nie przekracza 6 osób na kilometr kwadratowy. W większości składają się najwyżej z kilkunastu zapadających się w błoto chałup. Nie trzeba być bardzo wnikliwym obserwatorem, żeby zauważyć panującą tu biedę. Reformy rynkowe i likwidacja kolchozów spowodowały zubożenie, często wręcz nędzę ich mieszkańców, w większości Kazachów, którzy nie bardzo potrafią odnaleźć się w nowych warunkach. Tylko w ciągu pierwszych pięciu lat niepodległości Kazachstanu liczba bezrobotnych w aulach na tym obszarze wzrosła ponad sto razy! Dziś odsetek mieszkańców wsi pozbawionych pracy sięga w tym regionie 80 proc.

Mimo że uważnie obserwowałem okolicę, nie zauważyłem, kiedy znaleźliśmy się ponownie w Rosji. Nie mijaliśmy żadnego posterunku kontrolnego na granicy, nie było granicznych słupów, czy pasa zaoranej ziemi. Ciągąc się na długości 6467 km granica między Kazachstanem a Rosją istnieje tylko na mapie, w terenie nie została wyznaczona. Sąsiadom zabrakło pieniędzy na jednokowe słupki.

O tym, że znaleźliśmy się ponownie w Rosji, dowiedzieliśmy się przypadkiem, od sprzedających żywność na jednej ze stacyjek babuszek. Nie chciały dolarów za pierożki, żądały zapłaty w rublach... Krajobraz po obu stronach granicy właściwie niczym się nie różni.

– Granica między Rosją a Kazachstanem została wyznaczona w sposób sztuczny – mówi Sultan. – W początkowym okresie władzy sowieckiej stolicą Kirgiskiej ASRR (jak wówczas nazywano Kazachstan) – wchodzącej w skład Rosyjskiej FSRR – był Orenburg.

W 1925 r. po przekształceniu go w republikę związkową i przeniesieniu stolicy do Kyzyl-Ordy, Orenburg został zwrócony Rosji...

Na stacji w Orenburgu stoimy pół godziny. Sultan idzie wymienić walutę i zadzwonić do domu. Chce nie tylko uprzedzić, że rychło będzie w domu, ale także zapytać żonę, czy w związku z sytuacją w Afganistanie nie czeka go czasami powołanie do wojska. Wraca szybko uradowany. Kazachska armia jak dotąd się o niego nie upominała i nic nie wskazuje na to, by miała to uczynić.

Z Orenburga przez Orsk podążamy na północ, w kierunku Czelabińska. Jesteśmy już w Azji. Za nami został Ural Południowy, ale noc nie pozwala na obserwację jego szczytów. W Kartalach, niemal na wysokości Magnitogorska, skręcamy na wschód. Jesteśmy ponownie w Kazachstanie. Do Astany jest jeszcze 860 km. Po odprawie granicznej ruszamy dalej.

Budzimy się późno. Za oknem znów step. Tylko od czasu do czasu widać gdzieś pasące się stado bądź osiedle ludzkie. W połowie drogi do stolicy, obserwując mijane osady nabieram przekonania, że jesteśmy w kraju, w którym dominującą religią jest islam. We wsiach widać minarety niewielkich meczetów, a na ich obrzeżach muzułmańskie cmentarze, różniące się od chrześcijańskich nie tylko brakiem krzyży. To zespół budowanych z cegły okazałych grobowców, przypominających świątynie.

Wieczorem pociąg zatrzymuje się w Astanie. Żegnam się z Sultanem, któremu bagażowy pomaga ułokować się w taksówce. Ja czynię to samo i po kwadransie jestem już pod drzwiami Administratury Apostolskiej. Biskupa Tomasza Pety wprawdzie nie ma, ale jego wikariusz generalny, o. Zan Mark Stoop, Szwajcar posługujący od kilku lat w Kazachstanie, przyjmuje mnie gorąco w imieniu gospodarza.

cdn.

Prezenty od Świętego Mikołaja

Było to przed Bożym Narodzeniem. Nawet parę tygodni wcześniej. Przemek, tak jak inne dzieci, czekał na prezent od Świętego Mikołaja. Rozmawiał już o tym ze swoimi kolegami, i prawie wszyscy chwalili się co dostaną.

– Jak to? – myślał. – Skąd oni mogą wiedzieć, co dostaną?

– My wiemy! – krzyczały dzieci jedno przez drugie. – Moja mama już mi kupiła..., bo ja byłem z tatą wybrać zabawkę dla siebie...

***

Przyszedł wieczór. W domu było ciepło. Mróz nie był wielki, a chmury ciągnące z zachodu bez przerwy sypały wielkimi płatkami śniegu. Przemek zamknął okno:

– Pomodłę się o fajne prezenty!

Po pacierzu zawołał:

– Mamo, chodź mnie przykryć!

Mama przyszła jak zwykle, poskładała ubranie, naszykowała świeżą bieliznę i wyciągnęła świeży, suchy sweter, bo ten szary w paski był całkiem przemoczony. Potem usiadła przy Przemku na brzegu łóżka.

– No, śpij już – powiedziała, kładąc znak krzyża na jego głowie i opatulając pierzynką dookoła, a szczególnie pod nogi, bo on to bardzo lubi. Chciała wstać, by wyprasować jeszcze parę rzeczy, lecz Przemek z prośbą w głosie powiedział:

– Mamo, a co ja dostanę od Świętego Mikołaja? – szepnął.

– Ja nie wiem – powiedziała mama z uśmiechem.

– A inne dzieci wiedzą, co dostaną – powiedział z wyrzutem Przemek.

– Hm, no cóż...

– Powiedz mi... Powiedz mi prawdę: Świętego Mikołaja nie ma?!

– Ależ jest!

– A na ulicach jest ich tak wielu już od tygodnia. Przecież to jest oszustwo!

– Ludzie robią to często tylko dla pieniędzy, Przemku, ale inni dlatego, żebyśmy pamiętali o tym dobrym człowieku, jakim był dawno temu święty Mikołaj. Chcą nauczyć dzieci, jak być dobrymi ludźmi. I nawet, gdy to są tylko przebieganci, to Święty Mikołaj na nich się nie gniewa.

– Dlaczego się nie gniewa?

– Bo ci ludzie naśladują go w dobrym celu.

– To my wszyscy też możemy naśladować św. Mikołaja i rozdawać prezenty?!

– Tak, i wszystkich innych świętych również. Oni są dla nas wzorem i wiele się możemy od nich nauczyć.

– I dużo jest tych świętych?

– Tak, lecz my wiemy o istnieniu tylko tych największych. Jest jeszcze mnóstwo aniołów, które nam pomagają i dzięki ich wsparciu wiele się nam udaje.

– Dobrze – westchnął bez przekonania. Poczuli się zmęczeni, a ciepła pierzynka zrobiła się już taka przytulna. Później o tym może jeszcze pomyśli, bo teraz oczy się kleją.

– Dobranoc – mama pocałowała go, zgasiła światło i cicho wyszła

***

Sypiący śnieg, zawirował w powietrzu, otoczył Przemka i uniósł go wysoko. Było mu ciepło i przyjemnie jakby nadal opatulała go czysta, wyprasowana pościel, którą mu mama przyszykowała. Ro-

zejrzał się wokoło. Ktoś trzyma go na rękach! Ten biały śnieg, to anioł!?

– Kim ty jesteś? – spytał Przemek, nie czując żadnej obawy.

– Jestem sługą tego, o którym dziś tyle myślałeś – odrzekł z uśmiechem.

Przemek rozejrzał się. Wokoło stali aniołowie w białych szatach. Policzył szybko – było ich sześciu. Uśmiechali się bardzo sympatycznie i serdecznie. Przemek stanął, a do niego zbliżył się dostojny, ubrany w piękne lśniące szaty mężczyzna.

– Święty Mikołaj! – krzyknął zachwycony. – Prawdziwy święty Mikołaj! To ty istniejesz naprawdę?

– Tak. Przecież tak powiedziała ci mama.

– A ja myślałem, że to tylko... przepraszam... bo ja myślałem, że Ty jesteś inny, taki jak widziałem w mieście. Gruby, czerwony, z czapką jak do spania, że jeździsz w saniach, które ciągną renifery. Niektórzy mówią, że te renifery nazywają się karibu. I myślałem, że wrzucasz prezenty dzieciom przez komin do skarpety, albo kładziesz pod poduszkę. Jak jest naprawdę? Powiedz mi, proszę!

Święty Mikołaj wziął Przemka za rękę i posadził sobie na kolanie. Podał pastorał jednemu z aniołów, drugiemu podał tiarę, poprawił nieco siwe włosy, uśmiechnął się serdecznie i powiedział:

– Kiedy byłem na Ziemi, wtedy – można powiedzieć – rozdawałem ludziom prezenty. To było dawno temu. Mieszkaliśmy w ciepłym kraju nad morzem Śródziemnym i byłem tam biskupem. Te prezenty, to były najpotrzebniejsze rzeczy dla ludzi

biednych. Potem Pan Bóg wziął mnie do nieba i teraz też pomagam ludziom. Ci aniołowie, których tu widzisz, współpracują ze mną. Nazywają się cherubini. To właśnie stąd wzięła się nazwa karibu.

– A dlaczego jest ich sześciu?

– Bo jest sześć kontynentów, na których mieszkają ludzie i każdy z aniołów troszczy się o jeden.

– Aha! To dlatego zawsze zdążysz ze wszystkimi prezentami!

Święty Mikołaj uśmiechnął się, postawił Przemka w srebrny puch, który nie był zwykłym śniegiem i powiedział, pokazując przestrzeń wokoło:

– Zobacz, tam wszędzie są dzieci, a najwięcej ich jest w krajach, gdzie nawet zimy nie ma.

Przemek rozejrzał się, a w otwierającej się przestrzeni zobaczył mnóstwo różnych krajów i ludzi.

– Czy mam jechać do nich saniami? Tak się składa, że zima jest w krajach, które nie są najbiedniejsze. Ta biel, z którą mnie ludzie na ogół kojarzą, to nie śnieg. Ty też myślałeś o śniegu, a to twój Anioł Stróż cię tu przyniósł.

– Aniołowie proszą o prezenty dla dzieci? – zdziwił się Przemek.

– Tak. Każde dziecko coś dostaje. Ale nie zawsze są to zabawki. Szczęście mówią, bardzo rzadko dostają zabawki.

– A co dostają najczęściej?

– Jedzenie. Zwykły chleb, albo ryż, makę, owoce, inne witaminy, lekarstwa. Czasami dostają książki, albo po prostu – zdrowie, albo zdrowie swojej mamy, gdy jest chora. Różnie. Wiele z tych dzieci nic o mnie nie wie.

– Teraz już wszystko rozumiem – westchnął Przemek.

Gdy to powiedział, znów zawirował srebrny pył. Było ciepło, miło, spokojnie...

***

Obudził się szczególnie radosny i wyspany. Był bezwietrzny ranek. Świecące nisko słońce oświetlało sople wiszące przy dachu. Promyk słońca tak dokazywał z tym sopelem, że wszystkie kolory tęczy migotały za oknem.

– Ale ślicznie! Zaraz idę na sanki! Albo nie, ulepimy z tatą bałwana, takiego jak w zeszłym roku z dużym nosem i wesoło uśmiechniętego.

Chciał podbiec do ubrania leżącego na krześle. Patrzy! Cóż to – wielki pakunek leży przy jego łóżku! Szybko zdarł papier i po chwili odsłonił śliczną kolejkę elektryczną. Taką, o jakiej marzył! Rozłożył ją w pokoju i włączył. Popchnął resztki rozdartej papieru, a z niego wypadła karteczka z napisem: „Od Świętego Mikołaja”. Na odwrocie był Święty Mikołaj, jak zwykle w czerwonej czapce i z długą białą brodą. Siedział w saniach, które ciągnęło sześć reniferów.

Przemek uśmiechnął się tajemniczo i pobiegł na dół na śniadanie. Bardzo chciałby podziękować za ten prezent, ale komu? Jak?

– Faktycznie! – pomyślał. – Są w życiu prezenty za które podziękować się nie da. Nie tylko za te od świętego Mikołaja.

WOJCIECH DOBIŃSKI

Witraż codzienny

Te okna wychodzą na podwórze. Czasem – ale znacznie rzadziej – na małą, śmieszna, krzywą uliczkę. Nie, to nie są okna mansardy ani sutereny, ale zwyczajne, porządne okna na drugim piętrze też zwyczajnej i bardzo porządnej kamienicy w śródmieściu. Kamienica stoi już dziewięćdziesiąt albo nawet sto lat i postoi drugie tyle, bo jest solidna.

Okna wcale nie są małe. Są duże i mają czyste, lśniące szyby. W szybach odbijają się, a raczej nakładają na siebie dwa widoki – to, co we wnętrzu, i to, co na zewnątrz. Dlatego obok sylwetek domów z naprzeciwka widać tu kotka śpiącego w cieniu pelargonii, a smutną twarz – na tle dachów i lekko zwichrowanych elementów miejskiego pejzażu.

Okna najczęściej mają ramy pomalowane na czerwono. Nie wiadomo, kto i kiedy je pomalował, ani skąd wziął taką niezwykłą farbę. Bo ta ostra, gęsta czerwień po prostu przypomina skrzepłą krew. Ale to musiała być dobra farba – przecież czerwień jest doskonale widoczna mimo kurzu i tłustego pyłu, który ciągle osiada na ramie.

Tuż za oknem jest balkon. A raczej dziwny ni to krużganek, ni to korytarz, na który w ciepłe dni przenosi się życie całego piętra. Ten balkon też nie zmienił się w ciągu dziewięćdziesięciu albo nawet stu lat istnienia kamienicy. Ciągłe jest skrzypiący i grozący zawaleniem. Na sznurach – tak sztywnych, że przypominają metalowe linki – schną wielkie, nieruchome, białe płachty prześcieradeł. Też niezmiennie od prawie stu lat.

Za niebezpiecznie skrzypiącymi deskami balkonu, za zeszytymi płachtami odwiecznego prania, jest podwórze. Nikt nie pyta siebie, czy lubi je, czy nie. Ono po prostu jest i po prostu widać je z okna. Przecież nie widać niczego innego.

Na podwórzu stoją kubły na śmieci, trzepak i niewygodna, jakby wijąca się w konwulsjach ławka. Siada na niej jakaś stara kobieta w bezbarwnej chustce na siwych włosach. Chyba jej się wydaja, że karmi gołębie. Siadają tu też dwaj

starszuchowie. Z ich gestów można się domyślać, że rozmawiają o życiu.

W tej niemal stuletniej kamienicy jest jeszcze brama. Za bramą jest jasno, bardzo jasno. Ale gdy oczy przywykną do jasności, zobaczą w niej – też – szare podwórko z kubłami na śmieci. I dlatego niektórzy myślą, że z bramy wchodzi się tylko pod przeciwny mur.

Skąd znam to wszystko? Gdzie to widziałam? Na zapomnianych zdjęciach, w smutnym filmie – a może we śnie? Wszędzie tam i jeszcze w innym, bardzo szczególnym miejscu: na wystawie tkaniny unikatowej znanej, wielce utalentowanej i bardzo oryginalnej katowickiej plastyczki Ewy Rosiek-Buszek.

Artystka (warto pamiętać, że przed dziesięć laty współtworzyła grupę „Przekaz” zrzeszającą twórców tkaniny artystycznej) tworzy coś doprawdy niezwykłego – tkaniny, które nazwała „płóciennymi witrażami”. Przedstawia i zawiera w nich wszystko to, co znaleźć i dostrzec można na podwórzu i w oknach stuletniej kamienicy w starym centrum wielkiego miasta. Nie wierzyć? Przypatrzcie się dobrze – tkaninom i starym domom.

A witraż – coż, nie zawsze musi przypominać romańską szkatułkę z klejnotami lub secesyjny ogon pawia...

KATARZYNA MŁYNARCZYK

Ewa Rosiek-Buszek, „Okna” – płócienny witraż, tkanina unikatowa

Ewa Rosiek-Buszek,
z cyklu „Tkaniny dla Witkacego”
– „Patrząc zza.. idąc do...”

MAREK PIEKARA

Hałdy narciarskie

TOMASZ RZECZYCKI

Hałdy górnicze wpisały się już w krajobraz Górnego Śląska i zachodniej Małopolski. Dawniej były postrzegane jako element szpecący, teraz coraz częściej te składowiska kamienia, jaki jest wydobywany wraz z węglem spod ziemi, przerażające są na terenach rekreacyjnych. Sadzone są na nich ciekawe rośliny, wytyczane trasy rowerowe. Niektóre kopalnie planują nawet stworzenie tras narciarskich.

Bardzo ładnie wygląda teren dawnego zwałowiska nadpoziomowego w Czeladzi przy granicy z Sosnowcem. Istniejące tam dawniej zwałowisko o powierzchni 14,3 ha postanowiono w 1995 r. zrehabilitować. Teren ten zresztą był porośnięty samosiejkami. Część drzew wycięto. Wytyczono alejki i ścieżki dla rowerzystów. Pozostawiono ciekawsze formy ostańców ze skały płonnej – aby pokazać dzieciom, jak wyglądały pozostałości po wydobywaniu węgla. Gdzieś tam w dalszym ciągu jeszcze wybierany jest łupek i profilowane są skarpy. Już teraz można korzystać z zagospodarowanej części.

Od kilku lat trwa rekultywacja dużej hałdy w Radlinie koło Wodzisławia Śląskiego. Stożek hałdy został wymodelowany, utworzono tarasy na poszczególnych wysokościach. W skalistym gruncie wyjęły się już pierwsze krzewy, m.in. dzikie róże. Na wiosnę hałda po prostu kwitnie. Za parę lat będą tam ścieżki spacerowe i trasy saneczkowe. Mieszkańcy Radlina początkowo myśleli, że na hałdzie będzie budowane lotnisko.

Ładowisko dla helikopterów istnieje już na zrehabilitowanym fragmencie hałdy górniczej w Libiążu koło Jaworzna. Rekultywację zwałowiska rozpoczęto przed kilku laty, tworząc alejki i ławeczki. W maju Kopalnia Węgla Kamiennego Janina zwróciła się z prośbą do gminy o zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w części dotyczącej składowiska. Kopalnia planuje stworzyć tam wielofunkcyjne centrum rekreacji o charakterze całorocznym. Mają powstać ścieżki zdrowia z przeszkodami terenowymi, ścieżki rowerowe, wyciąg narciarski, trasy zjazdowe, tory saneczkowe oraz boiska, które po zamrażnięciu mogą służyć jako lodowiska do uprawiania sportów drużynowych.

Nad Potokiem Goławieckim w Bieruniu koło Oświęcimia od kilku lat powstaje pierwszy park w tym mieście. Nad płaskim krajobrazem Bierunia dominuje pięć kamiennych wzgórz. Kopalnia

„Piast”, która doprowadziła do degradacji terenu, teraz go rekultywuje. Kiedyś były tu stawy rybne, zwane Paciorkowcami. Około 1978 r. zapadła decyzja o ich likwidacji. Początkowo planowano wykorzystać teren na łąki i pastwiska. Od 1993 r. zaczęły się działania zmierzające do utworzenia parku miejskiego.

Zdecydowano, że skała będzie sypała tylko na terenie czaszy byłych stawów, gdyż ich otoczenie to teren cenny przyrodniczo. Rosną tam chronione rośliny: konwalia majowa, kalina korallowa czy turówka wonna, która to trawa jest stosowana do produkcji żubrówki. Postanowiono więc stworzyć skalne wzgórze. Ekspertyzy dotyczące zagrożenia samozapłonu, czy zasolenia, potwierdziły, że taki sposób składowania skały będzie najlepszy. Uformowano pięć wzgórz, ostatnie jest jeszcze niedokończony.

Naukowcy z Polskiej Akademii Nauk przeprowadzili badania, po których na skałę bez gleby posadzono jedną z odmian kostrzewy. Na górki do jeżdżenia i uprawiania sportów zimowych, bieruński urząd miejski zamierza sprowadzić rzadkie i chronionych gatunki roślin, m.in. przylaszczkę pospolitą, zawilca gajowego, kokoryczkę wielokwiatową czy rzeżuchę łąkową. Studenci z katowickiego uniwersytetu zbadają, jak rośliny poradzą sobie na odtworzonych stanowiskach.

HENRYK PRZONDZIO

Notatnik z pobocza drogi Na dworcu kolejowym

Od zawsze w mojej rodzinie starano się tak przychodzić na stację przed odjazdem pociągu, aby nikogo z nas nie spotkała nigdy niemiła przygoda, na przykład spóźnienie się na pociąg. Sławna jest nieustannie opowiadana wśród rodziny historyjka, jak to mój dziadek przyszedł na peron stacji w Katowicach na wiele minut przed odjazdem pociągu do Sosnowca. Zobaczył pociąg. Na pociągu widniała tablica z napisem: Katowice–Sosnowiec. Na peronie zawieszono tablicę przy torze, na którym stał pociąg, a na tablicy był napis: do Sosnowca. Obok przechodził peronem kolejarz. Dziadek zapytał na wszelki wypadek: –

nie. Gdy wreszcie pociąg nadjechał, wszedłem z nią do wagonu, pomogłem włączyć plecak na bagażnik, potem wyszedłem.

Do odjazdu były zaledwie dwie minuty, gdy na peronie zjawiała się smukła dziewczyna w długim czarnym płaszczu, z małym plecakiem na plecach. Przyjechała, zdjęła plecak, kucnęła, plecakiem położyła na peronie, zaczęła w nim wolno i systematycznie grzebać, wreszcie znalazła swój bilet, sprawdziła, w którym wagonie ma miejscówkę, następnie zaś, bez nerwów, spokojnym krokiem, kołysząc biodrami i stukając po peronie wysokimi obcasami pantofli, ruszyła wzdłuż

Czy ten pociąg idzie do Sosnowca? Kolejarz okazał się być dowcipnym i odrzekł: – Nie, ten pociąg nie idzie do Sosnowca, on na razie stoi. Na to dziadek: – Proszę pana, ten pociąg nie stoi „na razie”, on stoi na torach kolejowych.

Z rodzinnymi genami odziedziczyłem to, że przychodzę na peron wiele minut wcześniej, bo przecież może się coś stać po drodze, może tramwaj wypaść z szyn lub braknąć prądu czy też paliwa w autobusie, a wszystko to i jeszcze wiele innych rzeczy trzeba mieć na względzie.

Niedawno odprowadzałem siostrzenicę na dworzec. Do odjazdu było jeszcze pół godziny, gdy stanęliśmy na peronie

pociągu, szukając swojego wagonu. Konduktorzy poczęli już szykować się do tego, aby dać znak odjazdu, gwizdki umieścili między wargami, ręce przygotowali do podniesienia w geście znanym ze wszystkich dworców świata, sekundy na zegarze pospiesznie leciały, pociąg sprężył się do drogi, a ona szła, szła, aż doszła do drzwi właściwych i zniknęła we wnętrzu wagonu. Wtedy konduktorzy poczęli pokrzykiwać, pociąg stęknął i ruszył w swoją daleką drogę. Stałem oniemiały, pełen podziwu dla olimpijskiego spokoju dziewczyny. Oto, co się nazywa „być na luzie”. Do pozadroszczenia.

LECHOSŁAW HERZ

Malarstwo z Czeladzi „stąd – dokąd?”

„stąd – dokąd?” to tytuł wystawy malarstwa czeladzkiego środowiska artystycznego, którą można oglądać w Spółdzielczym Domu Kultury „Odeon” w Czeladzi. To 42-tysięczne miasto położone w Zagłębiu Dąbrowskim na miejskiej ekspozycji prezentuje 11 artystów plastyków „stąd”, przyznających się do swojego miejsca urodzenia. Zbigniew Blukacz, Alicja Celczyńska, Katarzyna

Chudzik, Tomasz Chudzik, Stefan Dobroń, Witold Głuźniewicz, Andrzej Herman, Aleksandra Kamińska, Stanisław Michalski, Jan Powalka, Mariusz Wnukowski zdecydowali się wystąpić grupowo, sygnalizując, że tworzą większe środowisko, że na terenie zwanym w minionym czasie pustynią kulturalną rozwija się sztuka. Rozpiętość pokoleniowa jest znaczna (np. Andrzej Herman urodził

się w 1944 r., a Alicja Celczyńska w 1970 r.), studiowali w różnych miejscach (Katowice, Kraków, Lublin, Poznań), niektórzy pracują poza Czeladzią. Łączą ich liczne sukcesy na krajowych i międzynarodowych konkursach, dalsza żarliwa chęć tworzenia, na którą wskazuje owo „dokąd?” w tytule wystawy, i fascynacja kolorem. Stanisław Michalski, artysta fotografik, prezentuje swoje nowatorskie poszukiwania optymalnego przedstawienia ludzkich twarzy, składających się z niepokojących geometrycznych konsekwencji trójkątów. Witold Głuźniewicz fascynuje prawie surrealistyczną kompozycją fascynujących wnętrzy. Stefan Dobroń pozwala odechnąć w jasnych tonach akwarelowego krajobrazu.

Wystawa jest warta uwagi ze względu na różnorodność proponowanych na niej artystycznych rozwiązań i przekonanie ich autorów, że należy zwrócić uwagę na miejsce swego urodzenia, wypromować je. Inicjatywa godna polecenia.

B.G.Z

Zbigniew Blukacz,
Struktura jesieni, olej

Europejski szczyt niewidomych

HENRYK SZCZEPAŃSKI

We wrześniu w Szczyrku obradował zarząd Europejskiej Unii Niewidomych (European Blind Union). Podobne wyjazdowe konferencje odbywają się co kilka miesięcy w różnych krajach naszego kontynentu.

– Głównym celem działalności EBU jest poprawa jakości życia osób niewidomych – powiedział sir John Wall z Wielkiej Brytanii, który przewodniczył obradom. – Jednakową troską otaczamy dzieci, ludzi w wieku produkcyjnym i emerytalnym. Potrzeby każdej z tych grup są inne, ale mamy nadzieję, że ich zaspokojenie może nastąpić w społeczeństwie informatycznym. Stawiamy na nowe technologie i nowoczesne rozwiązania cywilizacyjne; opowiadamy się za komputeryzacją oraz internetyzacją życia ludzi z dysfunkcjami widzenia. Dzieciom i młodzieży są niezbędne do edukacji, dorosłym do pracy, a ludziom trzeciego wieku dla przyjemności.

Niewidomi w UE

W Unii Europejskiej pracy nie znajduje ponad 75 proc. inwalidów wzroku, a wielu wykonuje zajęcia nie dające satysfakcji lub nisko płatne. Dużą szansą dla niewidomych jest podnoszenie poziomu wykształcenia,

wspieranego umiejętnością obsługi odpowiednio zaadaptowanego komputera i posługiwania się Internetem. Pieniądze na zakup niezbędnych, specjalistycznych urządzeń, a także na organizację szkoleń, powinny pochodzić ze środków rządowych. Niewidomi sprawdzają się jako nauczyciele języków obcych, instruktorzy muzyki. Niektóre kraje członkowskie wciąż jeszcze nie mogą w pełni cieszyć się takimi standardami szkolenia i zatrudniania niewidomych, jakie propaguje Unia.

Problemy nie tylko nasze

EBU przygotowuje się do międzynarodowej konferencji poświęconej zatrudnieniu osób z wadami widzenia. To jeden z najbardziej palących problemów XXI wieku. Konferencja odbędzie się we Francji w 2003 r.

Podczas obrad omówiono trudną sytuację finansową Muzeum im. Ludwika Braille'a w Paryżu. Przy tej okazji wymieniono PZN, jako jednego z beneficjentów. Przypomniano również, że w październiku 1993 roku, podczas IV Zgromadzenia Generalnego Europejskiej Unii Niewidomych, podjęto rezolucję w sprawie ustanowienia 15 października Międzynarodowym Świętem Białej Laski.

Niewidomi Europejczycy mieli okazję do zapoznania się z sytuacją PZN, z jego kłopotami, ale także z niektórymi inicjatywami, m.in. z prze-

budową dawnego budynku szkolnego, adaptowanego na potrzeby powstającego w Szczyrku ośrodka rehabilitacyjno-turystycznego, który będzie specjalizował się w instruktżu narciarskim osób z wadami wzroku.

– W ostatnich latach powiększył się dystans pomiędzy naszym środowiskiem a europejskimi i światowymi strukturami niewidomych – powiedział Jan Kwiecień, sekretarz generalny PZN. – Mam wrażenie, że to spo-

tkanie przyczyniło się do jego zredukowania. Uzmysłowało nam konieczność unifikowania i wyrównywania polskich standardów życia niewidomych do poziomu europejskiego. PZN powinien funkcjonować jako struktura wyodrębniona i wyspecjalizowana w działaniach na rzecz inwalidów wzroku, niemniej jednak wspólnie z innymi będzie występował o uchwalenie polskiej Karty Osób Niepełnosprawnych.

EBU istnieje od 1984 r. Skupia przedstawicieli 44 narodów. Jej działalność ma na celu poprawę warunków życia prawie 5 milionów ludzi niewidomych i słabowidzących mieszkających w Europie. Przyczynia się do wyrównywania ich szans w życiu publicznym, a także stworzenia ogólnokontynentalnego forum dla wymiany wiedzy i doświadczeń z zakresu tyflogologii oraz profilaktyki utraty wzroku.

W obecnej kadencji 1999–2003 Polska nie ma przedstawiciela w zarządzie organizacji, stanowiącej jedno z ogniw światowej Unii Niewidomych. Nasz kraj jest reprezentowany tylko przez Teresę Wrzesińską, pracującą w komisji ds. rehabilitacji i zatrudnienia EBU. Sylwester Peryt, przewodniczący zarządu głównego Polskiego Związku Niewidomych wystąpił w roli obserwatora.

Krzyż, półksiężyc, gwiazda

PAWEŁ ZAWADZKI

Proszę mnie islamem nie straszyć, a jako człeka płacący podatki wolalbym widzieć polskich żołnierzy w Afganistanie wyłącznie jako misję pokojową.

Bliższa mi jest myśl o chrześcijańskim miłosierdziu, kierującym Polską Akcją Humanitarną, wspierającym uchodźców z Czeczenii i Afganistanu – niż myśl o polskich żołnierzach, którzy w Afganistanie mieliby walczyć w obronie MacSwiata.

W naszym kraju nie brak przykładów pokojowego i twórczego współistnienia kultur. Herb klasztoru Benedyktynów w Lubiniu – ufundowanego w czasach Bolesława Śmiałego – zawiera symbole trzech religii: krzyż równoramienny, półksiężyc, gwiazdę Dawidową. Według znakomitego malarza, Henryka Wańka, jest to ślad po templariuszach, jeden z wielu, jakie można spotkać wzdłuż zachodniej granicy kraju.

Gwiazda Dawidowa z herbu łączy się z ogrodowym unikatem w skali europejskiej – gruszą w kształcie menory. Prowadzone misternym systemem drutów konary i gałęzie przypominają menorę – a ponoć są dziełem pobożnego cadyka, którego mniś ukrywali podczas wojny.

Kilka dni temu wdałem się w rozmowę o historii z pewnym miłym starszym panem, by nagle usłyszeć: „Mój przodek walczył pod Wiedniem, tyle że po stronie

tureckiej”. Dalszy ciąg opowieści był fascynującą historią różnych awantur i powikłań rodzinnych, islamsko-katolickich.

Jedną z moich ukochanych lektur dzieciństwa były „Klechy sezamowe” Bolesława Leśmiana. Nieco później Ojciec kupił nam wspaniałe wydane „Baśnie z tysiąca i jednej nocy” – które czytałem z ogromną ciekawością.

A architektura Hiszpanii – czy byłaby tak piękna – gdyby nie ścieranie się islamu i katolicyzmu? Czy powstałby np. w ogóle „Rękopis znaleziony w Saragossie”?

Przy okazji warto przypomnieć, że termin „ścieranie się cywilizacji” został wymyślony przez polskiego historiozofa, Feliksa Koniecznego, skromnego bibliotekarza Jagiellonki, który zmarł w roku 1949, a jego prace dopiero dziś są wydawane – choć angielski przekład podstawowej pracy – „O wielości cywilizacji” ukazał się już w 1962 r. z przedmową Arnolda Toynbee. Dziś niektórzy polscy uczeni podejrzewają, że prace słynnego amerykańskiego profesora, Samuela Huntingtona – są plagiatem z Koniecznego.

W chrześcijańskim średniowieczu już wiadano, że bieda i nędza rodzą rozpacz i desperację – a stąd już blisko do aktów przemocy. „Zło dobrem zwyciężaj” – mówi św. Paweł. Określenia wojskowych: „Chirurgiczne cięcia” – przypominają lekarza, leczącego go skutki, a nie przyczyny choroby.

Lekarstwo na współczesność

JANUSZ GOROL

Mimo coraz większego rozwoju techniki i łatwości w dostępie do informacji ludzie zaczynają się zamykać w sobie, a pogoń mediów za tematem coraz częściej staje się powodem ograniczenia prywatności.

Nad tym i wieloma innymi problemami zastanawiano się podczas konferencji pod nazwą „Jugendkonferenz 2001” odbywającej się od 19 do 21 października we Wrocławiu.

Uczestniczyła w niej młodzież ze Szczecina, Katowic, Opola, Wrocławia, Olsztyna i wielu innych miast i miasteczek. Młodzi ludzie jednogłośnie stwierdzili, że brak komunikacji jest przyczyną wielu dzisiejszych problemów, ale jej rozwój ma także swoje negatywne strony. W ośmiu grupach tematycznych rozmawiano również o polityce, problemach socjalnych, terroryzmie, pracy, nauce, a nawet tańcu. Tematy dyskusji młodzież wybrała sama, a dotyczyły one szczególnie nurtujących spraw.

„Jugendkonferenz” jest coroczną imprezą organizowaną przez „Jugendforum młodych” – organizację powstałą

w zeszłym roku. Forum ma promować i wspierać pracę z młodzieżą mniejszości niemieckiej w Polsce. Dlatego większość uczestników konferencji stanowiły osoby zrzeszone w Związku Młodzieży Mniejszości Niemieckiej, ale zostali też zaproszeni członkowie szkolnych Klubów Europejskich. W imprezie brało udział ponad sto osób, a wśród gości pojawiła się Anette Bussmann, przedstawicielka Generalnego Konsulatu Niemiec we Wrocławiu. Mówiła ona, jak ważny jest kontakt między młodzieżą.

– Imprezy takie jak ta pozwalają nam nawiązać kontakt z osobami z całej Polski – mówi Michał Kanadys z Siemianowickiego ZMMN. – Daje to możliwość wymiany zdań i poglądów wśród ludzi z takimi samymi problemami.

Grupy pracowały przez całą sobotę, a oprócz dyskusji nad tematami miały za zadanie przygotować program artystyczny. Szczególnym talentem wykazała się grupa „Media” która zaprezentowała własną wersję „Quo vadis” z małymi elementami polskich komedii. Sobotnie zmagania zakończyła całonocna dyskoteka, na której wszyscy się świetnie bawili. Konferencja zakończyła się w niedzielę, po podsumowaniu prac grup tematycznych.

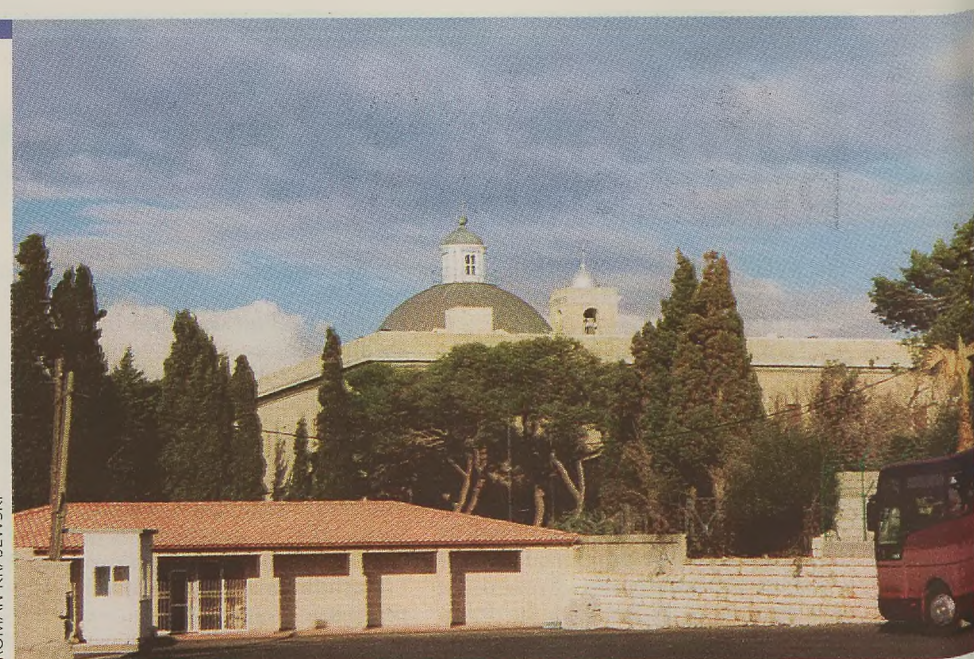
Msza święta na górze Karmel

Galilea. Biblijna kraina. Kilka tysięcy lat temu zamieszkała przez Kananejczyków. Naród dumny i prosty. Za oknem przesuwają się biblijny krajobraz – żółtawy i wypalony przez słońce. Pograżony, zdawało się, w melancholii tak odwiecznej jak samo dzieło stworzenia. Przez moment nawet ptak próbował ścigać się z autobusem. Cezarea Nadmorska, ogrody w Hajfie, Akko – minęły jak krótki sen. Autobus z trudem wspinał się na szczyt Karmelu.

Zalesione zbocza przypominały mi Święty Krzyż. Tylko zamiast jodeł króluje tu cedr libański. Zanim dotarliśmy na miejsce, gdzie prorok Elias zstąpił na ofiarę składaną Bogu z prorokami Baala, słońce zawieszono jeszcze wysoko na niebie jaśniało oślepiającym blaskiem. Powoli zbliżało się do linii horyzontu, najpierw przybierając delikatnie złocistą barwę, później gorzącą czerwienią. Sięgnąłem po Biblię, gdzie znalazłem werset: „Pan nie był w trzęsieniu ziemi”. Tak, Elias usłyszał Pana nie w wichrze i nie w trzęsieniu ziemi, lecz w „szmerze łagodnego powiewu” – jak czytamy w Pierwszej Księdze Królewskiej (19,9–13).

Góra Karmel uznawana jest za górę świętą zarówno przez Żydów, jak chrześcijan i muzułmanów. Prorok Elias, ukrywając się przed siepaczkami króla Achaba, zamieszkiwał jedną z licznych grot. Upominał króla, który pojął za żonę poganę, piękną Jezebel. Przepych dworu królewskiego oraz pogańskie zwyczaje wprowadzone przez królową dawały zły przykład ludowi. Izraelici odchodzili od Boga. Elias upominał, nauczał i przepowiadał. Do końca swych dni chronił się w grocie, gdzie teraz znajduje się prezbiterium kościoła karmelickiego „Stella Maris”. Za szkłem można ujrzeć przyniesioną naszymi grzechami, pochyloną postać Proroka. Do dziś na wszystkich mapach szczyt góry Karmel nosi nazwę *al-Muqraca*, czyli „Ofiara”. W czasach bizantyjskich liczne grotory staly się schronieniem dla eremitów i mnichów, urzędujących nauki Eliasza i jego ucznia Elizeusza.

Pielgrzymkę prowadził ks. Grzegorz Pawłowski, który przyjechał do Izraela trzydzieści lat temu wraz z emigracją 1968 roku. Przyjechali tu Polacy pochodzenia żydowskiego, u których judaizm dopiero tu, na miejscu, się ujawniał. Często były to małżeństwa mieszane, judeo-chrześcijańskie. Ci ludzie, nagle wyrzuceni ze swojej ojczyzny, potrzebowali duszpasterza. To duszpasterstwo ks. Grzegorza ulegało z biegiem lat rozwojowi. Teraz sięga głębiej. Sięga samych

ROMAN KRAJEWSKI

korzeni naszej wiary. Raz w miesiącu obywatele Izraela zafascynowani postacią Jezusa gromadzą się w skromnej kaplicy kościoła franciszkańskiego w Jaffie. Spotkaniom przewodzi ks. Pawłowski, sam będący obywatelem Izraela. Jest to nowa jakość w Kościele katolickim, aprobowana przez Ojca Świętego. Dla Żyda nie jest ważne pytanie, czy istnieje Bóg. Dla niego jest to oczywiste. Ważne natomiast staje się pytanie, kim jest Bóg dla mnie, konkretnego człowieka. Żydzi zawsze z Bogiem prowadzili dysputy i prowadzą je nadal. Nawet odstępowali i odstępują od Niego. Trudno jednak wyobrazić sobie Żyda bez Boga. Tutaj, w Ziemi Świętej, funkcjonuje wiele Kościołów chrześcijańskich – i tutaj właśnie otwierają się wrota pluralizmu, który nieuchronnie musi prowadzić do inkulturacji i ekumenii. I chyba nie ma powrotu do jedności Kościołów

chrześcijańskich bez powrotu do pierwotnego Kościoła judeo-chrześcijańskiego.

Składany stolik turystyczny służy za ołtarz. Skupione twarze koncebransów i przepiękny o zmierzchu widok na dolinę Ezdrelon. Nazwa ta jest greckim zniekształceniem biblijnej nazwy *Yizreel* – „Bóg sieje”. Nagle na niebie pojawia się ostry sierp księżyca. Tak jaśniejący, że widać strugi światła spadające na dolinę.

Powrót. Autostrada wiedzie przez pola i sady pomarańczy. Od czasu do czasu w oddali migotały światła. Autobus zatrzymał się na parkingu. Cisza nocy unosiła się nad ziemią. Wiatr uciął. Na pomruk motoru nakładało się granie cykad i szelest niezliczonych owadów. Za czterdzieści minut zajaśniały światła Tel-Awiwu.

ALFONS RUCZYŃSKI

W ukrytym amsterdamskim kościele Dom naszego Pana na strychu

Wybierając się do Holandii, królestwa wiatraków, kwiatów i sera, spodziewamy się przeżyć prawdziwe wzruszenia artystyczne, poznać twórczość Rembrandta, poczuć blask bijący z obrazów Vermeera, czy zachwycić się oryginalnym Van Gogiem. Ale nawet nie podejrzewamy, jak zachwycająca jest tamtejsza architektura sakralna.

Amstelkring – mały kościółek, który pomiędzy XVI i XVII wiekiem był główną świątynią katolicką w Amsterdamie, dziś jest jednym z najciekawszych muzeów tego miasta. Spacerując ulicami stolicy, podziwiając architekturę i światła wielkiego miasta, nietrudno go przegapić. Nie góruje wieżami jak Kościół Zachodni, nie króluje nad skrzyżowanymi kamieniczkami, jak kościół św. Mikołaja, lecz całkowicie wtapia się w krajobraz domów nad kanałami, gdyż jest jednym z nich. Nieświadomy turysta przejdzie obok ceglanej kamienicy z białymi oknami, nie zauważając nawet, jakie tajemnice kryją jej wnętrza.

Z diariusza biskupa

Od roku 1578 w Amsterdamie panowała reformacja, która olbrzymią katolicką społeczność zepchnęła do podziemia. Przez blisko dwieście lat katolicy nie mieli prawa do publicznych praktyk religijnych w mieście. Faktycznie był to tylko zakaz oficjalny. Amsterdamczycy przemykali oczy, pozwalali, aby Msze i nabożeństwa katolickie odbywały się, ale przy drzwiach zamkniętych, nie tolerowali jawnych zgromadzeń.

„Członków Kościoła katolickiego jest tu ponad 50 tysięcy, więcej niż członków jakiegokolwiek innego wyznania czy sekty heretyckiej. Wszystkim Holendrzy na publiczne praktyki zezwalają, z wyjątkiem katolików, którym nawet nie dozwolono, by sobie kościół za bramami miasta wybudowali, mimo iż dar 40 tysięcy talarów złożyli chcieli. Nie mając kościoła odprawiają swe nabożeństwa w prywatnych kaplicach, jakich jest jakieś trzydzieści sześć, rozrzuconych po całym mieście, po domach bogatych kupców katolickich, którzy w domu na swój koszt utrzymują jednego czy dwóch księży, by codziennie mszę odprawiać można było, w święto kazanie wygłosić i udzie-

lić sakramentów” – tak w „Diariuszu podróży po Europie” opisywał swoje wrażenia z pobytu w mieście, w tamtym okresie, włoski podróżnik Giacomo Fantuzzi biskup Ceseny.

Ukryty, ale jawny

Amstelkring jest pozostałością po zamieszczeniu protestanckich mieszkańców Niderlandów Północnych wobec swoich katolickich sąsiadów, za rzekome poparcie udzielone katolickiemu królowi Hiszpanii, Filipowi II. Choć w rzeczywistości hiszpański władca tłumił wystąpienia i jednych, i drugich. Jest to jedyny tajny kościół z tamtego okresu, który przetrwał do dziś. Mogło się w nim pomieścić 400 wiernych. Spełniał rolę ukrytej świątyni od roku 1650 do 1795, gdy Napoleon przywrócił katolikom prawo do jawnych, otwartych zgromadzeń.

„Dom naszego Pana na strychu”, bo tak nazywa się kościół, to doskonale zachowana XVII-wieczna kamienica, którą w latach 1661–1663 jej właściciel, bogaty kupiec Jan Hartman, odremontował według zaleceń klasycystycznego stylu holenderskiego. Dzięki staraniom grupy historyków udało się uchronić budynek

przed zburzeniem i zachować go w niezmienionej formie do dziś.

Cała kamienica emanuje klimatem niderlandzkiego złotego wieku, przypomina wnętrza z obrazów Vermeera i de Hocha. Kaplica powstała przez połączenie poddasza domu właściciela oraz wyższych pięter dwóch sąsiednich, mniejszych budynków. Ponad oryginalną XVII-wieczną kuchnię, salonem oraz sypialnią stworzono trzykondygnacyjną przestrzeń otoczoną balkonami, zdobioną olbrzymimi organami, których dźwięk rozniósł się nad dachami, a zgromadzenie czynił jedynie umownie ukrytym. Kościółek zdobi ołtarz ze sztucznego marmuru, z obrazem przedstawiającym chrzest Chrystusa pędzla mistrza Jacoba de Wita, który stworzył trzy obrazy dla „świątyni na poddaszu”. Puste pomieszczenia, które służyły dawniej mieszkańcom, zostały dziś wykorzystane na niewielkie sale muzealne, w których można podziwiać obrazy i rzeźby o tematyce religijnej, ornaty oraz przepiękne naczynia mszalne.

Msze święte w kaplicy odbywają się obecnie jedynie podczas specjalnych okazji: ślubów i w noc Bożego Narodzenia.

ZDZISŁAWA GÓRSKA

Wokół domowego ogniska Czas podwójnego przygotowania

W naszych rodzinach przedświąteczne tygodnie to także czas koniecznych zakupów i sprzątania. „Porządne” gospodynie starają się umyć dokładnie nie tylko okna, ale i kuchenne szafki, wyciągając z nich wszystkie sprzęty i naczynia. Prasują, maglują, układają; czyszczą i polerują. Niewątpliwie również w ten sposób narasta świąteczna atmosfera.

Jak więc powinien wyglądać gorący okres przygotowań do tych pięknych świąt, kiedy wpatrujemy się w Dzieciątka Jezus wkraczające w losy świata, każdej wspólnoty i każdego serca? Czy wolno nam dać się ogarnąć porządkowo-zakupowemu „szałowi”? Do myślenia dała mi relacja jednej z moich

odczucia mają się do mojej realnej doskonałości? Czy naprawdę jestem lepszym człowiekiem, kiedy sprzątam? Czy wzrastam?

Oczywiście, jednoznaczna odpowiedź na to pytanie nie istnieje. Wszystko zależy... od woli Bożej. To znaczy od tego, czy w danym momencie rzeczywiście jest czas na sprzątanie, czy może raczej na inną czynność czy uczynek miłosierdzia. Ujmuję mnie – gospodynię domową – epizody z życia świętych, jak ten na przykład, kiedy pewna święta zakonnica, smażąc dla wspólnoty jajecznicę, odczuwała wyjątkową bliskość Boga. No tak, Pan Bóg nie jest ograniczony niczym – ogranicza go tylko nasza wola, jeśli nie pokrywa się z Jego! I mnie zdarzyło się kilka razy dostąpić ważnych task podczas zwykłego zamykania albo odczuć wyjątkową radość, gotując najbliższemu żupę.

Nasze przygotowania do świąt powinny przebiegać dwutorowo. Jest czas sprzątania – i jest czas specjalnego duchowego przygotowania do świąt: przez modlitwę i przez sakramenty święte. Nie możemy tego przeoczyć, zwłaszcza my – zapracowane kobiety, które muszą się mocno nagimnastykować, by wszystkiego dopilnować i „opanować” swoje wołające o porządek mieszkanie. Ale nasza dusza – i dusze naszych najbliższych – też wołają o porządek! Czuje to mały Kazio. Kiedy widzi księdza spowiadającego w parafialnym kościele, często spogląda na mnie pytająco, gotów choćby natychmiast podejść do konfesjonalu. Nieraz muszę go powstrzymać, tłumacząc, że niedawno się spowiadał, a Komunia święta gładzi przecież lekkie grzechy i pomaga nam wytrwać w dobrym. Zawsze wzrusza mnie ta jego gotowość oczyszczenia swego serduszka. „Jeśli się nie staniecie jako dzieci”... To aktualne tym bardziej teraz, gdy Jezus przychodzi do nas jako Dziecko: bezbranny, pokorny, oddany nam bez reszty i oczekujący naszej miłości...

DOBROMIŁA SALIK

Przeczytaj Wprowadzenie w Krainę Miłości

Kobieta i mężczyzna – dwie osoby, dwie idywidualności, dwa światy – spotykają się, poznają i pragną razem iść przez życie. Jak zrozumieć się i kochać, będąc tak różnymi? Jaką drogę wybrać? Jak powołanie do małżeństwa wypełniać w duchu chrześcijańskim? Jak miłować się czule, dawać życie dzieciom i wychowywać je? Na czym polega urok świętości w małżeństwie?

Na te i wiele innych pytań stara się odpowiedzieć Gigi Avanti, mąż i ojciec, pracujący w poradni rodzinnej w Rzymie.

W naszym domu

MACGORZATA KAMIEK KA-LIPOVSKA

Sprawa na dziś Na wagę życia

Rozmowa z prof. dr. hab. JERZYM HOŁOWIECKIM, specjalistą chorób wewnętrznych, hematologiem

– Ostatnio często pojawiają się apele o pomoc w ratowaniu życia osób chorych na białaczkę. Niejednokrotnie jedynym dla nich ratunkiem jest przeszczep szpiku kostnego. Bulwersują nas jednak opinie jakoby zbiórki pieniędzy na ten cel nie zawsze były wiarygodne.

– Zbiórki pieniędzy są powszechne na całym świecie, niezależnie od założeń społecznych. Zawsze bowiem ludzie będą szukać pomocy za wszelką cenę, pragnąc z chorobą własną lub bliskiej osoby walczyć do końca. Nie mamy moralnego prawa im tego zabronić. Dopóki jest nadzieja i choć nikła szansa, to jeśli nie tu, to gdzie indziej będą szukać ratunku. Dlatego takie akcje i apele o pomoc będą zawsze. Niestety, zdarzają się nieetyczne zachowania. Znamy przykłady działania grup przestępczych, które wykorzystują ludzką wrażliwość i dobre serce. Podszycują się pod nieistniejące stowarzyszenia, nawet legitymując się identyfikatorami i zbierają pieniądze na ulicach i po domach. Jednak sam nie ośmieliłbym się nigdy z góry przesądzać czy dana osoba działa nieuczciwie. Radziłbym jednak zawsze to sprawdzić. Ostatnio sami byliśmy zmuszeni zgłosić kilka takich spraw do prokuratury. Należy podkreślić, że na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat liczba przeszczepów wzrosła stokrotnie, bo z kilku zaledwie zabiegów w ciągu roku do ponad 600. Jednak

i tak jest ich (statystycznie, w przeliczeniu na liczbę mieszkańców) dwa razy mniej niż w rozwiniętych krajach Europy Zachodniej. Jeśli jednak np. w Niemczech koszt przeszczepu od dawcy nie spokrewnionego kształtuje się w granicach 280–370 tysięcy marek, to kwota refundowana przez nasze Ministerstwo Zdrowia wynosi w przypadku przeszczepu od członka rodziny 100, a od dawcy obcego 200 tysięcy zł.

– Rozgoryczenie budzi fakt, że w ślad za potrzebami życia nie idą regulacje prawne, a przedłużające się procedury ustawodawcze utrudniają funkcjonowanie placówek zajmujących się przeszczepami.

– To prawda. Aż kilku miesięcy potrzeba było, aby kompetentne urzędy zdecydowały w sposób jednoznaczny z jakich środków należy pokrywać koszt poszukiwania dawców przeszczepów. Dopiero od połowy bieżącego roku wszedł w życie nowy system refundacji w tym zakresie, ale przecież niedopuszczalne jest, aby pacjenci tak długo czekali na decyzje urzędników. Tempo ich pracy jest na wagę życia chorych. Została wyznaczona firma, jest nią Poltransplant, któremu ustawowo przyznano prawo do prowadzenia wszystkich spraw związanych z transplantacjami, a więc i przeszczepami szpiku. Jedną z przyczyn zdobywania dodatkowych środków finansowych jest właśnie potrzeba sfinansowania badań kandydatów na dawcę. Szpitale są nadto ograniczane limitami przydzielanych im zabiegów. Wystarczy powiedzieć, że obecnie w naszej klinice czeka na przeszczep 16 par pacjentów i dawców, albowiem nie mieszczą się w wyznaczonym limicie. Rodziny chorych niejednokrotnie zmuszone są do zdobywania pieniędzy, w związku z trudną sytuacją spowodowaną chorobą. Najbardziej martwi mnie brak finansowej osłony socjalnej dla pacjentów i ich rodzin. W Polsce nie myśli się o stworzeniu infrastruktury związanej z długotrwałym leczeniem, na którą składają się baza hotelowa, która zastępowałaby kosztowną hospitalizację, zapewnienie środków na dojazd do szpitala, godziwe warunki życia w domu po zabiegu itp. Skoro nie można liczyć na państwo, lukę tę starają się wypełnić różne fundacje. Myślę, że jest to również ważna misja dla Kościoła. Miałem okazję rozmawiać o tym ostatnio z Ojcem Świętym w Rzymie. We Włoszech powstają już liczne, także polonijne, instytucje służące pomocą w takich trudnych sytuacjach.

Rozmawiała
KRYSZYNA STROZIK-ZIELIŃSKA

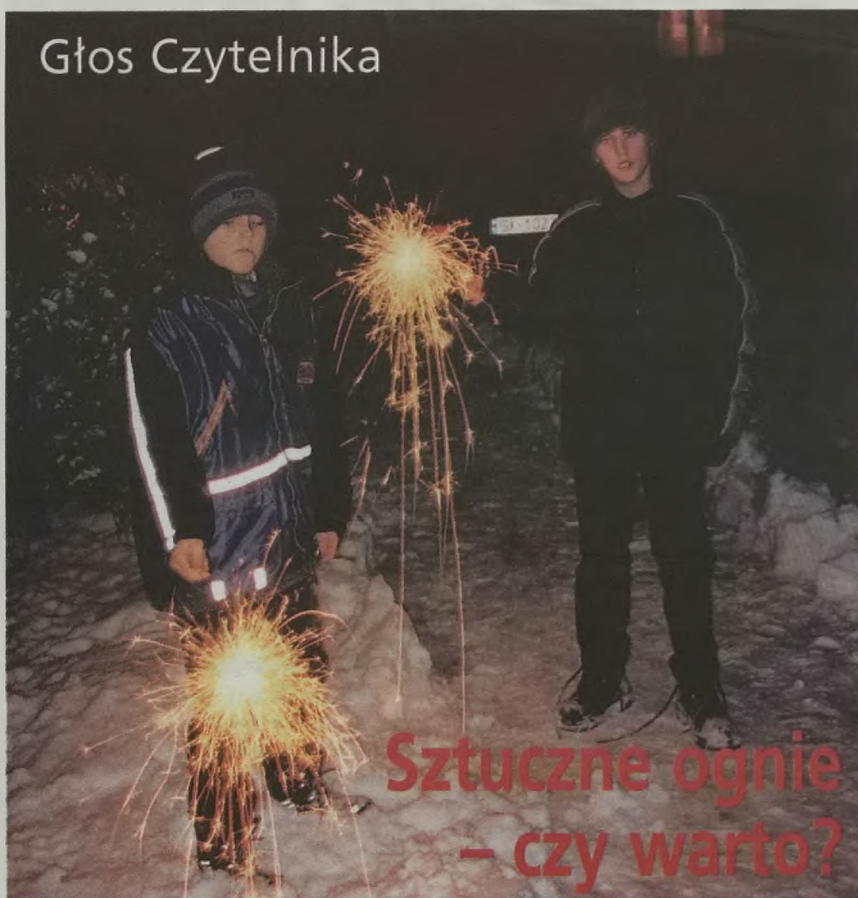
MAŁGORZATA KAMIEK KA-LIPOVSKA

przyjaciółek. Opowiadała, jak to na którąś sobotę zaplanowała sobie wielkie sprzątanie i z dużym samozaparciem przeprowadziła swój plan. Późnym wieczorem, bardzo wyczerpana, triumfalnie powiodła wzrokiem po różnych miejscach mieszkania, zadowolona z wykonanej pracy. Następnie spojrzała na swoich domowników. Okazało się, że oni wcale nie dzielili jej zachwytu! Jedno z dzieci liczyło na spacer z mamą, inne chciało, by pomogła mu w matematyce, a mąż pragnął po prostu pobyć z żoną, porozmawiać, wspólnie posłuchać muzyki. Widząc, jak bardzo jest zapracowana, nie chcieli jej przeszkadzać... Próbowali nawet pomóc, ale wolała zrobić wszystko sama. Tego sobotniego wieczoru, mimo planu wykonanego w stu procentach, miała najgorsze samopoczucie.

Sprzątanie nie jest moją mocną stroną, ale kiedy mam wolną chwilę, chętnie się nim zajmuję – nie kryję, również dlatego, że jego rezultaty przynoszą mi sporą satysfakcję; zwykle większą niż „nieefektywne” odrabianie lekcji z dzieckiem czy inne zajęcia „zespolowe”. Po sprzątnięciu czuję się jakby lepsza, wartościowsza. Tylko jak te moje

Sztuczne ognie – czy warto?

Kilkaset ofiar poparzeń, uszkodzenia palców, dłoni, oczu, stopy śmieci na placach naszych miast i miasteczek – to coroczny bilans sylwestrowej zabawy na wolnym powietrzu. Wszystko to przy nocnej iluminacji ogni sztucznych.

Łatwość dostępu i brak kontroli w handlu fajerwerkami sprawia, że coraz częściej ofiarami sylwestrowej zabawy stają się dzieci i młodzież. Hałas wybuchających petard doprowadza osoby starsze do różnych stanów lękowych, a niemowlęta naraża na stres. Cierpią zwierzęta, zwłaszcza psy. Poza tymi uciążliwymi i społecznymi minusami kolorowych ogni sztucznych istnieje cała gama ekologiczno-przyrodniczych przeciwwskazań do ich używania.

Wszystkie barwy ogni sztucznych (czerwień, zieleń, złoto, srebro), fontanny iskier na niebie, grzmoty i szumy to efekt chemicznych możliwości atomów metali baru, strontu, berylu, magnezu i radu. Są to metale ciężkie, bardzo silnie trujące. Niegdyś używano je do niszczenia plag szczyrów. Metale te wpływają rakotwórczo i zabójczo na organizm ludzki. Między innymi powodują porażenia serca,

zwyrodnienia wątroby i stwardnienie śledziony. Stront szybko wchłania się do kości i stwarza większą podatność na złamanie układu kostnego. Niektóre z tych metali są efektem rozpadu promieniotwórczego uranu i skażają atmosferę w sposób trwały. Utrzymują się długo i kumulując się w układzie kostnym, prowadzą do uszkodzenia szpiku kostnego.

W wyniku masowej zabawy ogniami sztucznymi dochodzi do lokalnego skażenia środowiska. Związkami baru i strontu, który powstaje w wyniku spalania ich mieszanin, dając efekt zielonych i białych snopów ognia i iskier. 50 kg toksycznych związków jest śmiertelną dawką dla 50 tys. dorosłych osób. Związki tych metali ciężkich po wystrzeleniu osiadają na dachach domów, ulicach, chodnikach, ubraniach. Przedostają się do mieszkań wraz z powietrzem atmosferycznym i przenikają do organizmów ludzkich, sięjąc spustoszenie.

Dla tych kilku kolorowych chwil zapominamy o zdrowym rozsądku. Czy warto?

WOJCIECH CISEK

Pod jednym dachem z Jezusem Działania na lądzie i w powietrzu

W kalendarzu naszych rodzinnych świąt pojawiła się nowa data: 2 listopada – „święto pracy”. To właśnie rok temu odzyskałem status „pracującego zawodowo”. W latach 80. na moje pierwsze służbowe stanowisko przeniesiono mnie wprost ze szkoły. Po 20 latach zdobycie pracy było zadaniem spoczywającym wyłącznie w moich rękach.

Zawsze byłem wzorowo pomysłowy. Podobnie jak Korczak „klocki otrzymałem mając lat sześć; przestałem się nimi bawić mając lat czternaście”, ale szczyt twórczości przypadł mi na czterdziestkę – gdy trzeba było coś wymyślić, żeby ratować zagrożoną finansowo pięcioosobową rodzinę.

Łatwy był jedynie pierwszy ruch: rejestracja w Urzędzie Pracy. Skorzystanie z innych jeszcze usług tej instytucji już wymagało większej aktywności i determinacji. Jeszcze zanim opuściłem ten zatłoczony budynek, już wiedziałem, że w sytuacji, w jakiej się znalazłem, trzeba przyjąć zasadę: wymagać mało od świata, a dużo od siebie.

Po pierwszej serii klęsk, niefortunnych wypraw śladem prasowych ogłoszeń – dojrzałem do zasadniczej rozmowy z Panem Bogiem. To przypominało strategiczną naradę. Zadeklarowałem ze swojej strony przemyślane i spokojne działania na lądzie i kategorycznie poprosiłem o Jego wsparcie z... powietrza. Wiedziałem, że będzie mógł działać, gdy mu pozostawię przestrzeń do działania – moje zaufanie. Wiedziałem też, że będzie wymagał ode mnie szczególnej inicjatywy. Nowe miejsce pracy dla mnie to nie jest żaden problem dla Tego, który wszystko może, ale prawdopodobnie będzie chciał w tym czasie jeszcze czegoś mnie nauczyć.

Spokój pozwalał mi teraz z każdego zdarzenia wyciągać cenne wnioski. Nie było już nieudanych akcji; każde spotkanie, rozmowa kwalifikacyjna, odmowa – powiększały moje doświadczenie. Wśród setek przeczytanych ogłoszeń trafiłem kiedyś na to wymarzone – tylko że... spóźniłem się o godzinę. Okazało się, że prasę należy kupować o godzinie szóstej. Kto pierwszy, ten lepszy? Nie brzmi to najlepiej

i może niepokoić takich „starszków” jak ja, wychowanych na poprzednim, „sprawiedliwym” systemie.

W kieszeni miałem coraz mniej pieniędzy, a w głowie coraz więcej szalonych pomysłów. „Ubóstwo uczy wszelkich sztuk” – mówił Plaut. W dwadzieścia dwa wieki później podstawowym narzędziem pracy jest komputer. Fantastyczne urządzenie – jak zauważył pewien bardzo przedsiębiorczy Amerykanin – jedynym ograniczeniem jest już tylko wyobraźnia zasiadającego za klawiaturą. Mój podręcznik do Excela ma 890 stron, Word – to podobnie trudna lektura. Żeby wyobraźnia zaczęła działać, trzeba wielu nieprzespanych nocy spędzonych nad mało frapującym tekstem. Gdy wreszcie zmontowałem *curriculum vitae*, wykorzystując wszystko, czego się nauczyłem, szef pewnej poważnej firmy zapytał, czy może zatrzymać sobie te materiały, bo nie widział dotąd tak oryginalnego podania o pracę.

Na horyzoncie pozostała w końcu jedna firma. Rozpocząłem obłężenie. To jest chyba zgodne ze sztuką wojenną: forsujący musi wykazać więcej inicjatywy niż broniąca się załoga wewnętrznej twierdzy. Sięgnąłem do klasyków, próbując zrealizować imperatyw Einsteina stwierdzającego, że „istotne problemy naszego życia nie mogą być rozwiązywane na tym samym poziomie myślenia, na jakim byliśmy, kiedy je tworzyliśmy”. Najpierw przeleżałem wstyd, sygnalizując swoją nieciekawą sytuację wszystkim znajomym i zakładając, że w ten sposób zwiększam szanse zdobycia pracy. Zupełnie w nowy sposób spojrzałem na swoje predyspozycje, przekonując się, że moja nieśmiałość nie jest czymś nieuleczalnym. Wymagana w tej walce postawa „natrętnej wdowy” nie leżała w mojej naturze; całe szczęście – ja, to nie tylko to, co we mnie wrodzone. Pokonując nieciekawie szkolne wspomnienia, pogodziłem się z myślą, że już do końca życia będę uczniem, zmuszonym opasnowywać wciąż nowe umiejętności.

MAKSYMILIAN

Prawo na co dzień Świąteczny pacjent

Co robić, gdy nagle musimy skorzystać z pomocy lekarza po godzinach pracy przychodni: w sobotę po południu, niedzielę, święto czy w dzień ustawowo wolny od pracy?

Kiedyś natychmiast wzywaliśmy pogotowie ratunkowe, jednak po wejściu w życie reformy ochrony zdrowia za nieuzasadnione wezwanie karetki otrzymujemy rachunek.

Usługi pogotowia są bezpłatne tylko w razie wypadku, urazu, porodu, nagłego zachorowania lub nagłego pogorszenia stanu zdrowia powodującego zagrożenie życia. Reguluje to art. 28 pkt. 1 ustawy z 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowot-

nej (Dz. U. nr 91, poz. 408 z późn. zm.).

Gdy dolegliwość nie jest na tyle poważna, by wzywać pogotowie, najlepiej skorzystać z nocnej pomocy lekarskiej. Wszystkie kasy chorych ją zapewniają.

Prawie w całym kraju lekarze pierwszego kontaktu, którzy świadczą usługi w ramach kontraktu z kasą chorych, są zobowiązani do zapewnienia swoim pacjentom całonocnej opieki medycznej. Wyjątek stanowią kasy: branżowa, lubuska, łódzka i podlaska.

Lekarz, do którego jesteśmy zapisani, jeśli nie pełni dyżuru osobiście, zobowiązany jest nocną pomoc lekarską zorganizować w inny sposób i złożyć informację. Ponadto w każdej przychodni w widocznym miejscu powinna znajdować się informacja zawierająca adres, nazwę i numer telefonu placówki świadczącej takie usługi. O placówkach tych możemy się

także dowiedzieć pod numerem telefonu ogólnopolskiej informacji medycznej 94-39.

Branżowa Kasa Chorych dla służb mundurowych do końca br. zapewnia swoim ubezpieczonym opiekę całonocną w wyznaczonych placówkach, które podpisały kontrakt na świadczenie tych usług. Żeby uzyskać taką informację, należy dzwonić do izby przyjęć najbliższego szpitala branżowego. W 2002 r. sytuacja ta ulegnie jednak zmianie i lekarze podstawowej opieki zdrowotnej kasy branżowej zostaną zobowiązani do zapewnienia nocnej i świątecznej opieki. Wyjątek będą stanowiły placówki kasy branżowej z województwa zachodniopomorskiego i łódzkiego, których funkcjonowanie pozostanie na starych zasadach.

Regionalne Kasy Chorych – Lubuska i Podlaska zapewnia nocną pomoc lekarską w każdej izbie przyjęć szpitala w tym województwie.

Nocną pomoc lekarską można uzyskać w ambulatorium każdej placówki pogotowia ratunkowego woj. łódzkiego.

Pacjenci pragnący skorzystać z całonocnej opieki medycznej powinni posiadać dowód osobisty z wpisanym PESEL oraz dowodem ubezpieczenia. Obecnie dowodem ubezpieczenia jest: * legitymacja ubezpieczeniowa (choć obecnie podstawa prawna jej wydawania już wygasła – jednak do 31 grudnia 1998 r. była ważnym dokumentem i pozostaje nim nadal, zgodnie z art. 169 f ustawy z 7 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym – Dz. U. nr 28, poz. 153 z późn. zm.) z aktualnym poświadczeniem zatrudnienia przez pracodawcę; * legitymacja studencka z wpisem o ubezpieczeniu; * odcinek renty lub emerytury; * potwierdzenie przez zakład pracy zatrudnienia i odprowadzania składek.

(has)

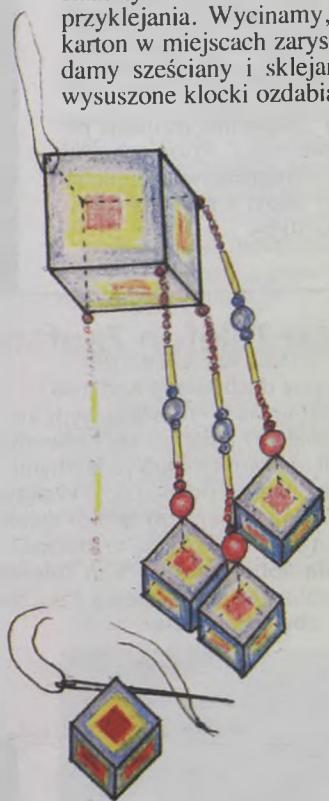
Zabawki na choinkę Wiszące sześcianniki

Do wykonania tej zabawki potrzebne są następujące materiały: karton kolorowy, papier do wycinanek, koraliki i większe korale, słomki i klej do papieru. Z kartonu wykonujemy jeden duży sześciąt o krawędzi 6,5 cm i cztery małe o krawędzi 2 cm. Za pomocą ełki i linijki rysujemy na kartonie siatkę tych sześciątów z zakładkami do przyklejania. Wycinamy, załamujemy karton w miejscach zarysowania, składamy sześciąty i sklejamy. Gotowe, wysuszone klocki ozdabiamy na różne

sposoby – najprostszy to naklejanie coraz mniejszych kwadracików. Kiedy ozdoby wyschną, zszywamy części zabawki. Podwójnie złożoną nitkę (cienki kordonek) zawiązujemy na węzełek. Po przeszyciu narożnika małego sześciątka przekładamy igłę między nitkami. Następnie nawlekamy koraliki, słomki i korale na długość około 10 cm i doszywamy do dużego górnego sześciątka. Na górze robimy pętelkę do zawieszania.

WANDA GOTKIEWICZ

ZDJĘCIA AUTORKI

Co wybrać dla najbliższych? Gwiazdkowa ściągaczka

Weź swój notes, długopis i na osobnych stronach wypisz osoby, którym pragniesz dać „gwiazdkę z nieba”, a mówiąc realnie – miły drobiazg pod choinkę. Teraz pod imionami tych osób wynotuj z naszej ściągaczki różne możliwe do przyjęcia propozycje; przy okazji poczujesz, jak rozwiąże się w głowie supełek i sama (sam) wymyślisz dwa razy tyle! Potem zrób dyskretny wywiad, który prezent byłby najodpowiedniejszy.

Czas na rekonesans. Chodząc po sklepach notuj sobie ceny i nazwy sklepów – przekonasz się, jak w zależności od miejsca „puchnie” cena dokładnie tej samej rzeczy. Teraz do dzieła – czasu zostało niewiele!

Dla babci i dziadka: kubeczek z wkładem do parzenia ziół, komplet herbat owocowych lub inna dobra herbata w metalowym pudełku, łańcuszek do noszenia okularów na szyi lub futerał, ramki na fotografie rodzinne, wełniany pled do okrywania nóg, nieduże radio na słuchawki.

Dla mamy: modny szalik lub apasza, książka kucharska albo o sztuce dekorowania wnętrza, pielęgnacji i układaniu

kwiatów, minutnik do odmierzania czasu w kuchni, buteleczka ulubionych perfum, puzderko na drobną biżuterię, bransoletka lub wisior.

Dla taty: kalendarz z notesem, portfel ze skóry, pasek lub szelki, szalik, krawat, breloczek na klucze z zegarkiem, upragniona książka, parasol, zestaw uniwersalnych narzędzi.

Dla córki: album do wklejania fotografii, oryginalny świecznik, kosmetyczka, ozdobne lusterko, gawroszka, pamiętnik, zamykana szkatułka na drobiazgi, witraż do okna, torebka wieczorowa.

Dla syna: organizator, budzik, scyzoryk, przewodnik turystyczny, szachy, klaser, stojak na kasety, półka na płyty CD, pudełko na dyskiety, hantle, sprzężyna do ćwiczenia bicepsów.

Dla całej rodziny: kalendarz plan-szowy, zestaw ozdób choinkowych, ozdobna skrzynka na klucze, zegar kuchenny lub waga, taca, obrus, bombonierka lub metalowe pudełko z ciastkami, koszyk z różnymi łakociami, książkowy zbiór koled.

Życzę radosnych zakupów!

MARYLA

Na stole

Rarytasy z orzechami

Któż ich nie lubi! Najczęściej raczymy się nimi w święta, dawkując przyjemność z umiarkowaniem, bo są wysokokaloryczne. Do klasyki polskiej kuchni należy znany powszechnie tort orzechowy (z orzechów włoskich lub mieszanych po połowie z laskowymi) z masą kawową. W naszych nowych propozycjach pomożemy sobie gotowymi produktami dostępnymi obecnie w sklepach. Dzieci powinny być zadowolone.

Torcik miódowy z orzechami

Ciasto: 30 dag mąki, 15 dag masła, 6 łyżek miodu, 4 łyżki cukru, 4 żółtka, łyżeczka proszku do pieczenia, masło do formy; **krem:** 2 słoiki nutelli, 20 dag mielonych orzechów włoskich; **kilkaście połówek orzechów włoskich do dekoracji.**

Masło siekamy z żółtkami i mąką wymieszaną z proszkiem do pieczenia. Dodajemy cukier i miód. Zagniatamy ciasto, dzielimy na dwie równe części. Placki pieczemy osobno w tortownicy, w piekarniku rozgrzanym do 210 st. C. Nutellę mieszamy z mielonymi orzechami. Ostudzone ciasto przekładamy masą, zostawiając 1/3 kremu do dekoracji. Placik zawijamy w lekko wilgotną ściereczkę i odstawiamy na 6 godzin, dopiero wtedy smarujemy wierzch ciasta resztą kremu i ozdabiamy połówkami orzechów.

Placek orzechowo-kajmakowy

Ciasto: 25 dag mąki, 25 dag masła, 30 dag orzechów włoskich, 20 dag cukru, 4 jajka, 2 łyżki mleka, 2 łyżeczki proszku do pieczenia, 2 opakowania cukru waniliowego; **polewa:** puszka słodzonego skondensowanego mleka, 3 łyżeczki kawy rozpuszczalnej, 3-4 łyżki winiaku (niekoniecznie); **połówki orzechów do dekoracji.**

Z tłuszczu, cukru, cukru waniliowego, mleka i jajek ucieramy masę. Łączymy z mąką wymieszaną z mielonym orzechami i proszkiem do pieczenia. Ciasto rozprowadzamy na wysmarowanej tłuszczem i oprószonej mąką dużej blasze. Pieczemy 15-20 minut w temperaturze 200 st. C. Nieotwartą puszkę z mlekiem gotujemy przez godzinę pod przykryciem w garnku z wodą. Po ostudzeniu mleko mieszamy z kawą i ewentualnie winiakiem. Polewę wylewamy na ciasto i odstawiamy do wystygnięcia. Placik kroimy w romby i ozdabiamy połówkami orzechów.

ABC kuchni

Orzechowe nowości

Do mniej znanych u nas należą orzechy przybyłe z krajów śródziemnomorskich lub odległych kontynentów.

Amerykańskie

(zwane także brazylijskimi) pochodzą z tropikalnych obszarów dorzecza Amazonki. Zawierają sporo selenu zapobiegającego nowotworom. Można jeść same lub używać do deserów i wypieków. Szybko jełczeją – nieświeże mogą zaszkodzić.

Nerkowce

sprowadzane są z Indii i Brazylii. Mają delikatny smak, są używane do produkcji masła orzechowego. Nadają się na przekąskę, do farszów w potrawach chińskich, ciast i deserów. Spożywa się obrane z łupin, w których znajduje się toksyczny olejek.

Pekany

pochodzą z Ameryki Północnej. Smakują podobnie jak orzechy włoskie, ale smak mają łagodniejszy. W Ameryce robi się z nich torty. Nadają się do deserów, sałatek i muesli.

Pistacjowe

orzeszki uprawiane są w krajach śródziemnomorskich i arabskich. Najbardziej znane są w lodach pistacjowych, ale oprócz deserów można używać je także do farszów, sosów oraz jako przekąskę (niesolone).

Plan Boga wobec małżeństwa

Małżeństwo między kobietą i mężczyzną zaplanowane zostało przez Boga-Stwórcę tak, aby prowadziło do rozwoju rodziny, dającej wszystkim jej członkom poczucie bezpieczeństwa i szczęścia. Może powstać tu pytanie: czy małżonkowie mogą planować liczbę dzieci? Odpowiedź zawarta jest po prostu w poznaniu ludzkiej natury. Jeżeli wiemy, że w naturze, czyli w organizmie kobiety, występują cyklicznie okresy płodności i niepłodności, zaplanowane tak przez Pana Boga – naturalnym zachowaniem się jest dostosowanie życia małżeńskiego do tego rytmu, czyli powstrzymanie się od współżycia w dniach płodnych, jeśli poczęcie dziecka chcemy odłożyć. Postawa ta wyraża afirmację dla natury człowieka, a tym samym dla jej Stwórcy. Równocześnie

wyraża też szacunek dla płodności ludzkiej, przez którą stają się bezpośrednimi współpracownikami Boga, co jest dowodem zaufania Stwórcy do człowieka. Godność seksualności ludzkiej polega też na tym, że służy ona wyrażaniu i pogłębianiu miłości małżeńskiej, co też pochodzi od Boga-Stwórcy. Okresy wyłączenia współżycia w dniach płodności, gdy para małżeńska nie planuje poczęcia, są dobrem wzmacniającym miłość małżeńską, choć mogą sprawiać pewną trudność, zwłaszcza na początku stosowania metody naturalnej. Wzajemna tęsknota powoduje zachowanie radości i pewnej tajemniczości współżycia. Całkowicie naturalne współżycie, którego zresztą każdy człowiek pragnie, daje współmałżonkom wewnętrzne poczucie pokoju i radości;

radości, że się sobie wzajemnie w pełni oddają i że w tej ważnej dziedzinie życia małżeńskiego pozostają w harmonii z własną naturą i w harmonii z wolą Boga. Chodzi o życie zgodne z prawdą, a z prawdą związany jest rozwój i wewnętrzna wolność.

Powyższy styl życia daje w dziedzinie płodności dużą pewność, gdyż metody naturalne, opierające się na wyrażonych okresach płodności i niepłodności w organizmie kobiety, zostały przez medycynę opracowane naukowo i są łatwe do nauczania się, nawet dla kobiet żyjących w tzw. Trzecim Świecie. Nie należy jednak stosować wyłącznie metody Ogino-Knausa, czyli tzw. kalendarzyka, gdyż jest to metoda przestarzała i raczej zawodna. Natomiast wielką pewność (także przy cyklach nieregularnych) dają współcześnie opracowane metody objawowo-termiczne.

Metody naturalne umożliwiają małżeństwu świadome poczęcie dziecka wtedy, kiedy jest ono szczególnie upragnione i oczekiwane, co jest dla rodziców bardzo radosnym przeżyciem. Według badań prof. dr. med. J. Röttera (Austria) wśród małżeństw żyjących zgodnie z prawem natury rozpada się mniej niż 1 proc., podczas gdy średnia liczba rozwodów w dużych miastach Europy i USA dochodzi już do 50 proc.

Zachowanie zasad naturalnego planowania rodziny jest postawą czystości małżeńskiej, bo czystość to ład serca, to życie wedle ducha, jak wyraził się św. Paweł (Ga 5,25). Według filozofa Maxa Schelera cnota czystości jest mocą dobra. Naturalne planowanie rodziny, zwane też odpowiedzialnym rodzicielstwem, ułatwia życie w łasce Bożej.

Oto list kobiety lat 36, troje dzieci, wykształcenie średnie: „W styczniu mijają dwa lata, odkąd poznałam naturalną

metodę planowania rodziny. Mój mąż i ja cieszymy się z tego bardzo. Nasze wspólne życie nabrało więcej sensu, o wiele bardziej się przez to wzajemnie cenimy. Około 8–10 dni trzeba żyć wstrzemięźliwie, za to cieszymy się potem o wiele więcej, jest to wtedy zawsze nowe przeżycie. Życzę każdej parze małżeńskiej, aby poznała metodę objawowo-termiczną. Ma się o wiele więcej pewności, żyje się spokojniej i bardziej świadomie”.

ELŻBIETA WÓJCIK

Broszurę pt. „Naturalne planowanie rodziny” oraz zeszyt z kartami do zapisywania wyników samoobserwacji zamówić można pisemnie pod adresem: Instytut Naturalnego Planowania Rodziny, ul. Nowogrodzka 49, 00-695 Warszawa.

Książkę pt. „Naturalna regulacja poczęć”, autorstwa prof. J. Röttera, można zamówić w Wydawnictwie Hlondianum, ul. Panny Maryi 4, 60-962 Poznań, tel. (0-61) 855 10 34.

Katolicki Telefon Zaufania

Potrzebujesz duchowego wsparcia? Chcesz porozmawiać? Próbujesz wyjść ze swego zagubienia? Zmagasz się z poważnymi problemami małżeńskimi lub rodzinnymi i chcesz o tym komuś powiedzieć? Walczysz z uzależnieniami swoimi lub swoich najbliższych? Pragniesz, aby ktoś Cię wysłuchał?

Przez całą dobę w Katolickim Telefonie Zaufania wolontariusze świeccy i duchowni czekają, aby być z Tobą.

**Zadzwoń
0-32 253 05 00**

Listy do Zofii

Kocham go nadal...

Problem alkoholowy mojego męża trwa już od kilkunastu lat i właściwie wciąż się nasila. Były różne chwile i zachowania z męża strony: krytykowanie, krzyk, litość nad sobą, agresja, zastraszanie i groźby – że zabije mnie, a później siebie. Teraz jest trochę lepiej, bo wyprowadziłam się do rodziców w trosce o bezpieczeństwo dzieci. Ale serce nie służy i kocham go nadal, pomimo poniżania i poniewierania.

Teraz wraca jakby to, co było – groźby, szantaże. Po siedmiodniowym picciu dzwoni, że skończy ze sobą, że mam przygotować ubranie na pogrzeb. Raz nawet sam je uszykował i mnie szantażował... Piszę o tym, bo czuję, że potrzebuję sama porady psychologicznej – jak mam sobie radzić. Miałam momenty załamania, ale Bóg i Maryja mnie nie opuszczają. Bez pomocy rodziny i przyjaciół chyba nie dałabym rady.

Kocham męża, dzieci mam dobre, choć prawie bez niego wychowywane i brak im taty. Próbowałam go przekonać, by szedł do lekarza, lecz przymusić nie mogę, kiedy sam nie jest w stanie iść.

Staram się zamknąć, unikam towarzystwa, chociaż pracuję. Nie opowiadam o swoich kłopotach. Jestem nie-

śmiała i wszystko biorę sobie do serca. Ale czuję się silna wiarą, to mnie trzyma przy życiu. Staram się nie myśleć tylko o sobie. Dużo czytam, książki z „Bożej biblioteki”, jak to nazywam, dzieci też zachęcam do lektury.

Kiedy czytałam listy kobiet, które również przeszły wiele ze strony mężów – płakałam, bo przed oczami stawało mi to, co sama przeszłam. A przecież potrzeba nam opieki i serdeczności, szacunku i dobrego słowa. Mąż powinien być ostoją i pomocą, ale gdy pije, staje się zagrożeniem dla całej rodziny i dla siebie... Mam jednak nadzieję, że mój mąż nawróci się. W jego intencji odprawiono dużo Mszy św., nadal będę je zamawiać, i oczywiście modlimy się w domu.

Anna

Musi ponieść konsekwencje

Z tego, co Pani pisze, wynika, że choroba męża jest zaawansowana. Są już tzw. ciągi; mogą one trwać nawet do miesiąca. Po takich ciągach dochodzi najczęściej do szantażu. Potem alkoholik czuje się winny i chciałby wszystko naprawić. Kobiety zwykle wtedy przebaczą i nie wyciągają konsekwencji, często też muszą borykać się z następstwami

tej sytuacji – utratą pracy czy długami. Przez jakiś czas taki mąż jest „jak baranek”, ale wkrótce organizm domaga się swojej dawki – i znowu następuje „ciąg”. Jeżeli bezpośrednio po takim „ciągu”, do 72 godzin po nim, uda się doprowadzić alkoholika na tzw. detoks, potem jest szansa na leczenie terapeutyczne. Wielu ludzi wychodzi z alkoholizmu właśnie w ten sposób. Po „detoksie” alkoholik czuje się lepiej, nie trzęsą mu się ręce, jest w stanie normalnie rozmawiać; jeśli w tym momencie żona podtrzyma go na duchu, powie: „Widzisz, jak dobrze wyglądasz, jak świetnie się czujesz, dasz radę” – wtedy jest nadzieja.

Im dłużej alkoholik pije, tym bardziej zanikają u niego uczucia wyższe: miłość, opiekuńczość, odpowiedzialność, miłosierdzie. Dlatego radykalne odejście, zostawienie alkoholika samemu sobie bywa koniecznością. Im wcześniej uda się doprowadzić do takiego momentu, tym lepiej. Inaczej – stwarza się alkoholowi „komfort picia”. Nie może wtedy podjąć decyzji zerwania z nałogiem. W ten sposób nie ratuje się go, tylko coraz bardziej pogrąża. Musi ponieść konsekwencje swego postępowania, dopiero wtedy może nadejść pragnienie poddania się leczeniu.

Jest to choroba, którą człowiek sam sobie „funduje”, ale też sam może

z niej wyjść, jeśli chce; oczywiście wspomagany przez ludzi, którym zależy na jego zdrowiu – najbliższych, lekarzy, terapeutów. Dobrze Pani zrobiła, odseparowując się czasowo od męża. Musi Pani być jednak czujna. Gdy poprosi o pomoc, natychmiast trzeba ją podjąć, a później trwać przy nim. A co ma Pani ma uczynić dla siebie? Przede wszystkim znaleźć osoby, które mogą Pani pomóc. Trzeba pamiętać, że wraz z alkoholikiem „chodzą” cała jego rodzina! Najlepiej by było, gdyby włączyła się Pani w grupę AA, gdzie kobiety w podobnej sytuacji oraz trzeźwiejący alkoholicy będą mogli Panią wesprzeć. Wiele osób uratowały właśnie takie kontakty. Bardzo ważne jest, by wiedzieć, jak postępować z alkoholikiem. Intuicja może zawieść, można się jednak nauczyć właściwego zachowania od osób doświadczonych podobnym cierpieniem.

Musi Pani ratować siebie i dzieci! Proszę nie stronić od ludzi, kompetentnych i życzliwych. Wierzę, że wówczas także mąż Pani będzie mógł odzyskać trzeźwość i powrócić do kochającej go wciąż rodziny.

Zofia
(na podstawie rozmowy z terapeutką)

Pożegnanie z Komitetem

EDWARD KABIESZ

Odwołanie Tadeusza Ścibora-Rylskiego ze stanowiska Przewodniczącego Komitetu Kinematografii potwierdziło składane wcześniej przez nowego Ministra Kultury deklaracje o likwidacji powołanego do życia 11 lat temu urzędu, którego zadaniem było wspieranie i obrona interesów polskiej kinematografii.

Jeśli nawet w strukturze Ministerstwa Kultury pozostanie w szczytowej formie organ o podobnym zakresie działania, to jego ranga w porównaniu z centralnym organem administracji rządowej, jakim był Komitet Kinematografii, znacznie się obniży. Wśród szerokiego zakresu działań wynikających ze statutu Komitetu znajdowało się m.in. określanie kierunków działalności i rozwoju kinematografii narodowej, wspieranie i promowanie twórczości filmowej w kraju i za granicą oraz upowszechnianie kultury filmowej.

Pieniądze na filmy

Komitet współfinansował produkcję polskich filmów, co dla środowiska filmowego było rzeczą najważniejszą i wzbudzało najwięcej emocji. Środki budżetowe na produkcję filmową, którymi dysponował Komitet, z roku na rok

maleły. O ile udział budżetu kultury w Polsce w ciągu kilku ostatnich lat rósł, to kinematografii przydzielana była coraz mniejsza jego część, od 4,7 proc. w 1996 roku do 1,7 proc. w roku bieżącym. Gdyby nie udział telewizji publicznej w finansowaniu lub współfinansowaniu produkcji filmowej, powstawałoby rocznie tylko kilka polskich filmów.

W sytuacji kiedy telewizja publiczna również ograniczyła nakłady na współfinansowanie filmów kinowych, z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że wkrótce polskie kina nie będą wyświetlały polskich filmów, bo ich po prostu nie będzie. Jest to tym bardziej niepokojące, że właściwie wszystkie państwa Unii Europejskiej, doceniając kulturotwórczą rolę filmu i popierając produkcje o wysokich walorach artystycznych, także komercyjnych, jeżeli ma to znaczenie dla kultury narodowej, biorą na siebie obowiązek finansowego wspierania tych produkcji. Dzieje się to w różnej formie: bezpośrednio – w formie dotacji z budżetu państwa lub poszczególnych landów, jak np. w Niemczech, czy też pośrednio – z wydzielonych funduszy (we Francji), a nawet (jak w Wielkiej Brytanii), z loterii narodowej.

Bezsilność Komitetu

Istnienie Komitetu Kinematografii w obecnej strukturze konserwowało tyl-

„Dług” Krzysztofa Krauze był jednym z nielicznych sukcesów artystycznych polskiego kina ostatnich lat.

ko zastane od lat układy, ale nawet ci, którzy mieli największy wpływ na decyzje podejmowane przez jego przewodniczącego, zdają sobie sprawę z konieczności reform. Leży to w interesie całego środowiska filmowego, a przede wszystkim polskiego widza. Od lat dyskutowano o konieczności uchwalenia nowej ustawy o kinematografii i dostosowania jej do nowych warunków ekonomicznych, ale i tu przejawiała się bezsilność Komitetu, który nie potrafił znaleźć sprzymierzeńców. Środowisko natomiast, podzielone i skłócone, nie było w stanie przemawiać jednym głosem. Decyzja o rozwiązaniu Komitetu sprawiła, że rozpoczęły się gorączkowe zabiegi czołowych postaci polskiego kina, m.in. u prezydenta, o uchwalenie nowej ustawy o kinematografii.

System nakazowo-rozdziałczy

Wszyscy zdają sobie sprawę, że bez jej wprowadzenia w życie, przekazanie

ministerialnym urzędnikom uprawnień, którymi mimo wszystko dysponował Komitet, sprowadzi się właściwie do powrotu systemu nakazowo-rozdziałczego, czyli rozdzielania mizernych środków na filmy według niejasnych, wolań artystycznych, a w konsekwencji politycznych kryteriów. Kto w takim układzie miałby nadzorować dysponowanie finansami przeznaczonymi na produkcję filmową? Chyba nie główny księgowy z pomocą partyjnych pomagierów. Zresztą nie chodzi wyłącznie o pieniądze z budżetu, tym bardziej że w chwili obecnej z państwowej dotacji można wyprodukować najwyżej kilka skromnych filmów. Chodzi o pozyskiwanie nowych, niezależnych od aktualnego stanu budżetu, środków dla polskiego kina. Wprowadzenie takiego systemu możliwe jest tylko w wypadku gruntownej reformy dotychczasowej ustawy o kinematografii. W przeciwnym wypadku może się okazać, że polskie filmy będziemy oglądać tylko w kinie filmów archiwalnych.

Ogłoszenie

Świąt pełnych Bożego pokoju życzy Księgarnia św. Jacka

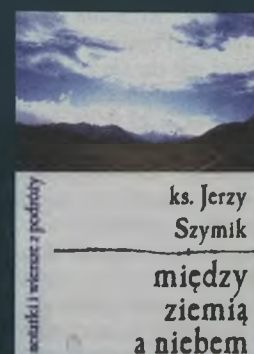

Świat, zbawienie i... telewizja.

Z biskupem Janem Chrapkiem rozmawiają Barbara Czajkowska i Dorota Maciejewska

Wydając tę książkę nie przypuszczaliśmy, że będzie to podsumowanie życia tej wspólniejszej postaci...

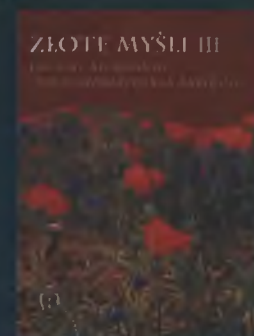
cena detal. 28 zł

Ks. Jerzy Szymik Między ziemią a niebem.

Najnowsza książka znanego teologa i poety to pasjonujące notatki i wiersze z podróży do Ameryki i Francji, do Portugalii i Niemiec, do Grecji i Hiszpanii, na Sycylię, do Borowej Wsi...

cena detal. 25, 90 zł

Złote myśli III 1345 rad, aforyzmów i drogowskazów dla każdego

Trzeci tom niezwykle popularnych „Złotych myśli”. Dwie poprzednie książki trafiły do wielu polskich domów...

cena detal. 9, 50 zł

Krótki film o świętych

Najlepsza książka o świętych dla dzieci! Kilkadziesiąt barwnych, zabawnie ilustrowanych historyjek. Żarty, zagadki, konkursy, naklejka...

cena detal. 16 zł

Księgarnia św. Jacka sp. z o. o.

ul. Warszawska 58 40-145 Katowice

tel. 032 2599221(2), faks 032 2597825, ks@ksj-arscath.com.pl

Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom po raz siódmy Poznaj miłość

Polacy chętnie uczestniczą w akcjach charytatywnych największej organizacji dobroczynnej w naszym kraju. Skuteczność takich akcji jak Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom zaskakuje nawet jego organizatorów.

Już od siedmiu lat na wigilijnych stołach w polskich domach płoną świece Caritas. Tegoroczną zdobi emblemat ukazujący pokłon Trzech Króli, włoskiego artysty Domenico Ghirlandaio.

– Obok tradycyjnie pustego nakrycia przy wigilijnym stole pojawił się nowy obyczaj: świeca symbolizująca Chrystusa, który jest „światłem na oświecenie pogan” – mówi o. Hubert Matusiewicz, wicedyrektor Caritas Polskiej. – Jej płomień jest dowodem pomocy konkretnemu dziecku. W tym roku hasłem Wigilijnego Dzieła Pomocy Dzieciom jest „Poznaj miłość”.

Od dwóch lat Dzieło ma charakter ekumeniczny. W Roku Jubileuszowym po raz pierwszy wzięły w nim udział trzy siostrzane organizacje charytatywne: rzymskokatolicka Caritas Polska, ewangelicko-augsburska Diakonia i Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia Eleos. W ubiegłym roku zebrano ponad 13 mln

zł ze sprzedaży 4,3 mln świec. Dochód zasilił parafialne i diecezjalne programy pomocy najuboższym dzieciom. W dużej mierze pozwoliły one sfinansować organizowane co roku kolonie. Tylko w 2001 r. z darmowego lub bardzo taniego wypoczynku skorzystało ponad 80 tys. dzieci. Każde 10 groszy ze sprzedanej świecy Caritas przeznaczono na pomoc dzieciom poza granicami naszego kraju: w Ruandzie, Kongu, Rosji, na Białorusi i Ukrainie.

Wanda Falk, dyrektor Diakonii, poinformowała, że zebrane środki zostały przeznaczone na podręczniki, leki i uruchomienie świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci. Środki z tegorocznej akcji Diakonia zamierza przeznaczyć na pomoc dzieciom z Ukrainy i z białoruskiego Czarnobyla. Chce także wspomagać rodziny wielodzietne i samotne matki, wspierać rodzinne domy dziecka i organizować kolonie oraz dożywianie dzieci.

Prawosławny Eleos wykorzystał zebrane pieniądze m.in. na letni wypocinek dzieci, darmowe obiady, uruchomienie dwóch świetlic i pomoc świąteczną dla dzieci z Białorusi.

– Wigilijna świeca jest znakiem gotowości dzielenia się miłością miło-

TOMASZ GOŁĄB

sierną z tymi, którzy nie mogą w pełni radości przeżyć świąt Bożego Narodzenia: dziećmi ubogimi, pokrzywdzonymi w wyniku klęsk żywiołowych, sierotami... – mówi o. Hubert Matusiewicz. – W obliczu mijającego Roku Jubileuszowego Caritas i Eleos Kościoła prawosławnego oraz Diakonia Kościoła ewangelicko-augsburskiego pragną zachęcać ludzi, aby wspierali ubogich nie tylko z okazji świąt. Celem Wigilijnego Dzieła Pomocy Dzieciom jest – poza zbieraniem funduszy na pomoc potrzebującym – również uczulenie

człowieka na potrzeby tych, którzy sami nie mogą poradzić sobie z problemami.

Pieniądze przeznaczone na wsparcie działań Caritas można wpłacać na konto: Caritas Polska, Skwer Kard. S. Wyszyńskiego 6, Warszawa, PKO BP I O/Centrum w Warszawie nr 90 10201013 122640130. Od wpłat PKO BP nie pobiera prowizji. Osoby posiadające karty kredytowe VISA i MasterCard mogą dokonywać wpłat poprzez stronę internetową www.caritas.pl.

TG

Nic już nie będzie tak jak przedtem

LOTHAR ROOS

I Najczęściej powtarzana po 11 września 2001 formuła brzmi: „Nic już nie będzie tak jak przedtem”. Formuła taka nie znajduje jednak zastosowania do chrześcijańskiego obrazu świata i człowieka. Bowiem już w pierwszej księdze Biblii czytamy, że „wielka jest niegodziwość ludzi na ziemi i usposobienie ich jest wciąż złe” (Rdz 6,5). Dostrzegają to także ludzie spoza Kościoła. Najbardziej znany przedstawiciel „nowej filozofii” we Francji Alain Finkielkraus pisze: „Pojawiła się postać drugiego, której nie da się sprowadzić do postaci głodującego czy potępionego tej ziemi” (FAZ z 27.9.2001, s. 47). Istnieje siła zła, przeciwna Bogu, która działa w człowieku. Tak widziane wydarzenia z 11 września nie są czymś wyjątkowym. Zło, wielokrotnie wypierane, znów pokazało swe oblicze, potworne oblicze.

II To, co nas, wierzących wszystkich religii, szczególnie przygnębia, to myśl, że terroru dopuszczano się „w imię (jednego) Boga”. Do wielkich kłamstw współczesnego świata należy maksyma: „Wszystkie religie i kultury są równej wartości”. A co wtedy, gdy ludzie wierzą, że zabicie innych i służące temu wyzbycie się własnego życia są „świętą wojną”, „Himmelfahrtskommando” w dosłownym znaczeniu tego określenia? Profesor Harvardu Michael Ignatieff pisze, odnosząc się do religijnych motywów terroryzmu: „W ich poczynaniach mamy do czynienia nie tylko z terrorem, lecz z czymś znacznie bardziej niebezpiecznym, mianowicie z przekonaniem, że ludzie na ziemi mają prawo działać jak Bóg” (FAZ z 30.9.2001, s. 11). Z pewnością rów-

niez my, chrześcijanie, pragniemy, by dobra siła Boga wreszcie postawiła na swoim. To „wreszcie” nie znaczy jednak, że w doczesności. Dał to do zrozumienia Jezus, gdy powiedział przed Piłatem: „Królestwo moje nie jest z tego świata” (J 18,30). Chrześcijaństwo potrzebowało dużo czasu, by tę prawdę bezwzględnie zaakceptować. Islam musi się tego jeszcze uczyć.

III 11 września 2001 mógłby wejść do historii jako ów dzień, w którym ostatecznie rozprysły się iluzje społeczeństwa wolnego od wartości i obchodzącego się bez religii. Decydujące pytanie brzmi przeto: „Czy jest możliwe godne człowieka społeczeństwo bez Boga?”. Było to wręcz sensacją, gdy Jürgen Habermas w swej mowie, wygłoszonej z okazji odbierania nagrody pokoju 14.10.2001, podjął temat „Wiara i wiedza”. Mówiąc o sobie, że jest „religijnie niemuzyczny”, proklamował ni mniej, ni więcej tylko koniec „wielkiej pieśni” o zsekularyzowanym społeczeństwie. Politolog amerykański, Samuel Huntington, zwrócił już przed kilku laty swoją tezę o „starcie cywilizacji” uwagę na to, że „światową politykę” będzie można w przyszłości uprawiać jedynie pod warunkiem uwzględnienia spraw religijnych wielkich kręgów kulturowych naszej ziemi. Co z tego wynika dla naszego stosunku do muzułmanów? Zarzut, jaki oni podnoszą (np. ostatnio prezydent Iranu, Chatami, podczas wizyty w Niemczech), brzmi: „Czy wy naprawdę uważacie, że społeczeństwo bez Boga potrafi rozwiązać problemy ludzkości?”. Wielu muzułmanów sądzi, że my na Zachodzie żyjemy w społeczeństwie bez Boga. I w znacznej mierze

mają rację. Jednak wielu nie wie, że w preambule naszej ustawy zasadniczej napisano: „W poczuciu swej odpowiedzialności przed Bogiem i ludźmi... uchwalili naród niemiecki tę ustawę”. Etycznym wyzwaniem ludzkość nie da rady podołać bez wiary w Boga jako

ostatecznej kotwicy etosu godności człowieka. Muzułmanie zarzucają nam, żeśmy o tym zapomnieli. Oni muszą wszakże zrozumieć, że wiary w Boga nie można człowiekowi narzucić. Abraham, którego także oni czczą, żył wiarą niewymuszoną.

Caritas Polska Afganistanowi Sieć miłosierdzia

Afganistan, zniszczony 22-letnią wojną domową, latami suszy i nalożonymi amerykańskimi, potrzebuje pomocy długoterminowej. Jest jednym z najbardziej zagrożonych miejsc na świecie. Dlatego Caritas z poszczególnych krajów włącza się w przygotowany przez Watykańską Caritas Internationalis projekt pomocy uchodźcom afgańskim.

Również polska organizacja zbiera na ten cel fundusze. Pieniądze można wpłacać na konto Caritas, skąd trafią do Watikanu, a następnie będą przekazane oddziałom działającym najbliżej Afganistanu.

Program pomocy Caritas Internationalis zakłada dostarczenie żywności do ponad 35 tys. rodzin, dożywianie kolejnych 35 tys. zagrożonych głodem dzieci oraz kobiet w ciąży i karmiących. W planach Caritas Internationalis jest także dostarczanie koców, artykułów budowlanych, gospodarstwa domowego do 40 tys. rodzin.

– Dary będą rozdzielane na miejscu, tam gdzie przebywają uchodźcy – mówi

ks. Wojciech Łazewski, dyrektor Caritas Polskiej. – Dotrą też do już istniejących obozów.

Caritas Internationalis ma w planach stworzenie punktów opieki medycznej, szpitali polowych. Będzie udzielać pomocy chirurgicznej i położniczej. Planuje też wsparcie 50 tys. rodzin w zakresie dostarczania żywności i odbudowy rolnictwa. Caritas przygotowuje się na ewentualny powrót uchodźców spoza Afganistanu, którzy będą całkowicie uzależnieni od międzynarodowej pomocy humanitarnej.

Całkowity koszt projektu opracowanego przez Caritas Internationalis wynosi 22,7 mln dolarów.

A. P.

Caritas Polska, 01-015 Warszawa, Skwer Kard. Wyszyńskiego 6, PKO BP SA I O/Centrum w Warszawie nr 90 10201013 122640 130 z dopiskiem „Uchodźcy Afgańscy”. Od wpłat gotówkowych na powyższe konto, dokonanych w oddziałach PKO BP, bank nie pobiera prowizji.

Machiavelli odżywa?

KS. REMIGIUSZ SOBAŃSKI

Z końcem listopada uraczono nas spektaklem, którego głównym aktorem był człowiek głośno głoszący zasadę „liczy się tylko skuteczność”. Dostarczał nam próbki przemyślanej, zaplanowanej, brutalnej realizacji tej zasady. Rzeczywiście, liczyła się tylko skuteczność: żadna kultura, żadna etyka – „wszystkie chwytły dozwolone”. Po prostu: ów człowiek uwieczny w siłę, wykorzystał zarówno usługę mediów wraz z apetytem widzów na „dawki mocne”, jak też naiwność sił politycznych, widzących w nim tarczę miazdzącą przeciwników. Znalazł się na fali i zwierzył szansę, uznawał tylko siłę i zawierzył sile. Czy można było spodziewać się czego innego?

Ale z początkiem grudnia przeczytałem wywiad profesora nauk politycznych. Wywiad przerażający, nadający się w sam raz jako ideologiczna podbudowa polityki gardzącej moralnością. Autor wyraźnie rozdziela płaszczyznę moralną, prawną i polityczną. Nie rozróżnia, lecz rozdziela. I domaga się od dziennikarki przyjęcia takiego rozdzielenia, bo – jak twierdzi – wymaga tego „dyscyplina intelektualna rozmowy”. Nie wolno mieszać tych porząd-

ków. Profesorowi jest przykro, że w dyskusji o pewnym panu „pomieszano porządki” – ale pytania o ocenę moralną tegoż pana, wykręca się tym, że go nie zna, acz przecież powszechnie znane są fakty bezsporne. Płaszczyzna moralna według tego politologa (w nocie napisano: „socjolog i prawnik”) to „jakieś odczucia”, które wolno mieć i wyrażać. Etyka została sprowadzona do osobistych odczuć! Tę płaszczyznę „odczuć” odgranicza ściśle od politycznej. Mówi m.in. „W enuncjacjach politycznych szczerześć nie wchodzi w rachubę. To termin z innej bajki”. Co znaczy po prostu, że etyka i polityka to wedle profesora dwa światy. Tak widocznie naucza się w szkole nauk politycznych, której szefuje. W ostatnim zdaniu polityk powołuje się na Machiavellego, i brzmi ono tak, jakby uważał jego poglądy za swoje.

Istotnie, Machiavelli (1469–1527) uczył, że polityk winien działać skutecznie, wszystkie środki muszą być podporządkowane celowi, o ich doborze decyduje książę, nie bacząc na estetykę czy moralność, a zachowując pozory poprawności dla zyska-

nia poparcia ludu stosuje przemoc i siłę, gdy to jest konieczne. Ponieważ ludzie są obłudni, zawistni i niesprawiedliwi, trzeba działania dostosować tak, by zapewnić sobie respekt – pisał Machiavelli.

Machiavelli ocenił więc ludzi najgorzej jak tylko mógł, w tym także księcia, bo to też gatunek ludzki. Efektem byłoby błędne koło, z koncepcją Machiavellego nie da się nie tylko budować państwa, lecz w ogóle żyć. Wprawdzie powoływano się nań wielokrotnie (jak politolog, o którym piszę), ale tak naprawdę to jego doktrynę akceptowali jedynie tyrani lub kandydaci na tyranów. Już przeto myśl polityczna Odrodzenia zmierzała do odbudowy etyki politycznej, wystarczy wspomnieć Erazma z Rotterdamu czy naszego Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Okazuje się jednak, że nie tylko samowładny „politycy” głoszą zasadę „liczy się tylko skuteczność”. Widać także u niektórych teoretyków polityki zwrot „etyka polityczna” nie ma racji bytu. To różne – jak powiedział ów pan – bajki! Ów wspomniany na początku tego felietonu „polityk” to właśnie praktyka takich teorii politycznych.

Cała prawda o wojennym stanie

MACIEJ SABLIK

Sądząc po różnych testach opinii publicznej oraz teleturniejach, dzięki którym możemy dostrzec, jak z niewiedzy rodzi się mitologia, już teraz niezbyt dobrze wiadomo, jak to było z tym stanem wojennym. Czy to Jaruzelski, czy raczej Wałęsa dowodził czołgami, a może obaj byli w internecie, gdy Michnik przebrany za Kwaśniewskiego uciekał z Rawicza do Wroniek – dokładnie nie wiadomo, a będzie wiadomo jeszcze mniej. Jedyna nadzieja w tym, że po niedawnym wyroku w procesie zomowców z kopalni „Wujek” sprawą zainteresuje się ekipa Archiwum X i udowodni, że skoro są zwłoki, a nikt nie strzelał, to za masakrą stoi UFO i rząd Stanów Zjednoczonych. Wtedy nareszcie wszystko będzie jasne. Na razie, na wszelki wypadek, prezydent nie dał orderu Stanisławowi Płatkowi, górnikowi z „Wujka” rannemu w grudniu 1981 r. – a nuż był on zamieszany w jakieś działania sił nieczystych?

Dokumentując inwazję istot „poziemskich” sprzed dwudziestu lat, agenci producenta serialu dotrą na pewno na katowicki dworzec kolejowy. Tutaj

do dziś można oglądać ślady dziwnej substancji na szklanych ściankach wejść na perony. Przed 13 grudnia przyklejono do nich antysocjalistyczne ulotki, które potem zdołano zerwać, ale kleju usunąć się nie dało. Pewna firma amerykańska chwali się, że nawet po przejściu trąby powietrznej ich żółte podklejone karteczki do zapisywania wiadomości będą się trzymać ścian. Ten ich klej to krochmal wobec tamtej mikstury wżerającej się w podłoże; to dopiero było lepiszcze, prawdziwy „super-leper”. Można by dziś zawojować nim świat, gdyby nie podejrzanie, iż był to wyrób z innej galaktyki. Innym, nieco już zatartym dowodem na wizytę sił ciemności z Vaderem na czele w Katowicach, jest napis „do roboty inteligencka chołoto!” wymalowany w stanie wojennym na murze naprzeciw uniwersytetu. Tego nie mogła uczynić polska ręka, zwłaszcza tu, w stolicy dyktanda i polskiej ortografii. To musiał być Obcy, który nie wiedział, z jakim szacunkiem naród traktuje swoich uczonych oraz jakie ma nabożeństwo do edukacji.

Gdy przed wielu, wielu laty w rozmowie z pewnym Francuzem wyraziłem obawę, że niełatwo będzie odbudować normalność, jeśli nawet komuna upadnie, on odpowiedział, że mamy wielki skarb, cenniejszy od bogactw ziemi. Tym skarbem mieli być ludzie wykształceni, których według niego w Polsce nie brakowało. Bardzo mnie to podniosło na duchu, do dziś rozpiera mnie duma i wiara w moc narodu, zwłaszcza jego moc intelektualną. Niestety, dziś prawdziwy nacjonalista jest bezwzględnie atakowany przez ugrupowania występujące pod narodowym szyldem. Każdego dnia wmawiają one Polakom, iż nie damy sobie rady w zjednoczonej Europie. Co dzień przekonują, że jesteśmy nacją specjalnej troski. Skoro narodowcy nie wierzą w geniusz narodu i tym samym szerzą antypolską propagandę, to chyba „faceci w czerni” powinni zbadać, kto się kryje pod białoczerwoną powłoką. W każdym razie Däniken zebrałby u nas sporo materiału do swej kolejnej książki.

Klub młodych dzielnych

PIOTR WOJCIECHOWSKI

Demokracja potrzebuje elit. Obywatel-wyborca, który jest fundamentem gmachu demokracji, ma nie tylko prawo głosu, ma również prawo do tego, aby przed wyborami wysłuchać opinii wiarygodnych i szlachetnych autorytetów. A przede wszystkim ma prawo do tego, aby kandydaci, spośród których będzie wybierał, stanowili grupę różnorodną co do poglądów, co do stylu, w jakim chcą służyć publiczną wykonywać, ale w całości grupę moralnie nieposzlakowaną. To jest tak, że demokracja jak natura, nie znosi próżni. Gdy brak prawdziwych elit, pojawiają się elity żełgane, gdy cichnie głos autorytetów, niesie się wrzask demagogów i pieniaczy.

Nie, nie bójcie się, nie narzekania będą głównym tematem tego felietonu. Gdyby nie to, że w Adwencie (podobnie jak w Poście i w sierpniu) nie piję nawet piwa, zaraz otworzyłbym butelkę szampana, aby spełnić toast za nową elitą rokującą najlepiej co do swojej moralnej i intelektualnej jakości. Więc niech mi Klub Młodych Dzielnych wybaczy – wypiję za jego dobrą przyszłość ten pierwszy kielich w roku 2002, w roku ich próby i sukcesu. O kim mowa? O maturzystach. O tych nieustraszonych, któ-

rzy wybrali w tym roku zdawanie matury nowego typu.

Kochani, gdybym miał ręce jak stąd do Księżyca, objąłbym cały klub i uściskał *in gremio*. Ponieważ mam ręce, które sięgają tylko klawiszy komputera, więc na tych klawiszach wystukuję wezwanie do wszystkich ludzi dobrej woli: otwierajcie wszelkie drzwi przed dziewczynami i chłopakami z tego klubu, okazujcie im nie tylko sympatię, ale i konkretną pomoc. Oni zasłużyli na to, żeby ich hołubić i protegować. Tak, protegować ich trzeba, sprzeciwić się *urawniłowce*, postawie z innych czasów, innych okolic. Czy nie zasłużyli sobie na wiele choćby tym, że podjęli decyzję, która skazuje ich na większą pracę przed maturą i większe ryzyko przy jej zdawaniu?

Co więcej, oni, uczniowie, podjęli decyzję sprzeciwiającą się zamiarom pani minister oświaty. Największą jednak próbą dzielności młodych z Klubu było to, że potrafili przeciwstawić się swoim kolegom. Dla młodego być innym, być odmieńcem w swojej klasie, paczce towarzyskiej, to trud, męka, ryzyko, psychiczny ciężar. To trzeba docenić.

Chciałbym, żeby do rycerzy nowej matury dotarło to, że mają społeczną akceptację szerszą niż ta w rodzinach i kręgach bliskich przyjaciół. Mam też nadzieję, że Klub już się skrzykuje w Internecie, aby wspierać się wzajemnie i umacniać społeczeństwo bezcenną siatką, więzami wzajemnej przyjaźni ludzi dzielnych.

Tymczasem chciałbym wrócić do pani minister Łybackiej, która jednym podpisem wdeptała w mierzwę miliony wydane na przygotowanie nowej matury i jej rozpropagowanie. Utrzymanie starej matury, to nie tylko rozpinanie parasola ochronnego nad tą kategorią nauczycieli, która jest mocna przynależnością, ale zarazem swoją nieskutecznością obniża poziom polskich szkół. Utrzymanie starej matury to także konserwacja edukacyjnego zapóźnienia, promowanie nowej „dyktatury ciemniaków”. Zauważmy: na „Samoobronę” głosowali właśnie ci najgorzej wykształceni, marne szkoły produkują elektorat Leppera i jego następców. Dlaczego więc oglądaliśmy atak byłego wicemarszałka sejmu na ministrów SLD? Czy to nie jaka zastoła dymna?

DOMINIKA SZCZAWIŃSKA

Adwent

Nocą nakluwam fartuch Nieba
Rano otwieram okna Słowa
Zmierzchem nadgryzam pomarańczę
Słońcem rozpalam palców tańce

Tobą zakrywam swoje braki
Karty co głuszą moje uszy
Tobą oświecam świat motyli
Co są skrzydłami mojej duszy

Jestem na krańcu snu zbudzona
Dniem, który Tobą się wyważy
Strachem bez lekarstw i mikstury
Na małoduszność wielkich twarzy

Jestem spalona Prawdy Słowem
I wysuszona mórz pustynią
W Tobie przeczuwam przemienienie
Szarych ziarn piasku przebóstwienie

Śni mi się w Tobie życie nowe
Mozaiką znaczeń wymodlone
Rtęcią gorączki wyniesione
Ponad zgarbione życie moje

Dotyk mój budzi Twoje Ciało
Pęcznieją grudki doznań wiary
Czary miłości – Krew ofiary
Wlewasz do serca jak do czary

Skroplone usta, powiek drżenie
Znów cud zwyczajny – nawrócenie

HENRYK PRZONDZIOŃ

JOLANTA MILCARZ

Zaprowadź mnie ścieżko

Dokąd mnie zaprowadzisz
wydeptana w śniegu ścieżko
skrzypiąca pod nogami
Czy do tych nagich brzóz
i tych białych chmur
nurzących się
w niebieskiej toni

Tak –
zaprowadź mnie ścieżko
po nieznanych śladach
aż tam po horyzont
gdzie biel styka się z błękitem
gdzie nagle przed oczyma

wyrasta przestrzeń nowa
okraszona szarością wzniesień
by ginąć w zamgleniu dalekim

Tam gdzie zawsze wiatr
moją smutną tzę porywa

Księgarnia

„...nie bądźcie posepni” – te słowa z Ewangelii wg św. Mateusza stanowią znakomite motto opublikowanej przez IW Pax książki angielskiego literaturoznawcy Terry'ego Lindvalla pt. „Zaskoczeni śmiechem”. Jest to erudycyjne, a przy tym bardzo atrakcyjne czytelnictwo, studium humoru, poświęcone życiu i twórczości Clive'a Staplesa Lewisa, jednego z najwybitniejszych powieściopisarzy XX wieku, autora wielu prac krytycznoliterackich, filozoficznych i religijnych. W Polsce niezwykłą popularność zdobył zwłaszcza jego siedmiotomowy cykl baśni „Opowieści z Narnii” oraz „Listy starego diabła do młodego”. Książka Lindvalla w sposób naukowy i dowcipny zarazem pokazuje rozległą skalę humoru Lewisa, który bycie chrześcijaninem łączył z umiejętnością zabawy i radowania się na co dzień z Bożych darów. „Zaskoczeni śmiechem” to, mimo sporej dawki wiedzy, lektura wyjątkowo przyjemna, by nie rzec... rozrywkowa!

Audio

Któż nie zna pieśni „Z dawna Polska Tyś Królową” albo „Pójdź do Jezusa”? A jednak warto posłuchać ich na nowo na organach w mistrzowskim wykonaniu Juliana Gembalskiego. Profesor Śląskiej Akademii Muzycznej w podyktowanych przez improwizację konfiguracjach dźwięków odkrywa inne, zaskakujące i urokliwe brzmienie polskich pieśni kościelnych. Trzeba podziękować Polskiemu Radiu Katowice za ten szósty krążek CD, wydany w cyklu „Organy”. Seria przyczynia się do popularyzacji muzyki organowej, a przy tym zapoznaje nas z organami, znajdującymi się w różnych śląskich świątyniach. Tym razem Gembalski swoje wariacje, pieśni wielkopostne, fantazję ilustracyjną „Rok 1410” do Bogurodzicy wykonuje na nowych, zaprojektowanych przez siebie organach kościoła św. Barbary w Bieruniu Nowym, a pieśni maryjne na organach (także według własnego projektu) kościoła Matki Boskiej Szkaplerznej w Imielinie.

Wideo

„Cud na 34 ulicy”. Kriss Kringle zostaje zatrudniony w wielkim magazynie jako święty Mikołaj. Sklep znajduje się w poważnych kłopotach finansowych i grozi mu przejęcie przez wroga sieć megasamów. Jednak Kriss dzięki swoim niekonwencjonalnym pomysłom przyczynia się do zwiększenia obrotów i staje się sensacją sezonu. Zawistny szef konkurencji knuje intrygę, by skompromitować świętego Mikołaja. Zrealizowany w znakomitej obsadzie remake klasycznego filmu z gatunku kina rodzinnego z roku 1947. Chociaż powtórki zwykle niezbyt się udają, film Lesa Mayfielda dzięki doborowej obsadzie w zgodnej opinii krytyków dorównał oryginałowi. W scenariuszu dokonano niewielkich zmian, zachowując wszystkie zalety pierwowzoru. Akcja filmu rozgrywa się współcześnie w wielkiej amerykańskiej metropolii, a perypetie świętego Mikołaja, który wobec licznych sceptyków musi udowodnić swoją autentyczność, bawią i wzruszają widzów w każdym wieku. Znakomita kreacja Richarda Attenborough.

Reż. Les Mayfield, wyk.: Richard Attenborough, Elizabeth Perkins, Dylan McDermott, J. T. Walsh, James Remar; USA 1994.

Książki nadesłane

Piękno i tajemnica

Już pierwszy kontakt z albumem nie pozostawia nas obojętnymi na to, co jest jego zasadniczą treścią. A ponieważ trudno oderwać wzrok od tych niezwykłych fotografii, więc przy następnym kartkowaniu zaczynamy niejako wchodzić w głąb wydarzeń. Zachwyceni pięknem przyrody, urodą krajobrazu, bogactwem architektury, stopniowo sami stajemy się współuczestnikami wielkiego *theatrum religiosum*.

„Moja fascynacja Kalwarią Zebrzydowską, a wraz z nią fascynacja misteriami, trwa już blisko czterdzieści lat – zwierza się Adam Bujak, autor albumu pt. »Kalwaria. 400 lat«– W kwietniu 1963 roku po raz pierwszy pojechałem tam na Niedzielę Palmową, by sfotografować słynne obrzędy rozpoczynające Wielki Piątek, kalwaryjskich pustelników, pątników na kalwaryjskich drózkach. W oczekiwaniu na następny dzień Wielkiego Tygodnia nocowałem tak jak oni... półdrzemając w konfesjonale. Doświadczyłem wtedy uczucia niepowtarzalnej wspólnoty. Poznałem duchowość i pobożność ludzi, którzy tam przyjeżdżali”.

Bujak, zapewne głęboko świadom niewystarczalności słów dla

ukazania zjawiska zwanego kalwaryjską duchowością, spróbował „opisać” je za pomocą obiektywu i zrobić to po mistrzowsku. Na ponad 200 stronach ogromnej książki obdarzył nas takim bogactwem sposobów fotograficznej narracji, taką różnorodnością perspektywy, światła, detali, ujęć, barw, nastrojów, że aż nie chce się wierzyć, iż to wszystko tworzy jednolitą całość. Całość dynamiczną, pulsującą życiem, a jeszcze bardziej – modlitwą.

Modlitwa przenika to miejsce od czterech stuleci, i to ona jest de facto główną bohaterką albumu. Książka wydana została z okazji zbliżającej się czterechsetnej rocznicy istnienia kalwaryjskiego sanktuarium. Uroczystości jubileuszowe już się rozpoczęły, a ich zakończenie nastąpi pod koniec przyszłego roku (akt fundacyjny podpisany został 1 grudnia 1602 przez krakowskiego wojewodę Mikołaja Zebrzydowskiego).

„Całym sercem błogosławie Pielgrzymom nawiedzającym umiłowane Sanktuarium Pana Jezusa Cierpiącego i Matki Najświętszej w Kalwarii Zebrzydowskiej oraz OO. Bernardynom, stróżom kalwaryjskiego Sanktuarium” – napisał Ojciec Święty Jan Paweł II,

którego duchowość przecież tutaj, na kalwaryjskich Drózkach w niemalym stopniu się formowała. Zrozumiał to dobrze papieski fotograf Adam Bujak i myślę, że ślad ten nam, czytelnikom, w swoim pięknym albumie potrafił pokazać.

A. B.

Adam Bujak „Kalwaria. 400 lat”. Biały Kruk, Kraków 2001, s. 232. Adres: ul. Szwedzka 38, 30-324 Kraków, tel. 0-12/260 32 40, www.bialykruk.pl; e-mail: biuro@bialykruk.pl

Wrócić do siebie

Niestety, z każdym dniem coraz bardziej zapominamy, jacy byliśmy mając 12 i pół roku. I dlatego nie rozumiemy swoich dzieci, wnuków. Gorzej – nie zauważamy dziecka, które w nas jest, stale czegoś się boi i dziwi. To oddalenie pomaga nam zmniejszyć amerykańską pisarkę Anne Lamott, poznając z bohaterką nowej książki, tytułową „niesforną duszą”, zapaaloną tenisistkę Rosie. Rosie to tylko jedna z postaci, które od razu dadzą się polubić i zaczynają nas obchodzić. Obok niej jest Elizabeth, nadopiekuńcza mama, trzeźwiejąca alkoholiczka, ojczym – Kochający matkę pisarz James, nieżyjący, wyidealizowany ojciec, umierający na raka Charles, który uczył

Rosie jeździć na rowerku, tkająca fantastyczne płótna Rae, piękna przyjaciółka Simone. Jest też tajemniczy Luther, starszy mężczyzna przychodzący na wszystkie mecze Rosie, dla wielu podejrzanym typ, ale dla dziewczynki jedynym człowiekiem, który w nią naprawdę wierzył, a na końcu próbował ją uczyć gry i życia. Bohaterowie Lamott są jak rodzina mieszkająca obok, będąca częścią naszego świata. Wyjaśniają nam nasze problemy, uczą, jak je wspólnie rozwiązywać. Szczególnie Rosie wraca nam dziecięco-młodzieńczy świat, pachnący gumą tenisową piłeczki, starą kurtkę Luthera, tajemnicą. Przypomina, jak trudno być młodym, jak trzeba dojrzewać do szczerości (przyznaje, że oszukiwała podczas swoich meczów tenisowych), odpowiedzialności za rodziców, uznania niepisanego kodeksu postępowania.

Na końcu książki Lamott dziękuje ludziom, którzy pomogli jej w pisaniu, i zaprasza na nabożeństwo do swojej parafii prezbiteriańskiej w Martin City, na godz. 11.00. Zaskakujące i całkiem zwyczajne, jak wszystko w „Niesforniej duszy”.

BARBARA GRUSZKA-ZYCH

Anne Lamott „Niesforna dusza”, Wydawnictwo Znak, Kraków 2001 r.

Filmowe puzzle

„Nieskończona misja” – takim tytułem autorzy Maciej Szumowski i ks. Jerzy Dzięgała opatrzyli dokument o 350-letniej obecności Zakonu Misjonarzy w Polsce. Film ukazał się na kasetach wideo.

Dokument rozpoczyna się sceną nałożenia sutann młodym zakonnikom. Zaraz potem widzimy portret św. Wincentego à Paulo. Na tle twarzy świętego, jak w kalejdoskopie, przesuwają się kolejne obrazy: bezdomni, żebracy, prostytutki, bezpańskie dzieci i dzieci przyjmujące Komunię Świętą. W tle słychać tykanie zegara. To właśnie te dwa motywy, przewijające się przez cały godzinny film – wizerunek świętego i zegar nieuchronnie odmierzający czas – wyznaczają rytm, są, inaczej mówiąc, nutą przewodnią dokumentu.

Autorzy mieli bardzo trudne zadanie – musieli znaleźć sposób na przedstawienie, i to zaledwie w ciągu jednej godziny, idei świętego Wincentego, zarysu historii powstania zakonu, jego obecności w Polsce i na świecie.

Twórcy dokumentu skorzystali z bogatej ikonografii: ujęcia nakręcone kamerą uzupełniane są starymi grafikami i rycinami, obrazami, zdjęciami i filmami archiwalnymi (urocze są zdjęcia z Madagaskaru i Zairu). Już na samym początku filmu wykorzystany jest zabieg, charakterystyczny dla całości: ilustracja (np. rycina przedstawiająca XVIII-wiecznych żebraków) gładko przechodzi w „żywy” obraz dzisiejszych biedaków. Bywa też odwrotnie – śmiejący się młodzi księża nagle zastygają w uśmiechu i „przeistaczają” się w fotografię sprzed kilkadziesiąt lat. Ponieważ chwyt ten stale się powtarza,

zabieg można uznać za manierę. Tym, co niekiedy drażni, jest zbyt szybki montaż – następujące po sobie diametralnie różne obrazy sprawiają wrażenie poszatkowanych, przez co film przypomina puzzle. W takich chwilach dokumentowi brakuje płynności.

Dużą zaletą obrazu jest obraz, a ściślej mówiąc kolorystyka. Poza przerywnikami w postaci starych czarno-białych rycin i również czarno-białych zdjęć archiwalnych, całość utrzymana jest w ciepłych, pastelowych kolorach, w odcieniach słonecznych (od jasności po brzoskwińowy oranż). Zdjęcia nie są ascetycznie dokumentalne, lecz bardziej estetyzujące.

O ile w warstwie obrazowej był wyraźny motyw przewodni (trafiony pomysł z zegarem i wizerunkiem św. Wincentego), o tyle w warstwie muzycznej brak tego motywu. Owszem, pojawiają się fragmenty piosenki Leszka Długosza, ale nie nadają rytmu filmowi. Szkoda, bo dzięki temu „Nieskończona misja” byłaby bardziej harmonijną całością.

Zadanie skondensowania 350 lat w 60 minutach było ogromnie trudne, a jednak autorom filmu udało się nie zanudzić widza, jednocześnie wzbogacając jego wiedzę.

Na koniec kwestia tytułu – określenie „nieskończona” ma w sobie coś negatywnego, sugeruje, że czynność nie została skończona, i choć wiemy, o co chodzi, coś tu nie gra. Czy nie lepiej byłoby użyć słowa „niekończąca się”? Wszak misja, nie tylko ta, nie ma końca.

DOMINIKA ĆOŚIĆ

Film „Nieskończona misja”, producent Polska Prowincja Zgromadzenia Księży Misjonarzy, A. D. 2001.

Dystrybucja – Wydawnictwo ITKM Kraków, ul. Stradomska 4, (tel. 0-12/4228877).

List z Indonezji

Parafia bez kościoła

KS. JÓZEF GLINKA SVD

Polacy, którzy doświadczyli jedynego słusznego, naukowego światopoglądu, pamiętaj, jakie to były kłopoty z otrzymaniem pozwolenia na budowę nowego kościoła. W Indonezji mamy stale takie problemy. Już istniejące kościoły się podpala lub podkłada się w nich bomby z trotylu, naszpikowane gwoździ lub odłamkami żelaza. Za czasów „miłościwie nam przez 32 lata panującego” Suharta, zdemolowano, spalono lub wysadzono w powietrze ponad 850 kościołów różnych wyznań chrześcijańskich.

Niedawno odprawiałem Sumę w Dżakarcie, w parafii obsługiwanej przez redemptorystów, gdzie parę lat temu spalono kościół, plebanię i samochód księdza, który akurat wrócił z filialnej kaplicy. Mszę odprawiałem nie w tym spalonym kościele, bo na jego odbudowę okoliczni muzułmanie się nie zgodzili, ale w prowizorze.

PMKRI – młodzieżowa organizacja katolicka posiada w okolicy kawałek ziemi i małe biuro. Na tym kawałku ziemi zrobiono cementowaną podłogę i postawiono proste zadaszenie – bez ścian. Parafianie, w większości średnia klasa – urzędnicy i mali przedsiębiorcy, kupili ławki i ołtarz, stojący w małym prezbiterium. Jedynie mała zakrystia – 3 na 3 metry – ma ściany z dykty i tam przechowywane są Najświętszy Sakrament. Ostatnio udało się zakupić niedużą działkę przed tym pomieszczeniem, używaną na razie jako parking. Parafia jest rozległa, więc większość ludzi do kościoła przyjeżdża samochodami. Na plebanie wynajęto tzw. ruko-sklepo-mieszkanie. W „sklepie” mieści się biuro parafialne, część służy jako sala parafialna i jako mieszkanie obu księży.

„Kościół” podczas Mszy świętej był pełny. Organizacja godna pozazdroszczenia. Były dwie lektorki, czterech ministrantów, sześciu szafarzy Eucharystii, którzy mają prawo udzielania Komunii świętej, pięknie śpiewający chór i cały szereg innych pomocników, którzy np. zbierali kolekty. Piszę to w liczbie mnogiej, bo pierwsza kolekta, na ofiarowanie, jest taka, jak w Polsce, na bieżące potrzeby parafii; druga kolekta natomiast, zbierana przed końcowym błogosławieństwem, jest specjalnie przeznaczona na budowę nowego kościoła. Kolekty zebrano w mig. Przy każdym szeregu ławek stały

małe koszyki, które ludzie sami podawali sobie, a na końcu ławki ktoś ten koszyczek odbierał i zanosił do wspólnej skarbony.

Mimo że rozdaliśmy trzy średniej wielkości cyboria, rozdawanie Komunii świętej nie trwało dłużej niż 10 minut, bo do rozdawania było nas ośmiu. Ludzie podchodzili dwójkami i – jak w większości parafii w Indonezji – przyjmowali Komunię na stojąco. Razem z rodzicami podchodziły również dzieci, które jeszcze nie były u pierwszej Komunii. Tym malcom ksiądz kreśli krzyżyk na czole. Nie czują się więc niedocenione.

W tym niby-kościele jest jedna ciekawostka. W prezbiterium stoi nieduża oszklona szafka, a w niej leży korporał, książeczka do nabożeństwa i w szklanym cyborium... Najświętszy Sakrament. To to, co ocalało nieuszkodzone w spalonym samochodzie księdza; ksiądz bowiem z filialnej kaplicy przewiozł resztę konsekrowanych Hostii. Ludzie uważają to za cud.

Po nabożeństwie ekspiacynym ocalały Najświętszy Sakrament przechowywane są tutaj. Przed Mszą i po Mszy wielu ludzi podchodzi

tam, by się pomodlić i zapalić świecę.

Kiedy tam stanie nowy kościół, nie wiadomo. Najpierw trzeba zebrać potrzebne pieniądze, a potem starać się o pozwolenie na budowę kościoła. W czasie każdej Mszy świętej i w czasie Nowenny do Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, która zwyczajem ojców redemptorystów odbywa się co tydzień – tutaj ze względów praktycznych – przed każdą wieczorną Mszą świętą sobotnią, ludzie modlą się o nowy kościół.

Parafia liczy blisko 4 tysiące wiernych, których co roku przybywa, bo przyprowadzają się nowi ludzie i co roku dość spora liczba dorosłych przyjmuje chrzest. Ponieważ mieszkają bardzo rozproszeni, więc ustalonym już w Indonezji zwyczajem cała parafia jest

podzielona na terytoria, a te na okręgi. Każdy okręg i każde terytorium wybiera swojego przewodniczącego. Oni to organizują życie religijne w terenie, nawzajem sobie pomagają w losowych sytuacjach, jak choroba lub śmierć, wystawiają zaświadczenia kandydatom do ślubu, chrztu dziecka itp. i w okręgach zbierają ludzi na modlitwę, np. w maju i październiku na Różaniec, i na godziny biblijne.

Pytałem proboszcza, jaka jest aktywność parafian. 80 do 90 proc. przychodzi na niedzielą Mszę św. i regularnie przyjmuje sakramenty. Około 70 proc. jest aktywnych w swoich okręgach i terytoriach.

Pomóżmy swoimi modlitwami, by parafia św. Leona Wielkiego wnet otrzymała swoją świątynię.

Ogłoszenia

Epikrem – skuteczny

- gdy swędzi – po ukąszeniu owadów i w uczuleniach
- na pekającą – skórę pięt, kolan i rąk
- po użyciu detergentów i środków drażniących

przynosi ulgę wrażliwej skórze

zawsze pod ręką

Producent:
ASA, sp. z o.o.
tel. (0-77) 485 32 29

Dostępny
w aptekach
i sklepach
zielarskich

PRZEDSIĘBIORSTWO ELEKTRONICZNE

ADAMPOL

- STEROWNIKI DYWONÓW KOŚCIELNYCH
- WYŚWIETLACZE NUMERÓW PIESNI
- SYSTEMY NAGŁOŚNIENIA
- SYSTEMY ALARMOWE

ul. Mikulczycka 15
41-800 Zabrze
tel./fax: (032) 273-14-28, tel.kom. 601721989
e-mail: biuro@adampol.pl
www.adampol.pl

141/BO/01

DZWONY

- DZWONY POJEDYNCZE
- WZBOGACANIE ISTNIEJĄCYCH ZESTAWÓW
- ZESTAWY WIELOGŁOSOWE
- KONSERWACJA

LUDWISARNIA FELCZYŃSKICH – TACISZÓW
44-171 TACISZÓW, UL. GLIWICKA 67
(0-32) 305 14 84

ZBIGNIEW LUDWIK FELCZYŃSKI
Rodzinna technologia w rękach VI pokolenia
Telefon osobisty: 0604 519 678

44-100 GLIWICE
ul. Kochanowskiego 31/18
Tel./fax (0-32) 238-29-86
HTTP://WWW.BMJ.COM.PL/~FELCZYN
e-mail: dzwon@bmj.com.pl
Warszawa, tel./fax (0-22) 857 57 03

NOWA GENERACJA PROGRAMÓW wersja 3.0a

EFARA

OPROGRAMOWANIE DLA PARAFII

- współpraca z Office
- dostępne również w wersji sieciowej
- możliwość zakupu dowolnej konfiguracji
- wersja DEMO dla jeszcze niezdecydowanych
- nowe, atrakcyjne rabaty przy zamówieniach zbiorowych

W PEŁNI PROFESJONALNY I WSZECHSTRONNY ZESTAW NARZĘDZI WSPOMAGAJĄCYCH PRACĘ KANCELARII PARAFIALNEJ

CHEMECO SOFT

ul. Kłodnicka 14/37
44-100 Gliwice
tel. (032) 232 28 35
0601 546 535
0601 068 700

www.kuria.gliwice.pl/efara
e-mail: goslew@kuria.gliwice.pl

DOSKONAŁA LEKTURA DLA DUSZPASTERZY I PARAFIAN

Ks. Leszek Slipek

PARAFIA, JAKIEJ PRAGNĘ

s. 230, cena 24 zł

Książka ta jest próbą pokazania na podstawie konkretnych doświadczeń, jakie przedsięwzięcia można – a wydaje się, że warto – podejmować w praktyce duszpasterskiej w parafii, aby odpowiedzieć na potrzeby różnych grup katolików naszych czasów, a także dotrzeć z orędziem Dobrej Nowiny do mających letni stosunek do wiary.

ZAMÓWIENIA:
Biblioteka „Więzi”, 00-950 Warszawa
ul. Kopernika 34, skr. poczt. 209
tel. (0 22) 827-96-06, fax: 828-18-08
e-mail: wiez@free.ngo.pl

Biblioteka WIEZI

Zapraszamy do odwiedzenia naszej strony w internecie
<http://free.ngo.pl/wiez>

Czego szukacie?...

Misjonarze Świętej Rodziny zapraszają młodzież męską, podczas ferii zimowych, na spotkania rekolekcyjne dotyczące wyboru drogi życia.

A oto proponowane terminy:

25-29 stycznia KAZIMIERZ BISKUPI (WSD MSF) k. Konina
31 stycznia - 4 lutego KAZIMIERZ BISKUPI
8-12 lutego KAZIMIERZ BISKUPI/BĄBLIN k. Poznania

Wszelkie zgłoszenia i bliźsze informacje o spotkaniach, jak i o naszej rodzinie zakonno-misjonarskiej proszę kierować na adres:

REFERAT POWOŁAŃ MSF

ul. Kołtataja 80/82, 05-402 OTWOCK 4

tel. 0-22/788 22 79 lub 0604 213 486

lub e-mail: powolaniamsf@msf.opoka.org.pl

miesięcznik

WIEŻ

W grudniowym numerze:

- Wydobywanie dobra - wybitny filozof Paul Ricoeur w Taizé
- Synod Biskupów oczami świeckiego audytora
- Góra Góry. Reportaż z Jamnej
- Padre Giovanni Chrapek
- „Zapiski więzienne” czytane w stanie wojennym

Prenumeratę „Wieżi” prowadzą:
Ruch, Jarpres, Poczta Polska

Informacje o prenumeracie redakcyjnej:

tel (22) 827-96-08
tel/fax: (22) 828-18-08
e-mail: wiez@free.ngo.pl
http://free.ngo.pl/wiez

APARATY SŁUCHOWE PHILIPS

REALIZACJA WNIOSKÓW KASY CHORYCH

PORADNIA LARYNGOLOGICZNA

Katowice, ul. Raciborska 17
pn.-pt. godz. 10-16,
sob. godz. 10-12
tel. 251-09-02

Zabrze, ul. Kondratowicza 1c
pn.-pt. godz. 8-14
tel. 274-83-95, 276-14-29

FATIMA - HISTORIA OBJAWIEŃ

Oparta na faktach filmowa opowieść o objawieniach fatimskich. Akcja filmu sięga początku ubiegłego stulecia, kiedy to trojgu portugalskim pastuszkom ukazała się wielokrotnie Matka Boża. Miejscowe władze były niechętnie religii i Kościołowi - łucję, Franciszka i Hiacyntę posadzono o kłamstwo i więziono. Dzieci przyjmowały te cierpienia ze spokojem, nie przestając się modlić i zachęcając innych do umartwień. Matka Boża obiecała im, że potwierdzi prawdziwość swych objawień przekonującym znakiem. Podczas ostatniego objawienia, 13 października 1917 r., Maryja przedstawiła się dzieciom jako „Matka Boża Różańcowa”, i uczyniła znak. Nastąpił cud ze słońcem.

HAGI

Cena 29,89

KARDYNAŁ STEFAN WYSZYŃSKI - PRYMAS POLSKI

Jest to filmowa relacja o życiu i działalności ks. kard. Stefana Wyszyńskiego, zrealizowana na podstawie unikatowych materiałów archiwalnych. Ma ona na celu przybliżyć nam postać Prymasa Tysiąclecia, który jednoczył i prowadził Kościół w Polsce w trudnych czasach walki o wolność i chrześcijańskie oblicze narodu.

Cena 27,45

BERNADETA Z LOURDES

„Lourdes jest tym wyjątkowym miejscem, gdzie chorzy przybywający z całego świata mają zawsze pierwszeństwo i otoczeni braterską opieką zdrowych mogą przedstawić swoje utrapienia pełnej współczucia Matce naszej Maryi Pannie i miłosierdziu Jezusa Chrystusa, ażeby powrócić umocnieni przez Boga” - Jan Paweł II.

Film opowiada o życiu św. Bernadety Soubirous i przedstawia historię doznanych przez nią w 1858 roku objawień Najświętszej Maryi Panny. Czas po ok. 95 min.

Cena 50,02

MARIA MAGDALENA

„Maria Magdalena” to przypowieść o kobiecie, która - porzucona przez męża - pragnie zemsty, ale też rozpaczliwie poszukuje miłości. Poniżona, nabiera przekonania, że szczęście można kupić. Po spotkaniu z Janem Chrzcicielem i Jezusem uświadamia sobie jednak, że miłość, której tak szukała, wykracza poza pragnienie życia w dobrobycie.

Cena 29,89

JÓZEF Z NAZARETU

Opowieść o człowieku, który dzięki swej niezłomnej wierze pokonuje własne słabości i wątpliwości. Jednocześnie film ukazuje perypetie Świętej Rodziny w kraju rządzonego przez szalonego króla Heroda. Uprowadzony przez Boga Józef ucieka wraz z Maryją i Dzieciątkiem do Egiptu, by uniknąć krwawych represji okrutnego władcy.

Jako opiekun Syna Bożego uświadamia sobie, że jego misja będzie brzemienne w skutki dla całej ludzkości. Dlatego też jego wiara i poświęcenie wyznaczają nam wzór postępowania człowieka wystawionego na największą próbę.

Cena 29,89

OJCIEC PIO

Kiedy w 1918 roku ten włoski zakonnik otrzymał stygmaty na dłoniach, stopach i no boku, przyczyn ich powstania nie potrafiono wytłumaczyć naukowo. Władze kościelne potraktowały to zjawisko z ogromną ostrożnością; w 1923 r. Ojciec Pio został odsunięty od publicznego odprawiania Mszy św., by - jak napisano w decyzji Kongregacji Świętego Oficjum - „uniknąć niezdrowego rozgłosu wokół jego osoby i czynów”. Zakaz ten odwołano dziesięć lat później, a stygmatyzowany zakonnik stał się duchową ikoną Jezusa Chrystusa. Ojciec Pio zmarł w 1968 r., a jego grób odwiedzają od tego czasu liczne rzesze wiernych. 2 maja 1999 roku beatyfikacji Ojca Pio dokonał Jan Paweł II.

Cena 50,02

KUPON ZAMÓWIENIA

Zamówienia kierować:
„Gość Niedzielny”, Dział Reklamy, ul. Wita Stwosza 11, 40-042 Katowice
(Do nabycia również przez Internet: www.goscniedzielny.pl)

Zamawiam:

Kasetę wideo Fatima - Historia objawień w cenie 29,89zł	■ szt.
Kasetę wideo Kardynał Stefan Wyszyński - Prymas Polski w cenie 27,45 zł	■ szt.
Kasetę wideo Bernadeta z Lourdes (cz.I) w cenie 25,01zł	■ szt.
Kasetę wideo Bernadeta z Lourdes (cz.II) w cenie 25,01zł	■ szt.
Kasetę wideo Maria Magdalena w cenie 29,89zł	■ szt.
Kasetę wideo Józef z Nazaretu w cenie 29,89zł	■ szt.
Kasetę wideo Ojciec Pio (cz.I) w cenie 25,01zł	■ szt.
Kasetę wideo Ojciec Pio (cz.II) w cenie 25,01zł	■ szt.

Podane ceny zawierają podatek VAT. Do zamówienia należy doliczyć koszt przesyłki.
Zamówienie zostanie zrealizowane przez firmę Hagi Film i Video.

Proszę o wysłanie ☐ faktury VAT

Imię i nazwisko lub nazwa firmy

ulica i numer

kod miejscowości

NIP (w przypadku firm)

podpis

Zwrot zamówionego towaru może nastąpić do 10 dni od momentu otrzymania przesyłki w oryginalnym, nienaruszonym opakowaniu (folia ochronna). Reklamacje prosimy kierować na adres: Hagi Film i Video, 51-131 Wrocław, ul. Bułkowa 4a, tel./fax (0-71) 367-78-50

UCZCIWIE

Kupię złote, srebrne monety, zegarki, zegary, wyroby srebrne, meble, obrazy, starocie, widokówki, platery

Katowice, tel. 0-32/251 57 54

ŁUSZCZYCA: proponuję rewelacyjne leki - **VIPSO GAL** oraz **PENTREXYL**

tel. (0-32) 276-70-27
Stanisław Bujdo
41-800 Zabrze
ul. Reymonta 11/16

Biuro Pielgrzymkowo-Turystyczne „LUDWIK”
43-100 Tychy, ul. Akacjowa 5
tel.: (0-32) 327-52-69, 227-02-14;
217-08-11 (po 18.00); 217-58-34; kom. 0601 415-485
Terminy wyjazdów do Medjugorie w 2001 roku

■ 28.12.2001-04.01.2002 ■
■ 16-23.02.2002 ■

KOLUMB Biuro Pielgrzymkowo-Turystyczne
43-100 Tychy, ul. Budowlanych 35
tel. (0-32) 227-70-76; 0 602 351 460

Medjugorie: 02-10.02.02; 23.02-03.03.02;
27.03-02.04.02; 27.04-05.05.02;
GRECJA śladami św. Pawła 13-24.04.02;
Fatima, Lourdes, La Salette 01-15.06.02
www.kolumb-tychy.com.pl

Zakład Sztuki Kościelnej

Schaefer. Rok założenia 1898
41-940 Piekary Śl., ul. Bytomska 129
tel. (0-32) 287-21-69. oferuje: figury z zakresu sztuki sakralnej w dużym wyborze. powietrznotrwałe i do wnętrza.

EKONOMICZNE OGRZEWANIE KOŚCIOŁÓW
Reflektorami ciepła TERM 2000 z IRK Philips

DREWART Nowa era ogrzewania promiennikowego
Warszawa, 0-22/822 37 82, 668 95 08

NOWA ERA OGRZEWANIA

SOLAR i TANSUN - promienniki cenione w kościołach od wielu lat za skuteczność, oszczędność i trwałość. Najwyższa jakość, niska cena, 5 lat gwarancji.

DREWART Kanie k. Warszawy
ul. Kolejowa 12b, tel. (0-22) 758-59-82

Wystrój kościołów:
stalle, sedilla, meble, (dqb, jesion, modrzew)

Zakład Stolarski Wiśniowa
tel. (0-41) 307-43-68

P.P.U.H. LEX-BUD 41-709 Ruda Śl. 9, ul. Gen. Hallera 18a,
tel./fax (0-32) 342-06-93, dom. 242-19-29, www.lexbud.ic.pl

Osuszanie i odgrzybianie zawilgoconych murów

Fatima 26.01-09.02.2002
Włochy 26.01-02.02.2002
Ferie na Słowacji - 440 zł
Wilno - „Kaziuki” (odpust)
El Travel, Stalowa Wola, Al. Jana Pawła II 46/72
tel. 0-15 8442225

Biuro Pielgrzymkowo-Turystyczne **HALINA**
41-706 Ruda Śląska 6, ul. 1 Maja 18
tel./fax (0-32) 242 23 90 (11.00-15.00), (0-32) 242 43 90 (17.00-22.00), tel./fax (0-32) 242 68 33, kom. 0 601 471 527

Terminy wyjazdów do Medjugorie na 2001 rok

■ 28.12.2001-04.01.2002 r.

Redakcja
nie odpowiada za treść ogłoszeń

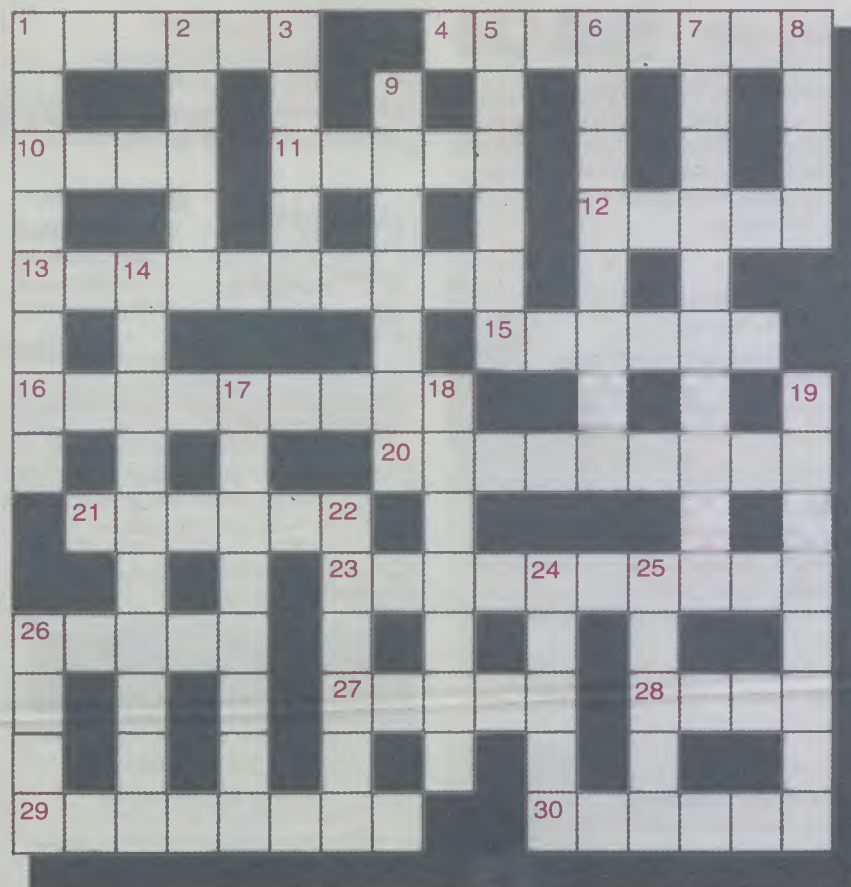
POZIOMO: 1) kawał tkaniny do okrywania się, 4) krewna wróbelka, 10) Saski w Warszawie, 11) imię papieża Polaka, 12) jedzenie jak niepowodzenie, 13) pan za ladą, 15) załącznik nieco przestarzały, 16) luteranin, 20) postrzeleniec, 21) przebycie drogi do odległego miejsca, 23) zachowanie na pokaz, 26) minerał do wyrobu szkła, 27) oddziela Budę od Pesztu, 28) pojemnik na śmieci, 29) rozkoszne życie, 30) okrągły pieniądz.

PIONOWO:

1) drops lub krówka, 2) makabryczne indiańskie trofeum, 3) starszy urzędnik gminy w Hiszpanii, 5) cecha dodatnia, 6) nalepka na opakowaniu, 7) wstecznik, 8) grecki Mars, 9) nosi strój z deseniem szachownicy, 14) deskowanie elementu betonowego lub ścian wykopu, 17) roślina zielna, gencjana, 18) sklepik dla żołnierzy, 19) potajemne spotkanie, 22) pogardliwie o wojakowym, 24) dzierzawa, 25) lasso inaczej, 26) między stępem a cwałem.

UWAGA:

Wśród osób, które do 2 stycznia 2002 r. (dzień losowania) nadesłały pod

adresem redakcji: 40-958 Katowice 2, skrytka pocztowa 659, prawidłowe rozwiązania (z załączonym kuponem kontrolnym), rozlosowanych zostanie 10 nagród książkowych.

Rozwiązania prosimy przysyłać wyłącznie na kartach pocztowych.

Rozwiązanie krzyżówki nr 47:

Poziomo: dobro, śnieść, kok, buczyna, wizjoner, moa, okolica, rodzynek, agnacja, Armenia, arenda, fokreja, atrofia, agitacja, tempera, kra, chesanka, tandeta, zęb, skuter, agent.

Pionowo: dąbrowa, biczownik, odyniec, ślamazara, inwar, dezyderat, kanon, korekta, jajecznik, adaptator, Nefretete, Francuz, Rumunia, amarant, iterb, akant.

Wylosowano 10 nagród książkowych, które otrzymują PP.: Karol Flakus – Strzebiń, Maria Polomska – Tęgorze, Maria Pycia – Dębica, Michał Smętek – Oświęcim, Krzysztof Mańka – Piekary Śląskie, Teresa Rygulski – Orzesze, Janina Pachnita – Bochnia, Szymon Karkoszka – Mysłowice, br. Michał Krawiec OFM – Kęty, s. Czesława Kalinowska – Otorowo.

Gratulujemy. Nagrody prześlemy pocztą.

Do pani Kowalskiej telefonuje złośliwa znajoma:

– Czuję, że powinnam to pani powiedzieć. W zeszłą sobotę widziałam pani męża spacerującego po plaży w Sopocie z piękną blondynką...

– A pani sądziła, że w jego wieku będzie chodził z wiaderkiem i łopatką?

***

Dwóch biznesmenów odpoczywa na Szeszelach.

– Prawdę mówiąc, jestem tu dzięki odškodowaniu. Dostałem 100 tysięcy dolarów za szkody wyrządzone przez pożar – mówi pierwszy.

– Ja dostałem 200 tysięcy za straty wyrządzone przez powódź – mówi drugi.

Po chwili ciszy odzywa się pierwszy:

– A niech mi pan powie, jak pan zaczyna robić powódź?

***

Kowalska spotyka Nowakową:

– Tak, nowe mieszkanie mamy bardzo ładne. Tylko ci nasi sąsiedzi... Klóć się od rana do wieczora!

– To przykre...

– Jeszcze jak! Tym bardziej że to Szwedzi i nic nie można zrozumieć...

ANECDOTA

Trwała właśnie Msza święta, na której zgromadzili się członkowie grupy neokatechumenalnej. Kiedy nadeszła chwila, gdy siostry i bracia przekazują sobie znak pokoju, ksiądz przypomniał:

– Uwaga! Ze względu na panującą gripę całujemy się bez podawania rąk!

(Z: „Opowiadał raz ksiądz księdzu...”, Oficyna Wydawnicza „Liberton”, Warszawa 2000).

Humor zeszytów szkolnych:

● Mamy dwa typy oddychania: mężczyźni oddychają brzuchem, a kobiety piersiami.

● Niedźwiedź nie zabił Hrabiego, bo przedtem zabił go ksiądz Robak.

● Roznosicielami zarazków są muchy i marynarze.

● Goryl jest bardzo nieprzystojny z budowy zewnętrznej.

Hobby z ząbkami

Po niemiecku i hiszpańsku

Weihnachten – to Boże Narodzenie po niemiecku, a Navidad – po hiszpańsku. Dlaczego przytaczamy te obcojęzyczne określenia przepięknych grudniowych świąt? Bo prezentujemy dziś wspólną bożonarodzeniową emisję poczt niemieckiej i hiszpańskiej z 8 listopada. Już w ubiegłym roku obie wprowadziły do obiegu przed świętami po dwa identyczne znaczki, w tym roku postanowiono postąpić podobnie, z tym, że nowe emisje (także po dwa znaczki) ukazały się również w pięknym bloku. Twórcą emisji jest hiszpański artysta plastyk José Luis Lopez Villalba – jego projekty uzyskały pierwsze miejsce w rozpisany w Hiszpanii konkursie. Na pierwszym walorze widzimy Madonnę z Dzieciątkiem z obrazu namalowanego przez współczesnego hiszpańskiego artystę, Alfredo Roldána. Scenerię stajenki zastąpiło na nim nowoczesne mieszkalne wnętrze, z barwną paletą kwiatów na pierwszym planie. Drugi znaczek

przedstawia obraz „Pokłon pasterzy” hiszpańskiego mistrza pędzla Jusepe de Ribera (1591–1652). Malowidło znajduje się dziś w Eskuriale, królewskiej rezydencji opodal Madrytu.

Mieliśmy już niejedną okazję wyrażenia wielkiego uznania dla poczty austriackiej, która zawsze dokłada wiele starań, by jej coroczna emisja bożonarodzeniowa była filatelistycznym wydarzeniem. Nie inaczej jest w tym roku. Na znaczku 30 listopada pokazano Dzieciątko z kościoła w Filzmoos, opodal Salzburga, ongiś cichej wiosce, a dziś znanej miejscowości turystycznej. Pierwszy o niej zapis kronikarski pochodzi z 1272 r., pierwsza wzmianka o jej kościele pod wezwaniem św. Piotra – z 1453 roku. Świątynię wielokrotnie powiększano, w 1703 r. otrzymała ona nowy, wielki dzwon, w 1858 r. stała się kościołem parafialnym, po gruntownej renowacji w 1878 r., ponownie dość zasadniczo zmieniono jej wnętrze w latach 1959–1962. Wów-

czas też, chcąc bardziej wyeksponować rzeźbę przedstawiającą Dzieciątko, umieszczono ją w szklanej kopule, otoczonej wieńcem ze złotych promieni. Późnogotycka rzeźba, mająca 83 cm, pochodzi z XV w. Dzieciątko ma uniesioną prawą rękę (z jej przegubu zwisa dzwonek), jakby udzielającą błogosławieństwa, w lewej zaś trzyma metalowy glob ziemski. Na głowie ma koronę, ale brakuje jakichkolwiek świadectw pozwalających ustalić, kiedy nastąpiła koronacja. Szaty Dzieciątka, bardzo bogate, są zmieniane – na Boże Narodzenie są złote, na Wielkanoc – białe, a na Zielone Świątki i w reszcie roku – czerwone. Adoracja Dzieciątka datuje się, jak zapisano, już od 1507 r. Wierni zwracali się doń z różnymi prośbami, z których wiele zostało wysłuchanych, o czym świadczą liczne wota. Także dziś do Filzmoos przybywa wiele pielgrzymek, by w skupieniu zwrócić oczy ku Dzieciątku.

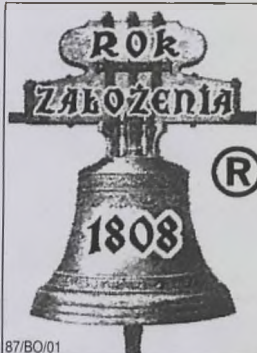

NIŻSZE SEMINARIUM DUCHOWNE MISJONARZY OBLATÓW MARYI NIEPOKALANEJ

To katolicka szkoła pogimnazjalna, na prawach państwowych, kształcąca od przeszło osiemdziesięciu lat młodzież męską, która odczytując w sobie Boże powołanie, chce całe swe życie poświęcić misji ewangelizowania świata w kapłaństwie. Ukończyli ją pokolenia przyszłych zakonników i misjonarzy z całej Polski, którzy dziś pracują na misjach, aż po krańce świata. Może i Ciebie wzywa Pan!?

Jeśli w tym roku kończysz gimnazjum, chcesz uczyć się w nowoczesnej, a zarazem tradycyjnej szkole, pragniesz rozeznaczyć i rozwinąć swe powołanie, by – jak my – służyć Bogu i ludziom w kapłaństwie, skontaktuj się, udzielimy Ci wszelkich informacji:

Niższe Seminarium Duchowne
Markowice 5, 88-320 Strzelno, tel. (0-52) 318 17 14 lub 318 17 24

NAJSTARSZA W POLSCE FIRMA LUDWISARSKA
**ODLEWNIA DZWONÓW I POMNIKÓW
FELCZYŃSCY** S-ka z o.o.

44-100 GLIWICE, ul. Jana Śliwki 86

tel./fax (0-32) 331-38-38; 231-59-96; 279-55-64

kom. 0-501-410-122; kom. 0-503-909-544

e-mail: a.w.felczynscy-gliwice@wp.pl

DZWONY ♦ POMNIKI ♦ POSĄGI ♦ POPIERSIA
♦ TABLICE PAMIĄTKOWE ♦ DROGI KRZYŻOWE
ANNA FELCZYŃSKA WACŁAW FELCZYŃSKI

87/BO/01

KLINIKA 2000

PRYWATNA
KOMFORTOWA
KLINIKA CHIRURGII

KATOWICE
ul. Żelazna 1

2580-122
2598-075

Operacje okulistyczne

zaćmy (katarakty) unikatową metodą
fakoemulsyfikacji.

Pobyt w klinice tylko jeden dzień!

– zabieg operacyjny –

refundowany przez kasę chorych

Czy jesteś młodym, który ma mniej niż 25 lat? Europejskie Stowarzyszenie Rogacjonistów (katolickie stowarzyszenie mające swoją siedzibę w Rzymie oraz zgodę Stolicy Apostolskiej) zaprasza Cię do swojej działalności, abyś mógł wzrastać w wierze.

Ofiarujemy Ci okazję (także poza krajem) służby misyjnej, rekolekcji, spotkań z młodymi z innych części Europy. Tym, którzy chcą dostrzec własne powołanie, ofiarowujemy możliwość wyjazdu do Asyżu (Włochy) na czas określony.

Pisz do nas lub zadzwoń, prześlemy Ci, gratis i bez żadnych zobowiązań, informacje o naszym programie i Ruchu.

Ks. Mateusz Fogliata

ERA, ul. Stroma 30

01-100 Warszawa

tel. (0-22) 836-80-00

Imię i Nazwisko:

Data urodzenia:

Adres:

Miasto

Tel.

kod

e-mail:

Zaznacz X informacje, które chcesz otrzymać:

Rekolekcje w Polsce

Pobyt powołaniowy w Asyżu

Służba misyjna na Litwie i w Brazylii

Spotkanie zagraniczne

Europa jest naszym domem, a Kościół naszą Matką

80/R/01

Hamamelis
virginiana 10%

Hemodermin®

Maść homeopatyczna

- na hemoroidy
- żylaki
- dolegliwości reumatyczne

Naturalny i bezpieczny sposób leczenia
uciążliwych dolegliwości

- łagodzi ból
- zmniejsza pieczenie, obrzęk i świąd

Producent: ASA sp. z o.o.
tel./fax 077/ 485 32 29
marketing.asavita.pl

Lek dostępny tylko w aptekach

www.asavita.pl

RODZINA WYROBÓW MARKI "K"

FIRMA POSIADA CERTYFIKAT
JAKOŚCI ISO 9001

Rodzina wyrobów marki "K" to głównie szeroka gama płynów do płukania tkanin, uniwersalny płyn do mycia i czyszczenia oraz ostatnio wprowadzone do sprzedaży płyny do mycia naczyń.

Katowickie Zakłady Chemii Gospodarczej Pollena Savona Sp. z o.o.
40-852 Katowice, ul. Połpiecha 7/9, tel.cent. 0-32/25-45-077, tel./fax 0-32/25-45-233
e-mail: pollena@pollenasavona.pl

Zioła Ojca® Grzegorza Sroki

Gastrobonisol (Kr. Klasztorne)

Pomocne w zaburzeniach trawienia spowodowanych kamcią żółciową lub niedostatecznym wydzieleniem soków trawiennych.

Cardiobonisol (Kr. Geriatryczne)

Pomocne pomocniczo w zaburzeniach ukrwienia mózgu, miażdżycy, chorobach wieńcowej, niewydolności krążenia i nadciśnieniu tętniczym.

Pectobonisol (Kr. Wykrztusne)

Pomocne w stanach zapalnych gardła, płuc i oskrzeli, oraz astmie oskrzelowej.

Nefrobonisol (Kr. Odrutniające, Moczopędne)

Pomocne w stanach zapalnych nerek i dróg moczowych, kamicy nerkowej oraz dnicy. Polecane są osobom zamieszkującym na terenach skażonych ekologicznie i palaczom.

Nerwobonisol (Kr. Uspokajające)

Pomocne w leczeniu nerwicy i bezsenności, zaburzeń emocjonalnych okresu przekwitania i napięcia przedmiesiączkowego.

Boniderm (Pomada O. Grzegorza)

Pomocny w leczeniu trądziku, wyprysku alergicznego i nicalergicznego, w łojotokowym zapaleniu skóry, łuszczycy, łupieżu oraz przy przetłuszczającej się skórze.

Gastrobonisan

Zioła pomocne w leczeniu choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy oraz stanów zapalnych i owrzodzenia jelita grubego.

Cardiobonisan

Zioła normalizujące układ krążenia, pomocne w nadciśnieniu tętniczym, chorobach wieńcowej, niewydolności krążenia, nerwicy sercowej i osłabieniu mięśnia sercowego.

Pulmobonisan

Zioła pomocne w leczeniu chorób układu oddechowego takich jak: przeziębienie, grypa, kaszel, zapalenie płuc, zapalenie oskrzeli oraz astma oskrzelowa.

Nefrobonisan

Zioła stosowane w stanach zapalnych nerek i dróg moczowych, kamicy nerkowej oraz dnicy.

Nerwobonisan

Zioła pomocne w leczeniu nerwicy, bezsenności, zaburzeń emocjonalnych okresu przekwitania i napięcia przedmiesiączkowego.

Bobonisan

Zioła rozkurczające i wiatropędne. Stosowane w kolkach jelitowych, wzdęciach u dzieci i osób starszych. Ułatwiają trawienie. Zwiększają ilość pokarmu u matek karmiących.

Ojciec Grzegorz Sroka – franciszkanin od ponad 40-u lat zajmuje się ziołolecznictwem.

Do dziś udzielił porad ponad półmilionowej rzeszy chorych. Jest autorem kilku poradników zielarskich. Zakonnik ten jest obecnie niekwestionowanym autorytetem w dziedzinie fitoterapii.

We wszystkich preparatach badana jest zawartość ciał czynnych, co gwarantuje dobrą jakość używanych surowców.

Dostępne w aptekach i sklepach zielarskich bez recepty oraz w sprzedaży wysyłkowej.

BONIMED Żywiec, ul. Sempołowskiej 2, tel. (033) 861 86 71, tel./fax (033) 861 03 97

SPECJALNA ŚWIĄTECZNA OFERTA

DLA CZYTELNIKÓW GOŚCIA NIEDZIELNEGO

Zamówienia pisemne, telefoniczne lub pocztą elektroniczną prosimy kierować na adres:
WYDAWNICTWO WAM Księgarnia Wysyłkowa
ul. Kopernika 26, 31-501 Kraków
tel. (012) 429 18 88 w. 346,
fax (012) 430 32 10
<http://WydawnictwoWam.pl>
e-mail: wysylka@wydawnictwowam.pl

Do zamówienia prosimy dołączyć zamieszczony obok kupon. Przy zamówieniu telefonicznym lub pocztą elektroniczną prosimy podać kod GN.

KOSZTY WYSYŁKI
POKRYWA WYDAWNICTWO WAM!

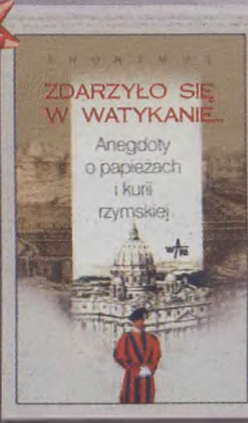
KUPON
RABATOWY

GN

WYDAWNICTWO WAM

Czesław Dąbek SJ
JAN PAWEŁ II
wskazania
na trzecie tysiąclecie
wkładka zdjęciowa
cena det. ~~35,00~~ 41.90 zł

Anonimus
**ZDARZYŁO SIĘ
W WATYKANIE**
Anegdoty o papieżach
i kurii rzymskiej
cena det. ~~17,50~~ 15.90 zł

Ks. Mieczysław Maliński
**KATECHIZM
DLA
NIEWIERZĄCYCH**
cena det. ~~26,00~~ 23.90 zł

Julien Ries
CHRZĘŚCJAŃSTWO
seria: Religie ludzkości
opr. twarda, p. kredowy
kolorowe ilustracje
cena det. ~~29,00~~ 19.90 zł

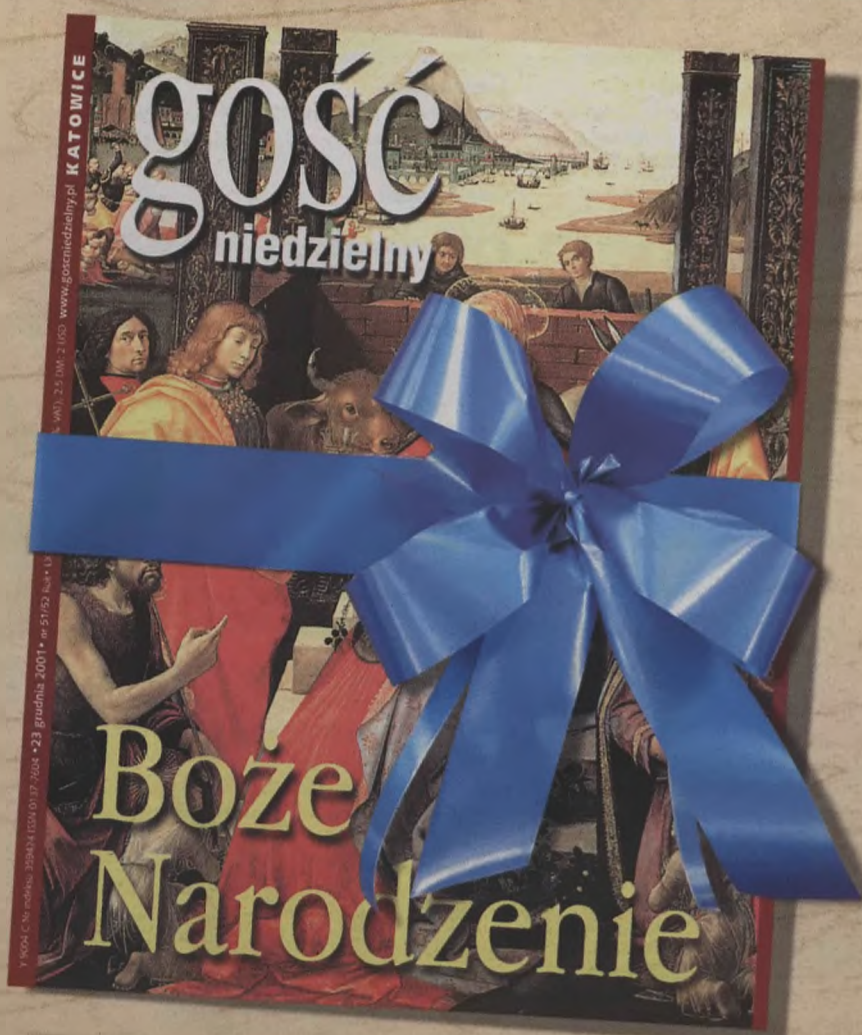
Gigi Avanti
KRAINA MIŁOŚCI
Przewodnik
dla zakochanych,
narzeczonych
i młodych małżeństw
cena det. ~~39,00~~ 35.90 zł

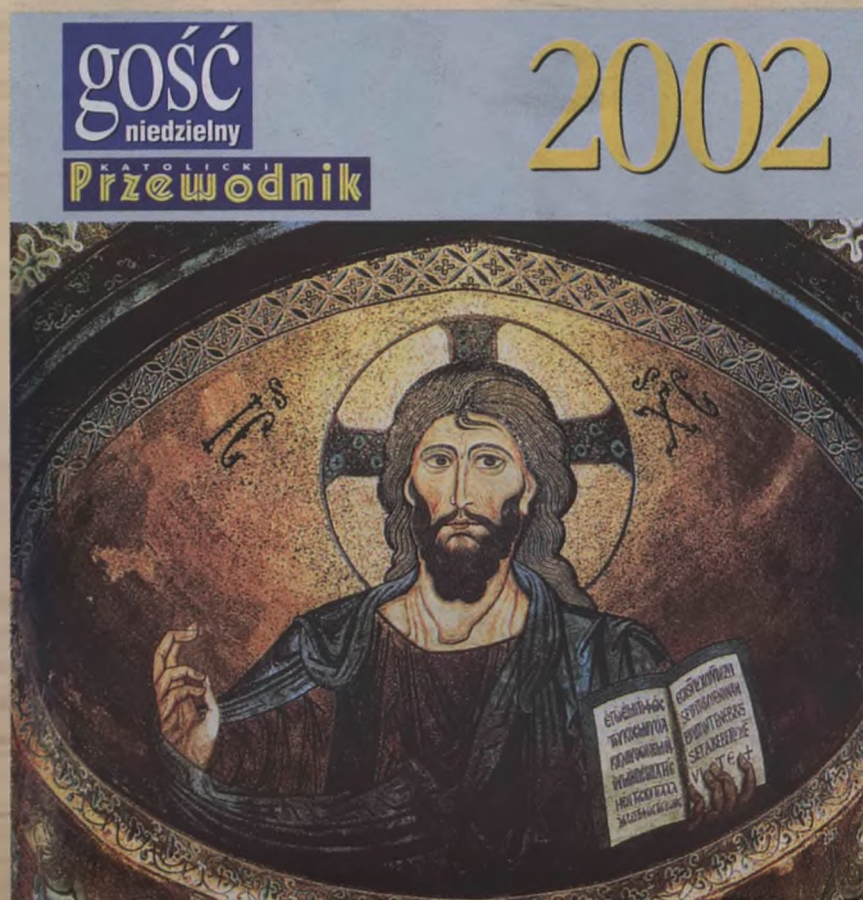
S. Anastazja Pustelnik FDC
103 CIASTA
SIOSTRY ANASTAZJI
cena det. ~~29,00~~ 26.90 zł
kolorowe ilustracje
oprawa twarda

Już za tydzień nowy „Gość Niedzielny”!

- ★ wygodniejszy format
  - ★ lepszy papier
  - ★ nowoczesna szata graficzna
- W świątecznym „Gościu” także
prezent dla Czytelników:
- ★ bogato ilustrowany
- 16-stronicowy kalendarz ścienny.

Cena podwójnego numeru świątecznego – 3,50 zł.

„Córka źle strzeżona” – balet w bytomskiej Operze

Wielki jubileusz w Bytomiu Opera stulatka

Pod żadnym pozorem nie wolno tu gwizdać i rozsypywać gwoździ. Nie można też używać pawich piór i chodzić po scenie w kapciach. W przeciwnym razie, ani chybi, przedstawienie skończy się całkowitą klapą.

Aż do końca XIX wieku Śląsk nie miał stałego teatru. W 1889 roku radca sądu handlowego, wielki miłośnik sztuki Franz Landsberger, powołał do życia Towarzystwo Budowy Domu Koncertowego i wraz z ówczesnym burmistrzem Bytomia Hansem Brüningiem rozpoczął starania o budowę Konzerthausu.

Początkowo nie było mowy o osobnym teatrze miejskim, ale o wspólnej sali koncertowo-teatralnej. Szybko jednak podjęto decyzję o stworzeniu dwóch sal, w jednej miały odbywać się sztuki te-

I października 1901 roku nastąpiła inauguracja Teatru Miejskiego, a kilka dni później otwarto salę Konzerthausu.

Biało-złota sala teatralna mogła pomieścić 631 osób. Sala koncertowa nie miała stałych miejsc siedzących. Na parterze i balkonie można było ustawić 520 krzeseł.

W repertuarze teatru znalazły się największe dzieła literackie i muzyczne, klasyczne i współczesne spektakle dramatyczne, operetki i koncerty. Od 1905 roku zaczęto tu także wystawiać opery. Aż do II wojny światowej Bytom stanowił centrum życia kulturalnego Górnego Śląska. Pod koniec wojny artyści musieli opuścić mury budowli. Sezon 1943/44 okazał się ostatnim w niemieckiej historii budynku.

Działalność najstarszego teatru na Górnym Śląsku kontynuowała pierwsza w powojennej Polsce opera. Na deskach Opery Śląskiej debiutowały takie sławy, jak Andrzej Hiolski, Bogdan Paprocki, Krystyna Szostek-Radkova, Wiesław Ochman.

Kiedy 24 sierpnia 2000 roku gruchnęła wieść o pożarze budowli, miłośnicy opery zastygli w przerażeniu. Ogień strawił dużą salę baletową, nie dochodząc na szczęście do sceny i widowni. Zalaniu uległy restauracja, sala chórowa i sale korepetycyjne. Spaliły się dwa fortepiany i część sprzętu radiowo-telewizyjnego. Obecnie trwają prace remontowe, mające przywrócić budynkowi jego dawną świetność.

Opera Śląska zatrudnia dziś 40 solistów, 29-osobowy zespół baletowy, chór i orkiestrę. Do tego dochodzi jeszcze cała ekipa techniczna – pracowni: stolarskie, ślusarskie, szewskie, zdobnicze, elektroakustyczne. W sumie ponad 320 osób.

Jak w każdym teatrze, tak i tu funkcjonują różne przesady. Jeśli w sztuce trzeba użyć trumny, to może to być jedynie rekwizyt zbity z desek, w żadnym wypadku oryginał. Gdy podczas próby któremuś z wykonawców upadną nuty, to trzeba je od razu przydeptać, bo inaczej artysta będzie miał luki w pamięci.

ANNA BURDA

Posolony uśmiech anioła

– Pani robi nam taką specjalną masę. Potem powoli, powoli lepiemy z niej aniołka – objaśnia sześćioletnia Edytka Grychnik. – Włosy robisz takim wyciskaczem do czosnku, ale musisz mocno ścisnąć, bo inaczej się nie uda. Jak porządnie wyschnie, to dopiero wtedy możesz pomalować aniołka farbami. Ołówkiem robisz oczka, a nosek to taka malutka kuleczka. I gotowe. Fest lubia takie aniołki.

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Wodzisławiu Śląskim Zawadzie uśmiecha się do nas 570 aniołków wyrzeźbionych z masy solnej. Jedne rozśpiewane, grające na flecie, akordeonie czy skrzypcach, siedzące na księżycu, ubrane w strojne falbanki, albo przyodżiane w pawie pióra, noszące skrzydlate buty. Inne dziwnie podobne do bajkowych pokemonów, drapieżnych pajaków czy wojowników z gier komputerowych. Wszystkie bez wyjątku eleganckie i niesamowicie kolorowe. A wykonali je mali artyści z przedszkoli i szkół podstawowych powiatu wodzisławskiego.

– W przedszkolu robiłam aniołki i w domu też, z bratem i z mamą. – Edytka paluszkami kręci loki na blond czuprynie. – Mama mieszała farbkami, żeby było tak w sam raz. Dużo aniołków zrobiłam, a jednego malutkiego dla taty. I wie pani, baaardzo mu się podobał.

W dziecięcym konkursie – „Uśmiech anioła” wzięło udział około 400 maluchów. – Kiedy dzieciaki, robiąc masę solną, mieszają mąkę, sól i wodę, wyglądają jak małe, białe duszki, a cała sala jak piekarnia – śmieje się Aleksandra Fojcik, pomysłodawczyni konkursu. – Dla dzieci rzeźbienie w masie solnej to niezwykła frajda. Ale nie tylko dla nich. Gdyby pani zobaczyła, jak ta zabawa wciąga ich rodziców!

W konkursie „Uśmiech anioła”, w kategorii dzieci od 3 do 6 lat, pierwsze miejsce zdobyły Natalia Elias i Ania Papas z Przedszkola nr 15, drugie miejsce przyznano Piotrowi Pośpiechowi z Przedszkola nr 14, trzecie zajęła Ola Kohat z Przedszkola nr 18.

W kategorii uczniów klas I–III pierwszą nagrodą uhonorowano Dawida Dzierżę z SP nr 1 w Wodzisławiu Śląskim, drugie miejsce ex aequo zdobyli: Szymon Panic (SP 1) i Nikola Mazurek (Szkoła Podstawowa w Mszanie). Na trzecim miejscu znalazła się Beata Grzegorek z SP 1.

W grupie dzieci klas IV–VI pierwszą nagrodę otrzymała Daria Motyka ze Szkoły Podstawowej nr 16 w Wodzisławiu Śląskim, drugie miejsce zajęła Magdalena Nowe, zaś trzecie Daria Bąk z SP nr 16.

– Dzieci lepiej rozumieją sztukę od nas. One myślą, że jestem ich nauczycielką, a nie wiedzą, że jest też i na odwrót – mówi Aleksandra Fojcik. – Większość z nich to mistrzowie!

Anielską wystawę można oglądać w Przedszkolu w Zawadzie do 21 grudnia, w godzinach od 8.00 do 18.00. B

ZDJĘCIA: HENRYK PRZONDZIO

Ruda Śląska.

Jak żyć w miejscu, które cuchnie?

Złoty interes

W lecie nie można nawet okna otworzyć. Najbardziej cuchnie, kiedy zbliża się zmiana pogody. Tu się wszyscy już do tego przyzwyczaili, ale jak przyjeżdżają do kogoś goście, to pytają: jak wy tu możecie żyć? – mówi Anna Kolon.

Pani Kolon mieszka w Rudzie Śląskiej przy ul. Bielszowickiej, drodze, która łączy dwie dzielnice miasta: Bielszowice i Wirek. Łączy, a właściwie łączyła, bo teraz jest zalana przez wypełnione ściekami rozlewisko rzeki Kochłówki i potoku bielszowickiego. Można przejechać tylko objazdem po prowizorycznie położonych betonowych płytach...

Kiedyś była to nie najbrzydsza okolica. Położona blisko centrum dzielnicy, a jednocześnie – jak na Rudę Śląską – dość zielona. W latach 70. i na początku 80. nie brakowało osób budujących tam domy. Dziś żałują swojej decyzji. Na pecha narzekają też ci, którzy właśnie tam otrzymali mieszkanie w bloku. – Niejeden myślał o przeprowadzce, ale przecież teraz nikt się z nami nie zamieni, ani nie kupi mieszkania przy Bielszowickiej – narzeka Anna Kolon.

Czółnem na probostwo

Wszystko zaczęło się ćwierć wieku temu. Pobliska kopalnia Bielszowice (wówczas Zabrze-Bielszowice) wydobywała tam węgiel, pozostawiając pod swoimi zabudowaniami filar ochronny. Stopniowo zaczęła tworzyć się niecka. Kiedy 31 grudnia 1981 r. oddano tam do użytku oczyszczalnię ścieków, już zakładano, że będzie ona chroniona wybudowanymi wokół wałami. Węgiel wciąż jednak fedrowano,

Jeśli teren jeszcze się obniży, proboszcz z Wirka będzie opuszczał plebanię czółnem...

teren osiadał. 18 listopada 1991 r. wały puściły i oczyszczalnia została zalana. Utworzyło się potężne rozlewisko, do którego – zamiast do oczyszczalni – spływały ścieki. Od tego czasu w całej okolicy śmierdzi. Ludzie protestowali, ślali pisma, wszystko na próżno. Gmina tłumaczyła, że za szkody górnicze odpowiada kopalnia, kopalnia – że na szybką poprawę sytuacji nie ma pieniędzy. W końcu ludzie przywykli. Tymczasem było coraz gorzej. W zeszłym roku rozlewisko zalało ul. Bielszowicką. Po kilku miesiącach Rudzka Spółka Węglowa wykonała objazd z płyt.

– Ludzie nie zdają sobie sprawy, że może być jeszcze gorzej. A może, bo wciąż trwa tam eksploatacja węgla. Spodziewamy się, że w pobliskim rejonie ul. 1 Maja teren obniży się jeszcze aż o dziewięć metrów – ostrzega Wojciech Sieja, prezes zarządu Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Rudzie Śląskiej. – Jak tak dalej pójdzie, to proboszcz tamtejszej parafii będzie musiał opuszczać plebanię czółnem.

HENRYK PRZONDZIO

– Rzeczywiście, w lipcu mieliśmy przed probostwem wodę do pasa. Gmina obiecała mi, że w przyszłym roku zrobi betonowe osłony, może to poprawi sytuację. Całe szczęście, że kościół jest położony znacznie wyżej i na razie nic mu nie grozi – mówi ks. Franciszek Zajac, proboszcz parafii św. Wawrzyńca w Rudzie Śląskiej Wirku.

W Rudzkiej Spółce Węglowej twierdzą jednak, że sytuacja nie powinna się już drastycznie pogorszyć. – Teren nie osiadł jeszcze niż o pięć metrów – zapewnia Marian Mazur, rzecznik prasowy spółki.

Będzie lepiej?

Jest nawet szansa, że za kilka lat problem zostanie zlikwidowany. – 21 listopada przyszła dobra wiadomość z Brukseli. Ruda Śląska dostanie dotację z funduszu ISPA Unii Europejskiej na modernizację gospodarki ściekami. Cała inwestycja potrwa kilka lat, ale zaczniemy od tych terenów, gdzie jest najgorzej. Ścieki z osiedla przy Bielszowickiej będą odprowa-

dzane do nowej oczyszczalni w Hałembie. Nie będzie więc przynajmniej śmierdzieć – zapewnia prezes Sieja.

Ostatnio krajobraz przy Bielszowickiej zaczął się zmieniać. Wyrosły tam gigantyczne hałdy kamienia, wydobywanego z kopalni wraz z węglem. Rudzka Spółka Węglowa, odpowiedzialna za usunięcie szkód górniczych, postanowiła zasypać rozlewisko, rekultywować teren i wykonać nową drogę. – Do końca roku opracujemy projekt rekultywacji. Prace potrwają jakieś trzy lata – informuje Marian Mazur.

– Za składowanie kamienia trzeba płacić 2,7 zł za tonę. A tu sypią za darmo i jeszcze wszyscy są zadowoleni. Już teraz zmieści się tam chyba z milion ton. A może więcej, bo teren będzie jeszcze osiadał. Łatwo policzyć, ile górnictwo zaoszczędzi. To dla nich złoty interes – powiedział nam proszący o anonimowość pracownik Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji.

LESZEK ŚLIWA

Adaśki przeciw aborcji

Rozmowa z KAZIMIERZEM TROJANEM*

– Co to za „stópkę” w kłapie pańskiej marynarki?
– Właśnie tak wyglądają stópkę wszystkich dzieci poczętych na całym świecie w 12. tygodniu ich życia. To metalowy znaczek, który identyfikuje wszystkich obrońców życia. Przysłał nam je z Ameryki ojciec Paul Marx, benedyktyn, założyciel największej na świecie organizacji *pro-life*. Odkryłem go za oceanem pod koniec lat 70. Ucieszył się, że za „żelazną kurtyną” są młodzi ludzie pragnący bronić poczętych dzieci. I zaczął nam przysyłać książki, slajdy i filmy. Ze „stópkami” przysłał też plastikowe modele 12-tygodniowych płodów, które nazwaliśmy „Adaśkami”. To bardzo przemawiało do wyobraźni Polaków, którym propaganda aborcyjna próbowała wmówić, że ludzki płód zaczyna się kształtować dopiero po 12. tygodniu życia.

– Jednak nie wszystkich przekonaliście...
– Do dzisiejszego dnia nie można się doprosić, by do podręczników akademickich z ginekologii i położnictwa wprowadzono pojęcie „dziecko poczęte”. Jakby ktoś się bał, żeby w Polsce nie zabrakło „aborterów”. Mam nadzieję, że i to się zmieni, bo przecież widocznym rezultatem naszych działań jest znaczny spadek ilości aborcji w Polsce. Jeszcze parę lat temu nie do pomyślenia były porody rodzinne, karmienie piersią na żądanie dziecka czy „szpitale przyjazne dziecku”.

Rozmawiała: DOBROMIŁA SALIK

* Kazimierz Trojan jest prezesem Zarządu Głównego Towarzystwa Odpowiedzialnego Rodzicielstwa, obchodzącego jubileusz 20-lecia. Towarzystwo powstało z połączenia ruchu „Troska o życie” z Katowic z podobnymi organizacjami z całej Polski.

MARK BIEKARA

Przygarnij dzieciaka na święta

Może w Twoim domu, przy Twoim wigilijnym stole, znajdzie się miejsce dla małego gościa z domu dziecka? W polskich domach dziecka przebywa około 80 tysięcy dzieci. Tylko 30 procent z nich spędza święta w zaprzyjaźnionych rodzinach. Pozostałe, zwłaszcza te kilkunastoletnie, których nikt nie chce, zostają w placówce z wychowawcami.

Jeśli chcesz podzielić się rodzinnym ciepłem z wychowankiem domu dziecka, zadzwoń na któryś z niżej podanych numerów telefonicznych. Dowiesz się tam szczegółów. Te święta mogą być szczególnie nie tylko dla Ciebie!

JUSTYNA ZAPOTOCZNY

Katowice, tel. 255 39 36, 252 62 07
Orzesze, tel. 221 52 23
Bytom, tel. 281 16 93, 281 35 59, 286 72 15
Pszczyna, tel. 210 42 92
Rybnik, tel. 422 21 47
Czerwionka-Leszczyny, tel. 431 16 56
Gliwice, tel. 231 46 22, 231 42 10, 231 56 57
Tychy, tel. 227 33 15

No to chlup na stonogę

„Wesele bez gorzałki? Przeca mi to całe weselne jedzynie na żołądku siednie!” – obruszali się górale. „Faktycznie, z gorzałką ni mo prawa sięść, bo ci sie wszystko wraco” – odparował proboszcz Kamesznicy, ksiądz Władysław Zązel.

Niedawno ksiądz Zązel gościł na spotkaniu dekanalnych duszpasterzy trzeźwości archidiecezji katowickiej, gdzie opowiadał m.in. o idei weseł bezalkoholowych, z których zażyła Kamesznica.

Kampanię trzeźwościową w kameszniczkiej parafii (w Beskidzie Żywieckim) rozpoczął w Wielkim Poście, w 1986 roku. – Chrzcziny, wesela, prymicje... już na początku nowej drogi święcono ją nie świętą wódką – mówi ksiądz Zązel. – A mnie zawsze dźwięczały w uszach słowa ojca: „Choćby syćka pili, to wy nie pijcie. I nie patrzcie na dziadów”.

Nie było łatwo przekonać górali do uroczystości rodzinnych bez

kropli alkoholu. Ksiądz Zązel wydał ustawę proboszczowską o wesełach, chrzcinach, pogrzebach bezalkoholowych i oznajmił parafianom, że gdyby go wysmiali, jest nawet gotowy podjąć głodówkę.

Początkowo mieszkańcy Kamesznicy z niedowierzaniem słuchali proboszcza. Ale z czasem w specjalnej Złotej Księdze weseł bezalkoholowych pojawiły się pierwsze nazwiska nowożeńców. A proboszcz działał dalej. Jego „zwiadowcze wypady” do miejscowych barów budziły popłoch wśród przesiadujących tam szanowanych mieszkańców wioski. Ksiądz proboszcz przed Mszą św. modlił się w intencji zmarłych parafian, a po Mszy były wypominki za żyjących, których odnalazł w barze.

Z miesiąca na miesiąc bary się wyludniały, a Złota Księga pęczniała. Dziś kameszniczanie za punkt honoru poczytują sobie organizację weseł i pogrzebów bezalkoholowych, a trzeźwościowa kampania księdza Zązela zatacza coraz szersze kręgi.

– Pomogło mi to góralskie powiedzenie: „Pić niedużo, to nic dużego, ale nie pić wcale – na to trza

Ks. Władysław Zązel – na zdjęciu w kuchni dla bezdomnych na proboszwie w Kamesznicy

chłopa, a i baby tys” – śmieje się kameszniczki proboszcz. – Najpiękniejszą kulturę da się utopić w pijaństwie. A przecież nikt nie leje pół litra maggi do zupy. Choremu lekarz zaleca zażywanie leku trzy razy dziennie po łyżeczkę, a nie po pół litra. Boimy się wściekłych krów, wąglika, a alkoholu się nie

boimy. Pije się na jedną nogę, drugą nogę, na stonogę – zżyma się ks. Zązel. – Już najmłodszych oswaja się z urodzinowymi lampkami... soku, z bezalkoholowym szampanem. Zamiast mody na pseudokulturę picia trzeba robić modę na abstynencję.

A. BR.

W artykule „Niekończąca się zabawa”, zamieszczonym w 49. numerze katowickiego „Gościa”, znalazła się pomyłkowa informacja na temat plakatu, który zdobył grand prix tegorocznego, XVII Biennale Plakatu Polskiego. W tym roku nagrodę tę otrzymał plakat społeczny: „Myślę, więc nie piję”, autorstwa profesora Romana Kalarusa. Przepraszamy.

Pod patronatem „Gościa” Radlińskie betlejkki

Po raz piąty w Miejskim Ośrodku Kultury w Radlinie organizowane są „Betlejkki”, czyli Przegląd Szkolnych Widowisk Bożonarodzeniowych. Do udziału w imprezie zaproszeni są przedszkolacy, uczniowie szkół podstawowych i średnich, gimnazjaliści, podopieczni domów kultury oraz placówek wychowania pozaszkolnego.

Każda z placówek może wystawić tylko jeden zespół. Forma prezentacji dowolna: od widowiska jasełkowego, po szopkę, spektakl teatralny czy występy koledników.

Zgłoszenia uczestników – do 2 stycznia 2002 roku w Ognisku Pracy Pozaszkolnej, ul. Rogozina 55, 44-310 Radlin, tel. (0-32) 457-00-48.

Czytanie cudzych wspomnień jest bardzo dziwną lekturą Przechył w stronę nadziei

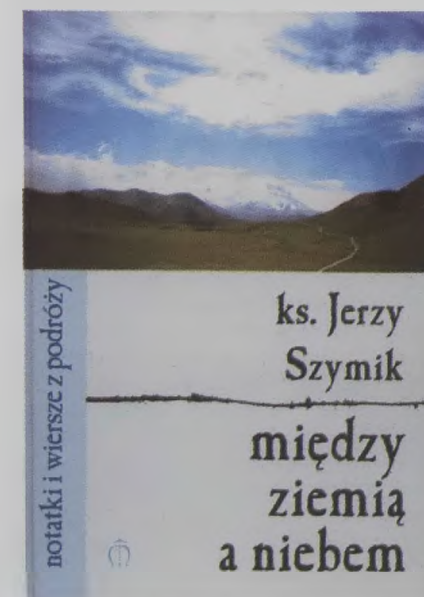
„Byłem – mam nadzieję – sobą. Czyli uśiłowałem to wszystko, co widziałem, przeżyłem, i tych, których spotkałem, przepuścić przez filtr własnej wyobraźni, refleksji, serca, doświadczenia, pamięci. I tym się dziele...” Ks. Jerzy Szymik, autor tych słów, opisał swoje podróże po Europie i Ameryce. Książkę „Między ziemią a niebem. Notatki i wiersze z podróży” wydało Wydawnictwo św. Jacka. Czytelnicy „Gościa” mieli okazję przeczytać już kilka zawartych w książce opowiadań, bo ukazały się one w naszym tygodniku.

– Nie interesuje mnie prosty opis. Interesuje mnie podszewka, drugie dno – mówi ksiądz Szymik. Dodaje, że taki sposób pisania zawdzięcza Czesławowi Miłoszowi, który jest spadkobiercą europejskiej tradycji pokazywania spraw wielkich przez pryzmat szczegółu.

Autor zauważa, „że nie trzeba jechać na Alaskę i do Paryża, żeby doświadczyć cudu życia”. Dowodem na to jest ostatnie w książce opowiadanie-reportaż „Krzenio”. To owoc podróży do... Borowej Wsi. Tytułowy Krzenio zaś to ks. Krzysztof Bąk, dyrektor Caritas Archidiecezji Katowickiej, założyciel ośrodka „Miłosierdzie Boże” w Borowej Wsi. Jego portret wyziera zza dramatu i piękna życia podopiecznych tego domu.

Wiersze, reportaże, opowiadania, ludzkie sylwetki i losy, a także zdjęcia z egzotycznych miejsc, do których ks. Szymik dotarł, to zawartość książki. „Czytanie cudzych wspomnień jest bardzo dziwną lekturą”, twierdzi autorka wstępu Katarzyna Solecka. I dodaje:

„Czy po lekturze reportaży – w których spotykają się ze sobą i dobro, i zło, i bogactwo, i nędza – sądy ich autora można nazwać wyważonymi? Nie. Na szczęście. Jeżeli bowiem nie są wyważone, to dlatego, że przechylają się w stronę nadziei”.

Ta książka zwraca też uwagę niezwyczajną okładką, zaprojektowaną przez Marcina Jakimowicza z Wydawnictwa św. Jacka. Szczegółów nie zdradzimy. Jeśli jednak weźmiesz książkę do ręki, to spojrz na nią – dosłownie i w przenośni – pod różnymi kątami...

MR, KAI

U Krajoków Babcia w akcji

Nerwy ich nie zjadły

„Niby wszystko wiem, ale te nerwy...” – martwiła się 87-letnia Anastazja Grzejnik, najstarsza uczestniczka drużynowego konkursu wiedzy religijnej dla domów pomocy społecznej. Zawody odbyły się 29 listopada w Rudzie Śląskiej. Wystartowali w nich starsi i niepełnosprawni podopieczni 11 ośrodków z Górnego Śląska i Zagłębia. Jak się okazało, obawy pani Anastazji były niepotrzebne. Udało jej się bez zająknięcia wymienić ośmiu kolejnych papieży – poprzedników Jana Pawła II, a jej drużyna z Domu Pomocy Społecznej w Rybniku zajęła drugie miejsce. Wyprzedzili ją tylko gospodarze, czyli reprezentacja Domu Pomocy Społecznej Caritas w Rudzie Śląskiej.

Krzyż i „Gość” na wieży

Na wieży pierwszej katedry katowickiej, czyli kościoła świętych Piotra i Pawła, stanął krzyż, będący rekonstrukcją tego, który w 1967 r. został zwalony przez piorun. Nowy krzyż wykonany jest ze stali nierdzewnej, pokrytej złączoną blachą miedzianą. Ma 6 metrów wysokości, z czego z zewnątrz widoczne jest 4,5 metra. Reszta posłużyła do umocowania konstrukcji. Krucyfiks osadzony jest na kuli, do której włożono krótki tekst informacyjny, egzemplarze „Gościa Niedzielnego” i „Dziennika Zachodniego”, a także współczesne monety. 2 grudnia metropolita katowicki abp Damian Zimoń poświęcił nowy krzyż. W ten sposób zakończono remont stożka wieży. Kolejne prace mają być prowadzone w jej niższych partiach.

Babcia natychmiast poczuła się u Krajoków jak u siebie. Wszędzie jej było pełno. Najwięcej uwagi poświęcała młodej Teresce. Bardzo szybko okazało się, że postanowiła również wnieść osobisty wkład w wygląd ich mieszkania.

Krajokowa musiała coś załatwić w urzędzie, więc szczerze cieszyła się z obecności teściowej. Nareszcie miała z kim zostawić najmłodszą córeczkę także przed południem. Przygotowała więc wszystko tak, jakby nie miało jej być w domu aż do wieczora, i poszła zmagać się z biurokracją.

Poszło szybciej, niż się spodziewała. Okazało się, że wśród urzędników zdarzają się ludzie rozsądni i życzliwi. W dobrym nastroju wróciła więc krótko po dwunastej. Już w przedpokoju miała wrażenie, że dzieje się coś dziwnego. W całym domu rozchodził się zapach

przypalonego ciasta. Krajokowa niemal pobiegła do kuchni. Nie pomyliła się. Na stole leżał dowód. Babcia upiekła ciasto, a ponieważ nie знаła piekarnika, mocno je przypaliła.

Prawdziwa niespodzianka czekała na Krajokową w jednym z pokoi. W pierwszej chwili pomyślała, że pomyliła mieszkania. Ale nie. To był ich pokój, tylko ktoś przestawił stół z krzesłami, małą szafkę i łóżeczko Tereski. Kto?

– Tu mała ma lepsze światło – stwierdziła teściowa, zanim Krajokowa zdążyła się odezwać.

– Ależ mam... – zaczęła Krajokowa. – Kto mamie pomógł?

– Nikt – z wyraźnym zadowoleniem odpowiedziała babcia. – Sama jakoś to poprzesuwałam.

– Przecież mamie nie wolno nic dźwigać...

FRANCISZEK KUCHARCZAK

– E tam, lekaarskie gadanie. Poza tym nie dźwigałam, tylko przesuwalam. To bardzo mądre, że macie wszystkie meble na filcowych podkładkach.

– To takie plastikowe ślizgacze, a nie filc – nie wiadomo po co wyjaśniła Krajokowa.

Oplatek służby zdrowia

Na spotkanie oplatekowe do salek parafii Mariackiej w Katowicach zaprasza duszpasterstwo służby zdrowia. Spotkanie zacznie się o godzinie 19.00 w środę 19 grudnia.

Kaseta dla Czytelników „Gościa”

Na rynku muzycznym ukazała się kasetka zawierająca utwory z polskich filmów, które cieszyły się największą frekwencją w ostatnich latach. Składanka zawiera piosenki z filmów „Prymas”, „Ogniem i mieczem”, „W pustyni i w puszczy”, „Pan Tadeusz” i wielu innych. Dla pierwszych

trzech Czytelników „Gościa Niedzielnego”, którzy w poniedziałek 17 grudnia o godz. 10.30 (nie wcześniej) zadzwonią do naszego katowickiego oddziału pod numer telefonu 251-67-10, redakcja przygotowała trzy kasety audio, ufundowane przez Sony Music Polska. Nagrody wyślemy pocztą.

Na antenie Radia Piekary

Msze święte z piekarskiej bazyliki

- * w każdą niedzielę o 10.30
- * w każdy wtorek o 17.00 (z nowenną)

Programy chrześcijańskie

- * w każdą niedzielę o 13.30
- z życia parafii
- * w pierwsze i trzecie wtorki miesiąca o 20.10 – bliskie spotkania z muzyką chrześcijańską
- * w każdy czwarty wtorek miesiąca o 20.10 – gorąca „10” CCM, Lista Przebojów Muzyki Chrześcijańskiej

W regionie

Region przyjazny młodzieży

Zgromadzenie Regionów Europy przyznało województwu śląskiemu wyróżnienie w pierwszej edycji konkursu „Region najbardziej przyjazny młodzieży”. Konkurs promuje regiony wspierające aktywność młodzieży w życiu publicznym, przyczyniając się do polepszenia warunków jej życia oraz wyrównania możliwości. W konkursie uczestniczyły 33 regiony z 15 krajów. Pierwszą nagrodę otrzymał region Nordland z Norwegii, drugą Turynia (Niemcy) oraz Timisch (Rumunia).

Unijne pieniądze skanalizowane

261 mln złotych (71 mln euro) otrzymał Rybnik z funduszu przedakcesyjnego ISPA na rozbudowę miejskiej sieci kanalizacyjnej, docierającej zmodernizowaną oczyszczalnię ścieków. Kwota ta stanowi 64 proc. wartości całej inwestycji i procentowo jest największą dotacją udzieloną na realizację jednego zadania w Polsce. Cała inwestycja ma się zamknąć w kwocie 467 milionów złotych, a jej rezultatem będzie wybudowanie ponad 611 kilometrów kanalizacji sanitarnej w mieście oraz sąsiednich Jejkowicach i Gąszowicach.

20 lat temu...

11–12 XII. Na burzliwym posiedzeniu KK NSZZ „Solidarność” w Gdańsku potwierdzono stanowisko wyrażone w Radomiu oraz opowiedziano się za rozpisaniem referendum w sprawie oceny „metody sprawowania władzy przez naczelne i terenowe organa władzy państwowej”. Ostatniego dnia po godz. 22.00 do sali obrad zaczęły napływać pierwsze sygnały o planowanych aresztowaniach.

● W Teatrze Dramatycznym w Warszawie zainaugurował swe obrady Kongres Kultury Polskiej. Wśród jego organizatorów byli czołowi przedstawiciele polskiego życia kulturalnego. Podczas obrad opowiedziano się za wolnością twórczą i pełną demokratyzacją stosunków w państwie. Kongres został dramatycznie przerwany 13 XII, a wielu jego uczestników internowano (m.in. Andrzeja Kijowskiego, Halinę Mikołajską, Andrzeja Szczypiorskiego, Klemensa Szaniawskiego).

13 XII. Wprowadzenie stanu wojennego. W sobotę 12 XII po południu została powołana Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego. WRON, potocznie zwana „wroną”, była pokazanostytucyjną, wojskowo-polityczną instytucją niezależną od organów państwowych. Na jej czele stanął gen. Wojciech Jaruzelski. Nazajutrz o godz. 6.00 przewodniczący WRON gen. Jaruzelski w przemówieniu radiowym ogłosił wprowadzenie na obszarze całego kraju stanu wojennego (Konstytucja PRL aż do 1983 nie przewidywała instytucji stanu wyjątkowego). Ogłoszenie stanu wojennego pociągnęło za sobą liczne restrykcje. Internowano przeszło 5 tys. osób, głównie działaczy „Solidarności” i innych struktur niezależnych oraz spośród poprzedniego kierownictwa partii i państwa (E. Gierka i P. Jaroszewicza). Zawieszono działalność związków zawodowych i wielu organizacji, wydano zakaz strajków, ograniczono swobodę poruszania się, wprowadzono godzinę milicyjną, cenzurę przesyłek pocztowych oraz blokadę łączności telefonicznej i telexowej, wstrzymano wyjazdy obywateli polskich za granicę, zmilitaryzowano niektóre zakłady pracy oraz całą komunikację, górnictwo, kolej, energetykę i porty, zawieszono zajęcia szkolne, wstrzymano wydawanie całej prasy, z wyjątkiem „Trybuny Ludu”, „Żołnierza Wolności” oraz niektórych pism terenowych.

15 XII. W wyniku pacyfikacji przez siły ZOMO Kopalni Węgla Kamiennego „Manifest Lipcowy” śmierć poniosły 2 osoby, wiele odniosło rany.

16 XII. Przeciwno wprowadzeniu stanu wojennego załoga kopalni „Wujek” w Katowicach podjęła strajk. Do jego stłumienia przystąpiły siły ZOMO. W pacyfikacji wzięła udział kompania specjalna, złożona z funkcjonariuszy Komendy Wojewódzkiej MO wyposażonych w broń palną. Użyto czołgów. Strajkujący stawiali opór. Wywiązały się walki, w których zginęło 9 górników, a kilkudziesięciu odniosło rany.

17 XII. Powołany został Prymasowski Komitet Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom pod przewodnictwem bp. Władysława Miziołka. W pracach Komitetu, poza duchownymi, brali również udział prawnicy, lekarze, naukowcy i artyści. W okresie stanu wojennego Kościół odegrał dużą rolę w organizowaniu pomocy humanitarnej. Zabiegał u władz o łagodzenie restrykcyjnego ustawodawstwa. Stanowił swojego rodzaju zaplecze dla rozwijających się niezależnych inicjatyw. Z czasem stał się pośrednikiem między władzą i opozycją.

18 XII. Papież Jan Paweł II wystosował apel do Wojciecha Jaruzelskiego „O zaprzestanie działań, które przynoszą ze sobą rozlew polskiej krwi”. Papież wzywał do zakończenia stanu wojennego: „Ogólnoludzkie pragnienie pokoju przemawia za tym, ażeby nie był kontynuowany »stan wojenny« w Polsce”.

Na lamach „Gościa”

13 XII 1981 rok

Komunikat ze 181 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski.

(...) Porządkowanie spraw kraju powinno odbywać się w świetle zasad Ewangelii Chrystusowej, a zwłaszcza w duchu sprawiedliwości i miłości. Nie może być spraw, których byśmy sami nie byli w stanie rozwiązać, bez względu na różnice światopoglądowe czy przekonania polityczne. Muszą ustąpić wszelkie uprzedzenia i interesy partykularne czy grupowe. Dobro Ojczyzny – jako wartość nadrzędna – musi znaleźć swe zabezpieczenie. Wypróbowaną drogą do osiągnięcia tego celu są rozmowy wszystkich zainteresowanych stron przy wspólnym stole; chodzi o rozmowy szczerze i rzetelne. To, co zostało dotąd osiągnięte w żmudnym okresie odnowy naszego kraju, zawdzięczamy odważnym rozmowom. Tej odwagi nie może nikomu zabraknąć.(...)

● Łamy „Gościa Niedzielnego” zamilkły. Pierwszy numer „Gościa” w 1982 roku ukazał się dopiero 21 marca.

Adres redakcji:
ul. Wita Stwosza 16,
40-050 Katowice
tel./fax 251-67-10

e-mail: katowice@goscniiedzielnny.pl

Redagują: Przemysław Kucharczak,
Anna Burda, Mirosław Rzepka

Kard. Leo Scheffczyk przy chrzcielnicy w kościele św. Jacka w Bytomiu, gdzie został ochrzczony

Kardynał odwiedził Bytom Nie zapomnę tego dnia

– Jestem szczęśliwy, że mogę stanąć przy tej chrzcielnicy, tu stałem się dzieckiem Bożym. Dziękuję za to mojemu Bogu, moim rodzicom i mojej ziemi ojczystej – powiedział kard. Leo Scheffczyk, stając przy ołtarzu kościoła św. Jacka, w miejscu, gdzie 81 lat temu, 29 lutego, przyniesiono go do chrztu. 2 grudnia, razem z bpem Janem Wieczorkiem, bpem Gerardem Kuszem i innymi kapłanami, dziękował za ten dzień swojego życia.

Urodził się w Bytomiu 21 lutego 1920 roku, tutaj uczył się aż do matury, którą zdał w obecnej Szkole Muzycznej. Na rok przed wybuchem wojny rozpoczął studia teologiczne we Wrocławiu, gdzie studiował do czasu rozwiązania seminarium w 1941 roku. Później kontynuował naukę już za granicą, we Freising. Tam też przyjął święcenia kapłańskie 29 czerwca 1947 roku. Zaraz po nich został ojcem duchownym tamtejszego seminarium w Monachium i Freising, a później wicerektorem seminarium w Königstein. Równocześnie z duszpasterską prowadził pracę naukową, związany był z Uniwersytetem w Monachium i Wyższą Szkołą Teologiczno-Filozoficzną w Königstein. Jako profesor dogmatyki wykładał w Tübingen i na wydziale katolicko-teologicznym uniwersytetu monachijskiego. Jest autorem ponad 80 książek, współredaktorem kwartalników teologicznych w Tübingen i Monachium oraz „Forum Katolickiej Teologii”. Jest także konsultorem Papieskiej Rady ds. Rodziny, a w latach 1969–1991 był doradcą Papieskiej Komisji Doktryny Wiary.

Za pracę naukową i służbę Kościołowi Jan Paweł II podniósł go 21 lutego br. do godności kardynała. W roku 1980 został członkiem Bawarskiej Akademii Duchowości, a w 1994 roku Uniwersytet w Pampelunie

w Hiszpanii uhonorował go doktoratem honoris causa.

Odwiedzając Bytom – miejsce dzieciństwa i młodości – kard. Leo Scheffczyk uczestniczył w wielu spotkaniach, m. in. był w gliwickiej Kurii Diecezjalnej, wygłosił wykład inauguracyjny rok akademicki na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego, odwiedził Kamień Śląski, Górę Świętej Anny, dom prowincjalny Sióstr Służebniczek w Leśnicy, Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Rusinowicach, uczestniczył w premierze z okazji stulecia gmachu Opery Śląskiej. Po był Kardynała na Śląsku to również czas wspomnień i powrotu do ważnych miejsc w jego życiu, kościoła św. Jacka, gdzie został ochrzczony, i św. Barbary w Bytomiu, gdzie spędził całą młodość.

– Jeśli jakieś drzewo rośnie na granicy, to dojrzewa czerpiąc soki z ziemi po obu jej stronach – powiedział bp Jan Wieczorek w czasie Mszy św. w kościele św. Jacka. – A kiedy owocuje, z jego owoców korzystają również obie te ziemie. To prosta analogia do Górnego Śląska, którego dorobek mieszkańców przekracza granice.

– Miałem wielką radość modlić się razem z wami – powiedział na zakończenie kard. Scheffczyk – nigdy nie zapomnę tego dnia.

M. F.

Zabrze

Poezja delikatna?

Z wielkim rozmachem Klub Myśli Humanistycznej przy II LO w Zabrzu i parafia św. Andrzeja przygotowały Wieczór Poezji Religijnej. Serce rosło, gdy przez ponad dwie godziny kilkuset młodych ludzi słuchało wierszy. Ale robiło się też smutno – gdy głęboką i delikatną wymowę słowa zagłuszała głośna muzyka i nieprofesjonalnie wykorzystana technika.

Ks. Jerzy Szymik podpisuje swoje tomiki poezji

Chciałoby się powiedzieć: pomysł rewelacyjny, tylko z realizacją momentami nie najlepiej... Na szczęście bogata treść spotkania i znakomici goście zdecydowali ostatecznie o udanym wieczorze. Przede wszystkim ks. Jerzy Szymik – teolog i poeta, wykładowca na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim zapewnił – jak zwykle – głębię przemyśleń, otwierając nowe przestrzenie refleksji przed starymi tematami: sensem życia, ostatecznym przeznaczeniem, bólem i radością ludzkiej egzystencji. Czytał i komentował swoje wiersze, siedząc przy jednym stoliku z Elżbietą Buczkowską, studentką italianistyki, która nieco wcześniej zaprezentowała swoje debiutanckie próby literackie.

W wieczorze mieli wziąć udział także ks. Jan Twardowski i o. Wacław Osajca. Pierwszy nie mógł przybyć ze względu na stan zdrowia. Organizatorzy spotkania pojechali do Warszawy i sfilmowali z nim wywiad. Wykazali się więc maksimum dobrej woli, tylko że brakło im odwagi, żeby zrezygnować z nagrania, które po prostu nie wyszło. Wątpię, czy ktokolwiek z ogromnej sali Domu

Muzyki i Tańca rozumiał, co ks. Twardowski mówił.

Nie przyjechał również o. Wacław Osajca, zatrzymany przez inne obowiązki w swojej wspólnotie zakonnej. Na przeproszenie przysłał najnowsze wiersze. Czytał je ks. Adrian Dambiec, jeden z organizatorów spotkania.

Uzupełnieniem całego wieczoru był występ Towarzystwa Oceanicznego, które także zaprezentowało poezję, m.in. śpiewane utwory Miłosza i Rilkego. W roli solisty wystąpił Adam Regiewicz, nauczyciel w II LO i pomysłodawca wieczoru. Niektórzy mówią, że o gustach się nie dyskutuje, ale sądzę, że wielu uczestników wieczoru chętnie poznałoby racje, dla których przesłanie największych poetów zostało zagłuszone przez tak głośną aranżację zespołu. Osobiście czułam niesmak, gdy najpiękniejsze wyznanie św. Teresy z Lisieux: *W sercu Kościoła będę miłością* – zostało tak dramatycznie wykrzykane. Przecież zrodziło się w ciszy klasztoru i było radosnym spełnieniem tej delikatnej kobiety.

K. C.

● Z okazji Barbórki w wielu kościołach całej diecezji odprawione zostały Msze św. w intencji górników i ich rodzin. W katedrze gliwickiej Eucharystii przewodniczył bp Gerard Kusz, a w kościele pw. Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych w Gliwiczach Sońnicy – bp Jan Wietorek.

● Rejonowy etap konkursu biblijnego „Prawdziwie Ten był Synem Bożym” przeprowadzono 28 listopada br. w pięciu miastach diecezji gliwickiej – Bytomiu, Gliwiczach, Lublińcu, Tarnowskich Górach i Zabrze. Wzięło w nim udział 318 uczniów szkół podstawowych. 60 najlepszych uczestników zakwalifikowało się do kolejnego, diecezjalnego etapu, który odbędzie się 20 grudnia w Kurii Diecezjalnej w Gliwiczach.

● Gmach Opery Śląskiej w Bytomiu ma sto lat, wybudowany został między 1898 a 1901 rokiem. Zaprojektował go architekt Aleksander Böhm z Berlina. Z tej okazji 2 grudnia w bytomskiej operze odbyła się premiera „Tannhäusera” Ryszarda Wagnera w reżyserii Laco Adamika. W Muzeum Górnośląskim przez dwa miesiące czynna będzie wystawa, na której zaprezentowane zostały zdjęcia i dokumenty związane z tym gmachem, jego architekturą, a także lwowskimi korzeniami opery w Bytomiu. Wydano również album „Pół wieku Opery Śląskiej” Tadeusza Kijonki, kierownika literackiego opery, w którym znalazło się ponad 800 zdjęć i ilustracji.

● W VIII edycji Przeglądu Piosenki Dziecięcej „Śląskie Śpiewanie”, którego organizatorami są Związek Górnośląski i miasto Zabrze, wzięło udział ponad 5 tysięcy wykonawców. Na konkurs napłynęło 290 zgłoszeń z całej Polski i 56 z terenów Zaolzia. Podczas koncertu galowego, który odbył się w Domu Muzyki i Tańca w Zabrze, wręczone zostały nagrody dla najlepszych wykonawców.

● Dni Europejskie zorganizowane zostały w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 4 w Gliwiczach, ich celem było przybliżenie uczniom Gimnazjum nr 7 tematyki związanej z integracją europejską. Uczniowie zaprezentowali państwa członkowskie, przygotowano na tę okazję specjalny numer gazetki szkolnej, a także podsumowano konkursy o tematyce europejskiej.

● W Zabrze powstało pierwsze tzw. mieszkanie chronione, zamieszka w nim trzech wychowanków Specjalnego Ośrodka Wychowawczego, prowadzonego w tym mieście przez siostry bormeuszki. Dla tych chłopców jest to szansa na usamodzielnienie i naukę odpowiedzialności za swoje życie. Po nich mieszkanie to zajmą kolejni wychowankowie ośrodka.

„Multimedia w dydaktyce”

KANA uczy przyszłości

Trudno się spodziewać, że w najbliższym czasie w szkole zostaną tylko pracownie komputerowe, a jedynym podręcznikiem będzie Internet. Co prawda, taki eksperyment już z powodzeniem przeprowadzono w Południowej Dakocie, ale u nas jeszcze nikt podobnego wyzwania nie podjął. Pozytywny efekt amerykańskiego doświadczenia nie polega jednak jedynie na podłączeniu do sieci. Do nauki on-line zaproszono najlepszych fachowców z całego świata, a komunikacja przebiega dwustronnie. Prędzej czy później nauczanie przez media stanie się codziennością także u nas. Pytanie tylko: kiedy?

Jeszcze zżymamy się, że tradycyjna forma wykładu, na której my – dorośli – wychowaliśmy się, odchodzi w przeszłość. Ale wiemy już, że trzymając się kurczowo starych form, tracimy siły na opieranie się czemuś, co i tak zewsząd do nas dociera. Mówią nam o tym przede wszystkim dzieci, które nie mają oporów przed korzystaniem z najnowszych zdobyczy cywilizacji. Chcąc z nimi utrzymać kontakt i przekazać to, co dla nas najważniejsze, musimy po prostu nauczyć się ich sposobów komunikowania. Im wcześniej więc opanujemy techniki multimedialne, tym lepiej dla procesu kształcenia – dzieci i dorosłych.

Z takim właśnie założeniem **Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży KANA w Gliwiczach** wraz z firmą **Siemens** rozpoczyna cykl szkoleń dla nauczycieli. W 2002 roku w pięciodniowych szkoleniach wykwalifikowani dydaktycy i inżynierowie zamierzają nauczyć nowego sposobu przedstawiania tematu lekcyjnego aż 800 osób. Tę niewielką grupę nauczycieli wyposażą więc w nową metodę, która – jak wszyscy twórcy programu się spodziewają – pozwoli na efektywniejszy przekaz wiedzy.

Na czym to polega?

Witek Zawadzki, jeden z odpowiedzialnych za prowadzenie szkolenia, tłumaczy metodę na przykładzie trąby powietrznej. – Założmy, że na lekcji geografii nauczyciel ma wyjaśnić, na czym polega to zjawisko. Może to zrobić tradycyjnie, opisując cały proces słowami, ale może też to zjawisko po prostu pokazać. Dzięki połączeniu według ściśle określonych zasad ruchomego obrazu, dźwięku i tekstu, wieloma kanałami pokazuje coś, czego wyobrażenie sobie nie zawsze jest takie proste. Zamiast mówić długo i zawiłe, a nie zawsze zrozumiale

– uruchamia komputer z odpowiednią prezentacją, a potem co najwyżej dodaje swoje wyjaśnienia.

Żanim jednak do tego dojdzie, musi taką prezentację przygotować. Jak to zrobić, będzie właśnie uczyć KANA.

KANA - SIEMENS - DYDAKTYKA

Back Forward Stop Refresh Home AutoFill Print Mail

Address: <http://www.kana.gliwice.pl/siemens-dydaktyka/index.php>

Live Home Page Apple Computer Apple Support Apple Store Microsoft MacTopic MSN Office for Macintosh Internet Explorer

SIEMENS Multimedia w dydaktyce

Bezplatne szkolenie
Multimedia w dydaktyce
dla nauczycieli szkół ponadpodstawowych

umożliwi Państwu:

- podniesienie kwalifikacji zawodowych,
- udoskonalenie warsztatu pracy,
- zdobycie nowych umiejętności,
- uatrakcyjnienie prowadzonych zajęć,
- efektywniejszy sposób przekazywania wiedzy uczniom.

Siemens
KANA Gliwice
Uczestnicy: nauczyciele
Cel szkolenia: multimedia
Forma zajęć: praktyka
Czas szkolenia: 5 tygodni
Miejsce: KANA Gliwice
Koszt: 0 zł
Materiały: profesjonalne
Zaświadczenia i certyfikaty
Zapisy
Prezentacje

KANA® GLIWICE
ul. Jana Pawła II 7
tel. +48 32 230-89-41
fax +48 32 230-89-42

Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży "KANA", Gliwice 2001 r.

Internet zone

Do opanowania są trzy etapy: tzw. digitalizacja, czyli przeniesienie do komputera różnych materiałów (dźwięku, zdjęć, tekstu), obróbka tych zasobów i połączenie wszystkiego w postaci prezentacji multimedialnej.

Kto może się uczyć?

W szkoleniu może uczestniczyć każdy nauczyciel szkoły ponadpodstawowej. Wystarczy elementarna znajomość obsługi komputera i silna wola bardzo

intensywnej nauki. – Liczymy przede wszystkim na aktywnych nauczycieli, z którymi później chcemy utrzymywać kontakt – mówi Waldemar Kuwaczka, szef KANY. – Zamierzamy też w przyszłości stworzyć listę dyskusyjną i własną bibliotekę multimedialną z gotowymi prezentacjami na różne tematy.

W poszczególnych szkoleniach trwających 5 tygodni będzie uczestniczyć 16 osób, podzielonych na 4 zespoły, w zależności od zainteresowań czy wykładanego przedmiotu. Zadaniem uczestników – a zarazem warunkiem pozytywnego zaliczenia szkolenia – będzie wymyślenie tematu i zespołowe zrealizowanie prezentacji. – Chcemy w ten sposób promować także pracę zespołową, uczyć współpracy i umiejęt-

ności wymiany doświadczeń, bez których trudno myśleć o skutecznym nauczaniu.

Szkolenia rozpoczną się w styczniu. Zajęcia odbywają się raz w tygodniu przez 5 kolejnych tygodni (łącznie 25 godzin lekcyjnych). Równolegle prowadzonych będzie 7 grup w różne dni, także w soboty. Szkolenie odbywać się będzie w nowoczesnej, wyposażonej przez Siemens pracowników komputerowej KANY. Szkolenie jest całkowicie bezpłatne. Uczestnik wnosi jedynie kaucję w wysokości 100 zł, zwracaną po zdaniu egzaminu. Otrzymuje również bezpłatnie podręcznik, opracowany specjalnie na potrzebę szkolenia, CD-ROM z materiałami pomocniczymi i dostęp do prezentacji wykonanych przez innych uczestników.

Po ukończeniu szkolenia wystawiane jest zaświadczenie sygnowane przez firmę Siemens i KANĘ. Dodatkowo istnieje możliwość otrzymania „Certyfikatu specjalisty ds. zastosowań multimedialnych w dydaktyce”.

Blizsze informacje i zgłoszenia: Sekretariat KANY, od poniedziałku do piątku od godz. 8.30 do 15.00, ul. Jana Pawła II 7, 44-100 Gliwice, tel. 0-32-230-89-41. W Internecie: www.kana.gliwice.pl/siemens-dydaktyka

KLAUDIA CWOŁEK

Gliwice

gość
niedzielnny

Adres redakcji:
44-101 Gliwice,
skr. poczt. 196,
ul. Łużycka 1,
tel./fax (0-32) 230 78 80
e-mail: redakcja@kuria.gliwice.pl
Redagują: Klaudia Cwołek, Mira Fiutak,
ks. Waldemar Packner

Wiara jest miarą teologii

Rozmowa z kardynałem LEO SCHEFFCZYKIEM

– Nie jest to pierwsza wizyta Księdza Kardynała na Śląsku.

– Po opuszczeniu rodzinnego Bytomia w 1943 roku na Śląsku jestem trzeci raz. Wcześniej wizyty – pierwsza w 1976, druga w 1998 – były ściśle prywatne, związane z odwiedzinami mieszkających tu moich krewnych.

– W jakimś sensie były to podróże do miejsc szczególnych Waszej Eminencji – dzieciństwa i młodości.

– Tak. Ojciec pracował na poczcie, moja mama zajmowała się domem, a jedyny brat zginął w czasie ostatniej wojny. Gdy jestem na Śląsku, wracam wspomnieniami do przeżyć, których czas nigdy nie wymaże z naszej pamięci. Niezwykle ciepło, podobnie jak większość ludzi, wspominam dom rodzinny, dzieciństwo, moich rówieśników i przyjaciół, i za to wszystko dziękuję Bogu. Ze wzruszeniem wracam myślami do bytomskiego kościoła św. Jacka, w którym zostałem ochrzczony. Pamiętam dzień, gdy jako kilkuletnie dziecko stałem przed wielkim, majestatycznym ołtarzem i z podziwem przyglądałem się wystrojowi prezbiterium. Nie wszystko wtedy mogłem zrozumieć, ale czułem, że Bóg jest blisko, a jednocześnie nieogarniony i tajemniczy. To dziecięce doświadczenie pozostaje we mnie do dziś. Po przeprowadzce należeliśmy do parafii św. Barbary. W tym też kościele długie lata byłem ministrantem.

– Jak po tylu latach postrzega i ocenia Ksiądz Kardynał zmiany, jakie dokonały się na Śląsku?

– Po wielu latach nieobecności jestem pod wrażeniem przemian w moim rodzinnym Bytomiu i na całym Śląsku. Nowe miasta, kopalnie, huty, nowe osiedla, itd. Dzięki moim krewnym znam też problemy i zmartwie-

nia, które są udziałem Ślązaków – bezrobocie, ekologia, zniszczone domy, brak jasnych perspektyw... Jednak, co najważniejsze, mieszkający tu ludzie pozostali sobą – życzliwi, uśmiechnięci, pracowici i pobożni.

– Właściwie pożegnaniem z rodzinnym Śląskiem był krótki pobyt w domu w 1943 roku.

– Nie wiedziałem wówczas, że tak potoczą się moje losy. Po zakończeniu wojny stosunkowo szybko wyszedłem z niewoli i udałem się do Monachium, gdzie mogłem dokończyć przerwane studia teologiczne. Zostały mi trzy semestry i w 1947 roku, z rąk kard. Faulhabera, przyjąłem święcenia kapłańskie.

– Jest Ksiądz Kardynał zaliczany do najwybitniejszych niemieckich teologów. Co jest zasadniczym punktem ciężkości teologicznych dociekań Waszej Eminencji?

– Jako dogmatyk zgłębiałem i przekazywałem studentom całość wiedzy, określanej jako teologia dogmatyczna. Jednak szczególnie akcent położyłem na mariologię. Koncentrowałem się w naukowych badaniach na Maryi, jako swoistym wykładniku całej katolickiej doktryny, odpowiadającym Mądrości sławionej przez Ojców Kościoła. Nazywali oni Maryję Walczącą z niewiarą oraz Obrończynią ludu przed niewiarą. To spojrzenie jest dziś niezwykle trafne i aktualne.

– Kardynał Ratzinger, zapytany kiedyś o jeden z najpoważniejszych problemów, przed którymi stoi Ojciec Święty, odpowiedział krótko: „teologów”.

– To zagadnienie ma też swój kontekst historyczny. Od reformacji kato-

Kard. Leo Scheffczyk w rozmowie z ks. Waldemarem Packnerem, dyrektorem gliwickiego „Gościa Niedzielnego”, i ks. Sebastianem Mareckim, dyrektorem gliwickiego Radia Plus

liccy teolodzy, zwłaszcza w Niemczech, zostali zmuszeni do konfrontacji swoich myśli z teologią protestancką, często zasadniczo różną od nauki Kościoła. Na styku odmiennych poglądów wiele spraw rodziło trudności, od których i współczesna teologia nie jest wolna. Teologia protestancka jest bardzo podatna na uleganie duchowi czasu, a jej antropocentryzm czasem prowadzi do swoistej *sekularyzacji* teologii. To ukierunkowanie na człowieka przypomina czasem odwoływanie się do poglądu niektórych starożytnych myślicieli, że ostateczną miarą wszystkiego jest tylko człowiek.

– Czy zatem granicą dla teologa jest stara formuła „sentire cum Ecclesia”, czyli myślenie z Kościołem?

– Przestrzeń teologicznych dociekań nie jest niczym ograniczona jeśli

rozumie się je jako naukę wiary (*Glaubenswissenschaft*). Wiara jest rzeczywistością ciągle żywą, która nieustannie się rozwija. Temu procesowi nie można stawiać jakichkolwiek ograniczeń i barier. Można powiedzieć, że jedyną i ostateczną granicą dla wiary, a tym samym dla teologa, jest niewiara lub wiara fałszywa. Przed taką sytuacją, która, niestety, czasem ma miejsce, chroni uprawianie teologii jako autentycznej nauki wiary.

– Nie do rzadkości należą jednak sytuacje, kiedy teolog mówi, iż jego myśli i wnioski różnią się od nauki Kościoła.

– Niestety tak. Różne są powody takiego stanu rzeczy. Jednak największym zagrożeniem jest traktowanie teologii tylko jako jednej z wielu dyscyplin nauki, czysto racjonalnie, bez nadprzyrodzonego odniesienia. Wówczas odrywa się teologię od jej korzeni, z których bierze początek i które ją nieustannie kształtują. Wiara jest miarą teologii. Ostatecznie nie może zabraknąć odniesienia do nieomylnego Urzędu Nauczycielskiego, którym jest nie tylko Papież, ale również cały Kościół.

– Jaką przyszłość ma wiara?

– Patrząc po ludzku, trudno być optymistą. Na Zachodzie ciągle spada liczba chodzących do kościoła i przynajmniej się do wiary w Boga. Obok tego procesu, dość spektakularnego i obecnego w mediach, jakby w cieniu rozwija się nurt odnowy. Powstaje szereg grup i stowarzyszeń, które w głęboko przeżywanej wierze odnajdują inspirację do swojego życia. Nowa ewangelizacja jest nowym impulsem dla ogromnej liczby świeckich, całym sercem zaangażowanych w życie Kościoła. To daje ponadnaturalną pewność, że wiara będzie dalej się umacniała i wzrastała.

– Dziękuję Eminencji za rozmowę.

Rozmawiał
KS. WALDEMAR PACKNER

Kard. Leo Scheffczyk podczas pobytu w rodzinnym mieście odwiedził również wraz z bpem Janem Wierzbickim ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Rusinowicach. Kardynał zwiedził cały ośrodek, spotkał się z uczestnikami obecnego turnusu i ich opiekunami oraz pracownikami. Gość zapewnił wszystkich o modlitwie za to miejsce i tych, którzy tu pracują i przyjeżdżają.

List do redakcji

Mamy w Wiśniczach kaplicę

Od kwietnia 2000 roku mieszkam w Domu Pomocy Społecznej w Wiśniczach, który jest domem nadziei i radości dla osób potrzebujących opieki. Wybrałam właśnie to miejsce, bo przez całe moje życie, gdy tylko to było możliwe, chodziłam codziennie do kościoła. Jestem szczęśliwa, że mogę tu uczestniczyć we Mszy św. i nabożeństwach, a opieka nad naszą kaplicą daje mi wielką radość.

Gdy zbliża się czas rozstania z tym światem, gdy kończy się ziemskie wędrówka do lepszego życia, jedno jest pewne – nie będzie miało znaczenia bogactwo czy inne ziemskie wartości, ale

dobro i sprawiedliwość. Cierpienie, które nam tu towarzyszy, nie zawsze jest łatwe, doświadczył go sam Jezus Chrystus. Jednak kiedy cierpi się z Nim, jest lżej, dlatego tak wielu ludzi wybiera właśnie nasz dom w Wiśniczach. Mamy tu przepiękną kaplicę pw. bł. Teresy Benedykty od Krzyża (Edyty Stein), która jest otwarta dla nas przez całą dobę i gdzie w tabernakulum czeka na każdego Zbawiciel Jezus Chrystus. A Jego Matka Miłosierna czuwa, by nikogo nie

zgubić, ale doprowadzić do swojego Syna. Jest także św. Kamil, opiekun chorych, oraz nasi Ojcowie Kamilianie, którzy codziennie celebrują Mszę św., odpowiadają popołudniowe nabożeństwa i zawsze gotowi są do posługi kapłańskiej. Nikt z mieszkańców domu w Wiśniczach nie musi się martwić, że kiedy przyjdzie czas na lepszą przyszłość, odejdzie bez Wiatyku na spotkanie ze Zbawicielem.

Maria Latta

Pod szczytami Beskidów

HENRYK ZAJĄC

JELEŚNIA I OKOLICE

„Dwie miłości rozgozrzały w moim sercu: jedna do narzeczonej, druga do gór. Nie dnie, ale godziny obliczałem na twardej ławie Collegium Novum, kiedy wypadnie sobota czy ferie świąteczne, aby jechać do Żywca, Jeleśni, Rajczy lub Bystrej, a stamtąd w miłym towarzystwie wypaść na Kocierz, Baranią, Klimczok, Babią i Pilsko”.

Te i jeszcze inne fragmenty wspomnień prof. Kazimierza Sosnowskiego znalazły się w wydanej ostatnio przewodniku „Jeleśnia i okolice”. Pochodzą one z początku ze-

szłego stulecia, gdy Sosnowski rozpoczął wielką pracę nad organizacją ruchu turystycznego na ziemi żywieckiej. Jemu zawdzięczamy m.in. budowę schroniska na Hali Miziowej, które spłonęło w 1953 roku, i opracowanie popularnego niegdyś „Przewodnika po Beskidzie Zachodnim”.

Dzisiaj rejon Babiej Góry i Pilska są o wiele częściej odwiedzane, ale mimo wszystko stosunkowo mało znane. Turyści ze Śląska wybierają bowiem bliższe okolice Wisły i Szczyrku i rzadziej docierają do pasm górskich Beskidu Żywieckiego.

Przewodnik „Jeleśnia i okolice” – choć edytorsko może nie najlepiej opracowany – ze względu na bogactwo zawartych w nim informacji jest doskonałą zachętą do odwiedzenia tych terenów. Wystarczy wspomnieć, że wokół Jeleśni rozciągają się aż cztery pasma górskie. Natomiast z daleka widoczne Pilsko ma najlepiej rozbudowane w całych Beskidach trasy narciarskie. Warto poczytać o nich, skoro zima już w pełni.

K. C.

Henryk Zajac. „Jeleśnia i okolice”. IWA. Żywiec. Przewodnik można nabyć w księgarni turystycznej „U Piotra” w Gliwicach, ul. Arkońska 8, boczna Wrocławskiej.

Koncert „Bliźniemu Swemu” Ręce poprzez morze

ROMAN KONZAL

**Wieczór andrzejkowy
Towarzystwo im.
św. Brata Alberta
w Zabrze świętowało
podczas koncertu
charytatywnego
„Bliźniemu Swemu”.**

Do auli Państwowej Szkoły Muzycznej zaproszeni zostali wolontariusze, przyjaciele i sponsorzy stowarzyszenia, które w tym roku obchodzi 20-lecie istnienia i 5-lecie działalności koła zabrzeńskiego. Zanim Filharmonia Zabrzeńska zagrała największe przeboje angielskiej i amerykańskiej muzyki klasycznej, uhonorowano osoby, które swoją działalnością lub funduszami wspierają bezdomnych.

Koncert zakończył gest solidarności z Ameryką, wyrażony kompozycją pt. „Ręce poprzez morze”, wykonywaną za organem podczas Święta Niepodległości.

Zapraszamy

Wychowanie młodego człowieka

jako zadanie Kościoła w nauce Stefana Kardynała Wyszyńskiego – to temat wykładu bpa dr. Gerarda Kusza, który odbędzie się 20 grudnia o godz. 18.00 w auli Politechniki Śląskiej w Gliwicach (ul. Akademicka 2). Spotkanie połączone z opłatkiem organizuje Gliwicki Ośrodek Konsultacyjny Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.

Rekolekcje akademiczkie w Zabrze

17–19 grudnia, godz. 20.00, parafia Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny (ul. Franciszkańska 1).

17 grudnia – Liturgia Słowa

18 grudnia – sakrament pojednania

19 grudnia – Msza św. i wigilia studencka.

Prowadzi ks. Joachim Wietrznik, długoletni duszpasterz w Holandii.

Rekolekcje adwentowe

17–19 grudnia, drewniany kościółek Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Gliwicach, ul. Kozielska. Codziennie o godz. 18.00 Msza św. z homilią i konferencja. Prowadzi ks. Herbert Hlubek.

KIK w Bytomiu

Spotkania w czwartki o godz. 17.00 w jezuickiej parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa (ul. Pułaskiego 9).

20 grudnia – spotkanie opłatkowe.

DA w Bytomiu

zaprasza młodzież akademicką na Mszę św. i spotkania w każdą niedzielę o godz. 10.00 do kościoła Najświętszego Serca Pana Jezusa (ul. Pułaskiego 9).

16 grudnia – spotkanie opłatkowe.

DA w Zabrze

zaprasza studentów i młodzież pomałowaną na spotkania, które odbywają się:

– przy parafii św. Anny (ul. 3 Maja 18) we wtorki o godz. 19.30. W programie Msza św. z homilią i konferencja, a w każdy pierwszy wtorek miesiąca z modlitwą i śpiewem Taizé.

– przy parafii Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny (ul. Franciszkańska 1): niedziele, godz. 20.00 – Msza św.; wtorki, godz. 19.30 – Msza i spotkanie formacyjne, 20.30 – piłka nożna; czwartki, godz. 18.30 – siatkówka.

Ruch Kultury Chrześcijańskiej „Odrodzenie”

zaprasza 5 i 6 stycznia na dzień skupienia, który odbędzie się w domu rekolekcyjnym w Zabrze Biskupicach, ul. Bytomska 39. Rozpoczęcie o godz. 16.30, zakończenie w niedzielę w południe.

Duszpasterstwo Służby Zdrowia

zaprasza 19 stycznia o godz. 16.00 do kościoła Podwyższenia Krzyża Świętego w Gliwicach (ul. Daszyńskiego 2, redemptoryści) na Mszę św. i spotkanie opłatkowe z udziałem bpa Gerarda Kusza.

Podczas górniczej Mszy św., w kościele pw. św. Urbana w Brzeszczach

Niech Barbara święta o górnikach pamięta Przetrwaj trudny czas

Coraz rzadziej górnicy mają okazję ubrać swe galowe mundury z charakterystycznymi czapkami, zwieńczeni pióropuszcami. Coraz mniej jest okazji do świętowania w trudnym dla całego górnictwa czasie. Jednak nadal można mieć pewność, że raz w roku górnicy przywdzieją swe odświętne uniformy. Dzieje się tak niezmiennie w dzień wspomnienia św. Barbary, patronki górniczego stanu.

W Brzeszczach większość mieszkańców związana jest z miejscową kopalnią. Nie jest więc przypadkiem, że w prezbiterium miejscowego kościoła pw. św. Urbana znajduje się obraz św. Barbary, patronki górników. 4 grudnia br. w tej świątyni biskup Janusz Zimniak odprawił Mszę świętą dla wszystkich pracowników KWK Brzeszcze oraz ich rodzin. W koncelebrze uczestniczyli gospodarz parafii ks. kanonik Kazimierz Kulpa, proboszcz parafii na Jawiszewickim osiedlu Brzeszcze ks. kanonik Franciszek Janczy oraz proboszcz z pobliskiego Przecieszyna ks. kanonik Władysław Gruszka. Świątynię wypełnili górnicy w galowych mundurach oraz członkowie ich rodzin. Obecni byli też przedstawiciele władz powiatu oświęcimskiego i gminy Brzeszcze.

Ksiądz Biskup podkreślił, że górnicy swoją ciężką pracą w pełni zasłużyli na szacunek i godność, a przemysł górniczy, który jest nierozdzielnie związany z tym regionem, musi przetrwać obecny trudny czas. „Niech św. Barbara, wasza patronka i orędowniczka, ma was w swej opiece, niech chroni was od nieszczęść i opiekuje się waszymi rodzinami. Módlmy się także, aby pomogła

przetrwaj waszym kopalniom, waszym stanowiskom pracy i waszym rodzinom” – mówił biskup Janusz Zimniak.

W trakcie Mszy świętej Ksiądz Biskup dokonał poświęcenia nowego sztandaru Kopalni Węgla Kamiennego Brzeszcze, który odąd będzie towarzyszył miejscowym górnikom w trakcie wszystkich uroczystości, zarówno resortowych, jak i – zgodnie z odwieczną tradycją – religijnych.

P. M.

Zawierzyli Niepokalanej

„Uważam, że po każdych rekolekcjach powinno pozostać wśród parafian coś trwałego, namacalnego. Słowa przebrzmiały, chwile pobożnego uniesienia minęły, a te duchowe i materialne owoce będą trwać nadal” – twierdzi ks. kan. Kazimierz Rybak, proboszcz parafii Chrystusa Króla w Żywcu Sporyszu.

Trzeba przyznać, że proboszczowi sporyskiej wspólnoty z powodzeniem udaje się realizować to założenie. Przed parafialnym odpustem w 1999 r. rekolekcje poświęcone były przygotowaniu do intronizacji w parafii i rodzinach Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata. Po tamtym czasie w każdym domu w Sporyszu pozostał otaczany czcią obraz Chrystusa Króla. Do wierznych trafiły też teksty modlitw z litanią do Chrystusa Króla, a w kościele rozpoczęto odprawianie cotygodniowej nowenny. Rok później sporyska parafia równie podniosła przeżyła uroczyste wyniesienie Pisma Świętego, będące zwieńczeniem rekolekcji Roku Jubileuszowego. Równocześnie wśród parafian rozprowadzono kilkadziesiąt egzemplarzy tej Księgi. Była to realizacja ogłoszonego przez ks. kan. Kazimierza Rybaka hasła: „Każdy parafianin z Pismem Świętym przekracza próg trzeciego tysiąclecia”.

Krzyż nad miastem

W ostatnich dniach listopada na starobielskim wzgórzu Trzy Lipki postawiony został okazały krzyż. Będzie on upamiętniał potomnym nie tylko przełom tysiącleci, ale także dziesięciolecie istnienia diecezji bielsko-żywieckiej.

Krzyż na wzgórzu Trzy Lipki stał od niepamiętnych czasów. Zniknął z tego malowniczego miejsca wraz z trzema dorodnymi lipami tuż przed II wojną światową. Polscy żołnierze, budujący w pobliżu linię umocnień, obawiali się pozostawienia tak charakterystycznego punktu orientacyjnego, mogącego ułatwić ostrzał ze strony wroga. Pozostała jednak pamięć o górującym nad tą częścią miasta symbolu wiary chrześcijańskiej. Od dłuższego czasu grupka starobielskich parafian i działaczy samorządowych, wspieranych przez miejscowego dziekana i proboszcza ks. kan. Antoniego Kulawika, myślała o odtworzeniu krzyża w tym historycznym miejscu. W końcu zapadła decyzja: nowy krzyż będzie nie tylko nawiązaniem do przeszłości, ale także pamiątką dla przyszłych pokoleń.

Błyskawicznie powstał projekt nowego krzyża, wykonany w bielskiej pracowni ALBIS. Później do jego wykonania przystąpili pracownicy pszczyńskiej firmy „Patentus”. Równolegle w parafiach Bielska-Białej i w okolicznych miejscowościach rozpoczęła się wśród wiernych zbiórka pieniędzy, niezbęd-

nych do sfinansowania tego przedsięwzięcia.

W połowie listopada krzyż o wysokości 40 metrów, wykonany ze stali i powleczony blachą nierdzewną, był gotowy. Montaż elementów odbył się już na miejscu. 26 listopada krzyż został podniesiony przez potężny dźwig i ustawiony na solidnym, sięgającym ośmiu metrów w głąb ziemi fundamencie z betonu, wykonanym na samym szczycie wzgórza (378 m n.p.m.), na terenie stanowiącym własność miasta.

Lśniący krzyż już króluje nad miastem i diecezją. Teraz trwają prace wykończeniowe, po których przyjdzie jeszcze czas na uporządkowanie otoczenia. Pozostaje jeszcze kwestia uregulowania gigantycznych rachunków. Pszczyńska firma wszystkie prace wykonała na kredyt. „Wierzę, że z Bożą pomocą i dzięki ofiarności wiernych z parafii, które zechcą mieć w tym przedsięwzięciu swój udział, uda nam się w końcu uregulować wszystkie płatności” – mówi ks. Kulawik.

Uroczystość poświęcenia krzyża planowana jest na kwiecień 2002 roku.

ARTUR KASPRZYKOWSKI

Każda osoba, instytucja lub firma, która może pomóc w sfinansowaniu tego dzieła, proszona jest o wpłaty na konto: Parafia rzymskokatolicka św. Stanisława w Bielsku-Białej, Bank Śląski, Oddział Bielsko-Biała nr 10501070-101266211, z dopiskiem „Krzyż”.

Cudowny medalik Niepokalanej

łożonego w 1917 roku przez o. Maksymiliana Kolbego. Zostaną one przesłane do Niepokalanowa, gdzie znajduje się krajowa centrala Rycerstwa. Każda osoba, która złożyła swój podpis pod deklaracją, otrzyma pisemne potwierdzenie przyjęcia w poczet tego stowarzyszenia, działającego obecnie w stu dwudziestu parafiach w Polsce. „Cieszę się, że deklaracje złożyły osoby w różnym wieku, reprezentujące bardzo różne grupy i zawody. Ufam też, że to nowe stowarzyszenie będzie się rozwijać i ubogacać życie religijne całej naszej wspólnoty parafialnej” – mówi ks. Rybak, który już teraz zapowiada, że spotkania Rycerstwa i wszystkich czcicieli Niepokalanej będą się odbywać w drugą sobotę każdego miesiąca.

ARTUR KASPRZYKOWSKI

Bielsko-Biała

Duszpasterstwo Akademickie działające przy parafii katedralnej rozprowadziło 150 paczek mikołajkowych wśród dzieci z najuboższych rodzin parafii i miasta. Pieniądze na ten cel studenci uzbierali podczas kwesty pod katedrą, której efektem było blisko 3300 złotych.

Kęty

27 listopada oddano do użytku nowoczesną pracownię rentgenowską, urządzoną w Gminnym Zakładzie Opieki Zdrowotnej. Koszt adaptacji pomieszczeń i zakupu wyposażenia wyniósł około 312 tysięcy złotych. Poświęcenia obiektu i znajdującego się w niej sprzętu dokonał ks. kan. Franciszek Knapik, proboszcz kęckiej parafii Świętych Małgorzaty i Katarzyny.

Bielsko-Biała

4 grudnia w Książnicy Beskidzkiej odbył się wykład ks. prof. Andrzeja Dziuby z Krakowa pt. „Pierwsze reakcje Kościoła na stan wojenny”. Spotkanie zorganizowane zostało przez bielski Klub Inteligencji Katolickiej z okazji 20. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Polsce.

Skoczów

W Muzeum im. Gustawa Morcinka prezentowana jest wystawa „Cztery lata drózek kalwaryjskich”, na którą składają się fotografie Mieczysława Peterka, emerytowanego pracownika bielskiego oddziału Państwowej Służby Ochrony Zabytków.

Oświęcim

Młodzieżowy Dom Kultury i Akcja Katolicka parafii św. Maksymiliana Kolbego organizują I Miejski Konkurs Plastyczny „Hej kołęda, kołęda!”. Prace plastyczne, wykonane przez dzieci w wieku od 6 do 13 lat, mają tematycznie nawiązywać do tradycyjnych i współczesnych zwyczajów świątecznych. Można je składać w siedzibie MDK do 21 grudnia.

Pierściec

Z okazji odpustu ku czci św. Mikołaja do sanktuarium tego Świętego przybyły liczne rzesze wiernych z różnych miejscowości Podbeskidzia. Od 29 listopada do 10 grudnia świątynię w Pierścicu nawiedziły zorganizowane pielgrzymki z dwudziestu parafii diecezji bielsko-żywieckiej, głównie z ziemi cieszyńskiej.

Bielsko-Biała

W poniedziałek 17 grudnia odbędzie się spotkanie z darczyńcami Katolickiego Domu Opieki „Józefów” i sponsorami bielskiego Klubu Inteligencji Katolickiej. Rozpocznie się ono o godz. 17.00 Mszą świętą, odprowadzoną w kaplicy tej placówki przy ul. Grzybowej 8.

Kamiesznicza

Na 23 grudnia zaplanowano poświęcenie organów w parafialnym kościele pw. Najświętszego Imienia Maryi. Uroczystości, która rozpocznie się o godz. 15.00, ma przewodniczyć biskup Janusz Zimniak.

Żywiec

Biskup Tadeusz Rakoczy będzie przewodniczył Pasterce, odprowadzonej w noc wigilijną w konkatedrze pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny.

Bielsko-Biała

Do 30 grudnia w Książnicy Beskidzkiej czynna będzie świąteczna wystawa pt. „Wśród nocnej ciszy”, na której prezentowana jest twórczość Rozalii i Józefa Szypułów.

Ekumeniczny przykład

10 grudnia br. w Warszawie odbyło się wręczenie przyznanych w tym roku już po raz 26. Nagród im. św. Brata Alberta – Adama Chmielowskiego. Decyzją Komitetu Nagrody tegoroczny laur w dziedzinie działalności ekumenicznej otrzymali duszpasterze z Brennej: proboszcz katolickiej parafii św. Jana Chrzciciela ks. kanonik Józef Budniak oraz proboszcz ewangelickiej parafii ks. Marek Uglorz.

Jury, pod przewodnictwem ks. prof. Bolesława Przybyszewskiego, uhonorowało w ten sposób „rozwiniecie modelowej współpracy ekumenicznej na szczeblu lokalnym”. Współpraca ta obejmuje szereg działań duszpasterskich. Wiele z tych działań ma charakter nowatorski, ale najistotniejszym ich wyznacznikiem jest to, że prowadzone są konsekwentnie i wchodzą na stałe w życie obu wspólnot wyznaniowych.

W Brennej, po raz pierwszy w naszym kraju, zorganizowane zostały ekumeniczne nabożeństwa dożynkowe, z udziałem katolickich oraz ewangelickich duszpasterzy i wiernych. Dożynkowi gospodarze

Laureaci Nagrody im. św. Brata Alberta ks. kan. Józef Budniak i ks. Marek Uglorz

wybierani są na przemian: z katolickiej i ewangelickiej wspólnoty. Proboszczowie uczestniczą wspólnie we wszystkich świątach i ważnych wydarzeniach parafialnych. Proboszcz ewangelicki wygłasza homilie w katolickim kościele na Pasterce, uczestniczy w liturgii Wielkiej Soboty połączonej z Rezurekcją, a proboszcz katolicki – w ewangelickim kościele w Boże Narodzenie i Wielkanoc. Wspólnie świętuje się odpusty oraz pamiątkę założenia Kościoła ewangelickiego.

Ważnym momentem spotkania obu duszpasterzy są też śluby, zawierane przez katolików i ewangelików. Wspólnie udzielają młodym małżonkom błogosławieństwa, a później również razem towarzyszą takiej rodzinie podczas wspólnych odwiedzin duszpasterskich, odbywanych nie tylko w okresie koładowym, ale kilkakrotnie w ciągu roku. Życzeniem rodzin

katolicko-ewangelickich jest też udział obu duszpasterzy w pogrzebach zmarłych.

Przykładu jedności dostarcza m.in. współpraca obu chórów parafialnych, które często występują jako jeden zespół. Tak jest co roku podczas styczniowego ekumenicznego koncertu kolęd, odbywającego się na przemian w katolickim i ewangelickim kościele.

Ze środków obu parafii finansowana jest praca klubów zainteresowań – m. in. modelarskiego, plastycznego, szachowego, tenisa stołowego – działających w salach parafii ewangelickiej i skupiających dzieci obu wyznań.

Świadectwem ekumenicznego zaangażowania duszpasterzy stały się zorganizowane w Roku Jubileuszowym trzy sesje naukowe, połączone z opublikowaniem prezentowanych referatów w postaci książkowej. T. M.

Poruszeni duchem miłości

Rozmowa z ks. MARKIEM UGLORZEM, proboszczem ewangelicko-augsburskiej parafii w Brennej

– Z czego należy czerpać inspirację do ekumenicznego zaangażowania?

– Myślę, że to konsekwencja pragnienia realizacji Bożej miłości, tego, że jako chrześcijanin chce się być wiernym Bożemu duchowi. Ekumenizm rodzi się z ducha miłości. Cieszę się, że w Brennej zastałem taką właśnie parafię, w której jeszcze za sprawą działań mojego poprzednika, śp. ks. Erwina Miklera, udało się otworzyć serca na działanie takiego właśnie ducha. Ważne tu okazało się niewątpliwie świadectwo, jakie od lat swoją postawą daje ks. Budniak.

– Współpraca ekumeniczna w Brennej określona została przez jurorów

Nagrody im. św. Brata Alberta jako modelowa...

– Konkretnie formy tej współpracy dyktuje życie i aktualne lokalne możliwości, jednak jej zakres uzależniony jest ściśle od zaawansowania toczącego się między naszymi Kościołami dialogu teologicznego. Pragnieniem wielu osób byłaby na przykład ekumeniczna formuła ślubu kościelnego, ale tu życie nie może wyprzedzać ustaleń teologów, choć na pewno promokuje ich do pracy. Musimy mieć świadomość, że to proces trudny i wymagający czasu. Jeżeli teologowie podpisują jakiś dokument, to zawarte w nim treści muszą być najpierw przekazane studen-

tom teologii, klerykom, którzy później jako duszpasterze upowszechniają je w parafiach.

– Jakie są owoce ekumenicznej współpracy?

– Moim zdaniem, rozszerza ona obopólnie świadomość naszej chrześcijańskiej tożsamości. Gruntuje w wierze, miłości i nadziei. Kiedyś tożsamość ewangelików i katolików kształtowała się w opozycji, a dziś jest szansa na jej pogłębianie we współpracy. Współdziałanie ekumeniczne w swej naturze zakłada jako pierwszy krok wypracowanie w sobie świadomości własnej przynależności wyznaniowej, własnej odrębności. Dopiero potem można wychodzić do partnera, wspólnie modlić się o jedność, nie rezygnując z tego, co odmiennie...

– Życzymy dalszych osiągnięć na tej drodze i dziękujemy za rozmowę. T. M.

Potrzeba otwarcia

Rozmowa z ks. kan. dr. JÓZEFEM BUDNIAKIEM, proboszczem parafii św. Jana Chrzciciela w Brennej

– Czy ekumenizm jest obowiązkiem chrześcijanina?

– O powołaniu, a wręcz o zobowiązaniu do budowania jedności mówi wprost jeden z dokumentów Soboru Watykańskiego II. Chrześcijańska miłość realizuje się przecież między innymi w postawie szacunku, życzliwości, tolerancji, gotowości niesienia pomocy człowiekowi w potrzebie.

Od XVI stulecia na Śląsku Cieszyńskim ludzie dwóch wyznań żyją obok siebie, często należą do tych samych rodzin. Kiedyś było to powodem licznych konfliktów, dziś to się zmienia. Myślę, że w takiej sytuacji duże znaczenie ma dla wiernych obu Kościołów świadectwo życia, jakie dają ich duszpasterze. Jest to oczywiście proces wymagający cierpliwości, obliczony na wiele lat.

– Otrzymali Księża nagrodę za godną naśladowania współpracę eku-

meniczną na szczeblu lokalnym. Jak ta działalność odnosi się do innych ekumenicznych dążeń w Kościele?

– Myślę, że jest ona z nimi bardzo ściśle powiązana. Teologowie katolicki i luteranscy od lat prowadzą dialog naukowy, który zaowocował już bardzo ważnymi ustaleniami, zawartymi na przykład w dokumencie o usprawiedliwieniu. Obecnie trwają rozmowy nad kwestią sukcesji apostołskiej, uznania ważności święceń kapłańskich i posługi sakramentalnej. Ten dialog zostawiamy teologom-naukowcom, ale przecież każdy przejaw ekumenizmu praktycznego, również ten realizowany w Brennej, nie mógłby się rozwijać bez ekumenicznych osiągnięć w dziedzinie naukowej. Oczywiście podstawą naszego działania jest udział w podejmowanej przez cały Kościół ekumenicznej modlitwie w intencji jedności.

– Do tradycji tej modlitwy w Brennej weszły już słynne ekumeniczne dożynki...

– Od kilkunastu już lat w Brennej rolnicy obu wyznań wspólnie dziękują Panu Bogu za plony i dzielą się chlebem, który jest owocem ich wspólnej pracy, i także później, na co dzień, nie brakuje dowodów, że umiemy się nim dzielić. Cieszymy się bardzo, że nasza dożynkowa modlitwa stała się zachętą do podobnych nabożeństw nie tylko dla katolików i ewangelików w innych parafiach Śląska Cieszyńskiego po obu stronach Olzy, ale także dla katolików i prawosławnych w okolicach Białegostoku.

Cieszy coraz szersze zaangażowanie innych w działalność ekumeniczną i zainteresowanie dla niej. Laureatem tegorocznej Nagrody im. św. Brata Alberta w dziedzinie muzyki został znany kompozytor Wojciech Kilar, który sześć lat temu z okazji odbywającego się w Cieszynie kongresu ekumenicznego napisał utwór, będący odtańcem hymnem Międzynarodowej Wspólnoty Ekumenicznej.

– Gratuluję nagrody i dziękuję za rozmowę. T. M.

Mikołajowe dary

Tegoroczne wspomnienie św. Mikołaja stało się dla licznych pielgrzymów impulsem do nawiedzenia sanktuarium tego Świętego w Pierścę i oddania czci przechowywanym tu jego relikwiom.

Nie zabrakło wśród nich zorganizowanych grup parafialnych z wielu parafii Śląska Cieszyńskiego. I tak przybyli do Pierścę pielgrzymi z Zaborza, Cieszyzna Mnisztwa, Żabrzega, Mazańcowic, Bielowicka, Międzyrzecza, z parafii św. Jana Sarkandra w Górkach Wielkich, z wszystkich parafii Skoczowa, a także z Simoradza, Chybia, Ustronia Centrum, Ustronia Polany, Pogorza, Drogomyśla, Strumienia, Ogrodzonej, Bier, Brennej Leśnicy, Dębowca, Ochab i Zebrzydowic. Szczególnie uroczyste powitano pielgrzymów z siostrzanej wspólnoty z Bielska-Białej – z katedralnej parafii św. Mikołaja.

Długą tradycję ma w Pierścę zawieranie św. Mikołajowi próśb o zachowanie i przywrócenie zdrowia. Ten niezwykle cenny dar, jaki można wypraszać za wstawiennictwem pierścickiego orędownika, przyciąga do dziś.

Nikogo więc nie dziwi długa kolejka ludzi, cierpliwie oczekujących w Pierścę na możliwość podjęcia do zabawkowej figury św. Mikołaja i potarcia o nią chusteczki, którą później przykłada się do chorego miejsca, z wiarą w szybkie wyzdrowienie.

Szczególniej łaskawości patrona doświadczają też zawsze najmłodsi pier-

Pierścicki św. Mikołaj

MAREK PIEKARA

ścieccy parafianie. „Od dawna tradycją tej parafii jest obdarowywanie wszystkich dzieci prezentami od św. Mikołaja – potwierdza ks. kan. Jerzy Horzela. – W tym roku w parafii przygotowano 250 takich paczek”. Tak było w Pierścę nawet w najtrudniejszych czasach, gdy prezentem były tylko upieczone z ciasta figurki św. Mikołaja.

Dobroć patrona wychwalają w Pierścę zgodnie pielgrzymi i miejscowi parafianie. Pomagają im w tym najnowsze wydanie śpiewnika z ponad dwudziestoma pieśniami do św. Mikołaja, opatrzonymi zapisem nutowym, opracowanym przez Bogumiłę Duniowską. Wydany przez parafię śpiewnik można w Pierścę zamówić i nabyć drogą pocztową. „Jak się okazuje, czciciele św. Mikołaja w ciągu wieków kierowali do niego wiele modlitw i pieśni, toteż nasz zbiór jest ciągle uzupełniany przez pielgrzymów o nowe teksty. Jeżeli ktoś byłby w posiadaniu takich pieśni, których jeszcze nie zamieściliśmy, gorąco prosimy o kontakt, byśmy mogli dołączyć je do następnego wydania naszego śpiewnika” – apeluje ks. kan. Horzela. Każda modlitwa, pomagająca innym wyjednać wstawiennictwo św. Mikołaja, jest także darem...

M. B.

Mali Albańczycy czekają na Twoją pomoc Popatrz i podziel się

„Wielu ludzi w Polsce nas straszło: po co tam jedziecie?! Zabiją was, pochorujecie się albo umrzecie z głodu!” – śmieją się dziś młodzi z parafii Chrystusa Króla w Bielsku-Białej Leszczynach, którzy w październiku br. pojechali do Albanii, gdzie odwiedzili pracującego tam ks. Krzysztofa Przybyłowicza, salwatoria-nina pochodzącego z Leszczyn. Ich wyjazd nie był żądną mocnych wrażeń turystyką. Wrócili cali i zdrowi. Chcą pomóc albańskiej parafii. Możecie i Ty!

Ks. Krzysztof Przybyłowicz SDS od 1999 roku, kiedy to otrzymał święcenia kapłańskie, duszpasterzuje w tym jednym z najuboższych krajów Europy. Najpierw w Bilaj, niedaleko Tirany, gdzie pracował wraz z ks. Dariuszem Nowakiem SDS i ks. Ireneuszem Kielbasą SDS (ks. Ireneusz poprzednio posługiwał w parafii NMP Królowej Świata w Mikuszowicach Śląskich), a od września tego roku w wioskach położonych niedaleko granicy z Kosowem, w zapierających dech w piersi, ponaddwutysięcznych górach – 150 km na północ od Tirany (ok. 30 km od Szkodry). Tu mieszka większość spośród kilkunastu procent albańskich katolików.

„Towarzyszyliśmy ks. Krzysztofowi w pracy duszpasterskiej, podróżując wiecznami psującym się terenowym tarpanem honkerem po krętych, kamienistych drogach; odwiedzaliśmy jego wiernych, no i oczywiście uczyliśmy się

języka – opowiadają uczestnicy wyprawy. – Najbardziej potrzebne nam było słowo *faleminderit* – dziękuję – bo wszędzie spotykaliśmy się z niezwykłą wprost serdecznością i gościnnością”.

W Albanii byli dziesięć dni. Przyznają, że nie sposób w tak krótkim czasie zgłębić mentalność ludzi, nie mówiąc o zwiedzeniu kraju, w którym większość dróg wygląda tak opłakanie, że nasi drogowcy podnieśli się na duchu.

Z Albanii przywieźli ponad 600 zdjęć, z których około 60 będzie można zobaczyć na parafialnej wystawie. Jej otwarcie zaplanowano w dzisiejszą niedzielę, 16 grudnia, o godzinie 12.30 w dolnej części kościoła pw. Chrystusa Króla na Leszczynach. Pokażą i majestatyczne cudowne górskie pejzaże, i łobuzerskie spojrzenia umorusanych dzieci, i oczywiście zdjęcia ks. Krzysztofa pełniącego duszpasterską posługę. Na pewno warto zobaczyć!

W czasie otwarcia nie zabraknie opowieści o wspaniałej otwartości Albańczyków czy urokliwych miejscach, które zwiedzili dzięki ks. Krzysztofowi. No i będzie jeden akcent mrozący

Najmłodsi parafianie ks. Krzysztofa Przybyłowicza SDS

WIOLETTA ŁAKOMIEC

krw w żyłach. Żeby się dowiedzieć jaki, trzeba przybyć do Leszczyn!

To przedsięwzięcie jest jednym z pomysłów przyjaciół ks. Krzysztofa, by pomóc jego albańskiej parafii. Bo opowieści z Albanii, to nie tylko zachwyty.

„Albańczycy żyją bardzo ubogo, choć czystości w ich domach pozazdrościłby niejeden – mówią uczestnicy wyprawy. – Czasem można odnieść wrażenie, że na północy kraju Pan Bóg, posługa kapłana (darzonego tu ogromnym szacunkiem), to naprawdę wszystko co mają najcenniejszego. Często mówiliśmy o tym kraju: siódme niebo, trzeci świat. Spoglądając na krajobrazy, odczuwając przyjacielskie nastawienie ludzi do nas – widzieliśmy raj, ale spartańskie warunki ich życia, nauki w szkole czy wygląd ulic i budynków – wprost straszły”.

Marzeniem ks. Krzysztofa, jak i teraz jego przyjaciół, jest zorganizowanie wakacyjnego wyjazdu nad Adriatyk dla jak największej liczby jego najmłodszych parafian z górskich wspólnot. Mogą to być dla nich pierwsze wakacje poza rodzinnymi wioskami. Być może także dzięki naszym Czytelnikom uda się zrealizować to przedsięwzięcie. Podczas otwarcia wystawy na Leszczynach, będzie można nabyć kalendarze na rok 2002 z albańskimi pejzażami i fotografiami dzieci. Całkowity dochód z ich

WIOLETTA ŁAKOMIEC

Kościół pw. św. Mikołaja w Shkrelu, gdzie pracuje ks. Przybyłowicz

sprzedaży i ofiar złożonych przez odwiedzających wystawę, zostanie przekazany parafii ks. Krzysztofa Przybyłowicza.

Organizatorzy wystawy zachęcają również wszystkich, a szczególnie dzieci, by ofiarowały albańskim rówieśnikom swoje zabawki. Podczas otwarcia będzie je można składać do „aniołkowego” kosza, by zdążyły dotrzeć na Boże Narodzenie.

Wszystkich, którzy chcieliby pomóc parafianom ks. Krzysztofa Przybyłowicza w Albanii, zachęcamy także do wpłacania ofiar pieniężnych na konto: **Salwatoriński Referat Misji Zagranicznych w Mikołowie, Bank Śląski O/Mikołów 10501634-0701792509 z dopiskiem „Pomoc dla Albanii”.**

U. R.

List do redakcji

Sala na jubileusz

W 120. rocznicę istnienia szkolnictwa zawodowego w Skoczowie i w 55. reaktywowania szkoły zawodowej w tym mieście, 29 października br. w Zespole Szkół Zawodowych w Skoczowie przekazano do użytku nową salę gimnastyczną.

Wśród gości zaproszonych na tę niecodzienną uroczystość obecni byli m.in.: parlamentarzyści, samorządowcy, przedstawiciele Śląskiego Kuratorium Oświaty, poprzedni dyrektorzy szkoły E. Hlawiczka i Jerzy Retka. Obiekt poświęcili skoczowscy proboszczowie ks. prałat Alojzy Zuber z parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła oraz ks. Andrzej Czyż z parafii ewangelicko-augsburskiej.

Dyrektor szkoły Tadeusz Szweda w formie prezentacji komputerowej przedstawił historię budowy hali sportowej. Wiele ciepłych słów płynęło pod adresem tych, którzy przyczynili się do jej powstania, zwłaszcza Rady Rodziców, projektantów i budowniczych, inspektorów nadzoru budowlanego, pracowników kuratorium, władz powiatu cieszyńskiego i miasta Skoczowa.

Po występach gimnastycznych i programie słowno-muzycznym młodzieży, nauczycielka szkoły A. Osmęda przedstawiła historię szkolnictwa zawodowego w Skoczowie. Wieloletnie tradycje i osiągnięcia szkolnictwa zawodowego w tym mieście zostały przedstawione w wydanej z okazji jubileuszu *Księżde Pamiątkowej*. Pierwszy dzień uroczystości zakończył pokaz taneczny, prezentacja strojów dziecięcych, zaprojektowanych i uszytych przez uczniów technikum odzieżowego, oraz pokaz mody.

Przypomnienie dorobku szkoły, zwłaszcza podczas ostatnich pięćdziesięciu lat, stało się okazją do uhonorowania kierowników warsztatów i dyrektorów szkół, nauczycieli seniorów oraz przedstawicieli instytucji i firm przez wiele lat współpracujących ze szkołą.

Uroczystość w szkole na Bajerkach stała się także okazją do zjazdu absolwentów z lat ubiegłych. W czasie 55-letniego funkcjonowania, zespół szkół w Skoczowie opuściło ponad 10 tys. osób, z których wielu kontynuowało dalszą naukę na wyższych uczelniach. „Mieliliśmy kilku uczniów, którzy przebyli długą drogę (zasadnicza szkoła zawodowa, technikum dla dorosłych, studia zaoczne), by w końcu wrócić do naszej szkoły jako nauczyciele” – powiedziała dyrektor Pelagia Lasota.

Czesław Marcjasz

W 101. rok Jonka spod Grojca

Na naszych łamach pisaliśmy już o niecodziennym widowisku filmowo-scenicznym w reżyserii Jerzego Kołodziejczyka pt.: „Smutny-radosny wiek Jonka spod Grojca”. Pokazano je już na scenach Wieprza, Żywca i Łodygowic. 18 grudnia br. będzie je można zobaczyć jeszcze raz – w Domu Kultury (przy al. Wolności) w Żywcu.

Widowisko zaplanowano w ramach cyklu imprez, zatytułowanego „Boże Narodzenie po beskidzku”, zorganizowanego przez starostwo żywieckie i tworzące je gminy. Towarzystwą mu warsztaty folklorystyczne, podczas których ich uczestnicy uczą się wykonywać tradycyjne ozdoby charakterystyczne dla regionu Żywiecczyzny i poznają bożonarodzeniowe zwyczaje.

Wydaje się, że to też najlepszy czas na kolejną prezentację historii Jonka spod Grojca, przygotowanej w Jubileuszowym Roku 2000. Przypomnijmy: autorem spektaklu jest Jerzy Kołodziejczyk, reżyser, absolwent łódzkiej „filmówki”, mieszkaniec Mikuszowic Krakowskich, z pasją także fotografujący beskidzkie pejzaże i drewniane kościołki, znany przede wszystkim z cyklów filmów – właśnie – o zabytkowych świątyniach, Madonnach i twórcach ludowych, wykonywanych dla TV ogólnopolskiej, regionalnej i TV Polonia.

Inspiracją dla tematu spektaklu stał się schyłek wieku XX. Stuletni Jonek wspina się do kapliczki Matki Bożej (Panią Rychwałdzką na potrzeby widowiska na szkłe namalował Zbigniew Micherdziński, kierownik Działu Folkloru Regionalnego Ośrodka Kultury w Bielsku-Białej). Tu opowiada o swoim dramatycznym życiu i spotykanych ludziach. Sto lat biegnie przez kalendarz liturgiczny – od Bożego Narodzenia począwszy.

Prace nad widowiskiem zaczęły się w sierpniu ubiegłego roku. Występują w nim m.in. „Grojcowianie” – zespół folklorystyczny Jadwigi Jurasz. Rola

Jonka gra Eugeniusz Jachym, aktor mieszkający w Łodygowicach.

W tym widowisku jest miejsce na grę aktorską, żywy folklor „Grojcowian” i... nowoczesną technikę: na ekran z wideoprojektora rzucane są obrazy, które w Brzuśniku i w Juszczynie nakręcił Aleksander Dyl.

Scenariusz – także Jerzego Kołodziejczyka – powstał w języku literackim, a na gwara góralską przerobiła go Waleria Prochownik ze Sporysza. Zobaczyć i przeżyć na pewno warto.

Serdecznie zapraszamy!

U. R.

Pod patronatem „Gościa”

Kolędy z Golcami

Najbardziej znani górale z Milówki – Paweł i Łukasz Golcowie z ich „Golec uOrkiestrą”, nieraz wyznawali, że grają i śpiewają na chwałę Panu Bogu i dla ludzi. Nadarza się kolejna okazja, by się o tym przekonać.

Biuro Promocji Kultury i Sportu działające przy bielsko-żywieckiej Kurii Diecezjalnej zaprasza na trzeci koncert z cyklu „Beskidzkie kolędowanie”. Podobnie jak przed dwoma laty, głównym wykonawcą tego spotkania z kolędami będzie właśnie „Golec uOrkiestra”.

Zaplanowano dwa koncerty. 9 stycznia 2002 roku Golcowie zagrają koncert w kościele pw. św. Józefa w Oświęcimiu, przy ul. Kilińskiego 15. Bilety można nabyć w parafii oraz w Oświęcimskim

Centrum Kultury. Nazajutrz, 10 stycznia 2002 roku, z tym samym programem (pochodzącym przede wszystkim z płyty „Święta z Golec uOrkiestrą”), zespół wystąpi w Bielsku-Białej, w kościele pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Bielsku-Białej (przy dworcu PKS). Na ten koncert bilety można kupić w księgarni muzycznej przy placu Wojska Polskiego i w księgarni św. Jacka przy kościele.

Do 24 grudnia br., bilety sprzedawane są w cenie 20 (ulgowo) i 25 zł. Po świątach Bożego Narodzenia – 25 i 30 zł.

W imieniu organizatorów serdecznie zapraszamy do chwalenia nowo narodzonego Jezusa po góralsku!

I. M.

● Oświęcimska Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza wzbogaciła się o samochód volvo z nowoczesnym, 40-metrowym podnośnikiem hydraulicznym, który będzie służył do prowadzenia akcji ratowniczych na dużych wysokościach. Pojazd kosztował ponad 1,2 miliona złotych.

● W Domu Ludowym w Skidzinie (gmina Brzeszcze) odbył się wieczór andrzejkowy, zorganizowany przez brzeszczański Ośrodek Kultury w ramach cyklu imprez obywatelskich „Cztery pory roku”.

● Handlowcy z terenu Kęt powołali Stowarzyszenie Kupieckie, które ma integrować i wspierać ich środowisko oraz reprezentować jego interesy w rozmowach z władzami. Jest to reakcja miejscowych kupców na informacje o możliwości budowy w centrum Kęt supermarketu zagranicznej sieci handlowej.

● W Bielsku-Białej powstaje druga noclegownia dla bezdomnych, prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Będzie się ona mieścić w kamienicy przy ul. Gazowniczej.

● Ukazał się „Kalendarz Cieszyński 2002”. Na ponad trzystu stronach znajduje się kilkadziesiąt tekstów, dotyczących historii, kultury, literatury i folkloru Śląska Cieszyńskiego. Kalendarz został wydany staraniem Macierzy Ziemi Cieszyńskiej.

● W Sułkowicach (gmina Andrychów) powstaje pierwszy w powiecie wadowickim Rodzinny Dom Dziecka. Prowadzić go będą Anna i Krzysztof Jarzynowie.

● Cieszyński oddział Archiwum Państwowego w Katowicach ma nową siedzibę. Pod koniec listopada zakończyło się przenoszenie dokumentów do obszernych, doskonale wyposażonych pomieszczeń w Książnicy Cieszyńskiej.

● Bielski kemping pod Dębowcem po raz piąty został uhonorowany tytułem „Mister Camping”, przyznawanym przez Polską Federację Campingu i Caravaningu.

● Klub Honorowych Dawców Krwi, działający przy oświęcimskim węźle PKP, świętował 30-lecie istnienia. Jego członkowie oddali dotąd ponad 2,5 tysiąca litrów krwi. Dziś klub skupia siedemdziesięciu krwiodawców. Jubileuszowe uroczystości odbyły się w remizie OSP w Brzezince.

● Dziecięcy Zespół Taneczny „Adagio” oraz Dziecięcy Zespół Piosenki i Ruchu „Wiolinki” działają w bielskim Domu Kultury Włókniarzy od piętnastu lat. Swoją jubileuszową zespół uczciły 24 listopada w Bielskim Centrum Kultury galowym występem dla rodzin, przyjaciół i dawnych członków.

● W Miejskim Domu Kultury w Andrychowie odbył się IV Gminny Festiwal Piosenki Szkolnej. Wzięło w nim udział 28 młodych wykonawców.

● W Janowicach odbył się I Powiatowy Zjazd Związku Ochotniczych Straży Pożarnych, podczas którego wybrano nowego prezesa. Został nim Jan Cholewa, wójt Wilkowic. W powiecie bielskim działa 49 jednostek OSP, skupiających ponad 2 tysiące strażaków.

● Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Strumieniu był organizatorem I Ogólnopolskiego Konkursu Sztuki Nieprofesjonalnej im. Emilii Michalskiej, noszącego tytuł „Zapach ziemi”. 28 listopada w strumińskiej galerii „Pod Ratuszem” odbyło się podsumowanie konkursu, połączone z otwarciem wystawy najlepszych prac.

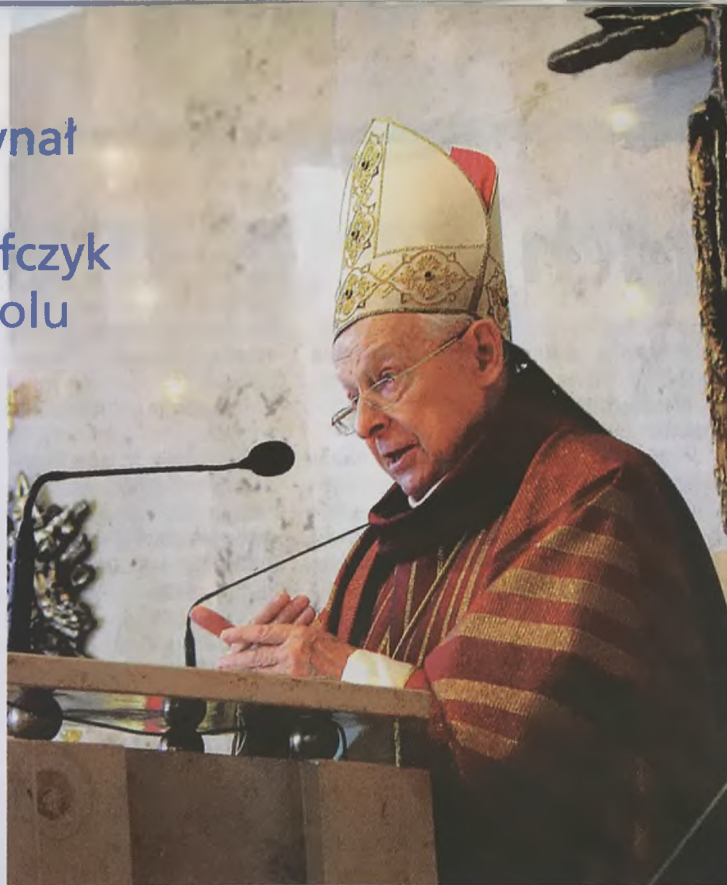
● Gmina Oświęcim sukcesem uwieńczyła udział w ogólnopolskim konkursie na realizację programu segregacji odpadów, zorganizowanym przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska. Za realizowany od 1997 roku program gmina otrzymała nagrodę w wysokości 200 tysięcy złotych.

Bielsko-Żywiec

Adres redakcji: ul. Słowackiego 27,
43-300 Bielsko-Biała, tel. (0-33) 812 51 39
e-mail: bielsko@goscnielny.pl
www.bielsko-goscnielny.pl

gosc
nielny

Homilię wygłosił kard. Leo Scheffczyk

Ósme dni Xaverianum
25 listopada–2 grudnia 2001

Tradycja i nowoczesność

O tradycji i nowoczesności w Kościele dyskutowali redaktorzy naczelni pism jezuickich: o. Józef Augustyn SJ – „Życie Duchowe”; o. Zbigniew Marek SJ – „Horyzonty Wiary”; o. Wacław Oszejka SJ – „Przegląd Powszechny”; o. Jerzy Sermak SJ – „Postanien Serca Jezusowego”; Anna Zygałiewicz – „Szum z Nieba” i o. Józef Kozłowski SJ, dyrektor Ośrodka Odnowy w Duchu Świętym. Dyskusję prowadził o. Krzysztof Ołdakowski SJ.

Tradycja i nowoczesność nie muszą być w opozycji. Nowoczesność, która bazuje na czymś, co stale jest aktualne, czyli na naszej wierze, jest nieodzowna w przepowiadaniu Dobrej Nowiny. – Każde pismo religijne powinno opierać się na twardym fundamencie wiary przy wskazywaniu drogi do Boga współczesnemu człowiekowi – mówił o. Jerzy Sermak, red. naczelny najstarszego pisma jezuickiego, „Postanien Serca Jezusowego”, wydawanego od 1872 r. – „Przegląd Powszechny” miał wielu wrogów, dlatego zamiast walki na argumenty wybrano drogę dialogu. Żeby pisać o sprawach aktualnych, życiu społecznym, kulturalnym w chrześcijańskim duchu trzeba stworzyć płaszczyznę do wymiany poglądów, dyskusji ludzi reprezentujących różne wyznania, niewierzących i ludzi Kościoła. Ale lamy pism należy udostępniać tym, którzy chcą dyskutować odpowiedzialnie – twierdził o. Wacław Oszejka.

Jak dotrzeć do współczesnego człowieka, jakim językiem przemawiać, jak pisać, żeby przekazać Dobrą Nowinę człowiekowi zabieganemu i niepewnemu jutro? Jaka duchowość jest nam potrzebna, gdy żyjemy w strachu przed terrory-

zmem, wojną? – pytał o. Krzysztof Ołdakowski. – Jeżeli chcemy trafić do człowieka, to musimy wiedzieć do kogo mówimy, dla kogo piszemy, komu pomagamy w poznawaniu treści Ewangelii – mówił o. Sermak, redaktor „Postanien Serca Jezusowego”, który towarzyszy ludziom już wierzącym, apostołom modlitwy.

Trzeba pomóc ludziom w poznawaniu treści Ewangelii, w rozumieniu prawd Bożych, którymi w życiu należy się kierować. Nie ma doskonałej recepty na spokojne życie, gdy wokół panuje chaos. Normalne życie wymaga wielkiego trudu, ciągłego doskonalenia życia duchowego. Ważnym jest wychowanie człowieka w mądrości, która pozwala żyć w zgodzie z innym – rozważał o. Józef Augustyn.

Według o. Zbyszka Marka i pozostałych redaktorów, tradycja w kościele to prawdy naszej wiary, to wartości przekazywane nam przez Ewangelię, nowoczesność to współczesny język przekazywania tych prawd, to obajwienienia prawd Bożych w naszym współczesnym życiu, to świadectwa wiary, modlitwa i otwarcie na drugiego człowieka. Z kolei redaktor Anna Zygałiewicz porównała współczesność tradycji i nowoczesności do rodziny ludzkiej, w której starsze pokolenie jest nośnikiem przeszłości dla młodzieży chłonej to, co nowe.

Nie ma w Kościele ustępstw z fundamentalnych prawd wiary, ale trzeba o nich mówić nowoczesnym, zrozumiałym językiem. Tradycja i nowoczesność nie wykluczają się, one ze sobą współpracują, twierdzili ojcowie jezuici podczas dyskusji panelowej odbywającej się w opolskim „Xaverianum” 28 listopada br.

TERESA SIENKIEWICZ-MIŚ

Uroczystość na Wydziale Teologicznym

W ostatnim dniu listopada odbyła się uroczysta inauguracja roku akademickiego na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego. Powodem późnego w tym roku terminu był niezwykle gość opolskiej Alma Mater – pochodzący z Bytomia kardynał Leo Scheffczyk, który przybył na Górny Śląsk na zaproszenie Opery Śląskiej obchodzącej 50-lecie działalności.

„W opóźniony sposób, niemniej jednak uroczystość” – jak zauważył abp Alfons Nossol – rozpoczęła się inauguracja roku akademickiego w kościele seminaryjno-akademickim Mszą św. koncelebrowaną, której przewodniczył kard. Leo Scheffczyk. Wraz z nim celebrowali abp Alfons Nossol, bp Jan Wierzbicki, bp Jan Kopiec oraz wykładowcy z Wydziału Teologicznego i moderatorzy seminaryjni. Homilię wygłosił kard. Scheffczyk, który, nawiązując do sceny powołania św. Andrzeja Apostoła, podkreślił, że tajemnica powołania opiera się na wiecznym wyborze człowieka do służby Bożej. „Odpowiedź na powołanie musi być otwarta i zdecydowana” – stwierdził Ksiądz Kardynał, który też życzył, aby nowy rok akademicki wcześniej rozpoczęty dopomógł dawać Bogu taką zdecydowaną odpowiedź.

Po Mszy św. w auli wydziałowej miała miejsce immatrykulacja studentów pierwszego roku, promocje doktorskie oraz wręczenie dyplomów ubiegłorocznym absolwentom. Dokonania Wydziału Teologicznego w minionym roku akademickim, który był siódmym rokiem

jego działalności, przedstawił ks. prof. Helmut J. Sobeczko. Zwrócił szczególną uwagę na fakt, że niemal przed rokiem wydział otrzymał pełne prawa akademickie. Ponadto wypromował trzech doktorów teologii, a dwóch jego pracowników uzyskało tytuł doktora habilitowanego. W ubiegłym roku akademickim na wydziale pracowało 58 nauczycieli akademickich. Od października zatrudniono tam dwóch nowych adiunktów: ks. dra Waldemara Spyry i ks. dra Pawła Landwójtowicza. Stopień magistra teologii otrzymało 129 absolwentów, licencjata rzymskiego 23 magistrów, 11 studentów uzyskało stopień licencjata zawodowego, natomiast kolejnych 70 osób ukończyło studia podyplomowe. Nowy rok akademicki rozpoczął 950 studentów: 386 na studiach dziennych (w tym 184 w WSD), 415 na studiach zaocznych i 101 na studiach podyplomowych.

Wykład inauguracyjny poświęcony Kościołowi między religiami i różnymi wyznaniem wygłosił kard. Leo Scheffczyk, który urodził się 21 lutego 1920 r. w Bytomiu. Studia teologiczne odbywał na Uniwersytecie Wrocławskim. Święcenia kapłańskie przyjął w 1947 r. Trzy lata później, w 1950 r., uzyskał tytuł doktora teologii i rozpoczął wykłady teologii dogmatycznej w Königstein. W 1957 r. przeprowadził przewód habilitacyjny. Wykładał na uniwersytecie Tübingen oraz przez dwadzieścia lat (1965–1985) był profesorem teologii dogmatycznej na uniwersytecie w Monachium. Należy do grona najwybitniejszych współczesnych teologów, jest autorem wielu publikacji naukowych, w tym ośmiotomowego podręcznika „Teologii dogmatycznej”.

KS. ZBIGNIEW ZALEWSKI

Niech ziarno zaowocuje

Ponad 500-osobowa grupa młodzieży wzięła udział w nabożeństwie ekumenicznym, które odbyło się w pierwszą niedzielę Adwentu w kościele seminaryjno-akademickim w Opolu. W modlitwie, której przewodniczył abp Alfons Nossol, uczestniczyli księża katolicy i ewangelicy, przewodniczący zboru zielonoświątkowego, siostry zakonne, alumni WSD oraz młodzież różnych wyznań chrześcijańskich.

Słowo Boże wygłosił abp Alfons Nossol. Nawiązując do przypowieści o siewcy, powiedział, że we współczesnym świecie w odniesieniu do Bożego słowa zauważa się wiele postaw pesymistycznych, które szybko prowadzą do rezygnacji. Właśnie przed rezygnacją przestrzegali młodych, dodając, że jest ona „morderczą sytuacją w stosunku do Bożego słowa”. Biskup opolski zachęcał również, aby zawsze „być otwartym i nie przeszkadzać wzrostowi Słowa Bożego, by wydało ono obfity plon”.

Na zakończenie modlitwy abp Alfons Nossol pobłogosławił przygotowane w woreczkach ziarno pszenicy. Każdy uczestnik tegorocznego nabożeństwa otrzymał ziarno, które ma symbolizować spotkanie z Bogiem pokrzepiającym człowieka swoim słowem. „Niech to ziarno w każdym z nas zaowocuje stokrotnie” – wyjaśniał symbolikę tego znaku ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, organizator ekumenicznej modlitwy młodych. Nabożeństwo uświetniły zespoły muzyczne „lubileum” z parafii katedralnej w Opolu i „Probo” z parafii ewangelickiej w Wolczynie.

W. I.

W trosce o bezdomnych

W województwie opolskim miejsc noclegowych dla bezdomnych jest około 500, głównie w schroniskach prowadzonych przez organizacje pozarządowe, są to schroniska Brata Alberta, „Barki”, Monaru, Caritas. Bezdomnych przybywa, dwa lata temu zarejestrowano ich w naszym województwie 600, rok temu 800. Z powodu bezdomności w ubiegłym roku udzielono pomocy finansowej 666 osobom i ich rodzinom, w pierwszym półroczu 2001 r. z takiej pomocy skorzystało 429 osób i ich rodziny.

Gdzie można spędzić Wigilię Bożego Narodzenia?

Na największej wigilijnej w opolskiej diecezji w restauracji „Konsumen” (Opole, ul. Korfańskiego 4) – 22 grudnia br. o godz. 16.00. Należy mieć zaproszenie, które można odbierać w pięciu punktach Opola: w klasztorze Sióstr Szkolnych de Notre Dame (Mały Rynek 5), w parafii katedralnej, w parafii św. Piotra i Pawła, w klasztorze Ojców Franciszkanów oraz w parafii św. Józefa w Opolu Szczepanowicach.

RACIBÓRZ

W Raciborzu bezdomni mogą znaleźć tymczasowe schronienie w noclegowni w domu dla bezdomnych przy ul. Topolowej 15. – W tej chwili przygotowanych jest tam 12 miejsc – informuje Tomasz Holzer, pełnomocnik prezydenta miasta ds. społecznych. – Jeśli zajdzie potrzeba, miejsc będzie więcej. Dom dla bezdomnych prowadzony jest przez Fundację SOS Dzieciom.

– Nie mamy możliwości przygotowania miejsc noclegowych dla bezdomnych. Ale możemy im codziennie zaofiarować chleb, a dwa razy w tygodniu zupę – informuje ks. Wilhelm Schiwon, dyrektor rejonu raciborskiego Caritas Diecezji Opolskiej. Jedzenie wydaje kuchnia Caritas mieszcząca się przy ul. Kozielskiej 65. Z darów kuchni korzysta w tej chwili już około 400 osób (nie licząc posiłków odpłatnych rozwożonych do mieszkań chorych).

KĘDZIERZYN-KOŹLE

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (przy ul. Reja 2, niedaleko dworca PKP w Kędzierzynie) wydaje bezdomnym bony żywnościowe. Są to bony na obiady, które serwowane są przez trzy jadło-

dajnie w mieście. Można także otrzymać bon na zakup żywności. Również w biurze MOPS bezdomni mogą uzyskać skierowanie do miejskiej noclegowni.

– Na naszym terenie nie ma wielu bezdomnych. Ustalenia z centralą diecezjalną są takie, że zgłaszających się będziemy kierować do Misji Dworcowej Caritas w Opolu – mówi Renata Miśta z biura rejonu kędzierzyńsko-kozielskiego Caritas. – Bezdomni, którzy trafią do nas (centrala mieści się przy kościele pw. Ducha Świętego na Osiedlu Piastów) zawsze mogą się wykapać i zjeść gorący posiłek.

„Barka”

Fundacja „Barka”, która otworzyła już swój drugi dom na terenie diecezji opolskiej w Brzezinach koło Strzelec Opolskich, w tym roku otwiera tam „schronisko zimowe”. – To rodzaj eksperymentu. Jeszcze nie do końca wiemy, jak to schronisko zafunkcjonuje – mówi ks. Józef Krawiec, kapelan „Bar-ki”. „Barka” jest bowiem propozycją dla ludzi, którzy chcą zamieszkać na stałe i zaakceptują panujące w niej zasady. W schronisku będzie 16 miejsc. Bezdomni, którzy chcą w nim zamieszkać, są zobowiązani do pracy na rzecz schroniska. Zasadniczo pobyt tam będzie mógł trwać miesiąc. – Ale jeśli będą wolne miejsca, to przecież nie będziemy nikogo wyrzucać – mówi ks. Krawiec. Schronisko zimowe „Bar-ki” mieści się w Brzezinach k. Strzelec Opolskich.

POWIAT NYSKI

Bezdomni w Nysie mogą liczyć na miejsce w prowadzonym od dwóch lat przez Caritas Diecezji Opolskiej schronisku przy ul. Baligrodzkiej 7. Schronienie w nim znalazło 29 osób bezdom-

nych – 80 procent z nich to mieszkańcy Nysy, którzy utracili mieszkania. Schronisko zapewnia nocleg, kąpiel, odzież i trzy posiłki (obiady finansuje Ośrodek Pomocy Społecznej). Załatwiane są też rozmaite sprawy socjalne. Wśród mieszkańców schroniska jest jedna kobieta, zajmująca mieszkanie interwencyjne. Są to raczej stali lokatorzy, którzy latem podejmują się rozmaitych prac sezonowych, a dochód przeznaczają na swoje utrzymanie. „Jesteśmy przygotowani na zimę – mówi Teresa Zarzycka, kierownik schroniska, i dodaje – na pewno nikt głodny i niewyspany od nas nie odejdzie”. Ostatnio schronisko otrzymało koce od centrali Caritas w Opolu, a za pieniądze z dotacji Urzędu Wojewódzkiego zakupiono niezbędne naczynia. Kończy się też adaptacja dawnego magazynu odzieżowego, w którym po wstawieniu łóżek będzie można przyjąć dodatkowo kilka osób.

Siostry elżbietanki mieszkające w domu macierzystym w Nysie gotują zupy dla bezdomnych i najuboższych mieszkańców miasta. Każdorazowo przy furcie klasztornej rozdają 30 obiadów. Siostry ubolewają jednak, że nie mogą stworzyć lepszych warunków, aby ci biedni ludzie mogli zjeść posiłek w godnych warunkach – w stołówce, przy stole i z talerza. Niestety, z braku odpowiednich pomieszczeń jedzą bezpośrednio na ulicy.

Schronisko im. św. Brata Alberta w Bielicach przyjęło jak dotąd około 230 bezdomnych. Niemal codziennie przybywają nowe osoby. „U nas ściany są z gumy” – uważa brat Jerzy, twierdząc, że zimą będą w stanie przyjąć nawet 280–300 bezdomnych. W Bielicach mogą oni liczyć na nocleg w ciepłych pomieszczeniach, kąpiel, cztery skromne posiłki w ciągu dnia, odzież, opiekę lekarską, lekarstwa i uregulowanie spraw socjalnych. Kierownictwo schroniska apeluje jednak o pomoc do instytucji i ludzi dobrej woli. Potrzebna jest żywność, środki higieniczne, obuwie zimowe i czapki!

OPOLE

Są tylko dwie noclegownie

Jakiej pomocy mogą spodziewać się w Opolu bezdomni, których na okres zimowy sporo przybywa z innych rejonów Polski. Miasto dysponuje dwiema noclegowniami, w których głównie mieszkają rodziny z małymi dziećmi i bezdomni podejmujący próbę usamodzielnienia się. W okresie zimy dostawiane są łóżka i rozkładane materace nawet na korytarzach, ale i tak nie są w stanie przenocować wszystkich szukających schronienia. Działają tu dwie placówki Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu: „Gawra” – ośrodek readaptacji społecznej przy ul. Tysiąclecia 12 a; „Szansa” – ośrodek readaptacji społecznej przy ul. Piastów 10.

Gdzie można zjeść?

W barze „Ikar” przy ul. Sienkiewicza od 9.30 do 11.00 można zjeść śniadanie a od 11.00 do 13.00 wydawane są ciepłe posiłki. Tutaj też można zaopatrzyć się w ciepłą odzież.

Kuchnia Domu Księża Emerytów przy ul. Kard. Kominka wydaje w godz. 9.00–12.00 chleb ze smalcem.

Misja Dworcowa Caritas w Opolu (dworzec PKP) wydaje gorące posiłki, ponadto tutaj można zasięgnąć informacji o miejscach noclegowych, otrzymać ciepłą odzież i doraźną pomoc medyczną.

Gdzie można się wykapać?

W Stacji Socjalnej Caritas przy parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła udostępnia się bezdomnym łazienkę z prysznicami – od poniedziałku do piątku w godzinach od 12.00 do 14.00.

Portret chrześcijanina

Niespodziewana przemiana

„Kiedy nadszedł wreszcie dzień Pięćdziesiątnicy, znajdowali się wszyscy razem na tym samym miejscu... I wszyscy zostali napelnieni Duchem Świętym, i zaczęli mówić obcymi językami, tak jak im Duch pozwalał mówić... Wtedy stanął Piotr razem z Jedenastoma i przemówił do nich donośnym głosem: Mężowie Judejczy i wszyscy mieszkańcy Jerozolimy, przyjmijcie do wiadomości i posłuchajcie uważnie mych słów” (Dz 2, 1.4.14).

Intrygujące są te fragmenty Dziejów Apostolskich. Warto przeczytać z Biblii całą opowieść o dniu Pięćdziesiątnicy. Niepojęte jest to, co się wydarzyło na płaszczyźnie widzialnej, zewnętrznej. Szum „jakby wichru”, płomyki „jakby ognia”. Są to bez wątpienia znaki, które mają zwrócić uwagę pielgrzymów przybyłych na święta. Znaki te zawierają jakąś treść, ale nie to jest najważniejsze. Nawet dar języków nie wydaje się najistotniejszy. Najbardziej zaskakującą jest przemiana, która dokonała

się w Apostołach. Do tego dnia byli oni właściwie tylko kandydatami na Apostołów, czyli wysłanników Pana. Bo cóż to za wysłannicy, którzy jednego kroku nie uczynili, by pójść i komukolwiek choć słowo o Zmartwychwstałym powiedzieć? Niespełna osiem tygodni przedtem jeden z nich – ten, którego Jezus wskazał jako fundament – przysięgał, że nie zna „tego człowieka” (Mt 26, 72). A wszyscy ukryli się w Wieczerniku, gdzie „drzwi były zamknięte z obawy przed Żydami” (J 20, 19). Ci ludzie stają teraz wobec spromokowanego dziwnymi znakami tłumy i odważnie przemawiają. „Ci ludzie” – to znaczy galilejscy rybacy, których zdradzała mowa (Mt 26, 73) i ubiór przesiąknięty nie zawsze miłym zapachem ryb. Prości ludzie z prowincjonalnego Kafarnaum na placu stołecznej Jerozolimy. A jednak wyszli z zamknięcia i przemawiają, znajdując argumenty zaczerpnięte ze świętych ksiąg. Kilka tygodni później ci sami ludzie odważnie zabiorą głos wobec Sanhedrynu i powiedzą: „Rozsądz-

cie, czy słuszne jest w oczach Bożych bardziej słuchać was niż Boga? Bo my nie możemy nie mówić tego, cośmy widzieli i słyszeli” (Dz 4, 19n). Mniej dziwi szum wichru i płomyki ognia. Nawet dar języków nie wydaje się tak zaskakujący, jak ta przemiana. A jest to niezwykle ważny przyczynek do portretu chrześcijanina: dać ponieść się mocy Ducha Świętego, pozwolić potęgze Boga posłużyć się ludzką nieporadnością. Być narzędziem, ale zachować pełną wolność i swobodę dysponowania sobą. W tym, co piszę, zda się kryć sprzeczność. Widzę tę sprzeczność. Ale nie mogę nie uznawać faktów. I tych opowiedzianych na kartach Dziejów Apostolskich, i tych, które dostrzegamy w historii chrześcijaństwa na przestrzeni wieków. Kim zatem jest chrześcijanin? Jest człowiekiem otwartym na niepojęte i na Niepojętego. Dlatego chrześcijanin nie raz dziwi się sam sobie i mocy, która działa w nim i przez niego.

KS. TOMASZ HORAK

Nagrody „Żar Serca” rozdane

Tegorocznymi laureatami nagrody im. św. Franciszka Ksawerego, „Żar Serca”, przyznawanymi przez kapitułę Jezuickiego Ośrodka Formacji i Kultury „Xaverianum” w Opolu, zostali: Danuta Glezner – za zrozumienie niedoli drugiego człowieka. Przez dziesięć lat jako wolontariuszka pracowała wśród więźniów, niosąc im wsparcie duchowe, pocieszenie i modlitwę, poświęcając im cały swój wolny czas. Doświadczona ciężko przez życie – jako kilkunastoletnia dziewczyna zesłana do Kazachstanu, a następnie do łagrów Charkowa, bita i torturowana, zmuszona do pracy ponad jej siły – nigdy nie straciła wiary w drugiego człowieka;

Robert Rauziński – profesor Politechniki Opolskiej i Instytutu Śląskiego, naukowiec i dydaktyk, nagrodzony został za otwartość i życzliwość wobec studentów. Dziedzina, którą zajmuje się naukowo Profesor, jest demografia w szerokim kontekście uwarunkowań społecznych, gospodarczych, polityki społecznej i zarządzania. Zaniepokojony jest kryzysem demograficznym w kraju, spadającą liczbą narodzin, rosnącym bezrobociem, zajmuje się specyficzną sytuacją rodzin śląskich, których ojcowie pracują poza granicami Polski;

Studenci – wolontariusze pracujący w Katolickim Klubie Profilaktyczno-Wychowawczym „Arka”, działającym przy parafii bł. Czesława

w Opolu, którzy pomagają kierownicze placówki Małgorzacie Kisteli organizować i przeprowadzać zajęcia z dziećmi. Pomagają dzieciom w odrobieniu lekcji, prowadzą zajęcia artystyczne, organizują wycieczki, od poniedziałku do piątku są do dyspozycji dzieci.

Papieski medal dla Jerzego Marszałkowicza

Jerzy Marszałkowicz, inicjator powstania Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta, który od wielu lat prowadzi w opolskiej diecezji, w Bielicach, schronisko im. św. Brata Alberta dla bezdomnych mężczyzn, otrzymał papieski medal „Pro Ecclesia et Pontifice”. Uroczyste wręczenie medalu miało miejsce w katedrze wrocławskiej podczas Mszy św. sprawowanej z okazji dwudziestolecia istnienia Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta. Koncelebrze przewodniczył kard. Henryk Gulbinowicz, kazanie wygłosił bp Józef Pazdur. W imieniu Metropolity wrocławskiego odznaczenie Jerzemu Marszałkowiczowi wręczył Jerzy Bohdan Aniszczuk, prezes Zarządu Głównego Towarzystwa Brata Alberta.

Pani Danuta Glezner odbiera nagrodę z rąk o. Pawła Pasierbka

Zaproszenia

Duszpasterstwo służby zdrowia

W sobotę 15 grudnia 2001 odbędzie się oplatkowe spotkanie dla pracowników służby zdrowia. Przebieg: 15.00 – Msza św. w katedrze opolskiej; 16.15 – spotkanie oplatkowe w sali katedralnego domu katechetycznego. Gość: bp prof. dr hab. Jan Kopiec. Oprawa muzyczna: zespół „Ignis ardens” z Opola. Serdecznie zapraszamy!

Centrum Dokumentacji Europejskiej w Opolu

zaprasza na spotkania dyskusyjne wokół problemów związanych z integracją europejską w każdy piątek roku szkolnego o godz. 15.00 do Biblioteki Instytutu Ekumenizmu i Badań nad Integracją (Opole, ul. Kominka 1 a)

Wigilia dla ubogich i bezdomnych

W sobotę 22 grudnia o godz. 16.00 w stołówce „Konsumen” (Opole, ul. Korfańskiego 4) odbędzie się ósma już wigilia dla osób samotnych, bezdomnych, rodzin wielodzietnych z Opola. W Wigili, której przewodniczyć będzie abp Alfons Nossol, weźmie udział ponad 800 osób. Organizator tego wyjątkowego spotkania – ks. Zygmunt Lubieniecki – serdecznie zaprasza i informuje, że zaproszenia na wigilię można odbierać w pięciu punktach Opola: w klasztorze Sióstr Szkolnych de Notre Dame (Mały Rynek 5), w parafii katedralnej, w parafii św. Piotra i Pawła, w klasztorze Ojców Franciszkanów oraz w parafii św. Józefa w Opolu Szczepanowicach.

Klub Inteligencji Katolickiej

Opole

16 grudnia, 17.00 – ks. dr Zygmunt Nabzdyk – „Świętość darem i zadaniem w życiu prawdziwego chrześcijanina”

Kędzierzyn

18 grudnia, 17.30 – Spotkanie klubowe – podsumowanie działalności w roku 2001

Kluczbork

22 grudnia, 15.30 – Uroczyste nabożeństwo adwentowe

Krapkowie

19 grudnia – przygotowanie ciasta świątecznego dla bezdomnych w schronisku św. Brata Alberta w Bielicach.

„Szczepanowickie Betlejem”

Parafia św. Józefa w Opolu Szczepanowicach zaprasza parafian, gości z Opola i okolic do odwiedzenia w dniach od 24 grudnia br. do 10 stycznia 2002 r. „Szczepanowickiego Betlejem”, którym jest okazała szopka na placu plebanijnym. W drugim dniu Świąt Bożego Narodzenia o godz. 15.00 odbędzie się „Opolskie kolędowanie” – wystąpią zespoły instrumentalne i wokalne, orkiestry, chóry, będzie okazja do podzielenia się oplatkiem. Natomiast 6 stycznia 2002 roku, o godz. 17.00 (na placu plebanijnym) odbędzie się spotkanie oplatkowe ludzi sportu Opolszczyzny połączone z koncertem kolęd.

Christmas 2002 w Kędzierzynie-Koźlu

Parafia pw. św. Zygmunta i Jadwigi Śląskiej oraz Zarząd Miasta i Miejski Ośrodek Kultury w Kędzierzynie-Koźlu organizuje IX Festiwal Pieśni Kolędowej Christmas 2002 5 i 6 stycznia 2002 roku. W pierwszym dniu festiwalu od godz. 10.00 śpiewać będą dzieci, a od godz. 15.00 – młodzież. Drugiego dnia o godz. 15.00 w kinie „Hel” w Koźlu zostaną ogłoszone wyniki i rozdane nagrody. Festiwal zakończy koncert laureatów. Dodatkowe informacje znaleźć można w Internecie na stronie: www.christmas.lionek.pl.

● Pod przewodnictwem krajowego kapelana Sybiraków ks. prałata Edmunda Cisaka, 18 listopada br., odbyła się pielgrzymka Sybiraków do sanktuarium w Czernej koło Krzeszowic. Uroczystej koncelebrowanej Sumie pontyfikalnej przewodniczył bp Adam Śmigielski z Sosnowca. Modlitwy u grobu św. Rafała Kalinowskiego, patrona sybiraków, oraz Drogi Krzyżową prowadził ks. prałat Edmund Cisak. Wśród pielgrzymujących Sybiraków z całej Polski była grupa z Opola, której przejazd do Czernej ufundowała Roma Dolińska, prezes Związku Sybiraków w Opolu. Tegoroczna pielgrzymka do Czernej zbiegła się z 10. rocznicą kanonizacji św. Rafała Kalinowskiego.

● 25 listopada br. w raciborskim kościele NSPJ, z udziałem ks. rady Ałojzego Jurczyka, została odprawiona Msza św. dziękczynna w intencji tamtejszego parafialnego chóru męskiego z okazji 20-lecia działalności. W minionym dwudziestolecu chór prowadzili: Eryk Okoń, Piotr Libera i Jan Goldman, a od 1990 r. funkcję dyrygenta piastuje Elżbieta Biskup. Dzięki inicjatywie Elżbiety Biskup i przychylności ks. Ałojzego Jurczyka od 1992 r. w kościele NSPJ w Raciborzu organizowane są coroczne koncerty kolęd i pastorałek, w których udział biorą chóry działające na ziemi raciborskiej.

● Dla uczczenia św. Marcina uczniowie klas pierwszych i drugich Szkoły Podstawowej nr 11 w Raciborzu wraz z nauczycielami i rodzicami uczestniczyli 27 listopada br. w procesji z lampionami z placu szkolnego do kościoła parafialnego pw. NSPJ, gdzie ks. proboszcz Ałojzy Jurczyk opowiedział historię o Biskupie z Tours. W domu katechetycznym dzieci zostały poczęstowane herbatą i słodyczami. W zorganizowaniu spotkania pomogli działacze koła mniejszości niemieckiej.

● 30 listopada br. w kościele parafialnym w Niemodlinie odbyło się modlitewne czuwanie dla młodzieży dekanatu niemodlińskiego. W programie znalazło się m.in. widowisko pantomimiczne, przygotowane przez grupę młodzieży z Tułowic, poświęcone tematyce Bożego Narodzenia.

● 30 listopada br. w siedzibie Caritas Diecezji Opolskiej grupa członków z Fundacji Przyjaciół Dziecka Polskiego z holenderskiego Raalte przygotowywała paczki na dzień św. Mikołaja. W tym roku na świąteczne prezenty przeznaczili kwotę 15 tysięcy złotych, za które zakupiono m.in. konserwy, cukier, słodycze i witaminy. Artykuły te znalazły się w 450 paczkach, które za pośrednictwem sióstr pracujących w stacjach opieki Caritas trafiły przed 6 grudnia do osób samotnych, chorych i rodzin wielodzietnych. Grupa Holendrów z Raalte od ośmiu lat współpracuje z opolską Caritas, niosąc pomoc osobom najuboższym na Opolszczyźnie.

● Gościem Sejmiku Samorządowego Województwa Opolskiego był lord Paul Hanningfield, przewodniczący Grupy Wspólnej Komitetu Regionów Europy, radny hrabstwa Essex (Wielka Brytania). Na spotkaniu z radnymi stwierdził, że widzi w naszym kraju wiele przejawów centralizmu.

● Wojewoda opolski Leszek Pogan odwołał ze stanowiska Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Jacka Kucharzewskiego. Przypominamy, że pan Kucharzewski znalazł się w centrum zainteresowania opinii publicznej, kiedy skierował do prokuratury sprawę lapidarium rektora UO S.S. Niciei, obecnie senatora SLD.

● Tylko 69 spośród 7195 uczniów szkół średnich w województwie opolskim, którzy w tym roku przystępują do matury, zdecydowało się zdawać ją według nowych zasad.

● Na Opolszczyźnie od 1985 roku wirusem HIV zaraziło się 135 osób. Na AIDS zachorowało 29, a 11 z nich zmarło. W grupie zarażonych jest 101 mężczyzna (w tym jedno dziecko) i 34 kobiety. Najwięcej nosicieli wirusa jest w Opolu i Prudniku.

● 40 żołnierzy z I Brygady Saperów w Brzegu pojedzie do Afganistanu. Zgłosiło się 60 chętnych żołnierzy.

● Muzeum Śląska Opolskiego w ramach „Tygodnia Archeologii” zorganizowało szereg spotkań i prelekcji poświęconych przede wszystkim wynikom badań wykopaliskowych w Opolu Nowej Wsi Królewskiej i w Polskiej Cerekwi. Jeden z dni był „dniem otwartym”, do muzeum można było wejść za darmo.

● W Opolu zawiązał się Społeczny Komitet Rozbudowy Ośrodka Onkologii. Opolski ośrodek nie był rozbudowywany od niemal 25 lat i dysponuje tylko dwoma aparatami do radioterapii. Na budowę dwóch nowych bunkrów, w których zainstalowane będą aparaty do radioterapii potrzeba 10 milionów złotych. W 1985 roku na Opolszczyźnie zanotowano 2344 przypadki zachorowań, w roku 1998 – 3127. Średnia zachorowań jest wyższa od średniej krajowej. Obecnie chorzy z powodu zbyt małej liczby łóżek w Opolskim Ośrodku Onkologii muszą w kolejce na leczenie czekać około 3 miesięcy.

● W Głubczycach odbyła się konferencja naukowa nt. „Śląsk Opolski i Opawski w kierunku standardów europejskich. Wykorzystywanie wspólnych szans”. Konferencję organizowały Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Śląski w Opawie oraz urząd miasta i gminy w Głubczycach.

● Informatyk zatrudniony w opolskim oddziale ZUS próbował włamać się przez Internet na konta BRE Banku. Informatyka zatrzymała policja, stracił pracę w ZUS-ie, grozi mu do dwóch lat więzienia. Bank twierdzi, że hakerowi z ZUS-u nie udało się wejść na konta klientów.

Czwarta rano

Radość kopania

Losowanie grup mistrzostw świata w futbolu wyzwoliło spory entuzjazm wśród naszych komentatorów, działaczy, a nawet piłkarzy nożnych. Już, już są w ogródku, już witają się z gaską. Co tam Korea, co tam Jusej. No, Portugalia jest, owszem, mocna, ma kilku świetnych piłkarzy, ale przecież ostatnie nasze zwycięstwo na mistrzostwach przydarzyło nam się z Portugalią właśnie. 15 lat temu, dodam. Portugalczycy nieco podobno oszczędniejsi są w entuzjazmie. Louis Figo, który kosztuje więcej niż cała nasza reprezentacja w polskiej drużynie, widzi faworyta grupy. Jest świetnie. I niech nam nie psują humoru rankingi, w których Portugalia to trzecia drużyna na świecie, a Polska trzydziesta któraś.

Zresztą, nie wiem, czy na Opolszczyźnie jeszcze ktoś się piłką nożną

interesuje. Odra Opole, która w niezwykły wręcz sposób zaprzepaściła w poprzednim sezonie szansę awansu do ekstraklasy, teraz chyba jednak zmieni klasę rozgrywek. Ale nie w górę. Nasz jedyny prawdziwy, eksportowy, futbolowy „twar” sędzia Ryszard Wójcik też ma problemy. Zostaje Włóknarz Kietrz, jakkolwiek brzmi to lekko absurdalnie, bo fabryka dywanów w Kietrzu plajtuję właśnie w katastrofalnym stylu.

Zresztą, życzę polskiej reprezentacji samych sukcesów w Korei i Japonii. Przestrzegam tylko polityków, którzy zechcą wykorzystywać ewentualne sukcesy i narodowy entuzjazm dla własnych korzyści (jak to już premier z Małyszem zrobił). Mieszanie polityki z futbolem może się źle skończyć. Tak się na przykład stało

w miejscowości A. na południu województwa.

Tam na zakończenie rundy jesiennej piłkarze i działacze w wiejskiej świetlicy urządzili skromne przyjęcie. W trakcie na salę przyszedł jeden niezaproszony gość, znajomy czy krewny sołtysa. Miłośnicy piłki nie chcieli się jednak z nim bawić. No to przyszedł sołtys, imprezę skończył, uczestników z pomocą policji wyprosił, świetlicę zamknął. Prawdziwy skandal zaczął się jednak dopiero nazajutrz. Ze świetlicy wiejskiej zniknęła beczka z napojem, który zwykle w beczkach jest przechowywany. Tego sportowcom było za wiele. Zaczęli zbierać podpisy za odwołaniem sołtysa.

Jaki morał? Nie tylko od polityki może boleć głowa.

PIOTR ZABRZAŃSKI

Pasterkowa kolekta

Realizacja dzieł służących rodzinie, samotnym matkom, poczętemu życiu nie byłaby możliwa, gdyby nie ofiarność ludzi dobrej woli, osób świeckich i duchownych wspierających Diecezjalną Fundację Obrony Życia. To dzięki nim w roku 2001 w Domu Matki i Dziecka schronienie i opiekę znalazło 78 matek z dziećmi, a Katolicki Ośrodek Adopcyjny zapewnił 56 dzieciom możliwość życia w nowych rodzinach zapewniających dziecku miłość i troskę o jego rozwój. Wiele samot-

nych matek opuszczonych przez najbliższych w trudnej sytuacji życiowej znalazło pomoc pracownik Katolickiego Ośrodka Adopcyjnego, matki te miały zapewniony pobyt w Domu Matki i Dziecka, załatwiony szpital i dopełnione wszelkie formalności w przypadku decyzji matki o oddaniu dziecka do adopcji.

Dzięki ofiarności kapłanów i wiernych dzieła Fundacji mogą się rozwijać i służyć ludziom. Wyjątkowym darem jest kolekta z Pasterki przeznaczana od kilku lat głównie na

utrzymanie Domu Matki i Dziecka. Za tę ofiarę, składaną w noc wigilijną, i za wszystkie dary, również te dostarczane bezpośrednio matkom i dzieciom w ich grudzińskim domu – serdeczne podziękowania składa zarząd Diecezjalnej Fundacji Obrony Życia, której prezesem jest abp Alfons Nossol; do tych podziękowań przyłączają się podopieczni, pracownicy i wolontariusze realizujący zadania Fundacji z diecezjalnym duszpasterzem rodzin ks. dr. Jerzym Dzierżanowskim.

O obrazach i ludziach

To już szósta książka Tadeusza Kukiza poświęcona Madonnom kresowym i innym obrazom sakralnym przywiezionym po drugiej wojnie światowej przez opuszczającą Kresy ludność polską. Tym razem opisane zostały obrazy znajdujące się w diecezjach Polski poza Śląskiem*.

Jak wiemy z lektury poprzednich książek Tadeusza Kukiza, obrazy, a nawet całe wyposażenia kościołów, wywozili w ukryciu zarówno księża, jak i osoby świeckie, aby znaleźć im nowe, godne miejsca w kościołach i kaplicach Polski powojennej. „O przywiązaniu ludności, zwłaszcza wiejskiej, do »swoich« wizerunków Maryjnych, można wnosić z faktu, że jeszcze teraz, po latach, według rozmieszczenia wielu z tych obrazów udaje się ustalić miejsce osiedlenia byłych mieszkańców Kresów, a także Bukowiny” – stwierdza autor w swojej najnowszej książce poświęconej ponad trzydziestu obrazom, m.in. Matki Boskiej Łatyczowskiej znajdującej się obecnie w kaplicy Służebniczek NMP Niepokalanej w Lublinie, Madonny z kościoła św. Marii Magdaleny we Lwowie – obecnie w Muzeum Archidiecezjalnym w Częstochowie, Matki Bożej Żółkiewskiej znajdującej się w kościele Dominikanów na Służewie w Warszawie.

Po upadku Związku Radzieckiego, niektóre z obrazów wróciły do pierwotnych miejsc kultu, głównie do odbudowanych kościołów na Ukrainie, tak stało się z obrazem Matki Boskiej Ostrobramskiej z Sam, który przez lata powojenne przechowywany był w kaplicy cmentarnej na Dołach w Łodzi, a 5 sierpnia 1995 roku powrócił w dniu konsekracji do odremontowanego przez parafian kościoła w Samach. Ale, jak stwierdza Tadeusz Kukiz, obraz Matki Bożej Sarnieńskiej jest jednym z kilku przekazanych do macierzystych świątyń na Wschodzie (na ponad 130 przywiezionych po wojnie z dawnych diecezji południowo-wschodnich na tereny Polski w jej dzisiejszych granicach). W wielu innych przypadkach dawni mieszkańcy Kresów przekazują nowo sporządzone kopie i takie działania, zdaniem autora, jest właściwe: „Nie powinniśmy bowiem wyzywać się obiektów kultu omodlonych i obrosłych polską tradycją i z wielkim trudem w czasie wojny i po niej ratowanych”.

Jak we wszystkich książkach Tadeusza Kukiza, bogatą treść historyczną uzupełnia nie mniej bogata ikonografia, rzetelnie przygotowane przypisy i bibliografia, indeksy nazwisk i miejscowości, mapki i tabele.

T. S-M.

*Tadeusz Kukiz, Madonny kresowe i inne obrazy sakralne z Kresów w diecezjach Polski (poza Śląskiem), część II, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, Warszawa 2001.

Opole
gość
niedzielnny

Adres redakcji:
ul. Sikorskiego 7/1,
45-051 Opole,
tel./fax (0-77) 454 64 72
Zespół: Andrzej Kerner,
ks. Zbigniew Zalewski,
Teresa Sienkiewicz-Miś
e-mail: opole@goscniiedzielnny.pl

Lane Frost marzy o zostaniu mistrzem rodeo. Dla zdobycia tego tytułu gotowy jest zrobić wszystko, ale kiedy wreszcie osiąga sukces, okazuje się, że nie przynosi mu on szczęścia. W trudnych chwilach z pomocą przychodzi mu jego przyjaciele, dzięki którym Lane znowu odnosi sukcesy.

*Osiem sekund;
reż. John G. Avildsen;
wyk.: Luke Perry, Stephen Baldwin, James Rebhorn, Carrie Snodgrass;
USA 1994; środa,
TV Puls; godz. 21.25
(zdj. AKPA)*

352051

Programy katolickie w telewizji

Niedziela 16.12

TV Polonia	7.05	Słowo na niedzielę
TVP 2	7.55	Słowo na niedzielę (dla niesłyszących)
WOT	8.00	Wierzę, wątpię, szukam
TV Puls, TVP 1,		
TV Polonia	12.00	Anioł Pański – transmisja z Watykanu
TVP 1,		
TV Polonia	12.10	Czasy – katolicki magazyn informacyjny
TV Polonia i WOT	13.00	Transmisja Mszy świętej z kościoła Wniebowzięcia NMP w Babicach
TV Katowice	13.30	Z życia Kościoła
WOT	18.10 i 21.00	Kościół i świat
	21.35	Wierzę, wątpię, szukam (powt.)

Czwartek 20.12

TVP 1	15.10	Babiniec

Piątek 21.12

TVP 1	15.40	Raj
TV Kraków	16.30	Msza święta

Sobota 22.12

TV Kraków	8.15	Wiara i życie
TV Katowice	8.30	Z życia Kościoła
TVP 1,		
TV Polonia	8.45	Ziarno
TV Wrocław	17.00	W kręgu wiary – magazyn katolicki
TVP 2	20.50	Słowo na niedzielę

Środa 19.12

TV Polonia	16.30	Raj – magazyn katolicki

PULS

- 6.50 Potęga smaku – rzecz o Zbigniewie Herbercie [2] – film dok.
- 7.40 Sfinks: Natarcie na Azję – Aleksander Wielki zdobywca świata – film dok.
- 8.40 Karolina i przyjaciele [14] – serial
- 9.10 Historie biblijne: Dawid i Goliat – serial anim.
- 9.40 Prawdziwe męstwo – western
- 12.00 Anioł Pański – transmisja z Watykanu
- 12.20 Życie Jezusa według św. Mateusza [3] – serial historyczny USA
- 12.45 Polak, katolik, obywatel – magazyn
- 13.20 Stephen King – Lśnienie w ciemności – film dok.
- 14.20 M Kwadrat – talk-show
- 14.50 Arsene Lupin [24] – Odkrywcy film – serial sens., Francja
- 15.50 Covington Cross [12] – serial kostiumowy, W. Bryt./USA
- 16.40 Zdarzyło się jutro [30] – serial
- 17.30 Wizyta w domu
- 18.00 Zezowale szczęście – komedia obyczajowa, Polska
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Detektyw w sutannie [15] – serial sensacyjny USA
- 21.25 Piątka u Semki – prog. publ.
- 22.00 Widzialne i niewidzialne: Ojciec Pio – mag. zjawisk niezwykłych
- 22.30 Studio otwarte – Cybernetyki 7 – prog. publicystyczny
- 23.30 Stephen King – Lśnienie w ciemności – film dok.
- 0.30 Życie Jezusa według św. Mateusza [3] – serial historyczny USA

NIEPOKALANÓW II

- 9.00 Program dnia
- 9.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 9.10 Kalendarz liturgiczny: św. Adełajdy
- 9.15 Różaniec – część chwalebna
- 9.40 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 10.00 Cywilizacja [10,11,12] – film rysunkowy dla dzieci
- 10.30 Orientalne dywany – film dok.
- 11.00 Łódź św. Wojciecha – reportaż
- 11.25 Medycyna rodzinna: Neuroradiologia zabiegowa – poradnik medyczny
- 11.40 Galeria Lanckorońskich – reportaż
- 11.50 Katedra w Oliwie – film dok.
- 12.25 Dwory i dworki polskie: Czerwona – felieton
- 12.30 Świętokrzyski nowicjat – film dok.
- 13.00 Saul i Dawid [2] – film fab.
- 13.55 Ludzie tacy jak my – film dok.
- 14.25 Zakopane – film krajoznawczy
- 14.55 Program dnia
- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.15 Dzieciństwo – film dokumentalny
- 15.25 Świątynie drewniane: Nowa Wieś Królewska – reportaż
- 15.40 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Adełajdy
- 16.10 Koncert Życzeń

- 16.45 Ojciec Święty w Drohiczyń – film dok.
- 17.25 Pieśni i tańce Lewoczy – reportaż
- 17.45 Na południe od Sahary [2] – reportaż
- 18.05 Magazyn Diecezji Warszawskiej i Warszawsko-Praskiej
- 18.30 Kino familijne
- 18.55 Program dnia
- 19.00 Tydzień w Kościele – przegląd wydarzeń
- 19.20 Cywilizacja [1,2] – film rysunkowy dla dzieci
- 19.50 Polska fotografia w świecie – felieton
- 20.00 Proboszcz – reportaż
- 20.25 Chrzest znakiem jedności chrześcijan – reportaż
- 20.35 Różaniec – część chwalebna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Adełajdy
- 21.15 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 21.35 Pielęgnacja niemowląt [9] – poradnik
- 22.05 Lednica 2000 – Akademicki Apel III Tysiąclecia – relacja
- 23.00 Program dnia na jutro

TVP 1

- 6.30 Proszę o odpowiedź
- 6.45 Przystanek Unia
- 7.35 Zwierzęta świata – Błazen, król i zabójca [2] – serial dok.
- 8.05 Czarodziejski peryskop – serial dok.
- 8.30 Teleranek
- 9.00 Królewicz Żabka – film USA
- 10.00 Tydzień
- 10.35 Wieży krwi [11] – serial TVP
- 11.25 Od przedszkola do Opola – piosenki z seriali
- 12.00 Anioł Pański – transmisja modlitwy
- 12.10 Czas – katolicki magazyn informacyjny
- 12.25 Od A do Zdrowia
- 12.55 Wiadomości
- 13.05 Dwadzieścia jeden – teleturniej
- 13.40 Studio Sport: Puchar Świata w Skokach Narciarskich – Engelberg – Szwajcaria
- 15.35 KAC – kom. audycja cykliczna
- 15.55 Wybierz teledysk
- 16.25 Akupunktura – reportaż
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Dziennik telewizyjny – program Jacka Fedorowicza
- 17.35 Lokatorzy – serial TVP
- 18.05 Śmiechu warte
- 18.30 Jaka to melodia? – quiz
- 19.00 Wieczorynka: Przygody Myszki Miki i Kaczora Donalda
- 19.30 Wiadomości
- 20.05 Odpowie ci morze [1] – serial prod. USA
- 21.10 Gwiazdy w Jedyńce: Zuccherò, Toto Cutugno
- 21.50 Losowanie audiotele
- 22.00 Uczta kinomana: Książę wielkiego miasta – film USA
- 0.45 Sportowa Jedyńka

TVP 2

- 6.55 Film dla niesłyszących: Pogranicze w ogniu [11] – serial TVP
- 7.55 Słowo na niedzielę
- 8.00 Program lokalny
- 9.00 Doogie Howser, lekarz medycyny [94] – serial prod. USA
- 9.25 Jej styl – Święta z gwiazdą
- 9.50 Na maksa
- 10.30 Raj na ziemi – serial dok. USA
- 11.30 Podróże kulinarne Roberta Małkowića – Staropolskim smakiem świątecznym
- 12.00 Rancho w dolinie: Jubal – western prod. USA
- 14.00 Familiada – teleturniej
- 14.30 Złotopolscy [371] – telenowela TVP
- 15.00 Pół żartem pół serial
- 16.00 Na dobre i na złe – serial prod. TVP
- 17.00 Święta wojna – serial TVP
- 17.30 7 dni świat
- 18.00 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 19.00 Sztuka uwodzenia
- 20.00 Spotkanie z Balladą – Wszystko zdarzyć się może [2]
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 Boża podszełka [1/15] – serial
- 22.40 Losowanie audiotele
- 22.45 Autograf
- 23.20 Studio Teatralne Dwójki – autor: Susanne Schneider
- 0.15 Tajemnica rodzinna – film fab. prod. angielskiej

POLSAT

- 6.00 Disco Polo Live
- 7.00 4 x 4
- 7.30 Magazyn redakcji programów religijnych
- 8.00 Normalny Norman [22]
- 8.30 Kosmiczne wojny [13]
- 9.00 Hugo
- 9.30 Power Rangers [148]
- 9.55 Disco Relax
- 11.00 Dharma i Greg [94]
- 11.30 Sabrina [102]
- 12.00 Czwórka na medal – film USA
- 14.00 Podwójna akcja 2 [26]
- 14.40 Benny Hill
- 15.20 Fundacja Polsat
- 15.30 Informacje
- 15.45 Klub Polsatu
- 16.00 Rodzina zastępcza [80]
- 16.30 Kevin sam w domu – film, USA
- 18.30 Informacje
- 19.05 Rozbitkowie [16]
- 20.00 Życiowa szansa: gra zabawa
- 20.55 Zerwane więzi
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 22.00 Zginiesz ślicznotko – film, Kanada (1997)
- 23.55 Magazyn Ligi Mistrzów
- 0.55 Magazyn sportowy
- 2.30 Muzyka na BIS

TVN

- 6.20 Telesklep
- 7.50 Inspektor Gadget [48/86] – serial anim. dla dzieci
- 8.10 Garsoniera – komedia obyczajowa USA

10.20 Susie Q – film rodzinny USA
 12.00 Droga do gwiazd – prog. rozrywkowy
 13.00 Przygody Supermana [54/66] – serial przygodowy USA
 13.50 Co za tydzień – magazyn
 14.25 Polowanie na mysz – komedia
 16.15 Reality show
 17.15 Nauka jazdy – serial fabularno-dokumentalny
 17.45 Ananasy z mojej klasy – prog. rozrywkowy
 19.00 TVN Fakty
 19.35 Milionierzy – teleturniej
 20.25 Reality show
 23.00 Superwizjer – magazyn
 23.30 Nie do wiary – opowieści niesamowite
 0.00 Ale plama – prog. rozrywkowy
 0.30 Reality show
 1.25 Na przedmieściach – film obyczajowy USA
 3.35 Nic straconego – powtórki programów

TV4

5.50 Biały Kieł [15] – serial przygodowy
 6.20 Czarny Królewicz [15] – serial przygodowy
 6.50 Szczęściara – komedia USA
 9.00 Czarny Królewicz [16] – serial przygodowy
 9.30 Biały Kieł [16] – serial przygodowy
 10.00 Szalona autostrada – komedia USA
 12.00 KINomaniaK – odjazdowy magazyn filmowy
 12.30 INFORMator prawny – magazyn Gazety Prawnej
 12.45 INFORMator gospodarczy – magazyn Gazety Prawnej
 13.00 Super VIP – magazyn ciekawostek i sensacji
 13.30 Obieżyświat Dr Witt – program turystyczno-podróżniczy
 14.00 Gang Olsena 13: Spadamy do Paryża [13] – komedia, Dania
 16.00 Reality show
 16.50 Bill Cosby i straszne dzieciaki [22] – serial kom. USA
 17.20 Szczypta smaku [6] – serial komediowy USA
 17.45 Dziennik
 17.58 Informacje sportowe
 18.05 Jej cały świat [14] – serial kom.
 18.35 Niewiarygodne, ale prawdziwe 2 [1] – serial dokumentalny
 19.30 Hoboczeki [35] – serial anim. dla dzieci
 20.00 Reality show
 20.55 Drogówka – magazyn policyjny
 21.25 Wokanda – program dok.
 21.55 Supergol – magazyn piłkarski
 22.30 Anioł ciemności 2 [14] – serial dramatyczno-sensacyjny USA
 23.25 Płonące miasto – film akcji, Hongkong
 1.25 Super VIP
 1.55 Strefa P – magazyn muzyczny

TV POLONIA

6.15 Na dobre i na złe [65] – serial prod. TVP (powt.)

7.05 Słowo na niedzielę
 7.10 Tam, gdzie jesteśmy: Helmut Nadolski: reportaże (powt.)
 7.30 Spotkania z tradycją – U Zowady w Leszczynie
 7.55 Uwaga! niebezpieczeństwo [7/ost.] – film anim. dla dzieci
 8.00 Bajarz [3/13] – serial anim.
 8.25 Niedzielne muzykowanie – Festiwal Muzyczny Łańcut 2001
 8.50 Spotkanie z literaturą – Polska poezja współczesna [2]
 9.15 Baśń o Korsarzu Palemonie – film anim. dla dzieci
 9.45 Złotopolscy [340, 341] (powt.)
 10.35 Wspomnień czar: Dwanaście krzeseł – komedia
 11.40 U wód... – Na Starej Polanie – prog. Leszka Wiśniewskiego
 12.00 Anioł Pański
 12.10 Cząsy – katolicki magazyn informacyjny
 12.25 Piękno, pamięć, pietyzm
 12.50 Antonio Vivaldi: Pory roku – Zima
 13.00 Transmisja Mszy świętej – z kościoła Wniebowzięcia NMP w Babicach
 14.00 Teatr Młodego Widza: Siedem nastolatek – autor: Booth Tarkington
 14.45 Spotkanie z Balladą – Witajcie w Kopydłowie [2]
 15.35 Biografie – To ja, Antoni...
 16.30 Kochamy polskie seriale – teleturniej
 17.00 Teleexpress
 17.15 M jak miłość [15] – serial TVP
 18.00 III Mazurska Biesiada Kabaretowa – Baby górą [2]
 18.55 Ludzie listy piszą
 19.15 Dobranocka: Maurycy i Hawranek [8] – serial anim. dla dzieci
 19.30 Wiadomości
 20.00 Nowy Jork, czwarta rano – komedia prod. polskiej
 21.30 Film animowany dla dorosłych – Super strip-tease (powt.)
 21.35 VI Gala Piosenki Biesiadnej – Warszawa da się lubić [2]
 22.30 Panorama
 22.50 Sport telegram
 23.00 Rząd Polski 1939–1945 [3] – W matni – film dok.
 0.00 Spotkania z tradycją – U Zowady w Leszczynie (powt.)
 0.20 U wód... – Na Starej Polanie
 0.45 Film animowany dla dorosłych – Po deszczu jest słońce
 0.55 Sportowa Jedynka
 1.15 Maurycy i Hawranek [8] – serial
 1.30 Wiadomości (powt.)
 1.50 Sport telegram (powt.)
 2.00 Nowy Jork, czwarta rano – komedia (powt.)
 3.25 VI Gala Piosenki Biesiadnej – Warszawa da się lubić [2]
 4.25 Film animowany dla dorosłych: Rokita parobkiem
 4.35 Zaproszenie – Podlasie – Laski, piaski i karaski (powt.)
 5.00 Panorama (powt.)
 5.20 Sport telegram (powt.)
 5.25 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza (powt.)

PASMO WSPÓLNE

7.00 Madeline – film anim. 7.30 Tęczowy domek 9.00 Święty – film fab. 10.00 Małe ojczyzny – film dok. 10.30 Niefortunna czarownica – film fab. 10.55 Angela anakonda – film anim. 11.20 Książki z górnej półki 11.30 Wojny, bitwy, żołnierze 14.30 Człowiek i przyroda – film dok. 15.30 Klasztory polskie – film dok. 16.00 Bob Morrison – film fab. 16.45 Gościniec 17.15 Kabaret 18.20 To jest temat 18.35 Ich noce – film fab. 20.05 Sport 22.00 Ucięta głowa – film fab. 23.35 Country nocą

KATOWICE

8.00 Tam, gdzie biją źródła 8.25 TV ogłoszenia drobne 8.30 Koncert życzeń 12.30 Studio gol i Puchar Polski w karate kyokushin 13.30 Życia Kościoła – program katolicki 13.50 TV Katowice proponuje 13.55 Klub globtrotera 18.00 Aktualności 18.15 Wiadomości sportowe 21.00 Europa-lia 2001 21.30 Aktualności 21.40 Ale kino – mag. filmowy

KRAKÓW

8.00 Kronika świętokrzyska 8.10 Kalejdoskop sportowy 8.30 Bzik kontrolowany 12.30 Rola 12.45 Widziane z Franciszkańskiej 13.00 Z plecakiem i walizką 13.20 Bezpieczny Kraków 13.30 Nowe miasto 14.10 Portrety 18.00 Kronika 21.00 Sprawozdawczy magazyn sportowy 21.20 Kronika świętokrzyska 21.30 Kronika 21.45 Widziane z Franciszkańskiej

WOT

8.00 Wierzę, wątpię, szukam 8.25 Są takie miejsca – magazyn kulturalny 8.45 Studio reportaży 12.30 Mój pies i inne zwierzęta 12.40 Telemotorsport 13.00 Msza święta z kościoła Wniebowzięcia NMP w Babicach 14.00 Z archiwum kuriera (powt.) 14.10 Gość WOT 18.00 Telewizyjny Kurier Warszawski 18.10 Kościół i świat – informacyjny program katolicki 18.20 To jest temat – cykl reportaży krajowego z oddziałów TVP 21.00 Kościół i świat – informacyjny program katolicki 21.30 Wiadomości kuriera 21.35 Wierzę, wątpię, szukam (powt.)

WROCŁAW

8.00 Twoja Telewizja Wrocław 8.10 Kompas – mag. wojskowy 8.20 Wielka księga psów – magazyn 8.30 Teraz wieś – program dla rolników 9.00 Program dnia 12.30 Weekend, weekend – program familijny 14.20 Bywaj zdrow 18.00 Fakty – wydanie główne 18.20 Prognoza pogody 18.20 Twoja Telewizja Wrocław 21.05 Telesport 21.30 Fakty 21.50 Sportowe wydarzenia tygodnia

PULS

- 7.05 Polak, katolik, obywatel
- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Remington Steele [67] – serial
- 8.55 Kacper i przyjaciele [65] – serial
- 9.20 Baśnie braci Grimm: Kopciuszek – serial anim.
- 9.45 Byli sobie odkrywcy [24] – serial
- 10.15 Covington Cross [12] – serial kostiumowy, W. Bryt./USA
- 11.10 Detektyw w sutannie [15] – serial sens. USA
- 12.00 Arsene Lupin [24]: Odkrywcy film – serial sens., Francja
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Remington Steele [68] – serial
- 14.45 Cudowne lata [104] – serial USA
- 15.15 Bill Cosby Show [72] – serial komediowy USA
- 15.40 Kacper i przyjaciele [65] – serial anim. USA
- 16.05 Baśnie braci Grimm: Kopciuszek – serial anim.
- 16.35 Byli sobie odkrywcy [24] – serial
- 17.05 Domek na prerii [77] – serial przygodowy USA
- 18.00 Cudowne lata [105] – serial obyczajowy USA
- 18.30 Bill Cosby Show [73] – serial komediowy USA
- 19.00 Dotyk anioła [151] – serial obyczajowy USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – prog. publicystyczny
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Tajemniczy element [9] – serial sens. USA
- 21.25 Śmierć prezydenta – dramat historyczny, Polska
- 23.50 Wydarzenia
- 0.00 M Kwadrat – talk-show
- 0.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 0.35 Śmierć prezydenta – dramat historyczny, Polska

NIEPOKANANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.15 Tydzień w Kościele – przegląd wydarzeń
- 15.40 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Sturmusa
- 16.10 Odkryć cudowny świat nauki i techniki – prog. popularnonaukowy
- 16.35 Magazyn Diecezji Warszawskiej i Warszawsko-Praskiej
- 17.00 Pielęgnacja niemowląt [9] – poradnik
- 17.35 Dwory i pałace ziemi koszańskiej i słupeckiej: Pałace w Wyczachach, Gockowie, Kończewie, Bierzwienicy i Słonowicach – filmy dok.
- 18.05 Rozmowy z Wandą Ossowską: Udanie życie
- 18.20 Dom i ogród [16] – poradnik
- 19.00 Schronisko – reportaż
- 19.20 Podróże Kapitana Klipera [3]: Polawiające pereł – film rys.
- 19.30 Odkrywamy planetę Ziemię: Śpiewające myszy i inne ssaki – film przyrodniczy

- 20.10 Turcja chrześcijańska – film dokumentalny
- 20.35 Różaniec – część radosna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Sturmusa
- 21.15 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 21.35 Ścieżki kultury: Chłop w sztuce – magazyn kulturalny
- 22.00 Saul i Dawid [2] – film fabularny produkcji włoskiej
- 22.55 Chrzest znakiem jedności chrześcijan – reportaż

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Lassie [28] – serial prod. kanadyjskiej
- 9.10 Budzik – program dla dzieci
- 9.35 Kino Malucha: Makowy chłopaczek – film anim.
- 9.40 Kino Malucha: Przygody Świerszczyka – serial anim.
- 10.00 Zdarzyło się jutro [21] – serial
- 10.50 Telezakupy
- 11.10 Od Jezusa do Chrystusa [8-ost.] – Boskie i cesarskie [2] – serial dok.
- 11.40 Unterwegs mit Susanne [12] – nauka języka niemieckiego
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes
- 12.25 Kontrasty – świat, ludzie, pieniądze
- 12.30 Rolnictwo na świecie
- 12.45 Plebania [118] – serial TVP
- 13.15 Dom pełen zwierząt – Tajemnice akwarystów
- 13.30 Ekran z kwiatkiem
- 13.35 Telezakupy
- 13.50 Tętno pierwotnej puszczy [1] – film dok.
- 14.20 Sprawnym być – magazyn
- 14.30 www.media.spoko – felieton
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Wyrwane z pamięci – Grudzień 70 – film dok.
- 15.45 Automix
- 16.00 Rower Błażeja
- 16.30 Moda na sukces [1514] – serial USA
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyński
- 17.35 Klan [531] – telenowela TVP
- 18.05 Sprawy rodzinne [3/22] – serial
- 19.00 Wieczorynka: Bob Budowniczy
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 Mniej czy szeroko otwarte: Sekretne życie bliźniąt syjamskich [2] – film dok.
- 21.10 Sensacje XX wieku – Roman Czerniawski
- 22.05 Koncert pamięci i nadziei
- 22.35 Monitor Wiadomości
- 23.00 Sportowy flesz
- 23.05 Dobre książki – magazyn
- 23.35 Cena prawdy [1] – film USA

TVP 2

- 7.00 Na granicy życia i śmierci [12,13-ost.] – serial dok. prod. ang.
- 7.50 Studio urody

- 8.00 Program lokalny
- 8.30 Adwent w różnych tradycjach – reportaż
- 9.00 Transmisja obrad Sejmu
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięcioro [137] – serial USA
- 13.55 Ponad czasem [30] – serial prod. australijskiej
- 14.20 Świat przyrody – Pocztkówki z przeszłości – serial dok. prod. angielskiej
- 15.15 Krzyżówka 13-latków – czyli Światowid
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.25 Złotopolscy [370] – Przedłużenie – telenowela TVP
- 16.55 Na dobre i na złe – serial prod. TVP (powt.)
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Va banque – teleturniej
- 19.25 Żywcem pogrzebany – film dok. Tadeusza Piotra Króla
- 19.55 Śpiewające fortepiany – teleturniej muzyczny
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.30 Polska bez fikcji – Zaczatowani – film dok.
- 22.15 Amok – dramat prod. polskiej
- 23.55 Z dziejów opery w Polsce
- 0.25 Andriej Rublow – film fab. prod. rosyjskiej

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [112]
- 7.25 Power Rangers [98]
- 7.50 Air America [23]
- 8.45 Asy z klasy [37]
- 9.35 Cud miłości [164]
- 10.30 Po prostu miłość [98]
- 11.30 4 x 4
- 12.00 Czułość i kłamstwa [120]
- 12.30 Życiowa szansa
- 13.25 Najzabawniejsze zwierzęta świata [7]
- 13.50 Rodzina zastępcza [80]
- 14.20 Twój lekarz, oraz wystarczy cięć
- 14.50 Power Rangers [99]
- 15.15 Pokemon [113]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Air America [24] – film USA
- 17.00 Czułość i kłamstwa [121]
- 17.30 Cud miłości [165]
- 18.30 Graffiti
- 18.45 Informacje
- 19.10 Dzikie księżyc [135]
- 20.05 Życiowa szansa
- 21.00 Na krawędzi – film Francja-USA (1993)
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 23.10 Era biznesu – flesz
- 23.15 Informacje
- 23.40 Puls biznesu
- 0.00 Bumerang
- 2.30 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Miłość i przeznaczenie [24/75]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Cena miłości [39/95]

Poniedziałek 17.12.2001

- 7.50 Inspektor Gadget [49/86] – serial
- 8.15 Animaniacy [14/65] – serial
- 8.40 Łebski Harry [84/86] – serial
- 9.05 Denis rozrabiaka [43/78] – serial
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 11.25 Rozmowy w toku – talk-show
- 12.20 Polowanie na mysz – komedia USA
- 14.00 Denis rozrabiaka [43/78] – serial
- 14.20 Beverly Hills 90201 [75] – serial
- 15.15 Milionerzy – teleturniej
- 16.00 TVN Fakty, pogoda
- 16.20 Reality show
- 18.00 Rozmowy w toku – talk-show
- 19.00 TVN Fakty
- 19.30 Kropka nad i
- 20.00 Reality show
- 20.50 Milionerzy – teleturniej
- 21.40 13 posterunek [16/42] – serial
- 22.15 Nauka jazdy – serial fabularno-dokumentalny
- 22.45 Maraton uśmiechu – prog. rozrywkowy
- 23.15 TVN Fakty
- 23.25 Fakty, ludzie, pieniądze – magazyn ekonomiczny
- 23.55 Reality show
- 0.40 Multikino – magazyn filmowy
- 1.00 Reality show
- 2.10 Co za tydzień – magazyn
- 2.45 Automaniak
- 3.15 Nic straconego – powtórki programów

TV4

- 6.00 Strefa P – magazyn muzyczny
- 6.30 KINOMANIAK – odjazdowy mag. filmowy
- 7.00 Muzyczne listy – mag. muzyczny
- 7.50 Hoboczeki [35] – serial
- 8.20 Alvaro [30] – serial obyczajowy
- 9.20 Reality show
- 10.20 Przygody Sindbada Żeglarza [20] – serial USA
- 11.20 Gang Olsena 13: Spadamy do Paryża [13] – komedia, Dania
- 13.15 V Max – mag. motoryzacyjny
- 13.45 Strefa P – magazyn muzyczny
- 14.20 Hoboczeki [36] – serial
- 14.45 Muzyczne listy – mag. muzyczny
- 15.35 M.A.S.H. [43] – serial USA
- 16.00 Alvaro [31] – serial obyczajowy
- 17.00 Oni, ona i pizzeria 3 [23] – serial kom. USA
- 17.30 HOT CHAT 2001 – internauci na gorąco mogą zadawać pytania gościom w studiu
- 17.45 Dziennik
- 18.00 Reality show
- 19.00 Kameleon [12] – serial sens. USA
- 20.00 Millennium [22] – serial dramatyczny USA
- 20.55 Pierwsza fala [15] – fantastyczny serial akcji, Kanada
- 21.50 Dziennik
- 22.02 Informacje sportowe
- 22.05 INFORMATOR prawni – magazyn Gazety Prawnej
- 22.15 Reality show
- 23.15 Wokanda – program dokum.
- 23.45 Kojak [29] – serial kryminalny USA
- 0.45 Podwójna gra [14] – serial akcji USA

- 1.45 X laski – prog. rozrywkowy
- 2.15 Muzyczne Listy – mag. muzyczny
- 3.15 Strefa P – mag. muzyczny

TV POLONIA

- 6.00 Konserwacja nadajnika – do godz. 15.00
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Małe ojczyzny – Polterabend – film dok.
- 15.35 Pięćdziesiątka Staśka Wielanka [3]
- 16.30 Kundle i reszta [24/26] – serial anim. prod. francuskiej
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyńki
- 17.30 Sportowy tydzień – prog. pod redakcją Krzysztofa Mikłasa
- 18.20 Dziennik telewizyjny – prog. Jacka Fedorowicza
- 18.35 Klan [522] – telenowela TVP
- 19.00 Afrykańczycy – reportaż Jana Rojka
- 19.15 Dobranocka: Krecik – film anim.
- 19.30 Wiadomości
- 19.55 Pogoda
- 19.57 Sport
- 20.00 Wszystkie pieniądze świata [4/ost.] – serial prod. polskiej
- 21.00 Muzyka łączy pokolenia – Zbigniew Wodecki – Golec
- 21.50 Polskie smaki – Filet po sztygarsku (powt.)
- 22.05 Zaproszenie – Podlasie–Laski, piaski i karaski (powt.)
- 22.30 Panorama
- 22.50 Sport telegram
- 23.00 Ze sztuką na ty: Portret artysty z nimfami w tle – film dok.
- 23.30 Ze sztuką na ty – Festiwal Muzyczny Łańcut 2001 – Henryk Miłkołaj Górecki
- 0.30 Monitor Wiadomości
- 0.50 Film animowany dla dorosłych – Gdy człowiek zszedł z drzewa
- 1.00 Afrykańczycy – reportaż Jana Rojka (powt.)
- 1.15 Krecik – Krecik i samochód – film anim. dla dzieci
- 1.30 Wiadomości (powt.)
- 1.55 Sport telegram (powt.)
- 1.59 Pogoda (powt.)
- 2.00 Klan [522] – telenowela (powt.)
- 2.25 Wszystkie pieniądze świata [4/ost.] – serial (powt.)
- 3.25 Muzyka łączy pokolenia – Zbigniew Wodecki – Golec (powt.)
- 4.15 Film animowany dla dorosłych: Ja i on
- 4.25 Dziennik telewizyjny – program Jacka Fedorowicza (powt.)
- 4.35 Zaproszenie – Podlasie–Laski, piaski i karaski (powt.)
- 5.00 Panorama (powt.)
- 5.20 Sport telegram (powt.)
- 5.25 Strażnicy pól – reportaż Krzysztofa Kubiaka
- 5.40 Tkacze – reportaż Barbary Sołeckiej

PASMO WSPÓLNE

7.00 Mały miś [28/39] – film 7.30 Zdumiewający świat zwierząt. [26] – film 8.35 Za wszelką cenę [224,225] – film fab. 9.25 Książki z górnej półki – prezentacje 9.30 Krajobrazy 9.45 Wakat 10.00 Zdarzyło się jutro – film 10.45 Telekurier bis 11.15 Kino w południe: Saga Jacksonów – film 12.00 To jest temat 12.15 Tragedie [23] – film dok. 12.40 Serial dokumentalny 13.15 Koncert 3 w 3 14.05 Klan [261, 262] – serial 15.00 Kino familijne: Minty [12] – film 16.30 Ponad czasem [18] – film 17.15 OTV 19.00 Kino wieczorne: There is no dood fish in heaven – film 20.30 Telekurier [224] 21.00 Sitcom – film 21.30 OTV 22.00 To jest temat 22.15 Mroczne dziedzictwo [12/22] – film 23.05 Jazz nocą – koncert

KATOWICE

8.00 Z krukiem w herbie – prog. redakcji częstochowskiej 8.25 TV ogłoszenia drobne 15.25 Porozmawiajmy 15.40 Z krukiem w herbie – prog. redakcji częstochowskiej 16.00 Galeria sztuki – biennale plakatu polskiego 17.15 Katowicki przegląd reportażu telewizyjnego 17.30 Diagnosta – przepuklina 17.50 Wizytówki – prog. biura reklamy 18.00 Aktualności 18.20 Magazyn Telewizyjna 1 21.30 Aktualności 21.45 Porozmawiajmy

KRAKÓW

8.00 Kronika 8.10 Rola – magazyn 15.25 Warto wiedzieć 15.30 Na rynku pracy 15.40 U siebie – prog. mniejszości narodowych i grup etnicznych 15.55 Warto wiedzieć 16.30 Ponad czasem [13/26] – serial 17.15 Ludzie i tematy 17.25 Warto wiedzieć 17.30 Za sprawą samorządu 17.45 Warto wiedzieć 17.50 Tematy dnia 18.00 Kronika 18.20 Warto wiedzieć 18.25 Młodzież kontra 21.30 Kronika 21.45 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

8.00 Telewizyjny numer warszawski 8.05 20 lat później 15.25 Wiadomości Kuriera 15.30 Mój pies i inne zwierzęta 15.40 Telewizyjny Kurier Mazowiecki 16.00 20 lat później 16.20 Sześć kuchni poleca – kotlet z jelenia 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Studio reportażu 17.45 Gość WOT 18.00 Telewizyjny Kurier Warszawski 18.20 Warszawa znana i nieznaną 18.40 Powiaty 21.30 Telewizyjny Kurier Warszawski 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

8.00 Protestuję – rep. 8.15 Fakty 8.25 Pogoda 8.30 Program dnia 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę 15.40 Magazyn Aktualności Kulturalnych 16.00 Więcej kultury – rep. 17.15 Fakty 17.25 Pogoda 17.30 Indeks – magazyn 17.50 Pogoda 17.55 Fakty 18.10 Fakty komentarze 18.20 Moim zdaniem – pulcystyka polityczna 18.50 Czas na bajkę 21.30 Fakty flesz 21.35 Pogoda 21.40 Protestuję 21.55 Super 3 – magazyn 23.00 Stan zgromadzenia – mag. kryminalny 23.25 Wojciech Dzieduszycki – rozmowy z córką

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonom.
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Remington Steele [68] – serial sensacyjny USA (powt.)
- 8.55 Kacper i przyjaciele [66] – serial animowany USA
- 9.20 Baśnie braci Grimm: Kryształowa kula – serial animowany
- 9.45 Byli sobie odkrywcy [25] – serial
- 10.15 Domek na prerii [77] – serial
- 11.10 Dotyk anioła [151] – serial USA
- 12.00 Tajemniczy element [9] – serial sens. USA
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Remington Steele [69] – serial
- 14.45 Cudowne lata [105] – serial USA
- 15.15 Bill Cosby Show [73] – serial
- 15.40 Kacper i przyjaciele [66] – serial
- 16.05 Baśnie braci Grimm: Kryształowa kula – serial anim.
- 16.35 Byli sobie odkrywcy [25] – serial
- 17.05 Domek na prerii [78] – serial
- 18.00 Cudowne lata [106] – serial USA
- 18.30 Bill Cosby Show [74] – serial kom. USA
- 19.00 Dotyk anioła [152] – serial USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – prog. publicystyczny
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Kim jest ta dziewczyna? – komedia USA
- 22.15 Nietykalni [37] – serial sens. USA
- 23.10 Wydarzenia
- 23.20 Biznes Info – mag. ekonom.
- 23.25 Kim jest ta dziewczyna? – komedia obyczaj. USA

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.25 Rozmowy z Wandą Ossowską: Udane życie
- 15.40 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Gracjana
- 16.10 Pius XII – papież wobec wojny – film dok.
- 16.35 Lumen 2000 – magazyn
- 17.05 Jakub – film fab. prod. włoskiej
- 18.30 W skarbcu ludzkości – film dok.
- 19.00 Sanktuarium Matki Bożej Tęskniącej – reportaż
- 19.20 Podróże Kapitana Klipera [4] – film rysunk. dla dzieci
- 19.30 Odkrywamy planetę Ziemię: Lasy Ameryki Łacińskiej
- 20.10 Chrzęścianianie na ziemiach Islamu – film dok.
- 20.35 Różaniec – część bolesna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Gracjana
- 21.15 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 21.35 Tworzenie ludzką ręką [16] – reportaż
- 21.50 Rok po roku: Apel przeciw mafii – film dok.
- 22.10 Hiszpania – kraina zanurzona w słońcu [1] – film
- 22.45 Pieśni i tańce Lewoczy – reportaż

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Pieśń lasu deszczowego – film anim. prod. USA
- 9.10 Jedynecka
- 9.35 Bajeczki Jedyneckie
- 9.45 Mysia – serial anim.
- 10.00 Zdarzyło się jutro [22-ost.] – serial USA
- 10.50 Telezakupy
- 11.10 Życie i śmierć – Etyka w medycynie 21. wieku – serial dok.
- 11.40 Unterwegs mit Susanne [13] – nauka języka niemieckiego
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes
- 12.20 W drodze do Unii
- 12.45 Klan [531] – telenowela TVP
- 13.15 Domownik
- 13.35 Telezakupy
- 13.50 Tętno pierwotnej puszczy [2] – film dok.
- 14.20 Krajobraz z cisem – Z życia tropików
- 14.30 www.media.spoko
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Fronda – Komplex Polski
- 15.35 Życie i śmierć – Etyka w medycynie 21. wieku [8-ost.] – serial
- 16.10 Rower Błażeja
- 16.30 Moda na sukces [1515] – serial
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyńki
- 17.35 Klan [532] – telenowela TVP
- 18.05 Zwyczajni-niezwyčajni
- 19.00 Wieczorynka: W jeżynowym grodzie
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 J. A. G – Wojskowe Biuro Śledcze [15] – serial USA
- 21.00 Czas na dokument: Serce z węglą [15]
- 21.35 Forum – prog. publicystyczny
- 22.30 Monitor Wiadomości
- 22.55 Sportowy flesz
- 23.00 Plus minus – mag. ekonomiczny
- 23.30 Cena prawdy [2] – film USA

TVP 2

- 7.05 Świat przyrody – Ostatnie schronienie licaonów – serial dok. prod. angielskiej
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 W labiryncie [47/120] – Obietnica – telenowela TVP
- 9.00 Transmisja obrad Sejmu
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięcioro [138] – serial USA
- 13.55 Ponad czasem [31] – serial prod. australijskiej
- 14.20 30 ton! Lista, lista – lista przebojów (powt.)
- 14.50 Krajobraz Polski – Znaczenie kapitału prywatnego dla ochrony dziedzictwa kulturowego
- 15.10 Krzyżówka szczęścia
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama

- 16.25 Złotopolscy [371] – Przyptyw uczuć – telenowela TVP (powt.)
- 16.55 Życie do poprawki [15/22] – Dar miłości – serial prod. USA
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Jeden z dziesięciu – teleturniej
- 19.30 Ogród sztuk
- 20.00 M jak miłość [33] – serial TVP
- 20.50 Komentarz dnia
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.30 Magazyn Ekspresu Reporterów
- 22.30 Wieczór filmowy: Kocham Kino: Hanussen – film fab. prod. niemiecko-węgierskiej
- 0.25 Wieczór artystyczny: Primal Light – Uri Caine Ensemble – X Festiwal Kultury Żydowskiej
- 1.05 Sztuka wysublimowanej fotografii – film fab. prod. USA

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [113]
- 7.25 Power Rangers [99]
- 7.50 Air America [24]
- 8.45 Roswell: w kręgu tajemnic [38]
- 9.35 Cud miłości [165]
- 10.30 Po prostu miłość [99]
- 11.30 Apetyt na miłość: gra-zabawa
- 12.00 Czułość i kłamstwa [121]
- 12.30 Chciwość, czyli żądza pieniądza
- 13.25 Idź na całość
- 14.20 Świat według Kiepskich [87]
- 14.50 Power Rangers [100]
- 15.15 Pokemon [114]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Słoneczny patrol [96]
- 17.00 Czułość i kłamstwa [122]
- 17.30 Cud miłości [166]
- 18.30 Graffiti
- 18.45 Informacje
- 19.10 Dzikie księżyc [136]
- 20.05 Adam i Ewa [175]
- 20.35 Rodzina zastępcza [81]
- 21.05 Wszystko o psach i kotach – film USA
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 23.05 Era biznesu – flesz
- 23.10 Informacje
- 23.40 Puls biznesu
- 1.50 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Miłość i przeznaczenie [25/75]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Cena miłości [40/95]
- 7.50 Inspektor Gadget [50/86] – serial
- 8.15 Animaniacy [15/65] – serial
- 8.40 Łebski Harry [85/86] – serial
- 9.05 Denis rozrabiaka [44/78] – serial
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 11.15 Rozmowy w toku – talk-show
- 12.10 Superwizjer – magazyn
- 12.40 Inspektor Gadget [50/86] – serial
- 13.05 Animaniacy [15/65] – serial
- 13.30 Łebski Harry [85/86] – serial
- 13.55 Denis rozrabiaka [44/78] – serial

14.20 Beverly Hills 90201 [76] – serial
 15.15 Milionerzy – teleturniej
 16.00 TVN Fakty, pogoda
 16.20 Virginia [115/150] – telenowela
 17.10 Ekspedycja
 18.00 Rozmowy w toku – talk-show
 19.00 TVN Fakty
 19.30 Kropka nad i
 20.00 Reality show
 20.45 Zabić belfra – film sens. USA
 22.35 Na ratunek – serial fab.-dok.
 23.05 TVN Fakty
 23.15 Drew Carey Show [26/26-ost.] – serial kom. USA
 23.45 Reality show
 0.30 Tenbit. pl – mag. nowości internetowych
 1.30 Superwizjer – magazyn
 2.00 Nic straconego – powtórki programów

TV4

6.00 Strefa P – mag. muzyczny
 6.30 Supergol – mag. piłkarski
 7.00 Muzyczne listy – prog. muz.
 7.50 Hoboczeki [36] – serial
 8.20 Alvaro [31] – serial obyczajowy
 9.20 Reality show
 10.20 Kameleon [12] – serial sens. USA
 11.20 Podwójna gra [14] – serial USA
 12.20 Star Trek: Voyager 3 [4] – serial USA
 13.15 TV4 Kropka pl – magazyn internetowy
 13.45 Strefa P – magazyn muzyczny
 14.20 Hoboczeki [37] – serial
 14.45 Muzyczne listy – prog. muz.
 15.35 Grace w opałach [39] – serial
 16.00 Alvaro [32] – serial obyczajowy
 17.00 Kolorowy dom 2 [22] – serial kom. USA
 17.30 HOT CHAT 2001
 17.45 Dziennik
 18.00 Reality show
 19.00 Retransmisja meczu siatkówki: Galaxia Częstochowa-Sarajewo
 20.35 Mecz piłki nożnej: Liga Mistrzów
 21.30 Dziennik
 21.45 Mecz piłki nożnej cd.
 22.45 Reality show
 23.45 Słońce, morze i... – komedia, Francja
 1.35 X Laski – program rozrywkowy
 2.05 Muzyczne listy – magazyn muzyczny
 3.05 Muzyczny VIP – mag. muzyczny

TV POLONIA

6.00 Kawa czy herbata
 7.30 Gość Jedyńki (powt.)
 7.45 Kawa czy herbata
 8.00 Wiadomości
 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
 8.25 Kawa czy herbata
 8.40 Klan [523] – telenowela TVP
 9.05 Dzieci dzieciom – prog. dla dzieci
 9.20 Czarodziejskie garnki – film anim. dla dzieci
 9.35 Zabawy językiem polskim – teleturniej językowy (powt.)
 10.00 Wszystkie pieniądze świata [4/ost.] – serial prod. polskiej

11.00 Ze sztuką na ty – Festiwal Muzyczny Łańcut 2001 – Henryk Mikołaj Górecki
 12.00 Wiadomości
 12.10 Spotkania z tradycją: U Zowady w Leszczynie (powt.)
 12.35 Testament wieków: Sygnały w mroku – film dok.
 13.10 Klan [523] – telenowela TVP (powt.)
 13.35 Sportowy tydzień (powt.)
 14.25 Na Niebieskich Połoninach – reportaż
 15.00 Wiadomości
 15.10 Ojczyzna polszczyzna – program prof. Jana Miodka (powt.)
 15.25 Benefis Jerzego Stuhra (powt.)
 16.40 Adwent w różnych tradycjach – reportaż
 17.00 Teleexpress
 17.20 Gość Jedyńki
 17.30 Dzieci dzieciom – program dla dzieci (powt.)
 17.45 Opowieść o Emmecie i wielkim świątecznym konkursie – film anim.
 18.35 Klan [523] – telenowela TVP
 19.00 Wieści polonijne
 19.15 Dobranocka: Reksio [42]
 19.30 Wiadomości
 19.55 Pogoda
 19.57 Sport
 20.00 Święty Mikołaj pilnie poszukiwany – film obyczajowy prod. polskiej
 20.30 Klan – Bliscy – prog. publicystyczny
 21.00 Polaków portret własny – magazyn Waltera Chelstowskiego
 21.30 Wieczór z Jagielskim
 22.10 Anima – Jerzy Zitzman
 22.30 Panorama
 22.50 Sport telegram
 22.55 Żydzi Warszawy – film dok. Danieli Strehlau'a
 23.30 Wojciech Kilar „Kzesany” – wyk. Orkiestra Filharmonii Śląskiej w Katowicach
 23.50 Forum – prog. publicystyczny
 0.35 Monitor Wiadomości
 1.00 Wieści polonijne (powt.)
 1.15 Reksio [42] – serial anim. (powt.)
 1.30 Wiadomości (powt.)
 1.55 Sport telegram (powt.)
 1.59 Pogoda (powt.)
 2.00 Klan [523] – telenowela (powt.)
 2.30 Święty Mikołaj pilnie poszukiwany – film obyczajowy prod. polskiej (powt.)
 3.00 Dalecy – Bliscy – prog. publicystyczny (powt.)
 3.30 Polaków portret własny – magazyn Waltera Chelstowskiego
 4.00 Wieczór z Jagielskim (powt.)
 4.40 Anima – Jerzy Zitzman – prog. Jerzego Armaty (powt.)
 5.00 Panorama (powt.)
 5.20 Sport telegram (powt.)
 5.25 Na Niebieskich Połoninach – reportaż (powt.)

PASMO WSPÓLNE

7.00 Anatol [21] – film
 7.30 Przygody Oggy'ego [15] – film
 8.35 Za wszelką cenę [226,227] – film
 9.25 Książki z górnej półki
 9.30 Piknik – język francuski dla małozaawansowanych [3/12]
 10.00 Zdarzyło się jutro [11] – film
 10.45 Telekurier 11.15 Kino w południe: Trzecia granica [1] – film
 12.10 To jest temat
 12.25 Wielkie eskapady [15] – film dok.
 12.50 Wielkie eskapady [16] – film dok.
 13.15 Kabaret – Przechowalnia
 14.05 Klan [263, 264]
 15.00 Tajemnicze archiwum Shelby Woo [20] – film
 15.25 OTV 16.30 Ponad czasem [19] – film
 17.15 OTV 19.00 Ludvig van Beethoven 20.30 Telekurier 21.00 Sitkom – film
 21.30 OTV 22.00 To jest temat 22.15 Film dokumentalny 23.10 Zimnokrwisty – film

KATOWICE

8.00 Agrounia 8.25 TV ogłoszenia drobne 15.25 Porozmawiajmy 15.40 Zbliżenia 16.00 Klub globtrotera 17.15 Speed – mag. motoryzacyjny 17.30 Z wokandy – mag. sądowy 17.50 Wizytówki 18.00 Aktualności 18.15 Wiadomości sportowe 18.20 Z raportu policji – mag. policyjny 21.30 Aktualności 21.40 Wiadomości sportowe 21.45 Porozmawiajmy

KRAKÓW

8.00 Kronika 8.10 Za sprawą samorządu 15.25 Warto wiedzieć 15.30 Bezpieczny Kraków 15.40 Za sprawą samorządu 15.55 Warto wiedzieć 16.00 Przeboje i inne piosenki 17.15 Ludzie i tematy 17.25 Warto wiedzieć 17.30 9 i 1/2 – mag. reporterów 17.45 Warto wiedzieć 17.50 Tematy dnia 18.00 Kronika 18.20 Załatwmy to razem 18.40 Na rynku pracy 18.50 Ludzie i tematy 21.30 Kronika 21.45 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

8.00 Telewizyjny numer warszawski 8.02 Telewizyjny Kurier Mazowiecki 8.15 Architektura Warszawy [1] 15.25 Wiadomości Kuriera 15.30 Architektura Warszawy – konstytucyjne królestwo kongresowe [1] 15.40 Telewizyjny Kurier Mazowiecki 16.00 Rozmowa dnia 16.15 Sześć kuchni poleca – „połedwica wieprzowa – róża wiatrów” 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Studio reportażu 17.45 Gość WOT 18.00 Telewizyjny Kurier Warszawski 18.20 Muzyka 18.40 Saga rodów 21.30 Telewizyjny Kurier Warszawski 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

8.00 Pierwszy stopień do piekła – magazyn 8.15 Fakty 8.25 Pogoda 8.30 Program dnia 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę 15.40 Indeks – magazyn 16.00 Tajemnice Dolnego Śląska 17.15 Fakty 17.25 Pogoda 17.30 Gonic regionalny – magazyn 17.50 Pogoda 17.55 Fakty 18.10 Fakty komentarze 18.20 Ojczyzna – polszczyzna 18.50 Czas na bajkę 21.30 Fakty flesz 21.35 Pogoda 21.40 Pierwszy stopień do piekła – magazyn 21.55 Super 3 – magazyn

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Remington Steele [69] – serial
- 8.55 Kacper i przyjaciele [67] – serial
- 9.20 Baśnie braci Grimm: Dwie książeczki – serial anim.
- 9.45 Byli sobie odkrywcy [26] – serial
- 10.15 Domek na prerii [78] – serial
- 11.10 Dotyk anioła [152] – serial USA
- 12.00 Jak się robi...? – reportaż
- 12.30 M Kwadrat – talk-show
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Remington Steele [70] – serial
- 14.45 Cudowne lata [106] – serial USA
- 15.15 Bill Cosby Show [74] – serial
- 15.40 Kacper i przyjaciele [67] – serial
- 16.05 Baśnie braci Grimm: Dwie książeczki – serial anim.
- 16.35 Byli sobie odkrywcy [26] – serial
- 17.05 Domek na prerii [79] – serial
- 18.00 Cudowne lata [107] – serial USA
- 18.30 Bill Cosby Show [75] – serial
- 19.00 Dotyk anioła [153] – serial USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – prog. publicystyczny
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Zdarzyło się jutro [31] – serial
- 21.25 Osiem sekund – film USA
- 23.20 Wydarzenia
- 23.30 M Kwadrat – talk-show
- 0.00 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 0.05 Osiem sekund – film obycz. USA

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.15 Droga Krzyżowa z Lourdes
- 15.40 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Urbana
- 16.10 W skarbcu ludzkości – film dok.
- 16.35 Hiszpania – kraina zanurzona w słońcu [1] – film krajoznawczy
- 17.10 Schronisko – reportaż
- 17.30 Audycja generalna
- 18.30 Oratorium – film dok.
- 19.00 Nasz brat Maksymilian – film dok.
- 19.20 Podróże Kapitana Klipera [5]: Suchary Szalonego Rogera – film rysunk. dla dzieci
- 19.30 Lumen 2000 – magazyn
- 20.00 Święta Emilia de Vialar – powołanie misyjne – film biograficzny
- 20.35 Różaniec – część chwalebna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Urbana
- 21.15 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 21.35 Świątynie drewniane: Sobiółko – reportaż
- 21.50 Na południe od Sahary [3] – reportaż
- 22.10 Podwodny świat [4] – film przyrodniczy

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Zostań rysownikiem – film anim.

- 9.10 Jedyneczka
- 9.40 Bajeczki Jedyneczki
- 9.50 Mysia – serial anim.
- 10.00 J.A.G – Wojskowe Biuro Śledcze [15] – serial USA
- 10.50 Telezakupy
- 11.10 Miasto – Cyborg [2] – film dok.
- 11.40 Unterwegs mit Susanne [14] – nauka języka niemieckiego
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes
- 12.20 Kontrasty – świat, ludzie, pieniądze
- 12.25 Samo życie
- 12.45 Klan [532] – telenowela TVP
- 13.10 Spacerzy z dziadkiem
- 13.35 Telezakupy
- 13.50 Tętno pierwotnej puszczy [3] – film dok.
- 14.20 Kwadrans na kawę
- 14.35 Podróżnik – Karyntia
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Śledztwo – w sprawie mikroświata
- 15.35 Twarz w twarz z Europą – Szwecja
- 16.05 Rower Błażeja
- 16.30 Moda na sukces [1516] – serial
- 17.00 Telexpress
- 17.20 Gość Jedyński
- 17.35 Klan [533] – telenowela TVP
- 18.05 Życie moje – prog. Małgorzaty Snakowskiej
- 19.00 Wieczorynka: Madeline
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 Okrucy życia: Prosto z serca – film USA
- 21.45 Kronika kryminalna
- 22.10 Tylko u nas
- 22.40 Monitor Wiadomości
- 23.05 Sportowy flesz
- 23.10 Czas na... kontrowersyjny dokument: Lekcje oddychania
- 23.45 Gorąco polecam: Xiu Xiu – film fab. prod. chińsko-hongkong.-tajwańskiej

TVP 2

- 6.50 Duchy przyrody – film dok.
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 W labiryncie [48/120] – Sprawa mieszkaniowa – telenowela
- 9.00 Doktor z alpejskiej wioski [41] – inwestor – serial
- 9.45 Film fabularny
- 11.15 Po prostu żyć
- 11.40 Zawód weterynarz – W pracy – serial dok. prod. angielskiej
- 12.10 Świat przyrody – serial dok. prod. angielskiej
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięcioro [139, 140] – serial prod. USA
- 14.40 Matki, żony i kochanki [20/22] – serial TVP
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.25 Święta wojna – Babcia Zazulina – serial TVP
- 16.55 Życie do poprawki [16] – Duma i uprzedzenie – serial USA
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Jeden z dziesięciu – teleturniej

- 19.30 Camerata
- 20.00 M jak miłość [34] – serial TVP
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.30 Linia specjalna
- 22.30 Gra pozorów – film sensacyjny prod. angielskiej
- 0.25 Bob Hope – droga na szczyt – film dok. prod. USA
- 1.15 Football, football – magazyn piłkarski
- 1.40 Dick i Jane – film fab. prod. USA

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [114]
- 7.25 Power Rangers [100]
- 7.50 Słoneczny patrol [96]
- 8.45 Podwójna akcja 2 [26]
- 9.35 Cud miłości [166]
- 10.30 Po prostu miłość [100]
- 11.30 Adam i Ewa [175]
- 12.00 Czułość i kłamstwa [122]
- 12.30 Życiowa szansa
- 13.20 Zerwane więzi
- 14.15 13 posterunek [39]
- 14.55 Power Rangers [101]
- 15.20 Pokemon [115]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Słoneczny patrol [97]
- 17.00 Czułość i kłamstwa [123]
- 17.30 Cud miłości [167]
- 18.30 Graffiti
- 18.45 Informacje
- 19.10 Dzikie księżyc [137]
- 20.05 Adam i Ewa [176]
- 20.35 Graczykowie [69]
- 21.00 Umarli nie porzeczają pędu – film USA
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 22.45 Reporterzy Polsatu przedstawiają
- 22.55 Era biznesu
- 23.00 Informacje
- 23.30 Puls biznesu
- 23.50 Teksasscy rangersi – legendarni stróże prawa
- 0.50 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Miłość i przeznaczenie [26/75]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Cena miłości [41/95]
- 7.50 Inspektor Gadget [51/86] – serial
- 8.15 Animaniacy [16/65] – serial
- 8.40 Łebski Harry [86/86] – serial
- 9.05 Denis rozrabiaka [45/78] – serial
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 11.15 Rozmowy w toku – talk-show
- 12.10 Na ratunek – serial fab.-dok.
- 12.40 Inspektor Gadget [51/86] – serial
- 13.05 Animaniacy [16/65] – serial
- 13.30 Łebski Harry [86/86] – serial
- 13.55 Denis rozrabiaka [45/78] – serial
- 14.20 Beverly Hills 90201 [77] – serial
- 15.15 Millionerzy – teleturniej
- 16.00 TVN Fakty, pogoda
- 16.20 Virginia [116/150] – telenowela
- 17.10 Ekspedycja
- 18.00 Rozmowy w toku – talk-show
- 19.00 TVN Fakty
- 19.30 Kropka nad i
- 20.00 Reality show

- 21.30 Wielka niespodzianka Klaudiusza – program rozrywkowy
 22.00 Rodzina Soprano [15/39] – serial sens. USA
 23.00 TVN Fakty
 23.10 Nocne rozmowy w toku – talk-show
 0.10 Reality show
 1.35 Granice – serial fabularno-dokumentalny
 2.05 Dom pełen pomysłów – magazyn
 2.35 Nic straconego – powtórki programów

TV4

- 6.00 Muzyczny VIP – mag. muzyczny
 6.30 Super VIP – plotki i ciekawostki – mag. ciekawostek i sensacji
 7.00 Muzyczne listy – mag. muzyczny
 7.50 Hoboczeki [37] – serial dla dzieci
 8.20 Alvaro [32] – serial obyczajowy, Brazylia
 9.20 Reality show
 10.20 Retransmisja meczu siatkówki: Galaxia Częstochowa–Sarajevo
 11.20 Kojak [29] – serial kryminalny USA
 12.20 Star Trek: Voyager 3 [5] – serial fantastyczny USA
 13.15 Obieżyświat Dr Witt – program turystyczno-podróżniczy
 13.45 Muzyczny VIP – mag. muzyczny
 14.20 Hoboczeki [38] – serial
 14.45 Muzyczne listy – mag. muzyczny
 15.35 M.A.S.H. [44] – serial komedii-owy USA
 16.00 Alvaro [33] – serial obyczajowy, Brazylia
 17.00 Przygody rodziny Addamsów 2 [12] – serial kom. USA
 17.30 HOT CHAT 2001
 17.45 Dziennik
 18.00 Reality show
 19.00 Stan wyjątkowy [3] – serial sens.
 20.00 Policjyna opowieść [3] – film akcji, Hongkong
 21.50 Dziennik
 22.02 Informacje sportowe
 22.05 INFORmator gospodarczy – magazyn Gazety Prawnej
 22.15 Reality show
 23.15 Rocky IV – dramat sens. USA
 1.05 X Laski – program rozrywkowy
 1.35 Muzyczne listy – mag. muzyczny
 2.35 Strefa P – mag. muzyczny

TV POLONIA

- 6.00 Kawa czy herbata
 7.30 Gość Jedyńki (powt.)
 7.45 Kawa czy herbata
 8.00 Wiadomości
 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
 8.25 Kawa czy herbata
 8.40 Klan [524] – telenowela TVP
 9.10 Zjedz to sam – program dla dzieci
 9.30 Opowieść o Emmecie i wielkim świątecznym konkursie – film anim. dla dzieci (powt.)
 10.25 Żydzi Warszawy – film dok. Daniela Strehlau'a (powt.)
 11.05 Pegaz – mag. kulturalny (powt.)
 11.30 Ludzie listy pisać (powt.)

- 11.50 Film animowany dla dorosłych: Chciwy Ahmed
 12.00 Wiadomości
 12.10 U wód... – Na Starej Polanie (powt.)
 12.25 Wieści polonijne (powt.)
 12.40 Dobre książki – magazyn
 13.10 Klan [524] – telenowela (powt.)
 13.35 Forum – prog. publicystyczny (powt.)
 14.20 Z Lwowa do Katowic – reportaż Marianny Durczok
 14.30 Laureaci Nowej Tradycji – Kapeła Buki – reportaż
 14.45 Film animowany dla dorosłych: Rokita
 15.00 Wiadomości
 15.10 Podróże kulinarne Roberta Małkowicza: Smak XX wieku (powt.)
 15.35 Muzyka łączy pokolenia: Zbigniew Wodecki – Golec (powt.)
 16.25 Film animowany dla dorosłych: Kto pierwszy
 16.30 Raj – magazyn katolicki
 17.00 Teleexpress
 17.20 Gość Jedyńki
 17.30 Zjedz to sam – prog. dla dzieci
 17.45 Noddy [40/ost.] – serial anim.
 18.15 Czarodziejski dzwon – film anim. dla dzieci
 18.35 Klan [524] – telenowela (powt.)
 19.00 Dzień jak co dzień: Przedświąteczne szaleństwo
 19.10 Kolorowe nutki – prog. muzyczny dla dzieci
 19.15 Dobranocka: Kangurek Hip-Hop [9-ost.] – serial anim.
 19.30 Wiadomości
 20.00 Polonica: Hanussen – film fab. prod. niemiecko-węgierskiej
 21.55 Jarmark na pograniczu – reportaż Krzysztofa Kubiaka
 22.15 Forum Polonijne. Odpowiedzi na pytania
 22.30 Panorama
 22.50 Sport telegram
 23.00 Ogród sztuk: Pielgrzym
 23.25 Muzyka w zabytkach – Teatr im. J. Słowackiego w Krakowie Wojciech Kilar – Orawa
 23.40 Linia specjalna – prog. publ.
 0.30 Monitor Wiadomości
 0.50 Film animowany dla dorosłych – Nie trąb – film Zofii Oldak
 1.00 Dzień jak co dzień – Przedświąteczne szaleństwo (powt.)
 1.10 Kolorowe nutki – prog. muzyczny dla dzieci (powt.)
 1.15 Kangurek Hip-Hop [9-ost.] – serial (powt.)
 1.30 Wiadomości (powt.)
 1.55 Sport telegram (powt.)
 2.00 Klan [524] – telenowela (powt.)
 2.30 Polonica: Hanussen – film fab. prod. niemiecko-węgierskiej
 4.20 Jarmark na pograniczu – reportaż Krzysztofa Kubiaka (powt.)
 4.40 Forum Polonijne. Odpowiedzi na pytania (powt.)
 5.00 Panorama (powt.)
 5.20 Sport telegram (powt.)
 5.25 Z Lwowa do Katowic – reportaż
 5.35 Laureaci Nowej Tradycji – Kapeła Buki

PASMO WSPÓLNE

- 7.00 Witaj Franklin [12] 7.30 Babar [31]
 8.00 OTV 8.35 Za wszelką cenę [228,229] 9.25 Książki z górnej półki
 9.30 Krajobrazy – felieton 9.45 Wakat
 10.00 Zdarzyło się jutro [12] – film
 10.45 Telekurier [225] 11.15 Kino w południe: Policjanci z St. Thomas [13]
 12.00 To jest temat 12.15 W poszukiwaniu francuskich przysmaków [14]
 12.45 Psychiatria bez lęku 13.10 Kostek [43] – film 13.35 Teleturniej 3 na 6 14.05 Klan [265,266] 15.00 Tajemnicze archiwum Shelby Woo [21] 15.25 OTV 16.30 Ponad czasem [20] 17.15 OTV 19.00 Kino wieczorne: Lies of my father told me – film 20.30 Telekurier 21.00 Sitcom – film 21.30 OTV 22.00 To jest temat 22.15 Świerszcze w trawie – film 23.55 Prawdziwa Rosja – film dok.

KATOWICE

- 8.00 Magazyn beskidzki – prog. redakcji bielskiej 8.25 TV ogłoszenia drobne 15.25 Porozmawiajmy 15.40 Magazyn beskidzki 16.00 Nasza klasa 17.15 Rzecz gustu – mag. dla pań 17.30 Recepta na zdrowie 17.50 Wyzytówki 18.00 Aktualności 18.15 Wiadomości sportowe 18.20 Magazyn Telewizyjny 1 21.30 Aktualności 21.40 Wiadomości sportowe 21.45 Porozmawiajmy

KRAKOW

- 8.00 Kronika 8.10 9 i 1/2 – mag. reporterów 15.25 Marzenia i kariery 15.40 9 i 1/2 – mag. reporterów 15.55 Warto wiedzieć 16.00 VOOVOO–OOV! OOV!, [2] 17.15 Ludzie i tematy 17.25 Warto wiedzieć 17.30 Wieści spod Łysicy 17.45 Warto wiedzieć 17.50 Kronika świętokrzyska 18.00 Kronika 18.20 Kundel bury i kocury 18.35 Rola 18.50 Ludzie i tematy 21.30 Kronika 21.45 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

- 8.00 Telewizyjny numer warszawski 8.02 Telewizyjny Kurier Mazowiecki 8.15 Architektura Warszawy – czasy Królestwa Konstytucyjnego (1815–1830) 15.25 Wiadomości Kuriera 15.30 Architektura Warszawy – czasy Królestwa Konstytucyjnego (1815–1830) 15.40 Telewizyjny Kurier Mazowiecki 16.00 Rozmowa dnia 16.15 Szef kuchni poleca – „piesz bażanta z grilla” 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Studio reportażu 17.45 Gość WOT 18.00 Telewizyjny Kurier Warszawski 18.20 Odkryj nowy świat 18.45 Są wśród nas 21.30 Telewizyjny Kurier Warszawski 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

- 8.00 Studio Wschód – magazyn 8.15 Fakty 8.25 Pogoda 8.30 Program dnia 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę 15.40 Gonic regionalny – mag. samorządowy 16.00 Ojczyzna polszczyzna 17.15 Fakty – Wrocław 17.25 Pogoda 17.30 O niej i dla niej – magazyn 17.50 Pogoda 17.55 Fakty 18.10 Fakty komentarze 18.20 Wkręt 18.50 Czas na bajkę 21.30 Fakty flesz 21.35 Pogoda 21.40 Studio Wschód – magazyn 21.55 Super 3 – magazyn

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Remington Steele [70] – serial
- 8.55 Kacper i przyjaciele [68] – serial
- 9.20 Baśnie braci Grimm: Król Drozdobrodny – serial anim.
- 9.45 Był sobie człowiek [1] – serial
- 10.15 Domek na prerii [79] – serial
- 11.10 Dotyk anioła [153] – serial USA
- 12.00 Zdarzyło się jutro [31] – serial
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Remington Steele [71] – serial
- 14.45 Cudowne lata [107] – serial USA
- 15.15 Bill Cosby Show [75] – serial
- 15.40 Kacper i przyjaciele [68] – serial
- 16.05 Baśnie braci Grimm: Król Drozdobrodny – serial anim.
- 16.35 Był sobie człowiek [1] – serial
- 17.05 Domek na prerii [80] – serial
- 18.00 Cudowne lata [108] – serial USA
- 18.30 Bill Cosby Show [76] – serial
- 19.00 Dotyk anioła [154] – serial USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – prog. publicystyczny
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Nieoczekiwana zmiana miejsc – komedia USA
- 22.35 Studio otwarte – Cybernetyki 7 – prog. publicystyczny
- 23.35 Wydarzenia
- 23.45 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 23.50 Nieoczekiwana zmiana miejsc – komedia USA

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.25 Tworzone ludzką ręką [16]
- 15.40 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Dominiki
- 16.10 Oratorium – film dok.
- 16.35 Podwodny świat [4] – film przyrodniczy
- 17.35 Saul i Dawid [2] – film prod. wł.
- 18.30 Wielkopolska – film krajoznaw.
- 19.00 Rok po roku: Apel przeciw mafii – film dok.
- 19.20 Podróż Kapitana Klipera [6]: Bananowy rejs – film rysunk.
- 19.30 Misje: Madagaskar – prog. misyjny
- 20.20 Filippio Neri – cztery wieki temu – film dok.
- 20.35 Różaniec – część radosna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Dominiki
- 21.15 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 21.35 Ziemia skarbem Boskim – film o św. Franciszku z Asyżu
- 22.05 Watykan [3] – film dok.
- 22.50 Rozmowy z Wandą Ossowską: Przebaczenie

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Pippi [15] – Boże Narodzenie Pippi – serial anim.

- 9.10 Budzik – program dla dzieci
- 9.35 Kino Malucha: Makowy chłopczek; Przygody Świerszczyka – serial anim. prod. słowackiej
- 10.00 Okruchy życia: Prosto z serca – film fab. prod. USA (powt.)
- 11.25 Unterwegs mit Susanne [15] – nauka języka niemieckiego
- 11.40 Telezakupy
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes – rolniczy program informacyjny
- 12.25 Horyzonty
- 12.45 Klan [533] – telenowela TVP
- 13.10 ZUS radzi
- 13.20 Unterwegs mit Susanne [16] – nauka języka niemieckiego
- 13.35 Telezakupy
- 13.50 Tętno pierwotnej puszczy [4] – Nie tylko kły i pazury – film dok. Bożeny i Jana Walencików
- 14.25 Gotowanie na ekranie – wydanie świąteczne (powt.)
- 14.40 Ja i moje życie – Sam w rodzinie, czyli osierocone pokolenie
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Babiniec
- 15.40 Euroexpress
- 16.00 Rower Błężeja
- 16.30 Moda na sukces [1517] – serial
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyński
- 17.35 Plebania [120] – serial TVP
- 18.05 Decyzja należy do ciebie – Na Kociej
- 19.00 Wieczorynka – Fraglesy – serial anim. prod. angielskiej
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 Viper [4] – serial prod. USA
- 21.05 Sprawa dla reportera
- 21.40 Tygodnik polityczny Jedyński
- 22.30 Monitor Wiadomości
- 22.55 Sportowy flesz
- 23.05 Pegaz
- 23.35 Piękne lato 1914 – film fab. prod. francuskiej

TVP 2

- 6.55 Duchy błękitnych wód – film dok. prod. USA
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 W labiryncie [49/120] – Mateusz – telenowela TVP
- 9.00 Doktor z alpejskiej wioski [42] – Szczęście i cień – serial prod. niemiecko-austriacko-włoskiej
- 9.50 Film fabularny
- 11.30 Zawód weterynarz [2] – W pracy – serial dok. prod. angielskiej
- 12.00 Głębia – film dok. prod. angielskiej
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięcioro [141] – serial USA
- 13.55 Ponad czasem [32] – serial prod. australijskiej
- 14.20 Ale para Felek i Klara
- 14.45 Matki, żony i kochanki [21/22] – serial TVP
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.25 Daleko od szosy [5/7] – Pod prąd – serial TVP
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama

- 18.55 Jeden z dziesięciu – teleturniej
- 19.30 Małe ojczyzny – Przedśionek nieba – film dok.
- 20.00 M jak miłość [35] – serial TVP
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.30 Prowadzanie [5/6] – film dok.
- 22.00 997 – magazyn kryminalny
- 22.40 Z Archiwum X [16/22] – serial prod. USA
- 23.25 Kupione szczęście – film fab. prod. szwajcarskiej
- 1.10 Zapach wroga – film dok. prod. niemieckiej
- 2.00 Śmierć w biały dzień – film fab. prod. niemieckiej

POLSAT

- 6.00 Piosenka na 15
- 7.25 Power Rangers [91]
- 7.50 Słoneczny patrol [97]
- 8.45 Rozbitkowie [16]
- 9.35 Cud miłości [167]
- 10.30 Po prostu miłość [101]
- 11.30 Adam i Ewa [176]
- 12.00 Czułość i kłamstwa [123]
- 12.30 Idź na całość
- 13.25 Disco Polo Live
- 14.20 Graczykowie, czyli Buła i Spółka [69]
- 14.50 Power Rangers [102]
- 15.15 Pokemon [116]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Słoneczny patrol [98]
- 17.00 Czułość i kłamstwa [124]
- 17.30 Cud miłości [168]
- 18.30 Graffiti
- 18.45 Informacje
- 19.10 Dzikie księżyc [138]
- 20.05 Adam i Ewa [177]
- 20.35 13 posterunek [40]
- 21.35 Ally McBeal [78]
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 22.30 Nagi patarol [27]
- 22.40 Telewizyjne Biuro Śledcze
- 23.10 Era biznesu – flesz
- 23.15 Informacje
- 23.45 Puls biznesu
- 0.00 Przyjaciele [97]
- 0.30 Devlin – film USA (1992)
- 2.35 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Miłość i przeznaczenie [27/75]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Cena miłości [42/95]
- 7.50 Inspektor Gadget [52/86] – serial
- 8.15 Animaniacy [17/65] – serial
- 8.40 Tajne akta psiej agencji II [1/9]
- 9.05 Denis rozrabiaka [46/78] – serial animowany dla dzieci
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 12.00 Rozmowy w toku – talk-show
- 13.00 Nie do wiary – opowieści niesamowite
- 13.30 Tajne akta psiej agencji II [1/9] – serial
- 13.55 Denis rozrabiaka [46/78] – serial
- 14.20 Beverly Hills 90201 [78] – serial
- 15.15 Milionerzy – teleturniej
- 16.00 TVN Fakty, pogoda
- 16.20 Virginia [117/150] – telenowela

- 17.10 Ekspedycja
- 18.00 Rozmowy w toku – talk-show
- 19.00 TVN Fakty
- 19.30 Kropka nad i
- 20.00 Reality show
- 20.45 Prawdziwe historie: Ostatnia szansa Alex – film obyczajowy
- 22.35 Granice – serial fab.-dok.
- 23.05 TVN Fakty
- 23.15 Urzekła mnie Twoja historia – talk-show
- 23.45 Reality show
- 0.30 Taniec z nieznanym – film obyczajowy, Wielka Brytania
- 2.20 Nic straconego – powtórki programów

TV4

- 6.00 Strefa P – mag. muzyczny
- 6.30 Supergol – mag. piłkarski
- 7.00 Muzyczne listy – mag. muzyczny
- 7.50 Hoboczeki[38] – serial dla dzieci
- 8.20 Alvaro [33] – serial obyczajowy, Brazylia
- 9.20 Reality show
- 10.20 Stan wyjątkowy [3] – serial sens.
- 11.20 Oni, ona i pizzeria 3 [22] – serial
- 11.50 Kolorowy dom 2 [22] – serial
- 12.20 Star Trek: Voyager 3 [6] – serial
- 13.15 TV4 Kropka pl – magazyn internetowy
- 13.45 Strefa P – magazyn muzyczny
- 14.20 Hoboczeki [39] – serial
- 14.45 Muzyczne listy – mag. muzyczny
- 15.35 Hotel [1] – serial kom. USA
- 16.00 Alvaro [34] – serial obyczajowy
- 17.00 Kolorowy dom 2 – serial kom.
- 17.30 HOT CHAT 2001
- 17.45 Dziennik
- 18.00 Reality show
- 19.00 Stan wyjątkowy [4] – serial sens.
- 20.00 Rocky IV – dramat sensacyjny
- 21.50 Dziennik
- 22.02 Informacje sportowe
- 22.05 VIP – wydarzenia i plotki – magazyn ciekawostek i sensacji
- 22.15 Reality show
- 23.15 Randka marzeń – komediodramat, Niemcy-USA
- 1.05 X Łaski – program rozrywkowy
- 1.35 Muzyczne listy – mag. muz.
- 2.35 Muzyczny VIP – mag. muzyczny

TV POLONIA

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Gość Jedyńki (powt.)
- 7.45 Kawa czy herbata
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.40 Złotopolscy [342] – telenowela
- 9.05 Papierowy teatrzyk: Szewczyk Dratewka – prog. dla dzieci
- 9.20 Krecik – film anim. dla dzieci
- 9.35 Noddy [40-ost.] – serial anim. dla dzieci (powt.)
- 10.05 Polonica: Hanussen – film fab. prod. niemiecko-węgierskiej (powt.)
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Ogród sztuk: Pielgrzym (powt.)
- 12.35 360 stopni dookoła ciała – Czy musi boleć? – mag. medyczny
- 12.55 Dwie strony obrazu – Eugeniusz Markowski

- 13.00 Film animowany dla dorosłych: Largetto
- 13.10 Złotopolscy [342] – telenowela TVP (powt.)
- 13.35 Linia specjalna – prog. publicystyczny (powt.)
- 14.25 Święta Góra – reportaż Jerzego Kaliny
- 14.40 Laureaci Nowej Tradycji: Sielska Kapela Weselna – reportaż
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Ludzie listy piszą (powt.)
- 15.30 III Mazurska Biesiada Kabaretowa – Baby górą [2] (powt.)
- 16.20 Film animowany dla dorosłych: Rokita buduje most
- 16.30 Kwadrat – magazyn młodzieżowy
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyńki
- 17.30 Papierowy teatrzyk: Szewczyk Dratewka (powt.)
- 17.45 Słoneczna włócznia [12/13] – serial prod. polsko-niemieckiej
- 18.10 Euroexpress
- 18.35 Złotopolscy [342] – telenowela TVP (powt.)
- 19.00 Polskie smaki – Comber z sarny
- 19.15 Dobranocka: Krecik – film anim.
- 19.20 Kolorowe nutki – prog. muzyczny dla dzieci
- 19.30 Wiadomości
- 19.55 Pogoda
- 19.57 Sport
- 20.00 Teatr na wesoło: Ożenek – autor: Mikołaj Gogol
- 21.30 W krainie uśmiechu – Kazimierz Kowalski zaprasza
- 22.15 Film animowany dla dorosłych: Rokita parobkiem
- 22.30 Panorama
- 22.50 Sport telegram
- 22.55 Ze sztuką na ty – Wśród słów i obrazów
- 23.25 Ze sztuką na ty: Wojciech Kilar – „Kościelec 1909”
- 23.45 Tygodnik polityczny Jedyńki – program publicystyczny
- 0.30 Monitor Wiadomości
- 0.50 Film animowany dla dorosłych: Wielka Pardubicka
- 1.00 Polskie smaki – Comber z sarny (powt.)
- 1.15 Krecik – film anim. dla dzieci (powt.)
- 1.30 Wiadomości (powt.)
- 1.55 Sport telegram (powt.)
- 1.59 Pogoda (powt.)
- 2.00 Złotopolscy [342] – telenowela TVP (powt.)
- 2.30 Teatr na wesoło: Ożenek – autor: Mikołaj Gogol (powt.)
- 4.00 W krainie uśmiechu – Kazimierz Kowalski zaprasza (powt.)
- 4.45 Film animowany dla dorosłych: Masz szczęście Jo
- 5.00 Panorama (powt.)
- 5.20 Sport telegram (powt.)
- 5.25 Euroexpress (powt.)
- 5.45 Film animowany dla dorosłych: Kółko

PASMO WSPÓLNE

- 7.00 Przygody Oggy'ego [16] – film
- 7.30 Witaj Franklin [13] 8.00 OTV 8.35 Za wszelką cenę [230,231] 9.25 Książki z górnej półki – prezentacje 9.30 Piknik [4] – język francuski 10.00 Słoneczny patrol [9] 10.45 Telekurier 11.15 Kino w południe: Jankesi i konfederaci – film 12.05 To jest temat 12.15 Malowanie obrazów – to proste 12.45 Kowalski i Schmidt – magazyn 13.10 Kostek [44] 13.35 Familiada 14.05 Klan [267,268] 15.00 Zwiadowana podróż [10] 15.25 OTV 16.30 Ponad czasem [21] 17.15 OTV 19.00 Królowa Bona [10] – film 20.00 Kalejdoskop regionalny 20.15 Szczęśliwej podróży 20.35 Telekurier 21.05 Sitcom – film 21.30 OTV 22.00 To jest temat 22.15 Trees lounge – film 23.50 Boyzone – koncert

KATOWICE

- 8.00 Studio pod bukiem – prog. redakcji opolskiej 8.10 Schlesische wochen-schau 8.25 TV ogłoszenia 15.25 Porozmawiajmy 15.40 Schlesische wochen-schau 16.00 Bliżej natury 17.15 Podróż z etnografem 17.30 Witaj Styrio – teleturniej 17.50 Wizytówki 18.00 Aktualności 18.20 Co nieco o tańcu w baśniowym nastroju 18.45 Wielcy i wielcy na Jasnej Górze 21.30 Aktualności 21.45 Porozmawiajmy

KRAKÓW

- 8.00 Kronika 8.10 Wieści spod tysicy 15.25 Kundel bury i kocury 15.40 Wieści spod tysicy 15.55 Warto wiedzieć 16.00 Grupa pod Budą [2] 17.15 Ludzie i tematy 17.25 Warto wiedzieć 17.30 U siebie – prog. mniejszości narodowych i grup etnicznych 17.45 Warto wiedzieć 17.50 Tematy dnia 18.00 Kronika 18.20 Bzik kontrolowany 18.50 Ludzie i tematy 21.30 Kronika 21.45 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

- 8.00 Telewizyjny numer warszawski 8.02 Telewizyjny Kurier Mazowiecki 8.15 Architektura Warszawy – między powstaniami (1832–1863) 15.25 Wiadomości Kuriera 15.30 Architektura Warszawy – między powstaniami (1832–1863) 15.40 Telewizyjny Kurier Mazowiecki 16.00 Rozmowa dnia 16.15 Sześć kuchni poleca – śledź 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Studio reportażu 17.45 Gość WOT 18.00 Telewizyjny Kurier Warszawski 18.20 Album Mazowsza 18.40 Autokurier 21.30 Telewizyjny Kurier Warszawski 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

- 8.00 Turbo – mag. motoryzacyjny 8.15 Fakty 8.25 Pogoda 8.30 Program dnia 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę 15.40 O niej i dla niej – magazyn 16.00 Wrękt 17.15 Fakty 17.25 Pogoda 17.30 Dolnośląski Magazyn Reporterów 17.50 Pogoda 17.55 Fakty 18.10 Fakty komentarze 18.20 Kowalski i Schmidt 18.50 Czas na bajkę 21.30 Fakty flesz 21.35 Pogoda 21.40 Turbo – magazyn motoryzacyjny 21.55 Super 3

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Remington Steele [71] – serial
- 8.55 Kacper i przyjaciele [69] – serial
- 9.20 Baśnie braci Grimm: O dzielnym krawczyku – serial anim.
- 9.45 Był sobie człowiek [2] – serial
- 10.15 Domek na prerii [80] – serial
- 11.10 Dotyk anioła [154] – serial USA
- 12.00 Wizyta w domu
- 12.20 M Kwadrat – talk-show
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Remington Steele [72] – serial
- 14.45 Cudowne lata [108] – serial USA
- 15.15 Bill Cosby Show [76] – serial
- 15.40 Kacper i przyjaciele [69] – serial
- 16.05 Baśnie braci Grimm: O dzielnym krawczyku – serial anim.
- 16.35 Był sobie człowiek [2] – serial
- 17.05 Domek na prerii [81] – serial
- 18.00 Cudowne lata [109] – serial USA
- 18.30 Bill Cosby Show [77] – serial
- 19.00 Dotyk anioła [155] – serial USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – prog. publicystyczny
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Tajemniczy element [10] – serial
- 21.25 Pogotowie lotnicze [13] – serial
- 22.15 Wizyta
- 22.45 Wydarzenia
- 22.55 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 23.00 Samson i Dalila – film historyczny USA

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.15 Droga Krzyżowa z Fatimy
- 15.40 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: bł. Piotra Friedhofena
- 16.10 Wielkopolska – film krajoznaw.
- 16.35 Sanktuarium Matki Bożej Tęskniącej – reportaż
- 16.55 Na południe od Sahary [3] – reportaż
- 17.15 Rozmowy z Wandą Ossowską: Przebaczenie
- 17.30 Święta Emilia de Vialar – powołanie misyjne – film biograficzny
- 18.05 Ścieżki kultury: Chłop w sztuce – magazyn kulturalny
- 18.30 Jeszcze zostały lasy – reportaż
- 19.00 Sam na sam z Bogiem – film o św. Pawle Pustelniku
- 19.20 Podróż Kapitana Klipera [7]: Szalony Roger w opałach – film rysunk. dla dzieci
- 19.30 Odkrywamy planetę Ziemię: Lisy i rysie – film przyrodniczy
- 20.10 Piłasków – film dokumentalny
- 20.35 Różaniec – część bolesna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: bł. Piotra Friedhofena
- 21.15 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 21.35 Magazyn Diecezji Warszawskiej i Warszawsko-Praskiej
- 22.00 Więcej niż podróż: Nowa Zelandia – film krajoznawczy
- 22.10 Ojciec Święty w Krakowie – film dok.
- 22.45 Książę – reportaż

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Witaj, Franklin – film anim. prod. kanadyjskiej
- 9.10 Jedynećka
- 9.40 Bajeczki Jedynećki
- 9.45 Mysia – serial anim. prod ang.
- 9.55 Życie jak muzyka [27] – telenowela prod. brazylijskiej
- 10.45 Telezakupy
- 11.05 Muppet show, czyli rewia gwiazd – Avery Schreiber – serial prod. USA
- 11.30 Muppet show, czyli rewia gwiazd – Ben Vereen – serial prod. USA
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes – rolniczy program informacyjny
- 12.25 Czas relaksu
- 12.45 Plebania [119, 120] – serial TVP
- 13.40 Telezakupy
- 13.55 Tętno pierwotnej puszczy [5] – Żywa sieć – film dok.
- 14.25 Minotaur czyli Sfinks [6-ost.]
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Widziałam
- 15.40 Raj
- 16.05 Plebania [121] – serial TVP
- 16.35 Teleexpress
- 16.55 Studio Sport: Puchar Świata w Skokach Narciarskich – Val di Fiemme
- 19.00 Wieczorynka: Mały Pingwin Piki-Pok
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 Marzenia do spełnienia [12] – serial prod. TVP
- 21.00 Graj z Kuroniem
- 21.35 Na żywo – widowisko publicystyczne
- 22.15 Wrzuc Jedynekę
- 22.30 Monitor Wiadomości
- 22.55 Sportowy flesz
- 23.00 Wieczór kawalerski – Mroczne dziedzictwo [16] – serial USA
- 23.45 Lano i Woodley rozrabiają [10] – serial prod. australijsko-ang.
- 0.10 Żądze [16] – serial prod. USA

TVP 2

- 6.55 Zrozumieć: Oceany – film dok.
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 W labiryncie [50/120] – Fotografia – telenowela TVP
- 9.05 Ich pięcioro [142] – serial USA
- 10.00 Doktor z alpejskiej wioski – film fab. prod. niemiecko-austriacko-włoskiej
- 11.30 Zawód weterynarz [3] – W pracy – serial dok. prod. angielskiej
- 12.00 Tadeusz nikt nie rusza, czyli 30 lat w służbie telewizji
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięcioro [143-ost.] – serial prod. USA
- 13.55 Ponad czasem [33] – serial
- 14.20 Mogę wszystko
- 14.40 Matki, żony i kochanki [22-ost.] – serial TVP

- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.10 Nowy Jork, czwarta rano – komedia prod. polskiej
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Cztery pancerni i pies [11/21] – Wojenny siew – serial TVP
- 19.55 Śpiewające fortepiany – teleturniej muzyczny (powt.)
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.30 Wieczór z Jagielskim – Magdalena Mielcarz, Andrzej Mleczko – widowisko
- 22.20 Wideoteka Dorosłego Człowieka
- 22.55 Wrogie przejęcie – film fab. prod. USA
- 0.35 Cięcie – film fab. prod. USA
- 2.10 Należysz do rodziny – film fab. prod. angielsko-amerykańskiej

POLSAT

- 6.00 Piosenka na16]
- 7.25 Power Rangers [102]
- 7.50 Słoneczny patrol [98]
- 8.45 Ally McBeal [78]
- 9.35 Cud miłości [168]
- 10.30 Po prostu miłość [102]
- 11.25 Adam i Ewa [177]
- 11.55 Czulość i kłamstwa [124]
- 12.25 Życiowa szansa
- 13.15 Disco Relax
- 14.10 Kocham Klarę [3]
- 14.50 Power Rangers [103]
- 15.15 Pokemon [117]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Air America [25]
- 17.00 Czulość i kłamstwa [125]
- 17.30 Cud miłości [169]
- 18.30 Graffiti
- 18.45 Informacje
- 19.10 Dzikie księżyc [139]
- 20.05 Życiowa szansa
- 21.00 Devlin – film USA (1992)
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 23.20 Era biznesu – flesz
- 23.25 Informacje
- 23.55 Puls biznesu
- 0.15 Dzieci kukurydzy – USA (1984)
- 2.25 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Miłość i przeznaczenie [28/75]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Cena miłości – telenowela [43/95] – telenowela, Meksyk
- 7.50 Inspektor Gadget [53/86] – serial animowany dla dzieci
- 8.15 Animaniacy [18/65] – serial
- 8.40 Tajne akta psiej agencji II [2/9] – serial anim.
- 9.05 Denis rozrabiała [47/78] – serial anim.
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 11.15 Rozmowy w toku – talk-show
- 12.10 Urzekła mnie Twoja historia – talk-show
- 12.40 Inspektor Gadget [46/86] – serial
- 13.05 Animaniacy [18/65] – serial
- 13.30 Tajne akta psiej agencji II [2/9] – serial anim. dla dzieci

- 13.55 Denis rozrabiaka [47/78] – serial animowany dla dzieci
- 14.20 Beverly Hills 90201 [79] – serial obyczajowy USA
- 15.15 Milionerzy – teleturniej
- 16.00 TVN Fakty, pogoda
- 16.20 Virginia [118/150] – telenowela, Meksyk
- 17.10 Ekspedycja
- 18.00 Rozmowy w toku – talk-show
- 19.00 TVN Fakty
- 19.30 Kropka nad i
- 19.45 Sport
- 19.50 Pogoda
- 20.00 Reality show
- 20.45 Superkino: Władza absolutna – film sens. USA
- 23.05 Reality show
- 23.50 Wyspa grozy – horror USA
- 1.35 Płonąca laguna – film sens. USA
- 3.35 Nic straconego – powtórki programów

TV4

- 6.00 Muzyczny VIP – mag. muzyczny
- 6.30 Super VIP
- 7.00 Muzyczne listy – prog. muz.
- 7.50 Hoboczeki [39] – serial
- 8.20 Alvaro [34] – serial obyczajowy
- 9.20 Reality show
- 10.20 Stan wyjątkowy [4] – serial sens.
- 11.20 Oni, ona i pizzeria [23] – serial
- 11.50 Kolorowy dom – serial kom.
- 12.20 Star Trek: Voyager 3 [7] – serial
- 13.15 Obieżyświat Dr Witt – program turystyczno-podróżniczy
- 13.45 Muzyczny VIP – mag. muzyczny
- 14.20 Hoboczeki [40] – serial
- 14.45 Muzyczne listy – mag. muzyczny
- 15.35 M.A.S.H. [45] – serial USA
- 16.00 Alvaro [35] – serial, Brazylia
- 17.00 Oni, ona i pizzeria 3 [24] – serial kom. USA
- 17.30 HOT CHAT 2001
- 17.45 Dziennik
- 18.00 Reality show
- 19.00 Przygody Sindbada Żeglarza [21] – serial przygodowy USA
- 20.00 Kolor sprawiedliwości – dramat USA
- 21.50 Dziennik
- 22.02 Informacje sportowe
- 22.05 VIP – wydarzenia i plotki – magazyn ciekawostek i sensacji
- 22.15 Reality show
- 23.15 O czym mówią gwiazdy [24] – serial dokumentalny
- 0.15 X Laski – prog. rozrywkowy
- 0.45 Muzyczne listy – mag. muzyczny
- 1.45 Strefa P – mag. muzyczny

TV POLONIA

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Gość Jedyńki (powt.)
- 7.45 Kawa czy herbata
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.40 Złotopolscy [343] – telenowela
- 9.05 Wierszowanki – Nie wiem kto – program dla dzieci
- 9.10 Tęczowa bajeczka: Bajka o śnieżynkach
- 9.20 Krecik – film anim. dla dzieci
- 9.30 Słoneczna włócznia [12/13] – serial (powt.)

- 10.00 Wspomnień czar: Dwanaście krzeseł – komedia prod. polsko-czeskiej (powt.)
- 11.10 Wieczór z Jagielskim (powt.)
- 11.50 Film animowany dla dorosłych: Baba Jaga od 8.00 do 15.00
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Gościniec (powt.)
- 12.40 Historia obyczajów – Jam Dwór Polski [2]
- 13.00 Film animowany dla dorosłych: Potopowe kłopoty
- 13.10 Złotopolscy [343] – telenowela
- 13.35 Tygodnik polityczny Jedyńki – program publicystyczny (powt.)
- 14.20 Wacław Kondek – Czort Frasobliwy – reportaż
- 14.50 Film animowany dla dorosłych: Uwaga pociąg!
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Nie tylko dla komandosów – reportaż
- 15.35 Rząd Polski 1939–1945 [3] – W matni (powt.)
- 16.30 Pegaz (powt.)
- 17.00 Teleexpress
- 17.15 Wierszowanki: Nie wiem kto – program dla dzieci (powt.)
- 17.20 Tęczowa bajeczka: Bajka o śnieżynkach (powt.)
- 17.30 Hej, jesteś tak śmieszny jak Miś Fozzie – film anim.
- 18.10 Sydney 2000 – Stadion Australia
- 18.35 Złotopolscy [343] – telenowela
- 19.00 Nasz przyjaciel Mietek – mój przyjaciel Papież [10] – reportaż
- 19.15 Dobranocka: Zaczarowany ołówek [38] – serial anim.
- 19.30 Wiadomości
- 20.00 Plebania [16] – serial TVP
- 20.25 Muppet show, czyli rewia gwiazd [1] – serial prod. USA
- 20.50 Hity satelity
- 21.05 Co nam w duszy gra: Zima
- 22.00 Dziewięć finałów
- 22.30 Panorama
- 22.50 Sport telegram
- 23.00 Porozmawiajmy
- 0.00 Pamiętnik rodzinny: Pierwszy krzyk [12]
- 0.30 Monitor Wiadomości
- 0.50 Film animowany dla dorosłych: Lekcja fruwania
- 1.00 Nasz przyjaciel Mietek – mój przyjaciel Papież [10]
- 1.15 Zaczarowany ołówek [38] – serial anim. (powt.)
- 1.30 Wiadomości (powt.)
- 1.55 Sport telegram (powt.)
- 2.00 Złotopolscy [343] – telenowela
- 2.25 Plebania [16] – serial TVP
- 2.45 Muppet show, czyli rewia gwiazd [1] – Juliet Prowse
- 3.10 Hity satelity (powt.)
- 3.25 Co nam w duszy gra: Zima
- 4.20 Film animowany dla dorosłych: Lajkonik
- 4.30 Dziewięć finałów (w przeddzień jubileuszu Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy) (powt.)
- 5.00 Panorama (powt.)
- 5.20 Sport telegram (powt.)
- 5.25 Wacław Kondek – Czort Frasobliwy – reportaż (powt.)

PASMO WSPÓLNE

- 7.00 Babar [32]
- 7.30 Wyprawa na Zachód [26]
- 8.00 OTV
- 8.35 Za wszelką cenę [232]
- 9.00 Za wszelką cenę [233]
- 9.25 Książki z górnej półki
- 9.30 Smakując życie z Krzysztofem Kowalewskim
- 9.45 Wakat
- 10.00 Słoneczny patrol [10]
- 10.45 Telekurier [227]
- 11.15 Czarne chmury [6]
- 12.00 To jest temat – reportaż
- 12.15 Świat ogrodów [18] – film
- 12.45 U siebie – reportaż
- 13.10 Kostek [45]
- 13.35 Familiada
- 14.05 Klan [269,270]
- 15.00 Kino familijne: Eugenia Sandler – film
- 16.30 Ponad czasem [22]
- 17.15 OTV
- 19.00 Polska liga siatkówki
- 21.00 Sitcom – film
- 21.30 OTV
- 22.00 To jest temat
- 22.15 Królowa serc – film

KATOWICE

- 8.00 Aktualności kulturalne
- 8.25 TV ogłoszenia drobne
- 15.25 Porozmawiajmy
- 15.40 Aktualności kulturalne
- 16.00 Megazynek – mag. komputerowy
- 17.15 Zbliżenia
- 17.30 Magia głębin – mag. nurkowy
- 17.50 Wyzytówki
- 18.00 Aktualności
- 18.15 Wiadomości sportowe
- 18.20 Magazyn Telewizyjna 1
- 21.30 Aktualności
- 21.40 Wiadomości sportowe
- 21.45 Porozmawiajmy

KRAKÓW

- 8.00 Kronika
- 8.10 U siebie – prog. mniejszości narodowych i grup etnicznych
- 15.25 Warto wiedzieć
- 15.30 Zdrowe miasto
- 15.40 Rekomendacje kulturalne
- 16.00 Madonny polskie
- 16.30 Msza św. dla chorych
- 17.30 Rekomendacje kulturalne
- 17.47 Pogoda za oknem
- 17.50 Tematy dnia
- 18.00 Kronika
- 18.20 Nowe miasto
- 18.50 Ludzie i tematy
- 21.30 Kronika
- 21.45 Sport
- 21.50 Tematy dnia

WOT

- 8.00 Telewizyjny numer warszawski
- 8.02 Telewizyjny Kurier Mazowiecki
- 8.15 Architektura Warszawy – lata wielkiej rozbudowy (1866–1890)
- 15.25 Wiadomości Kuriera
- 15.30 Architektura Warszawy – lata wielkiej rozbudowy (1866–1890)
- 15.40 Telewizyjny Kurier Mazowiecki
- 16.00 Rozmowa dnia
- 16.15 Sześć kuchni poleca – „ogród ugarit”
- 17.15 Gość WOT
- 17.25 Komunikaty i ogłoszenia
- 17.30 Studio reportażu
- 17.45 Gość WOT
- 18.00 Telewizyjny Kurier Warszawski i pogoda
- 18.20 Muzyka łączy pokolenia
- 18.40 Studio reportażu
- 21.30 Telewizyjny Kurier Warszawski i pogoda dla Warszawy
- 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

- 8.00 Akta W
- 8.15 Fakty
- 8.25 Pogoda
- 8.30 Program dnia
- 15.25 Pogoda
- 15.30 Czas na bajkę
- 15.40 Millennium
- 16.00 Kowalski i Schmidt
- 17.25 Pogoda
- 17.30 Magazyn Aktualności Kulturalnych
- 17.50 Pogoda
- 17.55 Fakty – wydanie główne
- 18.10 Fakty komentarze
- 18.20 Animak
- 18.25 Więcej kultury – rep.
- 18.50 Czas na bajkę
- 21.30 Fakty flesz
- 21.35 Pogoda
- 21.40 Akta W
- 21.55 Super 3 – magazyn

PULS

- 7.00 Telesklep
- 8.00 Rycerz Redwall [3] – serial anim., W. Bryt.
- 8.30 Karolina i przyjaciele [15] – serial anim.
- 9.00 Domek na prerii [81] – serial
- 10.00 Dotyk anioła [155] – serial USA
- 11.00 Tajemniczy element [10] – serial sens. USA
- 12.00 M Kwadrat – talk-show Manna i Materny
- 12.30 Potęga smaku – rzecz o Zbigniewie Herbercie [3]
- 13.30 Remington Steele [73] – serial sens. USA
- 14.30 Sfinks: Cudowne podróże Marco Polo – film dok.
- 15.30 Jak się robi...?: Pluto Nash, Osmosis Jones – reportaż
- 16.00 Psia opowieść – film USA
- 17.35 Samson i Dalila – film USA
- 20.00 Wydarzenia
- 20.20 Sport
- 20.25 Pogoda
- 20.30 Zdarzyło się jutro [32] – serial sens. USA
- 21.25 Pan wzywał Milordzie? [17] – serial kom., W. Bryt.
- 22.20 Okręt głupców – komedia USA
- 23.10 Pan wzywał Milordzie? [17] – serial kom., W. Bryt.

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.25 Filippo Neri – cztery wieki temu – film dok.
- 15.40 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Franciszka Cabrinięgo
- 16.10 Jeszcze zostały lasy – reportaż
- 16.35 Dom i ogród [16] – poradnik
- 17.10 Turcja chrześcijańska – film dok.
- 17.35 Watykan [3] – film dok.
- 18.20 Więcej niż podróż: Nowa Zelandia – film krajoznawczy
- 18.30 Lubię tańczyć – reportaż
- 19.00 Tydzień w Kościele – przegląd wydarzeń
- 19.20 Podróże Kapitana Klipera [8]: Wyspa – film rysunk.
- 19.30 Dwory i pałace ziemi koszańskiej i słupskiej: Pałace w Wyczachach, Gockowie, Końcach – filmy dok.
- 20.00 Koncert Życzeń
- 20.30 Różaniec – część chwalebna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Franciszka Cabrinięgo
- 21.15 Nowenna do Dzieciątka Jezus
- 21.35 Wujek Jacinto – film fabularny produkcji włoskiej

TVP 1

- 6.30 Wszystko o działce i ogrodzie
- 7.00 Agrolinia
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Przygody szwajcarskiej rodziny Robinsonów [3/30] – Ocaleni – serial prod. USA

- 8.45 Ziarno – program redakcji katolickiej dla dzieci i rodziców
- 9.10 Cybermania
- 9.40 Walt Disney przedstawia: Sabrina – serial anim. prod. USA; Kochanie, zmniejszyłem dzieciaki – serial prod. USA
- 11.00 Poszukiwacze skarbów – teleturniej
- 11.30 Lista przebojów
- 12.00 Z kamerą wśród zwierząt – Święta w ZOO
- 12.25 Sekrety zdrowia – Sepsa – tajemnicze zatrucie
- 12.45 Święta z Jedyneką
- 13.00 Wiadomości
- 13.10 Dwadzieścia jeden – teleturniej
- 13.45 Słoneczny patrol [14] – serial prod. USA
- 14.35 Zwierzęta świata: Morskie stwory [1] – film dok. prod. angielskiej
- 15.05 Co Pani na to?
- 15.35 Moda na sukces [1518] – serial prod. USA
- 16.00 Plebania [122] – serial TVP
- 16.35 Teleexpress
- 16.55 Studio Sport: Puchar Świata w Skokach Narciarskich – Val di Fiemme
- 19.00 Wieczorynka – Tęczowe rybki
- 19.30 Wiadomości
- 20.05 Francuski pocałunek – komedia romantyczna prod. USA
- 22.00 Magazyn motoryzacyjny MOC
- 22.25 Gotti – film fab. prod. USA
- 0.25 Zimnokrwisty – film fab. prod. USA

TVP 2

- 7.00 Echa tygodnia
- 7.30 Spróbujmy razem – magazyn dla niepełnosprawnych
- 8.00 Program lokalny
- 9.00 Doogie Howser, lekarz medycyny [95/97] – serial prod. USA
- 9.25 Psi świat [19/26] – Obywatel Doberman – serial prod. kanadyjskiej
- 9.50 Rozrywka
- 10.15 Kręciola
- 10.35 Zwierzaki dziwaki [6/8] – serial dok. prod. angielskiej
- 11.05 Pomóż dzieciom przetrwać – koncert
- 11.30 Kino bez rodziców – Życzenie Anabelli – film anim. USA
- 12.20 Tak, Virginio – Święty Mikołaj istnieje – film fab. prod. USA
- 14.00 Familiada – teleturniej
- 14.30 Złotopolscy [372] – telenowela TVP
- 15.00 Wielka gra – teleturniej
- 16.00 Śpiewające fortepiany – teleturniej muzyczny
- 17.00 30 ton! Lista, lista – lista przebojów
- 17.30 Jazda kulturalna
- 18.00 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 19.00 Herbatka u Tadka
- 19.55 Marzenia Marcina Dańca [1]
- 20.50 Słowo na niedzielę
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram

- 21.35 Pan Przeznaczenie – komedia prod. USA
- 23.25 Jak upolować mężczyznę, czyli seks w wielkim mieście [9/30] – serial prod. USA
- 23.50 Ekspert – film fab. prod. USA
- 1.25 Amazing Grace i Chuck – film fab. prod. USA

POLSAT

- 6.00 Disco Relax
- 7.00 Twój lekarz
- 7.15 Wystarczy chcieć
- 7.30 Magazyn redakcji programów religijnych
- 8.00 Normalny Norman [23]
- 8.25 Akademia przedszkolaka
- 8.35 Kosmiczne wojny [14]
- 9.00 Tajemniczy rycerze [45]
- 9.25 Power Rangers [149]
- 9.50 Disco Polo Live
- 10.45 Święta w buszu – film Austrii (1983)
- 12.25 Pożegnalny walc – film USA (1940)
- 14.25 Benny Hill
- 15.00 4 x 4
- 15.30 Informacje
- 15.40 Prognoza pogody
- 15.45 Najzabawniejsze zwierzęta świata
- 16.15 Apetyt na miłość: gra-zabawa
- 16.45 Roswell: w kręgu tajemnic [39]
- 17.35 Asy z klasy [38]
- 18.30 Informacje
- 18.50 Sport
- 18.55 Prognoza pogody
- 19.05 Piłkarz Roku – Gala Tygodnia
- 20.00 Świat według Kiepskich [88]
- 20.30 Kocham Klarę [4]
- 21.10 Kevin sam w Nowym Jorku – film USA
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 23.30 Dzień ojca – film USA (1996)
- 1.15 Pożegnalny walc – film USA
- 3.05 Muzyka na BIS

TVN

- 6.15 Telesklep
- 7.45 Punky Brewster [64/88] – serial komediowy, USA
- 8.10 Inspektor Gadget [56/86] – serial animowany dla dzieci
- 8.35 Animaniacy [19/65] – serial animowany dla dzieci
- 9.00 Tajne akta psiej agencji II [3/9] – serial animowany dla dzieci
- 9.25 Denis rozrabiaka [48/78] – serial anim. dla dzieci
- 9.50 Uczniowskie manewry [16/26] – serial kom. USA
- 10.15 Automaniak – mag. motoryzacyjny
- 10.45 VIVA Polska! – prog. muzyczny
- 12.30 Reality show
- 13.15 Regaty Sydney-Hobart
- 13.30 Przygody Supermana [55/66] – serial przygodowy USA
- 14.25 Maraton uśmiechu – prog. rozrywkowy
- 14.55 Ananasy z mojej klasy – prog. rozrywkowy
- 16.00 Dom pełen pomysłów – magazyn

- 16.30 Wielka niespodzianka Klaudiusza – prog. rozrywkowy
- 17.00 Kochane kłopoty [13/21] – serial obyczajowy USA
- 17.55 13 posterunek [16/42] – serial
- 18.30 Ale plama – program rozrywkowy
- 19.00 TVN Fakty
- 19.20 Sport
- 19.25 Pogoda
- 19.35 Milionierzy – teleturniej
- 20.25 Reality show
- 21.10 Droga do gwiazd – prog. rozrywkowy
- 22.10 Fakty i akty – komedia USA
- 0.05 Operacja Wieczność [10/26] – serial USA
- 1.05 Po północy – film sens. USA
- 2.55 Nic straconego – powtórki programów

TV4

- 6.10 Biały Kiel [17] – serial
- 6.40 Czarny Królewicz [17] – serial
- 7.10 Na preriach Dakoty – serial przygodowy USA
- 9.00 Czarny Królewicz [18] – serial przygodowy dla młodzieży
- 9.30 Biały Kiel [18] – serial
- 10.00 Strzał w ciemności – komedia kryminalna USA
- 12.00 KINOmianiaK – odjazdowy magazyn filmowy
- 12.30 INFORMator prawny – magazyn Gazety Prawnej
- 12.45 INFORMator gospodarczy – magazyn Gazety Prawnej
- 13.00 Super VIP – magazyn ciekawostek i sensacji
- 13.30 Obieżyświat Dr Witt – program turystyczno-podróżniczy
- 14.00 Zwariowany piątek – komedia USA
- 15.50 Reality show
- 16.50 Bill Cosby i straszne dzieciaki [7] – serial kom. USA
- 17.20 Szczypta smaku [7] – serial
- 17.45 Dziennik
- 17.58 Informacje sportowe
- 18.05 Jej cały świat [15] – serial USA
- 18.35 Niewiarygodne, ale prawdziwe 2 [8] – serial dok.
- 19.30 Hoboczeki [41] – serial anim. dla dzieci
- 20.00 Reality show
- 20.55 Drogówka – magazyn policyjny
- 21.25 Wokanda – program dokumentalny
- 21.55 Supergol – magazyn piłkarski
- 22.30 Anioł ciemności 2 [15] – serial dramatyczno-sensacyjny USA
- 23.25 Chińskie duchy 3 – thriller fantastyczny, Hongkong
- 1.30 Super VIP – mag. ciekawostek i sensacji
- 2.00 Strefa P – magazyn muzyczny

TV POLONIA

- 6.00 Noc Świętego Mikołaja – film fab. prod. polskiej
- 7.00 Echa tygodnia – (program w języku migowym)
- 7.30 Brathanki – Eurofolk 2000
- 8.00 Wiadomości

- 8.15 Panna Piggy w Hollywood – film prod. USA
- 8.45 Ziarno – program redakcji katolickiej dla dzieci i rodziców
- 9.10 Budzik – program dla dzieci
- 9.40 Plebania [16] – serial TVP (powt.)
- 10.05 Muppet show, czyli rewia gwiazd [1] (powt.)
- 10.35 Uczmy się polskiego – Ach, co to będzie za ślub
- 11.05 Klan [522] – telenowela TVP
- 11.30 Klan [523] – telenowela TVP (powt.)
- 11.55 Klan [524] – telenowela TVP
- 12.25 Kultura duchowa narodu – Jedyne prawda jest ciekawa [1]
- 13.10 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza: Boże Narodzenie ze smakiem
- 13.35 Mapeciątka [77] – serial anim. prod. angielskiej
- 14.00 Skarbiec magazyn historyczno-kulturalny – pod redakcją Lucyny Smolińskiej
- 14.30 Piraci – teleturniej
- 15.00 Jest jak jest [15/19] – serial prod. polskiej
- 15.30 Dialogi z przeszłością – program Szczepana Żaryna
- 16.00 Chrzęszcz brzmi w trzcinie... – program poradnikowy
- 16.30 Tam, gdzie jesteśmy – Powroty – reportaż
- 17.00 Teleexpress
- 17.30 Varius Manx – recital zespołu
- 18.00 Na dobre i na złe [66] – serial prod. TVP
- 18.50 Zaproszenie: program krajoznawczy Wojciecha Nowakowskiego
- 19.15 Dobranocka: Przygody Misia Colargola [24] – serial anim. dla dzieci
- 19.30 Wiadomości
- 19.50 Pogoda
- 19.53 Sport
- 20.00 Dama Kameliowa – melodramat prod. polskiej
- 21.45 Witaj gwiazdo złota – koncert kolęd
- 22.30 Panorama
- 22.50 Sport telegram
- 23.00 Benefis Grażyny Barszczewskiej
- 0.10 Film animowany dla dorosłych: Czerwone i czarne
- 0.20 Na dobre i na złe [66] – serial prod. TVP (powt.)
- 1.15 Przygody Misia Colargola [24] – serial anim. dla dzieci (powt.)
- 1.30 Wiadomości (powt.)
- 1.50 Sport telegram (powt.)
- 1.54 Pogoda (powt.)
- 2.00 Dama Kameliowa – melodramat prod. polskiej (powt.)
- 3.45 Witaj gwiazdo złota – koncert kolęd (powt.)
- 4.25 Skarbiec magazyn historyczno-kulturalny (powt.)
- 5.00 Panorama (powt.)
- 5.20 Sport telegram (powt.)
- 5.25 Dialogi z przeszłością – program Szczepana Żaryna (powt.)
- 5.55 Hity satelity (powt.)

PASMO WSPÓLNE

- 7.00 Czerwony pies Clifford [10] – film fab.
- 7.30 Toad patrol [2] – film fab.
- 8.00 OTV 9.00 Święty [27] – film fab.
- 10.00 Teleturniej 3 na 6
- 10.30 Łza się w oku kręci: Śluby ułańskie – film fab.
- 12.00 Cel podróży – film dok.
- 13.00 Skarbiec
- 13.25 Genialne zwierzaki [11] – magazyn
- 13.40 Genialne zwierzaki [12] – magazyn
- 13.55 Serial dokumentalny
- 14.25 Gościniec
- 15.00 Tajemnicze archiwum Shelby Woo [22] – film fab.
- 15.25 Koncert na 4+ – koncert
- 16.15 Szczęśliwej podróży
- 16.35 Tropiciele – magazyn
- 17.00 OTV
- 19.00 Teatr w TVP 3 regionalnej: Upadek
- 20.40 Telekurier bis
- 21.00 OTV
- 22.00 Kino mocne: Kobieta nieprzyzwoita – film fab.
- 23.35 Muzyka w filmie

KATOWICE

- 8.00 Spotkanie z Michałem Banasiakiem
- 8.25 TV ogłoszenia drobne
- 8.30 Z życia Kościoła – prog. katolicki
- 8.50 TV Katowice proponuje...
- 17.00 Planeta muzyka – prog. muzyczny
- 17.50 Palce liżać – kuchnia regionalna
- 18.00 Aktualności – wydanie główne
- 18.15 Wiadomości sportowe
- 18.20 Nie tylko o muzyce z...
- 21.00 Piosenki z San Remo
- 21.30 Aktualności
- 21.40 Betlejemskie światło pokoju – reportaż

KRAKÓW

- 8.00 Kronika
- 8.10 Pogoda za oknem
- 8.15 Wiara i życie – program redakcji katolickiej
- 8.40 Rekomendacje kulturalne
- 17.00 Zyciorysy z refrenem
- 17.30 Arka Noego i przyjaciele [1]
- 18.00 Kronika
- 18.20 Zdrowe miasto – program publicystyczny
- 18.30 Arka Noego i przyjaciele [1]
- 21.00 Missa Pagana – film dok.
- 21.30 Kronika
- 21.45 Wiadomości sportowe

WOT

- 8.00 Telewizyjny numer warszawski
- 8.02 Telewizyjny kurier mazowiecki (powt.)
- 8.20 Aalbm Mazowska (powt.)
- 8.40 Mieszkaj lepiej (powt.)
- 18.00 Telewizyjny kurier warszawski
- 18.20 Są takie miejsca
- 18.40 Dawna Warszawa
- 21.00 Z archiwum kuriera
- 21.30 Wiadomości kuriera
- 21.40 Ludzie lodu

WROCŁAW

- 8.00 Weekend, weekend – program familijny
- 9.00 Program dnia
- 17.00 W kręgu wiary – magazyn katolicki
- 17.30 Jestem – program rozrywkowy
- 18.00 Fakty – wydanie główne
- 18.20 Prognoza pogody
- 18.20 Pół żartem – program kabaretowy
- 18.50 Czas na bajkę – program dla dzieci
- 21.00 Artysty estrady – program rozrywkowy
- 21.30 Fakty 2145 Studio Sport

Poniedziałek, 17.12.2001

Tętno pierwotnej puszczy (1). Wielki dom

Opowieść o unikatowej przyrodzie Puszczy Białowieskiej. Serial składa się z pięciu części: „Wielki dom”, „Niekończący się wyścig”, „Olbrzymy i karły”, „Nie tylko kły i pazury”, „Żywa sieć”. Bożena i Jan Walencikowie, dokumentaliści – przyrodnicy, autorzy wielokrotnie nagrodzonych na krajowych i zagranicznych festiwalach filmów przyrodniczych – pełnią rolę przewodników po puszczańskich ostępach.

Scenariusz i realizacja: Bożena i Jan Walencikowie; TVP 1, godz. 13.50

www.media.spoko

W tym wydaniu magazynu będzie mowa o edukacyjnej roli mediów – o tym, że za ich pośrednictwem można poszerzać wiedzę z bardzo wielu dziedzin nauki, zobaczyć miejsca położone na drugim krańcu ziemi, dowiedzieć się wielu rzeczy o ludziach, których nie moglibyśmy poznać osobiście. Gazety, radio i telewizja od dawna pełnią nie tylko funkcję informacyjną, ale i edukacyjną. Pozwalają lepiej poznać świat, posługując się nie tylko słowem, ale i obrazem. Jak pracują dziennikarze, w jaki sposób zdobywają informacje? Jakiej techniki przekazu i gromadzenia informacji stosują współczesne media? W jaki sposób media „ożywiają” dla widzów historię, sprawiają, że postacie z przeszłości stają się nam bliższe, prawie znajome? O tym, między innymi, będzie mowa w programie.

Autor: Maciej Zakrocki; TVP 1, godz. 14.30

Sensacje XX wieku. Tajna gra

Kapitan Roman Czerniawski, oficer polskiego lotnictwa, po klęsce Francji, w czerwcu 1940 roku, nie wyjechał, jak wielu innych, do Wielkiej Brytanii. Pozostał, by zorganizować siatkę wywiadowczą. Zaczęła działać już w sierpniu. Rok później siatka Czerniawskiego była już największa w okupowanej Europie. 18 listopada 1941 roku wpadł w ręce Niemców. Po pewnym czasie Czerniawskiego uwolniono, pozorując jego ucieczkę. W kolejnym widowisku historycznym Bogusław Wołoszański przedstawia te wydarzenia, próbuje wyjaśnić, dlaczego losy kapitana potoczyły się w ten sposób i jakie były tego konsekwencje dla dalszych działań wojennych.

Scenariusz i narracja: Bogusław Wołoszański; TVP 1, godz. 21.10

Środa, 19.12.2001

Psychiatria bez lęku

Autorzy programu starają się odpowiedzieć na pytanie, dlaczego mamy problemy emocjonalne,

nie radzimy sobie z narastającym stresem, dlaczego chorujemy psychicznie.

Autorzy: Dariusz Kamiński, Andrzej Gutz; *Paśmo wspólne*; godz. 12.45

Podróżnik. Karyntia

Położona w południowej Austrii Karyntia graniczy ze Słowenią i Włochami. Autorzy odwiedzili najbardziej malownicze zakątki Karyntii, poszukując przyrodniczych atrakcji i interesujących zabytków. Jak zwykle w programie nie zabraknie praktycznych porad, które przydadzą się każdemu turyście odwiedzającemu ten region Austrii.

Autorzy: Tomasz Rudomino, Anna Kwiatkowska; TVP 1, godz. 14.35

Sobota, 22.12.2001

Ziarno.

Jezus urodził się w Betlejem

W kolejnym wydaniu magazynu znajdzie się przypomnienie wyprawy specjalnych wysłanników „Ziarna” do Ziemi Świętej, a zwłaszcza podróży do Betlejem. Miasto, w którym urodził się Jezus, zawsze było nazywane miastem pokoju, tymczasem dziś toczą się tam walki między Żydami i Palestyńczykami, o których mali widzowie powinni się dowiedzieć i poznać sytuację ludzi żyjących w innych niż one warunkach społecznych i politycznych. Przywołując obrazy współczesnego Betlejem uczestnicy programu będą rozmawiali o narodzinach Jezusa i usłyszą wiele historycznych ciekawostek związanych z tym wydarzeniem, niezmiernie ważnym i radosnym dla wszystkich chrześcijan.

Autorki: s. Mariola Kłos, Lidia Lasota; TVP 1 i TV Polonia, godz. 8.45

Tam, gdzie jesteśmy. Powroty

W Kazachstanie żyje kilkadziesiąt tysięcy Polaków. Istnieje przekonanie, że wszyscy chcieliby powrócić do kraju. Jednakże trudno mówić o powrocie dokądś, gdzie się nigdy nie było. Wcale też nie jest pewne, czy rzeczywiście pragnienie to jest tam tak powszechne. Autor reportażu sprawdzi to na miejscu, rozmawiając z kazachskimi Polakami, a także w kraju – we Wspólnocie Polskiej i Sejmie, gdzie uchwalono ustawę ułatwiającą im przyjazd z Azji i szukanie dla siebie miejsca w ojczyźnie przodków.

Real. Stanisław Kalisz; TV Polonia, godz. 16.30